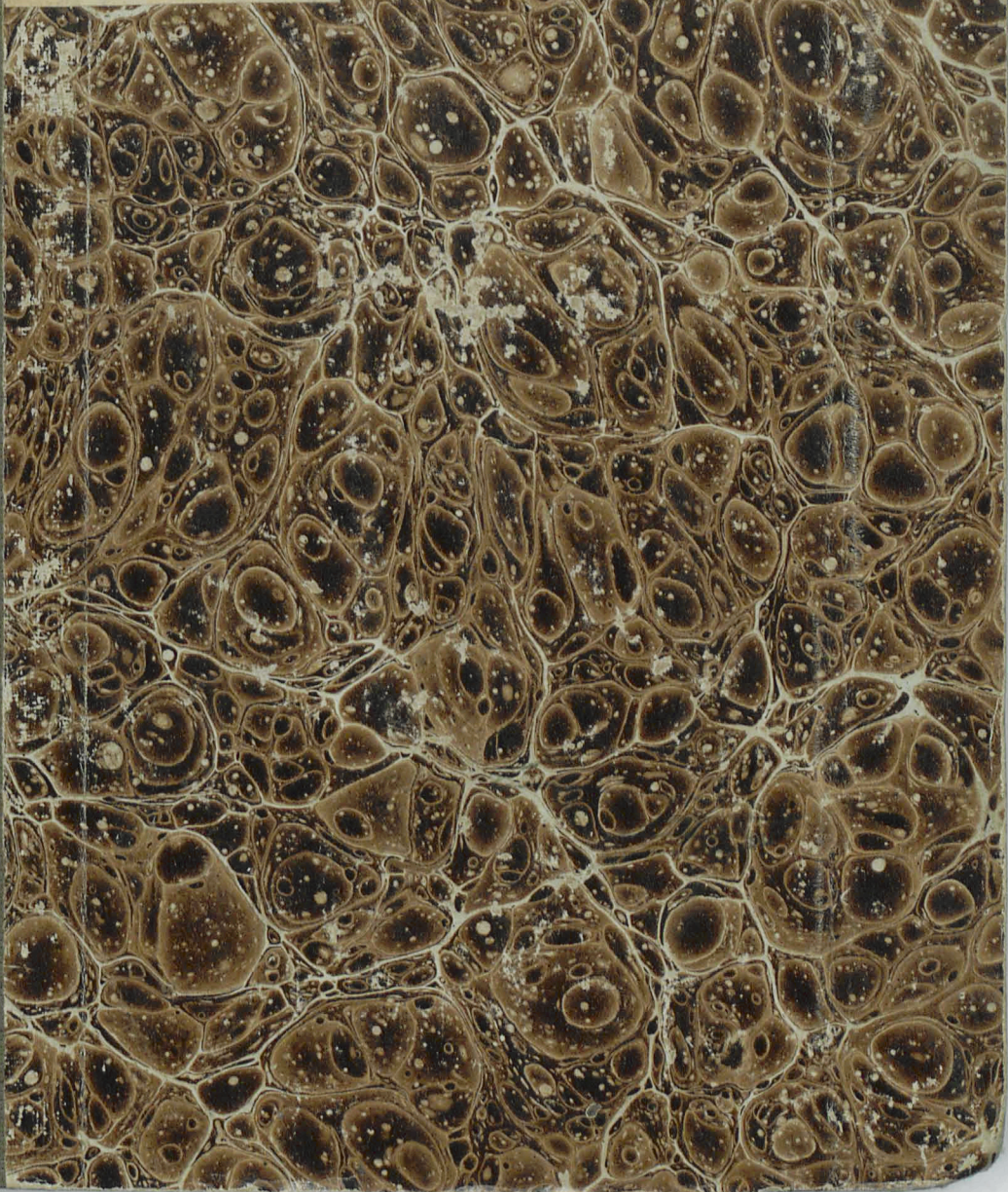

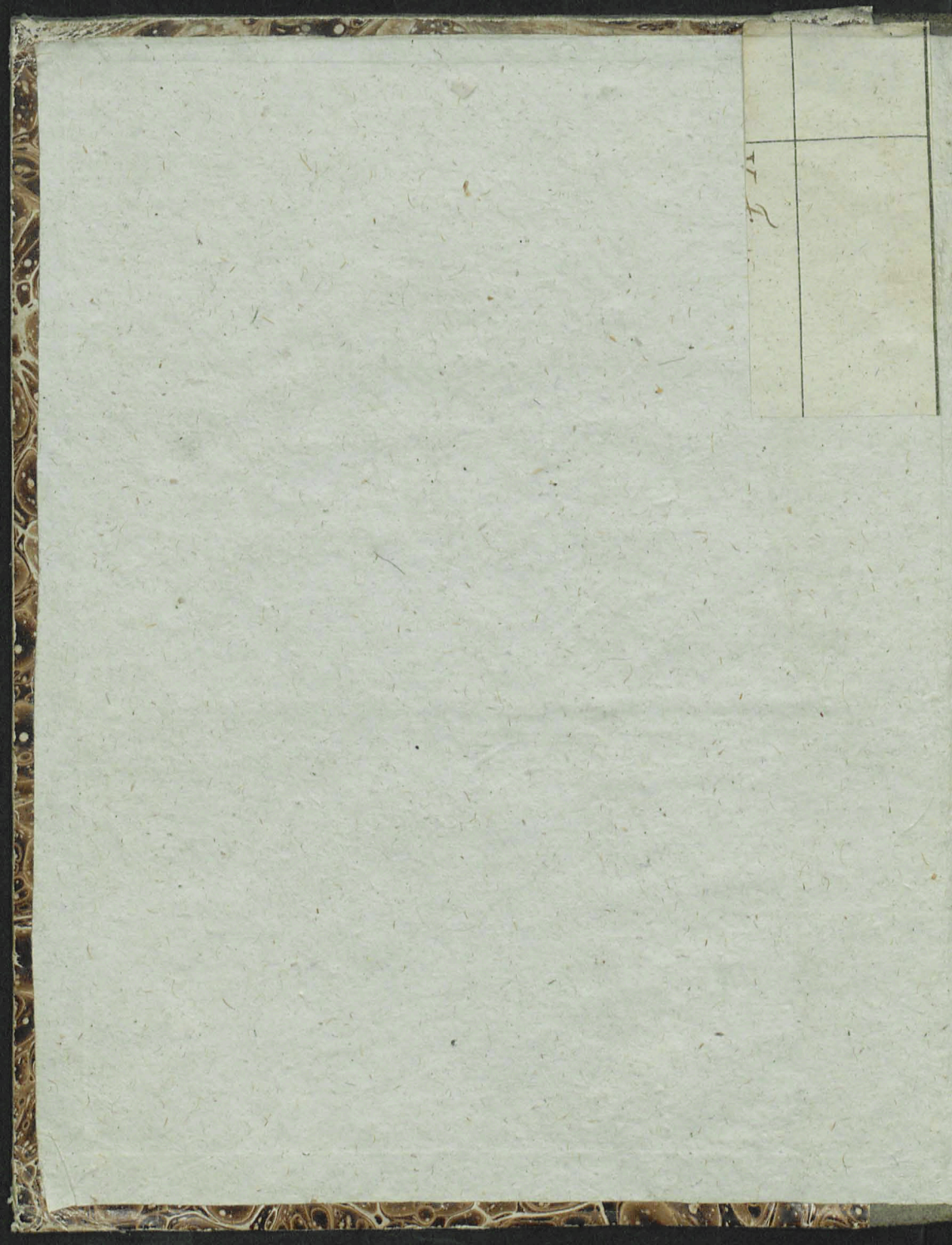
BIBLIOTEKA

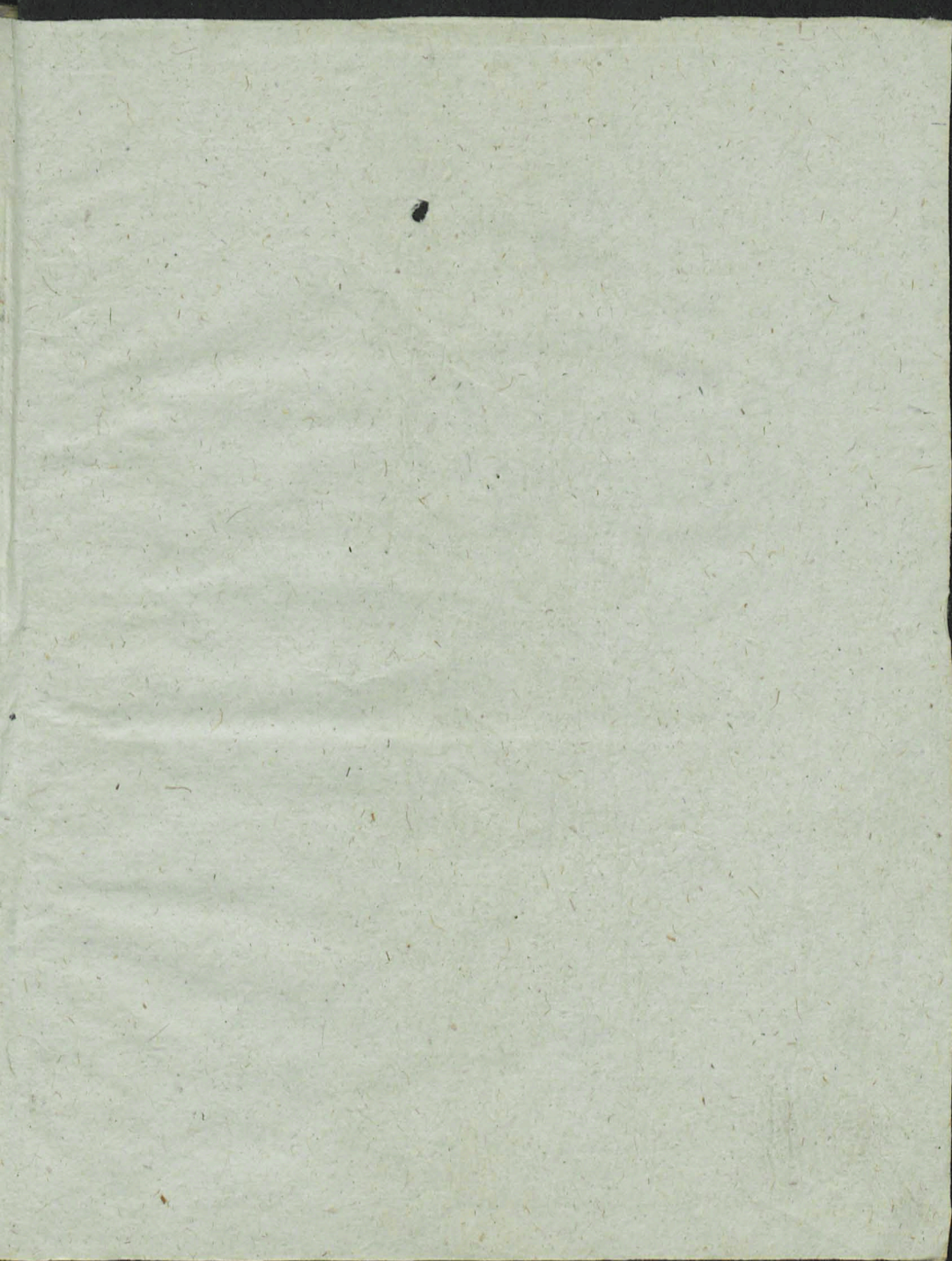
Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVII

745

ODPRAWA
Ná Rospráwę, ábo Examě,
MACIEJA ROSENTERA,
Minítrá w Trumiciu, Księstwa
Pruskiego.

G Summáryusz prawdy Kátho-
lickiey.

24

Przez

X. Woyciechá Stupskiego, Arcydjakoná Włocławskiego.

D. Hilarius Lib. 5. de Trinitate.

*Veritas aliter intelligi non potest, quam si falsa ea esse, q
tati obie. Ha sunt detegantur: Et hoc quidem mentium ab
dedecore, si mendacia ipsa prof*

W KRAKOV

W Drukárni Nikoláia Łoba.
Páńskiego 161 &

15.524

Quibus (Profectus ad) Dant: 5 de 1800

XVII - 745 - III

Wielmożnemu Jego M. Pánu,

P. IANOWIGOSTOM-
SKIEM V ZLEZENIC, WOIE-
wodzicowi Poznánískiemu, Staroście Wa-
leckiemu, &c. swojemu zdawná Miłości-
wemu Pánu.

Author błogostáwienstwá Bożego / przy do-
brym zdrowiu życzy.

Romnie zem Roku przeszłego posłał W. M. memu
z dawná Miłościw. Pánu káliká Exemparzow
Summáryusu prawdy Kátholickiey w przedmiej-
stych sporách, które ma kościót s. Apostol ski, z terázniejszy-
mi kácerstwý, którym przed trzemá laty krotko nápisal prze-
w książce (tego tytułu Compendiũ, náuki kościótá Ewan-
g. lúckiego.) pisány od Mácieia Rosentretera, w Trumie-
w Ministrá. Ná który Summáryusť czekájąc odpowiedzi, by
tem tego pewien czegoś doznał, iż veritas potest oppugna-
ri sed non expugnari: co bacząc sam tenże Minister Trumiey
ski Máciey Rosentreter, iż áni podobieństwem mogł veri-
tatem infirmare, z ániecharwsty proznego sťturmu ná praw-
de, wedlug zwyczáiu wssytkich Ministrów, á zwłasczá
nieukow, odpisuiąc ná Summáryusť, vdał sie do glozy mo-
zgu swiego, która nádział słowy bárzo grubými, głupia-
mi, potwarznymi, á iednym słowem bultáyskimi, y kárcze-
mnemi. W którym scribście swoim náśnie pokazat, iż jest z

Præfatio.

liczby onych, o których Hieronym s. in cap. 7. *Ita se nãpi-
sat moriãc. Nemo tam impius, quem Hereticus impierate
non vincat.* Pokazat y to, ze ia slusnie o nim in singulari
to powiedziec moge, y baczny czytelnik w iego scripcie do-
czyta sie tego, o co in plurali skãrzyt sie na Mãmcheuste.
Augustyn s. lib. 3. *Confess. cap. 6.* ktorego wlasnemi slowy
prawdziwie mowic moge. O Rosentreterze Ministrze:
*Incidi in hominem superbe delirantem, & carnalem mi-
nis, & loquacem, in cuius ore, laquei diaboli: cuius cor ina-
ne veri.*

Przetoz ia zã zdãniem wiela ludzi bacznych, iuzem
byl wmyslit mie odpisowãc Rozentreterowi, iãko temu,
ktory mi zgotã mie odpisãt na Summãryust, ãni bedzie mogt
odpisãc, y w ktorym ãni prawdy, ãni nãuki, ãni wczãciwo-
sãci, ãni wstydu zadnego niemãst, ãle stalona pychã, ã w sãcie
ktaãcielesnosc, ã dzwime wsteteczna mowã, y ptochosã,
iãko wody wezbrãty. W ktorym przedsiwzieciu, to iest,
nieodpisowania, potwierdzit mie Augustyn s. *Epistola 137.*
*moriãc. Osprobria hominum ne metuamus, eorum detra-
ctione ne superemur, nec quod nos spernunt, magni duca-
mus: sicut enim vestimentum, ita per tempus absumentur,
& sicut lana a tinea comedentur.*

Jednãk potym zdãto sie tymze bacznyim y dobrym Kã-
tholikom, dzierzec sie reguty, y nãuki Duchã s. *Prou. 26.*
*Responde stulto secundum stultitiam suam, ne sibi sapiens
esse videatur.* Przetoz ia nie zãtowãtem pãpieru pokaz-
zãc to: iz iãko w inszych wstytkich Ministrãch, tak y w
tym Rozentreterze, Trumeyskim Ministrze, wypehnicã
sie to,

Præfatio.

ſie to, co s. Páwet przed tym oſpowiedział. 2. Tim. 3. mówiąc: Jáko Joannes y Mambres z ſprzeciwiali ſie Moyzeſtowi, táky ci ſprzeciwiają ſie prawdzie, ludzie rozumu skázonego, odrzuceni ſtrony wiary, áleć wiecey nie wsko-
raią, ábowiem ich ſaleńſtwo iáwne będzie wſtytkim, iáko y onych byto. Y dáley tenze Páwet s. przydaje. Z li ludzie y z wodnicy, pomnożą ſie w gorze bładząc, y w bład w wodząc.

Aż ſpod wielkim y zacnym Tytułem y opiekiem W. M. mego Miłóſciw. Páná, te licha práca moze wydać, ma-
tem wiele przyczyn: bo nie wſpominając wielkiey dobro-
ci ſprzeciw mnie, ſławney pámieci Fe^o M. Páná Woiewo-
dy Poznańſkiego, mi tego Oycá W. M. Kátoliká gorące-
go y zarliwego, Senatorá wielkiego, Krole Pány ſwoie,
á z nimi, y przy nich Rzecz poſp. záwſte ſzczerze miłują-
cego, y dla oboygá tego, zárownie y wielkie koſtły, ná ka-
żdym plácu, y zá káżdą okazyá, wielkim á práwie ſlá-
cbeckim ſercem, y ánimuſtem Pánſkim wazácego &c.
W. M. tez ſámego w onym ieſzcze młódy m wieku áz do tego
czáſu, poznawſzy ſprzeciw ſobie záwſte bárzo vſprzeyme-
go y ſwolnego: nie mogłem tego ná ſobie ſprzewieſć, ábym
nie miał z iákieykolwiek miáry oſwiádczyć ſowimney w-
dziecznoſci W. M. memu M. Pánu, ktorego wyſokich
cnot, z dariná ſwiadóm będąc, á ná pomnożenie ich, z
wielkim Błogóſławieńſtwem Pánſkim, patrząc cieſte ſie
bárzo, proſſąc Páná Bogá, áby W. M. mego M. Páná dla
obrony Koſciółá ſwego ſwietego, y ozdoby Kroleſtwá
tego, w dobrym z drowiu y pomysłnych póciechách, do ſiedzi-
nych

Præfatio.

wych, a szczęśliwych lat Oycowskich chwąć raczył. A po-
tym dla znacznych zasług przeciw kościołowi, y przeciw
Rzeczyposp: (które obone przykładem dobrego Oycá swo-
go, y z wrodzoney cnoty swoiey szerze miłował, y im dą-
leym więcej zład Błogosławieństwa, y wielkiej sławy
nabywał) aby nieśmiertelną chwata, y żywotem szczę-
śliwym, sstał sie W. M. memu M. Pánu zaślata wielką
bárzo, w świętych ofiarach, y niegodnych modlitwach, pro-
sić nie przestane. We Wtoct. d. 3. Maji. 1610.

W. M. mego M. Pána /

Bogomodcá y slugá powolny /

Æ. Woyciech Shupski /
Archydyakon Wloclawski.

Ná Gásprá Dánowskiego P. L. to iest,
Pástuchę Łuterfskiego.

Dánowfski Gásprie/tytuł twych wierſow czytáiac/
Miałem práca nie mála dlugo ſie pytáiac:
Czemuś to P. L. przydał do imienia twego?
Zzemci przecie zgadnał z domyſlu ſwoiego.
Pewnie to znácza/żeś ty Łuterfski Pástuchá:
Wſákem zgadł: iednegoſz maſz z Máckiem ztego
A do tego rad wołaſz ná Papiestkie woly/ (duchá.
Znáć Paſtuche co poſzedł z Łuterowey ſkoly.
Wſákże ty nie fráſiſy ſie o woly Papiestkie/
Pás ráczyey/iákoś poczał/twe ſwinie Łuterfskie.
Przyſtoyniey tobie mlotá twy wieprzom nákládác/
Niż piſmá ſwieta/ludziom wczéiwym wykládác.
Lepiey ty znaſz rył woli/níž ſwieta Biblia/
Zábawze ſie tym bydlem/nie Theologia.
Jáka trzodá / táka teź pewnie y oborá/
Niegodná táka trzodá lepszego Doktorá.
Chceſz Polakom powiádác ſwoie Confefsia/
Nie tráſileś tu do nas z ta Ewángelia:
Ktorey ſátan náuczyl z Lutrem dyſputuiác/
Niemcom ſie to tám zeydzie / Polſki nie turbuiác.
Myć Horas iáko piſeſz ráno odpráwiamy/
X Páná Boga iáko mozem wychwalamy.
Ale wy z dyablem ſie rádźi zábáwiacie:
Co ſátan Lutrá wczyl/to rádźi czytacie

ODPRAWA

Ná examen áborospráwę

MACIEIA ROZENTRETERA,

Ministrá w Trumieiu.

O Summáryuszu prawdy Kátholickiey.

Przez

X. WOTCIECHA SŁYPSKIEGO, *Archiebiskopá
koná Włodzktárskiego.*

Ná Examen Artykułu pierwszego,

O Słowie Bożym.

A pierwszy punkt Exáminator ták mowí:

To jest prawdziwa sentencya / ktora

Papieżnik polozył. Chwała Bogu / kie-

dy to nam heretyk przyznał. A tak iesli to jest

prawdziwa / że Kościół Kátholicki Słowo

Boże ma za iedyną regule / ábo prawidło wiá-

ry y náuki swoiey / tedyc owo nie prawdziwa cos nápisal / iako

byśmy wczyli. że wstáwy Papieżow y Conciliorum choć

fundámentum żadnego w piśmie s. nie máia / za

słowo Boże máia być trzymáne. *Ex ore tuo te iudi-*

co serue nequam. bo sie sam swemi słowy pótepias: á ko-

ściół sie Kátholicki przy swoiey prawdziwosci zosial.

2. Ná wtóry punkt piše: Concilia Pásterze y Doktorowie prawdziwi máia z spráwy Duchá s. moc przepowiadania y wykládania Słowá Božego. A to dobra/ nie takes przedym mowil Ministrze/ tylkos ty ka-
 zal samého Bogá sluchác / a teraz y Concilia / y Pásterzow / y Doktorow kážes sluchác : dziekinie jes sie vždy zá moim vpo-
 mináním polepsyl. A tak iesli Concilia/ Pásterze/ y Doktoro-
 wie prawdziwi máia z spráwy Duchá s. moc wykládania slo-
 wo Božé: tedyc ich náuki y wyklády / y vslawy/ nie sa náuki/
 ani vslawy ludzkie / ale Duchá s. Wszak tak Ministrze? iuzes
 raz wyznal / nie godzi sie cofác. Przetoz ono cos pierwey mo-
 wil/ zowiac ie vslawami y wykládami ludzkimi/ iesť fals y scze-
 re klamstwo. Ales to iuz odwoal / á mnie dosyc ná tym. A co
 ieszcze przydáies. Wszakze nie wedlug mozgu swego/
 zmysláć / náuczác / przydáwác. A to niezla Ministrze/
 y owšem nie godzi sie zmysláć / ale co Duch s. poda/ to vczync :
 poniewaz máia moc Duchá s. iákos wyznal: tedyc to iuz nie z
 mozgu / ale z Duchá s. Což tedy wiecey?

Minister
 bluzni Co
 cilia Do-
 ktorow y
 Biskupow
 swiatych.

Lecz Papiež y Concilia wiele postanowili y
 napisali/ czego niemáš w pismiech: przetož takie
 wyklády nie sa Duchá s. Toe iuz w káwki Ministrze.
 A wšakés dopieruczko zeznal / že kóściol Kátholicki/ Słowo
 Božé ma zá iedyna regule wiáry y náuki swoiey. A ieszcze przy-
 dales / že Concilia/ Pásterze/ y Doktorowie prawdziwi máia
 Duchá s. ná wykládanie słowá Božego. A iákož teraz zápa-
 mietarohy sie bluzniš / y iáko by Concilia kóścielne / y Papieže / y
 Doktorowie máiac Duchá s. mieli co przeciwu písmu swiatemu
 vczync ystánowic? A kiedyž vždy prawde mowíš? raz powia-
 daš že kóściol Kátholicki ma zá práwidlo wiáry słowo Božé/
 že Concilia/ Pásterze/ Doktorowie prawdziwi/ máia Duchá s.
 ná wykládanie słowá Božego: a drugi raz zabaczyohy sie mo-
 wiš / že przeciwko písmu vczá / y onego ich Duchá odsadzáš.

hey Ministrze. Mendacem oportet esse memorem. Ja prześlacie na tym / co pierwey prawdziwie choć niechcac napisał. A co teraz piśesz / to szery fałsz / y potwarz heretycka.

A dla lepszey pewności powiedz / którzy to w ciebie są prawdziwi Doktorowie / co mają dar Duchá s. na wykładanie słowa Bożego: Powiem ia tobie pierwey nasze. Nászy Doktorowie / Doktorowie wieloście iá Atholickiego. Dionyzyus Areopágitá wczesń Pawlá s. Clemens wczesń Piotrá s. Święty Fulgencius wczesń s. Janá Ewángelissy. S Polikárpus / wczesń tegoż Janá s. Święty Mártialis ieden z wczesniow 71. S. Irenens żył roku 170. s. Justynus Márcyr / żył roku 170. s. Anákletus żył roku 108. s. Alexander Biskup y meczennik roku 121. po nich byli Hilárius / Epiphanius / Athanázyus / Cyprianus / Bázylus / Ambrozyus / Augustinus / Hieronymus / Chryzostomus / Gregorius / y inszych barzo wiele ludzi świętych y wczonych / których kościot s. iuż doświadczył / y zá prawdziwe Doktorzy przyiał. Ci wszyscy tak wykładali piśmo / iáko my ie teraz wykładamy. tak wierzyli o tych wszystkich Artykulách / iáko my wierzymy / o słowie Bożym / o Zakonie / o vsprawiedliwieniu / o Nshey / o Kościele s. o Spowiedzi / o Chrzcie / o używaniu Wieczerezey / o Matzeństwie / o Wzywaniu Świętych / o Wodzie święconey / o Poście / o Prymasie Biskupa Rzymskiego. o Cyscu. A nie bylo z nich żadnego któryby o tym inaczey wczyl / iedno iáko masz opisano w Summáryuszu tymże słowem Bożym / Concilia / Doktorowie / Papieże / dowodzili tych Artykulow / o których jest spór między nami. O coż masz Doktorzy nasze prawdziwe / powiedzze też ty swoje.

Nie śmiał heretyk żadneg swego miánować / woli Oycóm świętym przymáwować. Papieże Concilia náuczają / czego nie masz w piśmách. Ktożci to powiedzial niewstyduwy heretyku / zeby oni Doktorowie ná Conciliách mieli co bez piśma wczyc / sam sie tak domyslał : coć ty tedy Doktorzem Doktorowy bedziesz : Czyli cie tego Luther abo Kálwin náu-

czyli? Aleć też to ludzie byli. Bodayci tego on Duch nie obiaś-
wil, co z Lucrem o Mfsey disputował? Cości ná to pošto-
tenći práwie z gruntu wzy, iáko wnetże obaczysz.

Doktoro-
wie wzy
pisma s.
3 Duch s.

A ktory z onych Oycow swietych, miał co bez pisma s.woje-
tego wzyć, ktorzy sie y do samey śmierci pisma wzyli, y nam
Biblia podali, y swoim wykładem objaśnili. Athanázyus, E-
piphánius, Chrizostomus, Ambrozyus, Hilárius, Augustinus,
Hieronymus, Gregorius, y inшы. Czyli ci Pisma s. nie wie-
li: ktorego y nas náuczyl, y kácerstwa wykorzemił, y czystość
Ewángelicy s. nam podali? Ci ktorych wszytek kościol s. zá
Doktory przyiał, ták podli v ciebie sa, żeby po tysiacu lat mieli
być od Lutrow, Kalwinow, exáminowani? A mogłoż sie co
przed tymi zakryć, co wy wiecie? Ludzie oni stárzy, wczniowie
Apostolscy, swiatobliwosciá y cudami stáwni, wśelka náuka
od Duchá s. obdarzeni: dopiero sie máia od dzisieyzych Mi-
nistrow wzyć? A wy coście párchowáte záby? Wždy sie aby
stad naucz ślepy Heretyku, iż wykład wáś pisma s. jest nowy
nieśtychány, ktory sie z Doktorámi swiatymi nie zgadza. Uie
rychloście przysli, przed wámi, y bez was byli Chrzesćciáne,
ktory to wierzyli, co my teraz wierzymy.

Ministro-
wie 3 po-
duszenia
dyabels-
kiego.

Wám tedy Ministrze, y wáśym Predykántom to przyzwol-
ta, wedl. mozgu swego, ábo ráczey wedle poduszenia dyabela
skiego, zmysláć, náuczác, przydáwác, czego nigdzie w pismie
nie máś: y owšem co jest przeciw iáśnemu pismu. Czego ná
was, to iáwne lice mamy, że wy nigdy tego nie pokázuiecie, áni
pokážete, kto ták kiedy przed wámi wykládał pismo, iáko wy
ie wykládate: przetoż też żadnym Doktorem nie dowodzicie,
á chocia pod czás ládá iáko náginátwacie pisma, ábyscie swo-
te wymysly y false pismem pokrywáli, ále ie z mozgu swego wy-
kládate. Boć to záwždy wszytkim Heretykom wlasna bylá y
jest, z mozgu swego pisma wykládać. Gdyż iáko s. Hilárius
mowi: Error non in Scriptura, sed in noua ipsarum expositione
consistit. A ták jest wszytkich kácerstw przyczyná y źródlo, iż ká-
ždy wedlug mozgu swego pismo wykláda. Aleć my Katholicy
nie wedle

nie wedle myśli nąsęy piśmą wykładając / od tych bierzemy wykład / od ktorych mamy y piśmó / to iest od Oycow y Doktorow świątych / o ktorych es zeznał / że sprawa Duchą s. piśmą wykładają / z tymi prześłaiemy / y od nich sie uczymy. Przetoż my błądzić nie możemy / gdy piśmą tak rozumiemy / iako ie od początku Ewangeliey uczniowie Apostolscy wykładali. Gdyż Duch świąty nie same tylko literę / ale z literą / dał nam przez Oycę s. prawdziwy wykład.

Na trzeci punkte Artykułu odpowiadając / moje słowa Minister falsuię : bo com ia napisal / iż w słowie Bożym / wszystko sie zamyka / co człowieku trzeba wiedzieć do zbawienia : Minister falsuię moje słowa wyrzaca / iakobym tak napisal : **Iż w słowie Bożym nie wszystko sie zamyka.** Nota bene. To sczery fałsz y zdrada. A tak nie trzeba tego dowodzić / ani na dowody Ministrówskie odpowiadac / ponieważ sie do tego znam / iż w słowie Bożym wszystko sie zamyka / co trzeba wiedzieć do zbawienia. A tu każdy obacz / iako ci zwoźdżiciele przed swemi wdają Kościół Kátholicki : zmyślając to czego iako żywo nie uczymy. Takichci on fałszow nagmatwał w swoim skrypcie / ktorych nigdy zaden nie słyszał w kościele świętym. N. B. Tę była przyczyna że ia te Artykuły wydal / tak iako wierzymy. A przed sie ten Heretyk mać to na piśmie / siłkę przed wszystkim światem fałszować y potwarzać. Jesli tak iawnie przed nami / á coż tam przed swemi ten fałszerz nie mówi ?

Powtore pyta sie o tym / co sie rozumie żywa mowa : y odpowiada : **Żywa mowa rozumie Papieżnik / vstaawy y wymysły Papieżow y Conciliow.** Żywa mowa co iest. Znać że ten nieuk mało czyta / przeto też niewiele umie. Naucz sie nieuku / żeć my żywa mowa zwiemy / wszystko cokolwiek za czasow Apostolskich iednym sercem / y iednymi wsty Kościół świąty / po wszystkim świecie wierzył y uczył : chocia w piśmie s. tego nie napisano / ale napisano na sercu Kościoła s. W czym s. Augustyn tak piśe Lib: 4. Cap. 24. contra Donatistas. Quod vniuersa te-

6 Na Examen Artikulu pierwszego

net Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum, rectissime creditur. Tenże Epist: 118. Cap: 3. Quidquid per orbem frequentat Ecclesia, deo disputare, an ita faciendum sit, insolentissimæ est insanix. A tak wedle wyroku tego Doktora s. y tys s. alony / ktory przeciw tradicyom wszytkiego Kosciola s. bluźnił. O toż iuż badziesz wiedział / co żywa mowa zowiemy.

Potrzenie chciałby heretyk tego dowieśdż. Ze co Apostołowie wstnie przepowiadali / to pismem ogárnawšy podali. A przywodzi pisma / w ktorych nie takowego niemáš. Tu sie przypatrz takie to dowody. 1. Ioan. 1. *Comy widzieli y slyszeli, to wam oznajmuujemy, y te rzeczy piše wam.* A czegoż stad dowodzisz? Czytamy / iż Apostołowie pisali to co widzieli y slyszeli. Ale tego nie máš / żeby to wszytko co widzieli y slyszeli wypisali, a tys tego miał dowodzić. A owšem tenże Jan s. zeznawa iásnie / iż nie wszytkiego pisali / iáko wnetze wslyszysz.

Także y orwo. 1. Cor: 14. *Jesli sie kto zda byđ Prorokiem, niech vzna te rzeczy, ktore wam piše byđ Pánskím przykazaniem.* A to co do rzeczy? Nie piše tu / żeby wszytko rozkazanie Páńskie pišal / jest tego wtecey. 2. Cor: 10. *Bo nie inšse rzeczy wam pišem y niżli czytacie, ábo teŝ znaćie.* A to ná co? Ergo wszytko pisali? nie mowi tu tego. 2. Cor: 10. *Jákowi iestešmy przez listy w niebytności, tákowi teŝ oblicznie bedziemy.* Ergo baculus in angulo. A oš no tedy coš obiecował. Nie mowi tu že wszytko wypisali.

2. *Theŝf: 2.* Trzymayćie podána náuka, ktore ye šćie sie náuczyl, choć przez powiešć, choć przez list náš. To pismo przywodzisz przeciw sobie. bo tu rozdziela náukę swoje dwoiáká: iedne powiadali, druga pisali. A tak nie wszytkiego pisali. A czuiesz sie heretyku? Toć takie sa dowody twoie. Gdziej tu naymnieysze podobienstwo tego coš mowił / że Apostołowie wszytko pisali co przepowiadali. Gdzie o tym? Takci wy dowodzicie: pisma nágnatwawšy / nie pátrzac iesliže do rzeczy, ábo nie / y kaźecie sobie

sobie odpowiadac. Kiedyby tak w sobie / rychleyby tobie za taka
nieumietnosć chlosie dano / że bys sie w czyt lepiy pisma czytac

Sluchay Heretyku pisma s. Ktorc oczy wykola / ze nie w
szytkiego Apostolowie pisali.

2. Theff: 2. Stoycie a trzymajcie podania, ktorychescie sie nau-
czyli, choc przez pomiesc, choc przez list nasz. Widzisz Heretyku / ia-
ko tu rozdziela nauke ze jedne wstnie / druga pismem podal. Na
co Chryzostom s. tak pise: Apostoli non quacunq; egerant illa
eadem & scripserunt.

2. Ioan: 7. 12. Miac nam wiele pisac, niechciatem przez pa-
pier y inkaust, abowiem spodziewam sie przybydz do was, y mowic
z wami wstnie.

Slyszysz Heretyku / ze nie wszytkiego na papierze pisali / ale
wstnie mowali.

Ioan: 21. 7. 25. Jest tez y inych wiele rzeczy, ktore czynil Iezus
ktore gdyby sie zosobna pisaly, swiat nie mogtby ogarnac ksiazg, kto-
reby sie pisac mogty. Toz ma Cap: 20.

Jescze daie Pismo s. przyczynę / dla czego nie wszytkiego pi-
sali. Ier: 31. To bedzie przymierze, ktore uczynie z domem Izraela
skim po onych dniach, mowi Pan: Dam zakon moy w mysl ich, y
sercu ich napise. &c. W tym pisaniu mowi tez Apostol swiety.

2. Cor: 3. 7. 3. Wy jesteście listem Chrystusowym od nas sprawnym
y napisanym, nie czernidtem, ale Duchem Boga zywego, nie na ta-
blicach kamiennych, ale na tablicach serc cielesnych.

A slyszysz Ministrze / iako to Duch s. pisal przez Apostoly,
zywa mowa na sercu Kosciola swietego. Toć tedy nie wszytko
na papierze. Tenze Apostol 2. Tim: 1. 7. 14. Strzez dobra powie-
rzonego przez Duchá s. ktory w nas mieszka. 2. Tim: 2. 7. 2. Cos sty-
szal odemnie przez wiele swiadkow, to zalecay wiernym ludziom,
ktoryz sposobni beda y drugich uczyć. To dobro powierzone wy-
klada Ireneus. sa Apostolskie Tradicye lib: 3. Cap: 3.

Otoz masz pisma swiete. Juz tedy bedziesz wiedzial
Heretyku / ze Chrystus y Apostolowie wiecey uczyli / niz pismo
zamykla, iz zywe pismo na sercu Kosciola s. i. s. palcem Duchá
swietego

Apostoli
wle nie
wszytkiey
nauki pi-
sali.

świętego piśane / y daleko wiecey ma / y starę e też / niż piśmá
ná pápierze / y mkt ich zepřowác áni odmienić nie może.

Minster
wicek s
do Dektro.
ron.

Tu sie dopiero Minister wciekl do Doktorow / ktore pierwey
lżył y sřomocil / znać że mu piśmá nie zřstáie. przywodzi tedy
Ireneusá / ktory powiáda / iż Apostolowie Ewángelia / ktora
przepowiadali / też zá Boże wola spisáli. A wřátes przedtym
nie dawno powiádal / że ci Doktorowie z mozgu swego zmy-
słáto. á czemuż nimi swiádczyř ? Druga. Nie mowi Irene-
us / że Ewángelia wřytko ktora przepowiadáli / też y pisáli. A
ni mowi / żeby co Chrystus y Apostolowie czynili ábo mowili /
wřytko pisáli. boćby to bylo przeciw iáśnemu piśmu / iákoř sly-
řal. A chceřli wierzyć y sámemu Ireneusowi. słuchay co sam
piře / *lib: 3. Cap. 4.* Cui ordinationi assentiuntur multę gentes bar-
barorum eorum, qui in Christum credunt sine caractere vel atra-
mento, scriptam habentes per Spiritum sanctum in cordibus suis, sa-
lutem & veterem traditionem diligenter custodientes. Czytayże
tegoż *Lib. 3. cap: 4.* Naydźieř tam tego wiecey iáko dowodźi.
Traditiones z piśmá / przydamći ieřcze y drugich / s. Dionyzyus
Areopágita Biskup y meczennik / wceń s. Páwła / gdy ieřcze y
Jan s Ewángelista żył / nápisal księgi / osobliwie *de Ecclesia-
stica Hierarchia*, w ktorych Sakramenta y ceremonie / czásow
Apostolskich zwyczáyne / nie tylko opisute / ále te też wykláda /
iáko Apostolskie Tradicye. Tam mař z iákiemi ceremoniami
Apostolowie chrřćili / iáko Msza miewáli / zá Vmarle sie mo-
dlili / iáko Bierzmowanie / Swiecenie Kieźy / Spowiedzi / y
inře nabożeńřwá odpráwowáli. Swięty Clemens Biskup y
meczennik / wceń s. Piotrá / nápisal osmioro ksiąg / *Constitu-
tionum Apostolicarum*, w ktorych opisuje / co sam widział / y sly-
řal od Apostolow : o Mszy / o Slubie / Czystořci / o Krzymie
ná chrřćie / o Swiętych / o modlitwách zá vmarle / y o inřyich
Artykulách. y owřem o wodzie řwiřconey / co teraz wřyřtko
heretycy gánia.

Doktoro-
wie o Erá-
dicyách.

S. Ignácýus wceń s. Janá Ewángelisty /
ktory w Krzymie roku 110. vmeczony / to ieřt osinego roku po
zeřćim

zefciu s. Janá/ we wszystkich swoich listách / ktorych jest dwanaście / Apostolskie Tradicje / ná on czas zwyczajne / tak iáko slysal / od s. Janá wypisal. tam wspomina Post czterdzieści dni / y inſe; Klastory / Oltarze / Nſe / ic.

S. Márcyaliſ ieden z onych wczniow 72. poſtány od Piotrá ſwietego do Galliey we dwu listách / ad Burdegalenſes, & Tolofanos. wspomina ſwiecenia Koſciolow / Oltarze / Nſe / y inſe nabozenſtwá.

Náuczcie ſie Miniſtrze / żeć nie wſyſtko co Apoſtutowie uczyli / to teſ piſmem podáli / y to ſie iáſnie wyſſey pokazálo. Ji ſlowo Boże / tak piſáne iáko y nie piſáne / ieſt iedyno regula / ábo práwidlem wiáry náſſey. A żebyſ lepiey zrozumial / co my ſlowem Bożym y Tradicjami zowiemy / dołożeć.

Tradicje to zowiemy / co nam od oycow náſſych przezrece po-
dano. Ale Tradicje ſa troiákie / ſa Traditiones diuinæ; drugie Apo-
ſtolſkie / trzecie Eccleſiaſtica. Boſkie Tradicje ſa / coſiny od ſáme-
go Pána Chryſtuſá Apoſtoly wczacego wzięli. Tákci wſyſtká
náuka nowego Teſtámentu bylá Tradicja poli iey nie piſano / y
ieſzcze po nápiſaniu / drugie zoſtály nie piſáne; iákoſmy pokazáli
z Janá s. Ktory oſtátni piſal. Ták ſe co náleſza do Sakramen-
tow / o ktorych / ácz máto w piſmie ſwietym piſano / wſátkze nie
wátpiemy / że ie ſam Pan Chryſtuſ poſtánowil. Tákze y Spo-
wiedz / Modlitwy zá vmárte / wzywáne Swietych / y tym podo-
bne. A iſ te rzeczy ſa od Pána Chryſtuſá wſtáwione / y nam przez
Apoſtoly podáne: ſtod to znáć / iſ od czáſow Apoſtolſkich / zá-
wſdy ie zdátkie miano. A wátpić o tym ábo dyſputowác / co
wſyſiek Koſciol Boży záwſdy trzymal / ieſt wſeteczne ſalenſtwo.
S. Auguſt. Epiſt. 118. Te wſyſkietákie Tradicje Boſkie mamy na
przod zá ſlowo Boże / chociaſ nam przez ludzie ſa podáne / iáko
y piſmá ſwiete.

Drugie Tradicje ſa Apoſtolſkie wlaſnie / Ktore od Apoſtolor /
nie od Chryſtuſá ſa wſtáwione. Dla tego im borowem dal Duchá
ſwietego / áby ich náuczyl / co do dobrego rzádu Koſciola ſwie-
tego náleſzalo. Dla tegoć ſchodzác ſie / miewáli ſwoie Concylia /
ná ktorych y owó Apoſtolſkie *Symbolum* zložyl / y wiele inſſych rze-

czy, które po wielkiej części s. Alemens napisał in Canonibus. A te Trádicje Apostolskie mamy za słowo Boże / bo od Duchá s. przez Apostoly podane.

Kościelne

Trzecie Trádicje sa Kościelne / które Papieże Concyliá stánowią / iáko sa niektóre posly / swiętá / y Cerymonie / dla wieczności y nabożeństwa wprowadzone / zgadziáac sie z náuká Chrystusowa / y Apostolska. O tych trzymamy tak: Naprzód / że nie sa przeciwne słowu Bożemu / gdyż od Kościoła sa wystawione / które go kazał Chrystus słuchać. Druga / nie równamy ich z písmem swiętym / poniewáz mogą sie dla sufných przyczyn odmienić. Trzecia / takie wystáwy Kościoła Bożego powinniśmy chować / po sufnieństwo náše przelozonym oddáac / iáko rozkázuie Apostól s. Heb. 13. Taki był zwyczaj / wieczera Pańska odwieczor miewáć / ale to potym Kościoła swiętego przelozeni odmienili / iáko y inše rzeczy / do dobrego porzadku náležace.

Wédziesz iúż wiedział / Co my o słowie Bożym y Trády cyách rozumiemy : tomci herzey troche rozpowiedział / ábys obaczyl / żeć my wystaw przelozonych Kościelnych / nie równamy z słowem Bożym / dáleko mniey przekładamy / iáko ty potwarzasz. My słowa Bożego sie trzymamy / y to jest fundament wiary Kátholickiej / nie tylko písane / ale y nie písane słowo Boże. gbyż tego dowodzimy / że nie wšytko w Biblii nápisano / co Pan Chrystus przed śmierciá Apostoly uczyl / ábo potym przez Duchá s. które iáko nie písane sa tak przez Trádicje / iáko by z reku w rece áż do nas przysły. A twierdzimy nád to / iż słowo Boże nie písane / nie mniey prawdziwie jest / iáko y písane. oboie bowiem jest słowem Bożym : ani písanie wymnie / ani przydáie co słowu Bożemu. A zwłaszcza iáż nie czytamy / áby Chrystus miał rozkázáć Apostolom wšytko písáć / ale przepowíadać. Tak o tym wšyscy Oycowie Swięci przed tym pomienieni / rozumieá. Dosyć teraz o tym.

Minister
wi Poch
áno y słod
ko.

Ná punkt 4. 5. 6. odpowíada / że mu sie miód z octem pomieszał. znáć że Minister rad słodko iáda. A tá mu nastodpsa wieczera / kiedy Kościół Boży / y Papieże bliźni / tylko mu kwáś

áno /

śno / Kiedy mu Lutrą / abo Kalwiną / abo Aryusą / wspomni. Wszakże nie tamci tego przyczyna / ale ty sam / boś ty we wszystkich Summarijusz moim nie czytał / abym czego wstawami Papiestwami dowodził / anim pisał: Papiież tak mowi / abym cie samym piśmem nakarmił / Ktożego ty / iako widze strawić nie możesz / y dla tego to sobie Papiieżem słodziś / a wstawy Papiestwie wstawicznie w gębie masz. Ale ponieważ tak chcesz / przynieśamci wiecey tego otcu. Nogleś na tym przesiść / zemci wspomniat dysputacya Lutra z dyablem / ale że sie napieraś / wypiszę ci nieżey w Artykule 4. zetrway mało / a nauczyś sie Kto dyabelska nauka przepowiada. A tym czasem / co mowisz żeby Kościół Kátholicki miał nauki dyabelskiej wyczyć / **Falsz to!** y wierutne mataćtwo / bo nie zakázanie Matzenstwa ani potármow iako ty bluźnisz / ale każe śluby y posty chować / iako sam Pan Bog rozkázal. o czym będzie niżej.

Czytając słowá / Math: 18. *Kto kościółá nie słucha, niechay będzie iako Pogánin.* Także y drugie / Luc: 10. *Kto was słucha, mnie słucha.* rozśmiał sie Heretyk / iako sam powiáda / wlasnie iako też oni Pharyzeusowie / pośmiewáli sie z Pána / Luc: 16. Luc: 8. Jedno przećie nie może śmiechem zbyć tych słow. Należiał przyznáć że prawdziwego kościółá rozkázal Pan Chrystus słuchać. á kto go nie słucha, będzie iako Pogánin, y ten nie słucha Pána Chrystusa. Takci Minister samego siebie y swoje osadził / y potepił zá Pogány / ponieważ oni Kościółá nie słucháli ani go máia.

A ieszczeć śmieśno Ministrze? Znáć że to wszystko zártý v was / iednákoż tobie być Pogáninem / abo Chrześciáninem. A Pan też wam mowi. Ego quoque in interitu vestro ridebo.

Jeszcze záreunie Minister / wczac iako ma vznać prawdziwy y zártý 171
falszywy Kościół. Nie zfabul / Ezopi ani Sowiżratá. Przydacieśce niśtowe
było y Mácholtá. A skądże wždy poznáć Kościół prawdziwy? o Kościele
Náucz nas Ministrze: Ale z piśm Pátryárchow, Prorokow, Apóstłow, Ewángelison. y dowodzi tego słowy Orygenesá / y przykládem onego wielkiego Konstantyna Césárzá / iż tam jest Kościół prawdziwy / Kedy słowo Boże / nie wymysły / ani wstawy ludzkie

przepowiadáia. Uiechże tak będzie, moy drogi Miniſtrze. wdziesz madyr człowiek aż nád zámiar.

Coście
prawdziwy
kościół.

Tylkoś iesz je iedney rzeczy nie dolożył / podobnoś przepamiętał; musieć przypomnieć. Kedyż wżdy taki kościół iest? uż bylo tu przypisać y mianować ten twoy kościół prawdziwy kedy iest? Jezeli v Lutrow / czyli Kálwinow / ábo Aryanow / ábo Sussytow? Wszak sam dobrze wieś co sie tam dzieje v was w Pnisiach / iáko każdy z tych sobie przywołacza kościół prawdziwy / ieden drugiego potepiáiac / wyganiáiac / spycháiac / skáluiac. nie moga sie ná to zgodzić ktory z nich iest kościół? Zgadniże mi te gadke. Ale proszę cie / nie z Sowizrzalá / ani Máchulcá: ktorego kiedy miano wieścić / niechciał żadnego mianować drzewá ná ktorymby chéiał wisieć / bo mu sie żadne nie podobáto. Uie badźże ty takim Máchulcem / ále powiedz directe, y Cathegoricé, ktory kościół v was prawdziwy? Luterski? czyli Kálwiński? ábo Aryáński? czyli iáki inny. Odpowiada. Uie czytaś w skrypcie moim zebym mowil Luther / Kálwin / Aryusz / álem pisał o słowie Bozym. Miniſtrze uż to poszło ná onego Máchulcá. Bo iáko on żadnego drzewá nie mianował / áby nie wisiał: tak y ty siła o kościele plecieś / á do żadnego sie znać niechceś. Mianuy ten kościół Máchulcie w ktorym słowo Boże przepowiadáia? Uie w Kálwińskim. bo wy powiádacie że tam nie słowo Boże / ále Kálwińskie powiádáia. á Kálwinowie zaś o was Lutrách mowia, że wy nie Boże / ále Luterskie / ábo ráczey dyabelskie słowo przepowiadacie. Zgodzicieś sie kedy ten wáś kościół? Uiechce przecie ten Máchulcemianować. przecieć Pánie Máchulcie wisieć.

Miniſter
odpowiáda
iáko
Máchulcie

Kościół
prawdziwy
Kálwiński.

A iż sie ty Cesarzmi szczyć y Orygenesem / náuczsz cie z nich / kedy ten kościół iest prawdziwy / w ktorym słowo Boże przepowiadáia / á nie wymysły ludzkie. Ieszesh sie tego nie doczytał v Orygenesá / ani v Cesarzow / podobno pilney czytaś Aezopá / niż Doktorzy światec / tymiś cie świadkami zawniędze.

Oco naprzod tenże Wielki Cesarz Conſtántynus ciebie potepi / Ktory

Ktory świadczy / iż na onym Concilio Aſceńskim / ktore Papię Sylweſter zwołał / y poſty ſwoie na nim miał: Papięznicy nie z Ezopá ani z Sowiſztałá / ale z piſmá s. wiary dowodzili / kiedy Biblia w poſyſzodku Papięznikow położono / y z niey Aryany przekonali / iáko ſám zeznawaſ. A czemuż przed tym bliźnit / że Concylia według mozgu ſwego / nie z piſmá ſwitego / wczó. Mendacem oportet eſſe memorem. A ták Papięſki Kościół ieſt prawdziwy / bo ſłowá Bożego wedle twego wyznánia wczy. Sluchayże ieſzcze / co Ceſárze / Grácyanus / Valentyńianus / piſe. *Epist. ad Conſtantinopol.* Cunctos populos, quos clementiæ noſtræ regit imperium, in tali volumus Religione verſari, quam D. Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis religio uſque adhuc ab ipſo inſinuata declarat, quamq; Pontificem Damafum ſequi claret. **Toć ták Ceſárze.**

Sluchayże Orygeneſá *in Epist. ad Roman. Cap: 1.* Fides, quam Romani habent, ipla eadem eſt & non alia, quæ in vniuerſo mundo annuntiat, & creditur. Quæ etiam non ſolum in terra, ſed & in cælo prædicatur. **Tenże.** *Epist. ad Tit.* Hæreticus eſt, qui ſe in Chriſtú credere proſitetur, & tamen non credit aliquid de veritate Chriſtiana, quod approbat ratio Traditionis Eccleſiaſticae. **Otoż tuż bedzieſz wiedział / nie z Ezopá ani z Sowiſztałá / ale od Ceſárzow y Doktorow: Iż Rzymski Kościół ieſt prawdziwy / bo wczy ſłowá Bożego.**

A Kościół fałszywy kedy? W wasci to Heretyku w was / fałszywy ieſt Kościół / ktory odrzucił ſłowó Bożé / wſtáwy ludzkie / owſem dyabelſkie bledy y fałſze / pod płaszczykiem ſłowá Bożego wdátecie. **Nowá Ewángelia / iákiey nigdy ſwiát nie ſtykał / przynoſicie; ktorey żadne piſmá / ani Tradycye Apoſtołſkie nie máia / ani Oycowie ſwieci wſpominaia. tákac to waſá Ewángelia.**

Aléc gada Miniſter w ſłowie Bożym doſwiadczać / Duchy probowác / ktorych z nas / w ſłowie Bożym vgruntowána náuka. **Tuż náſá náuka Heretyku przez te ſeinaſcie ſet lat probowána / y wſyſcy Heretycy / Pogáne / Żydowie / doſwiadczyli tego / że prawdziwe ſa ſłowá Bożé / co Pan Chryſtus**

Kościół
fałszywy
Heretyk
Fow.

Heretyk
Fow do
świadc
gac.

Chrystus powiedział. *Aná tey opoce zbuduje kościół mój y nie prze-
mogą przeciwko niemu brony piekielne.* Wászegoć to kościółá no-
wego trzeba doświadczać / wászego ducha nowego probować.
A tak mowimy / że wásá náuka jest falszywa: wás kościół Luters-
kiest nieprawdziwy: wás duch jest dyabelski który Lutrá ná-
chnął. przećie ten duch zlywola. **Wszystkim ludzjom sta-
nu swietckiego / nie tylko Bibliey swietey / ale y in-
nych ksiąg nie pozwaláia.** Rowsem wszystkim stanom
sáwno / że ty mátaš / bo nie tylko nie zákázua / ale y Biblia po
Polsku máia. moze czytać kto chce. wšakże z wykładem kościółá
swietego. Ergo Minister est mendax: A iż heretyckich ksiąg zákáz-
zua / od Apóstoloro to mamy. *Act. 19.*

N. B.

Ná inſe piſmá nie vmiał nic heretyk powiedſieć / y owsem
musiał pozwolić / że też kościółá prawdziwego / nie tylko piſmá
ſámego trzeba ſłuchać / czego ſie przed tym przat. Ale iż on to ná
Czytelniká ſpuſzcza aby oſadził / ia też ná tym przeſláte. Stad bo
wiem každy vžna / takó ſe y nieprawdziwoe či falszywi Miniſtro-
wie kościół Rátholicki v ſwoich záwiedzionych vdáia / iako ſie
to ieſzcze w inſych Artykulách dowodnie pokáze. Dozna y tego
báczny Czytelnik / że ten Miniſter / w takiey barwie chodži / o ko-
rey Hieron. *S. in Cap. 7. Iſa.* Nemo tam impius, quem Hareticus im-
pietate non vincat. **Moymy Czytelniku / ty zwołáſz / któryś ſie
od iednoſci kościółá powszechnego (w ktorym ſámyim prawdzi-
we Sákráméntá / y prawdziwa náuka) przez zázdroſć ſátánſká /
podobno kwoli temu ábo owemu czlowiekowi / oderwał.
Proſe cie przez ſtráſne przyſćiená ſad Boga żywe-
go / zmiłuy ſie ná dufá twojá. idzie o wiecznoſć.
A cobym ia tu tobie miał pokázáć / krotkoſci dogadzáiác / oſy-
lam cie do przeczytánia / nie wielkiey / ale bárho pożyteczney / y po-
trzebney Zſiaſti / ktorey Tytul / **NODVS GORDIVS,
SEV DE VOCATIONE MINISTRORVM DI-
SPVTATIO.** Wydána w roku przeſłym przez X. Marćiná
Smigleckiego / *Societatis I E S V,* w Kráťowie drukována. Prze-
czytaſli**

czytaśli i aśnym okiem; to jest dobrym sercem / dla porządowa
 nia dusze twojej. do czytaś sie tam y nauczyś / komu maś powie
 rzyć drogiego zdrowia dusze twojej: poznas piatną y znasłi fałszy
 wych y prawdziwych Prorokow. Nauczys sie tego; a prawie bez
 dzieśli chćiał / rekoma doctknieś / iż w Ministrach wászych / on
 własnje / a nie inšy duch kłamlivy / Ktory ośiarował sie na zdráde
 y zgube Achabowe : mowiac / Ja go zwiode / to jest / poyde / a be
 de duchem kłamlivym w vsćiech wšyřtkich Prorokow iego. W
 czym maś / 3. Reg: 22. Nie wierz / prośe ćie przez meke Chryšusowe
 rym Sedecyášom / synom Chánaána / Ministróm przetłery / Kto
 rzy iáko y Sedecyáš mowia: To mowi Pan / a ono nie Pan / ale zly
 duch mowil / iáko y przez nie inšy. Strzeż sie ich trućiny ocukro
 wánye; spusć sie na te same a nie inše / y tym wierz / Ktorem powie
 dšian o: *Jáko mie Oćiec pošlat. tak ja was pošlam.* A Ktozyli sa tácy /
 w tey to Kšiażeczce naucz sie / Ktora słusnie nazwano NOD VS;
 bo wšyřcy Ministrowie / by na oširzejsze zeby mieli / tedy tego we
 zlá / ani rozwiáza / ani przegryza.

Pánie Jezu / Ktory siedzac na práwicy Oycá twego / widzisz co
 sie dzieje w tey winnicy twojej / Ktoas ty własnemi rekoma swoe
 mi / y praca swoia spráwował : y Ktoas Kwia swoia przenas wies
 tšo oblal. Przypátrž sie iáko wiele w tey winnicy dzewá pošto
 od ognia piekielnego / to jest / od náuk przewrotnych y kácerřkich.
 Ktoze dzewo / nie godzi sie iedno wyćiac / a w ogień wieczny wrzu
 ćie. A iž za tym estálaby sie škoda nie mála mece / y trudem two
 im / spusć przez miłosierdzie twoje / rose twoje niebieska na te
 winnice : ogień zágaś náuk dyabelřkich. Jednak dla wiesřey
 zdrády / piřmem s. ocukrowánych / a dzewá teř / to jest / ludzje
 záwiedzione ochlódž / y oblij żywa woda lářki twojej / aby
 z siebie pozYTEł żywota wiecznego wydály.

422

O D P R A W A

Ná Examen Artykułu II.

O Zakonie y Przykazaniu Páńskim.

NA wtory Artykuł odpowiadając Minister iako ślepy y nie-
my, pismo święte mija, y zgola mu nie wierzy, á swoje plo-
tki powtarza: znąc że ten nieuk ledwie rozumie co czyta. A
jest z onych, o ktorých napisano: *Quæ ignorant, blasphemant.*

Naprzod powiada, zem mu Naukę o zakonie pomieszał
Ale raczey mu sie w głowie pomieszało, bo niewie co plecie.

Powiedziałem Ministrze naprzod: Ze wypełnienie zakonu jest
możne y łatwie. Potym, że sie natura nie trzeba wymawiać, gdyż
jest naprawiona. Trzecia, chocia człowiek wczym mnieyszym y
powiednim wpada, nie przeszkadza to doskonałości. Tegom wo-
slykiego z pismá dowiodł, ná kóre ty niemu odpowiedz, iesliże
wnieś, ábo zgola powiedz, że mu nie wierzyś.

Dacie Minister do rozważania. Naprzod, gdy mowi P. Bog:
Bedziesz miłował P. Bogá ze nssykiego serca twego. &c. y przydaie:
Tu slyśyś, że nie obludney, ani tylko zwierzechney,
ále serdeczney, zewnetrzney, Bog chce mieć od nas
nedznych ludzi, miłości. Slysemy Ministrze, y według
twoy powiesci przyznawamy, żeś ty obludny człowiek, bo tylko
po wierzchu nie z serca Pána Boga miłujesz. A wam ono służy,
Matth: 23. Biada wam obludnicy, iż iescieście podobni grobom pobie-
lány, zwierzchu sie zdacie ludziom sprawniedliwi, lecz wewnątrz pe-
ni iescieście obludności y nieprawości. Otoż masz coś chćiał. Ale
przedsie choćias sam z swoimi taki, nie rozumicy tego o drugich.
Byli záwse y sa, ktorzy miłua P. Boga nie obludnie ále serde-
cznie, o ktorých masz w Summáryuszu.

Minister
obludny
nie sly-
rze mił-
je Pána
Bogá.

Powtore

Powtore dáie do rozważania. Jako przez vpadek pier-
 wszych rodziców człowiek zepsowany y skázony.
 Pozwalam y drugi raz miły Ministrze. Ale czemuż też nie rozwa-
 żaś jako wtory Adam náš P. Chrystus/ náprawił skázona náture
 naše/ wśát maś o tym písmá: Wierzyšcie písmu ábo nie wierzyš?
 Inna rzecz iest mowić o doskonałym wypełnieniu/
 á inśa mowić o życiu/ zá spráwa Duchá ś. według
 zakonu Bożego. To misterna Theologia / co písmu nie káze
 wierzyć/ znáć że Luterka. á coż w tym zá rozność/ ázaby to nie ie-
 dno miáło bydź: y Duch ś. ná coż inśego dány / iedno áby nas
 w życiu wedle zakonu doskonałymi uczynił. Otoż niewiele sie sto-
 wy báwíac. áza nie maś o tym oboyggu iásnego písmá w Summá
 ryuszu? Czyliś podobno ślepy? Wkázec ie powtore: że też
 dy człowiek zá pomoco Duchá ś. żyć według zakonu Bożego/
 może: czytay Rom: 8. Ezech: 36. Rom: 6. Ephes: 4. Tit: 2. A chcešli
 też ináčzey / że doskonałe y zupełnie wypełnić zakon Boży może.
 Czytay Luc: 1. Iśa: 28. 3. Reg: 14. 4. Reg: 13. Co wśytko maś w
 Summáryuszu. Toć iuż nie Trádicye. Ná ták iásne písmá pátrz/
 co Heretyk mowí.

Przykłády o Zácháryášu / Ezechiášu / Dawi-
 dzie/ zc. te nie o doskonałym wypełnieniu świádcza/
 ále tylko o życiu z spráwy Duchá ś. według zako-
 nu Bożego. Aboć ten Heretyk nie rozumie co czyta/ ábo chce
 fałšwie písmo: bo písmo świéte mowíac o tych śś. ludziách/ nie
 wspomína tám Duchá ś. ále po prostu powíáda o Zácháryášu/ że
 chodźit we wśytkich przykazániách y spráwiedlinościách Páńskich
 bez przygány. A ktoć chodźi we wśytkich przykazániách/ tenći do-
 skonále wypełnia. Kiedy też o Ezechiášu mowí: Iż chodźit w pra-
 wdzie (śyś nie obludnie.) y w sercu doskonałym. (o to doskonałość)
 Ico dobrego iest w oczách Bożych czynił. á przedśie Heretyk y Eze-
 chiaszowi zádáie nieprawde. Tákże o Dawidzie świérym sam Bog
 świádczy/ że przysirzegáł przyka. ánia Páńskiego / y náśládowná

Minister
nie wole-
czy písmu
świátes-
mu.

Doskonała
tość śś.

go we wšytkim sercu / (wey nie obtudnie) czyniac co sie przed obli-
cznością Boga podoba. Jesze o Jozafu krolu piše, že sie nánwro-
cił wšytkim sercem we wšytkiey duszy, a wšytkiey mocy. Przydam ie-
scze y ono Gen: 17. Noe człowiek spráwiedliny y doskonały z Bogiem
chodzil. Przedis Hereryt bluźni / y P. Bogu zádaie nieprawde.
powiádaiac že to nie može byđz. A což czynić? tákci ich Luther
náuczyl / nie tylko košciolowi / ale ani samemu Bogu nie wierzyc.
A my poprosu słowu Bożemu wierzemy: iż iesli co iesze w stá-
rym zakonie ták doskonale mogli wypelnić przykazanie Boże. Dá-
leko wiecey teraz / kiedy Pan Chrystus obšciósćia darow Duchá s-
nápráwíl náture náše / mozem doskonale wypelniac / iáko nas
sam Pan wczy Matt: 5. *Badźcie doskonałemi, iáko Ociec wáš nie-
bieski doskonały iest.* A Luc: 6. *Nie iest wceń náđ Mistrzá, ale do-
skonáły będzie, iesli tákim będzie iáki Mistrz iego.* Ale Minister
przedis baie powiádaiac: *Iż człowiek wspomniawšy
ná nadrožsá meke P. Chrystusá že on wypelnił za-
kon / serce swoje ochładza y ciešy.* Chłodzi sie Hereryt
nic nie zrobivšy. Trzebáby sie pierwey zápoćić w doskonałósć
przykazania / roz sie dopiero chłodzić: a Hereryt opák.

Minister
zádaie Pá-
nu Bogu
niepraw-
ds.

Minister
chłodzi siá

Nie mowi tu Ministrze / kto wspomina / ale kto ták
bedzie czynil / iáko Mistrz náš / ten doskonałym iest. Tákze y
onemu mlodšienćowu / co wypelnił przykazanie / wkazal wiecša
doskonálosć: *Ješli chceš byđz doskonałym, idź przeday wšytko, a
day ubogim, a podź zámna.* Czego choćia on nie wczynil / wšákže
wczynili Apostolowie / y inšy ktorzy opušćiwšy wšytko / byli
doskonálymi. Styšyš iáko Pan Chrystus wczy doskonałósći / a
bysny nie pámiećia tego odpráwiali / ale rzeczá sama iego náplá-
dowali. Bedžeš tedy wiedzil nápotym / že człowiek zá pomocá
Božá / može wypelnić zakon doskonale / nie pámiećia / ale rzeczá
sama.

O grez:
φάσ πο.
wšednich

Šaniechawšy Minister / ták iásnego písmá / záczal
Dysputácia o powšednich grzechách / y pokazálo sie w nim ono
wšednich co nápisal Apostol, 1 Tim. 1. *Niektorzy základzivšy, obroćili sie
ku pro-*

ku prozno y mówić, chcąc byđz náuczycielmi zakonu, nie rozumiecia co mówia, áni co twierdzą. Tak właśnie ten Heretyk niewie / co jest grzech powšedni / co śmiertelny / kiedy Concupiscentia jest grzechem / kiedy nie jest / á przecie Nieuł gada / y owšem wšetecznie á nie wšydliwie plecie.

Nápisátem tedy w tym Artykule / iż powšednie wpađki / nie przešládają doškonáłości / á Minister to porwawszy / wšetecznie mówi. Choćiaż człowiek ná każdy dzień grzešy w kureštwie / mežoboystwie / w opilštwie &c. zakon wypelnia. Toć práwie Ministrowškie słowá : czego pelne serce / tym y gebá śmierdži.

Nie wšydyšis sie Nieułu tych słow / á za to powšednie grzechy : Náucz sie á nie blužni: Powšedniemi te zowia / ktore nie zášlugia piekielnego karánia / tylko doczesne. Jáko ie Pan Chryštus rozdziela / Matth. 5. Iž iedni są winni sadu / drugie rády / á inše piekielnego ognia. Owe pierwsze y wtore / są powšedniemi / á te trzecie śmiertelnymi. Toć iak Pan Chryštus. A ty co : Chceš wšytkie wpađki powšednie śmiertelnymi wczynić / perwie ty medyšym chceš byđz niž Pan Chryštus / ábo tež Pán Chryštus nieumiał pišmá ? Takže wiedz / iż owe trzecie grzechy śmiertelne / czynia człeká przekletym / iáko mówi. Deut: 27. A kto ieden śmiertelny wczyni / sšláte sie winnym wšytkiego. Iac. 2. A kto jest w grzechu śmiertelnym / nienawidži šwiátłóšci. Tak to rozdziela Pan Chryštus.

Ale choćia kto w powšednie wpađa / á strzeže sie śmiertelnych / ten przecie može byđz doškonálym / y doškonále wypelnia zakon. A przyczyna jest. Iž przez te nie wtraca miłóšci Božey / w ktorey / iáko mówi Apoštol šwiety / Jest Vinculum perf. ctionis. A kto miłue bližniego / mówi tenže Apoštol. Zakon wypelnit. Roman. 13. Iž plenitudo legis est dilectio. A šlad / to jest / że pišmo o ludziách šwietych / iáko o Zácháryášu / Dawidžie / Ezechjášu / Jozyášu / y inšych mówi : Iž doškonáli byli / y wypelnili zakon wšytek / choćiaž mieli grzechy powšednie / o ktorych mówi /

v Mini
strow
powšednie
grzechy.

Co jest po
wšedni
grzech.

1. Ioan. 1. Jeslibysmy rzekli / iż grzechu nie mamy / sami sie zád-
wodziemy. O tychże mówi Dawid. Psal. 32. A dla tego będzie
sie modlił wśhelki światy / to jest / o odpuszczenie grzechow. Bo
jestli światym jest / tedyć zakon wypełnił. A jeśli prosi o obpu-
szenie / ma grzechy powśednie. Wiechce o tym serzey pisać.
czytay pilniey pismo świętey Doktory / tedy sie náuczysz / że ty sam
rączey ludziom do wśhelakiey niecnoty powod dáies. Wszak / iż
niepodobna rzecz / zakon Boży wypełnić / á pámietać tylko ná
Pána Chrystusa kázes / że on zá nas zakon wypełnił. A tak my-
sla tylko á pámieta chces wśyſtko odprawić / choć w rzeczy są-
mey kto niecnota / lotrem / y obludnikiem będzie / przecie go ty
dobrym y sprawiedliwym czynisz / á czemuż? **Iż Chrystus**
zá nas wypełnił. Toć to jest powod do wśyſtkiego zlego / y
práwie wrota ludziom otwierasz do wśhelakiey niecnoty. Wiesz
że dosyć ná tym teraz.

Pojadą
nie kiedy
grzechem
jest.

Jesze cie náucze / *Kiedy Concupiscentia jest grzechem / że*
bys ládá czego nie drwił. Tak tedy Apostól światy Jakub o
tym mówi / Iac: 1. *Gdzie trzy stopnie Concupiscentia kładzie.*
Pierwszy / nie zwoley człowieczey / kiedy bywa pobudzony do grze-
chu / bez żadnego zezwolenia. A to mówi Apostól: Káždy bywa
kuſony od własney požadliwości, poćiągniony y przyniesony. to jest /
Primus motus concupiscentiæ. A tego tu nie zowie grzechem / ále
pokušy / kóra jest przyczyna grzechu / jest przystąpi zezwole-
nie. Drugi stopień jest / kiedy zabáwiałac sie ona pokuśa / poczy-
na zezwalác / ále jesze nie doskonałe. A to mówi: Zatyń požá-
dliwość poczynszy, rodzi grzech. A iż ten stopień jest niedoskona-
łym zezwoleniem / y przeto grzechem / ále powśednim; Stad znác
że go Apostól zowie grzechem / wśakże oddziela go od grzechu
wykonanego y rodzacego śmierć / y dla tego nie jest śmiertelnym.

Trzeci jesze stopień. *Kiedy doskonałe zezwoli ná on grzech /*
do kórego Concupiscentia ciągnie. y ten bydz śmiertelnym powiá
da Apostól / tak mówiac: A grzech gdy będzie wykonány rodzi
śmierć. Nie rozumiey żeby dopiero był grzechem kiedy sie wczyn-
kciem wykona: ále kiedy myśl y serce zupełnie pozwalata ná one
posadlie.

pożądliwość, choć czynkiem nie wypełni, ále myśla wypełni-
 niż to zowie grzechem wykonánym. Tegoć zakázanie w przykazá-
 niu: Nie będziesz pożadał. y Math: 5. Kto pożyrzy ná niewiásle, áby
 icy pożadał, iuż ia zcudzotożył w sercu swym. Przydátie, w sercu
 swym niż nie požądanie ciała, ále sercá, to iest zezwolenie, iest zá-
 kázane. A to iest com ia nápisal. Jż *primi motu* nie sa grzechem,
 ále *Consens* woley, ten iest grzechem, á ty falsznieś słowa moie,
 iákobyś ia tak vczył: Chociaś złe żądze w sercu: byle
 duch nie zezwálat, to iest, byle skutek nie násládo-
 wał, nie grześzy. Salsz to y potwarz, nie takem ia vczył, ále
 tak, iż *Primi motu*, ktore sa w cíele, nie w sercu, nie sa grzechem.
 ále kiedy przystapi *Consens* w myśli y duchu, ná ten czas *Concu-
 piscencia* iest grzechem: iesli doskonały iest *Consens*, będzie smiera-
 telnym: iesli nie doskonały, tedy powszednim grzechem. Tak
 nam owo co Páwel s. *in genere* zowie pożądliwość grzechem.
Rom: 6. y 7. To Jakub s. wyłożył, kiedy y iákim iest grzechem.
 A rozumieś te písma? Zda mi sie, że to nie wnidzie w głowe *Mi-
 nistrów* ská, woli sie on cebula y czosnkiem karmić. znáć co *Mi-
 nister* rad iada. Aleć ani Pan Chrystus o cebuli, iákoby blusniś,
 ani ia o czosnku mowil. Tylko że ty przywodzac słowa one. Kto
 párzy ná niewiásle áby icy pożadał, iuż ia zcudzotożył w sercu swo-
 im. vdać iest to za rzecz niepodobna, vstrzedz sie tego. znáć co *Mi-
 nister* rad myśli. Stáwilemci jednego Jobá s. ktory o sobie
 mowi, że sie tego vstrzegł, gdy pise. *Cap. 3. Vczynitem przymierze
 z oczymá, &c.* Ty odpowiadasi, iż Rozność wielka miedzy
 słowy temi iest. A coż zá rozność, powiedz ia?

Job s. opowiada inna rzecz iákoby niewinność Iob. 5.
Jápo
strzegł
su.
 swoje. Tym lepiey, kiedy niewinność, tegoć ia też dowodze,
 że Job s. byl tego grzechu niewinny: przeros iásny dowod iest, że
 to przykazane człowiek może wypełnić. O coż tu niemáś rozno-
 ści iákoby ty plećiesz, y owšem iednoż to: bo co Pan Chrystus ro-
 skázal, to Job s. iuż przed tym czynil. Czego że ty nie rozumieś,
 przyczyna iest, że sie lepiey znáś ná czosnku y cebuli, niż ná písnie
 swietym.

Dawid iá
to sie
kierzył
gniewu.

Stawilem ieszcze drugiego świadka iákos chćiał / Dawidá s
ktory o sobie mowi. *Psal. 38.* Ze ięzykiem nie grzeszył / nie zlorzesz
czył / nie hańbil / y omšem milczal / y zániemal. A przećie heretyk
nie wierzy s. Dawidowi powiádaiać: Dawid był człowie-
kiem / ták w nim iáko w innym człowieku gniew pá-
nowal. A cytując Psálmy niektóre / wdáiac Dawidá s. iáko by
on z gniwu miał co ná tego pisać / iedno iż słow nie przypisał / nie
godzien wiary: bo zádaie kłamstwo Dawidowi s. iáko by on o so-
bie nie prawde mowił. tákże y Salomonowi / ktory o Dawidzie
Oycu pisać / mowi: *Pámietay Pánie ná Dawidá / y ná wysyške ći-
chość iego.* A ták nie był Dawid tákim człowiekiem / coby miał
gniew w nim ták pánować / żeby grzeszył śmiertelnie. o iákim pá-
nowaniu mowi *Páwel s. Rom. 6.* *Niechay nie panuje grzech w
wászym śmiertelnym ćiele / ábysćie grzechowi posłusni byli w żadzách
ćieleśnych.* Nie pánowal / mowie / w nim ták gniew / y ono me-
żoboystwo / ktorym ná niego Minister instiguje / me z gniwu po-
pełnil / iáko pismo s. powiáda / ále chcąc grzech záćić.

Náucz sie teź tego / że choćia teź y śmiertelnie człowiek zgrze-
sy / ále powstanie y pokutuje zá on grzech / może nápoeym być
świetym / y zupełnie / ábo doskonałe zakon wypelnić / iáko sie y
z Dawidem s. sstało / y z infemi. Ciego że Minister nie rozu-
mie / przeto cebula y czosńkiem ná Dawidá s. rzyga.

Skąd wiź pozna każdy / iż heretycy nie wierza / że im Chry-
stus záslużył łaskę y pomoc Duchá s. do wypelnienia zakonu. Ale
eylko wspomniawszy ná P. Chrystusa że on wypelnil / ták im to
wáży / iáko by sami wypelnili. Jáki to fałs y szpofne kácerstwo / ná
rozsałek to przypuszczam / á Minister przedsie heretykiem.

Pánie Jezuu / Pomierwaź ey sam prawdziwemi y własnemi wsty-
swotemi wabiac nas do zachowania przykazania swego / aby sie
nam nie zdało niepodobne do wypelnienia: obiecales nam po-
moc y łaskę swoie mowiac: *Podźćie do mnie wśyś / y ktorzy pracuie-
ćie / á ja was ochłodze. Weźmiećie iárzmo moie ná sie / á nadyćiećie od-
poczynek duśsom wászym: ábowiem iárzmo moie wdziećne iest / á brzo-
mie moie lekkie.* Przydales y to: *Ze kto zachowa słowa y przykazania
moie,*

o Usprawnieniu grzesnego człowieka. 23
moje, śmierci nie wzna na wieki. Prosim cie o dar Duchá s. o me-
stwo serdeczne / abyśmy na wzast káránski / przez falszywe Prozo-
ki / od zachowania przykazania twego odwodzacy / nie niedbájac /
tym pilniey y ochotni / zá pomoca twoia wola twoie czynili / y we-
dlug nieomylney obietnice twoiey / od śmierci wieczney zá-
chowáni / żywot wieczny otrzymáli.

O D P R A W A

Ná Examen Artykułu III.

O vsprawnieniu grzesnego człowieka.

W Al trzeci Artykul áni wie Minister co odpowiedzieć / prze-
co tak záczyňa. W tym káp: Papiéznik opisał tak
Bucznie náuče swoje / že nie každý Summáry-
uszá iego rozumie. Wiedzialem to dobrze heretyku / že náu-
ki Kátholickiey o vsprawnieniu nie rozumieš / bo kiedybyš
rozumiał / nie bluznilbyš. Przeromci o was Apóstol s. nápisal.
Que ignorant, blasphemant. Ale poniewáz nie rozumieš / podiš do
školy sprosny nieuk / tedy cie náucz. me godneé twoie plotki á-
bym sie nimi zabáwiał / ále že sie nápteraš / dogodzeé.

Náprozod zádáieš : Zem ná twoie dowody nie smiał odpowie-
dzieć. Ná ktozeš to proše cie ? Azamci nie odpowiedział /
iáko nam Pan Chrystus vsprawnienie zásluyl ? y iáko dá-
mo vsprawnieniomy bywa czlowiek. Co wszytko tymže sie pi-
smem wtwierdza / ktozeš ty przywiodl / wkázuac y to / že kóšciól
Kátholicki písmá nie odstápnie / y owšem wedlug písmá wazy /
chočia wy w tym kóšciól s. potwarzacie: iákoš y ty sami falszywie
opisal náuče Kátholicka o vsprawnieniu / bo tey niewieš.
Zprzedcie zdrádliwie do swóich zá żywa prawde wdáieš. Ná co
bylo odpowiedzieć co méi nápisal / ábo jesti co zle zgonie : ále ty
kážeš

N. B.

Łażesz sobie odpowiadać / o czy sporu niemasz. Także tedy napisal.
 Papiężnicy naucają / że człowiek nie przez wi-
 arę / ale dobre uczynki vsprawniedliwion. Sąs to y po-
 twarz heretycka. A ieszesz cie nierozum tego macactwa po-
 twarco ?

Winarowsy tedy nauka Kátholicka / báyki swoje heretyckie
 prowadzisz / wszáktze gdymci pismem s. pokazal / iż oprócz wiary
 potrzebá też pokuty / miłości / nádzieie / przez ktore człowiek by-
 wa przygotowany do pierwszego vsprawniedliwienia : Ty nie mo-
 gac záprzeć / tak iásnego pisma przyznawasz. Przetoż my nie
 odrzucamy wiary od pokuty / á pokuty od wiary.

Wiary y
 pokuty
 rzezbá do
 vsprawnie-
 dliwienia.
 N. B.

Jeslić tak / tedy nietylko wiara / ale y pokuta jest przygoto-
 waniem do vsprawniedliwienia. A toć jest *directe* przeciw twojej
 náuce / ktoraś ty rozpisal. Mocna wiara oprócz uczyn-
 kow. A teraz mówisz / że nie odrzucacie pokuty. A widzisz iá-
 kós musiał odwołać twoie falszywa nauka.

Wszáktze ty przydáiesz. Wiara jest *Organum*, ktorym
 człowiek sobie aplikuje dobrodzieystwo. A ia ná
 tom iuz powiedzial / iż według twego odwołania / iáko wiara jest
Organum, tak y pokuta / poniewaz iedno od drugiego nie odrzu-
 casz / á tak oboie bedzie *Organum*, co iásnie iáko sam zeznawasz /
 wyráził Piotr s. Act. 3. Pokutuyćie y nawróć cie sie, aby byly zglá-
 dzone grzechy wasze. Widzisz iáko tu pokuta czyni *Organum*, do
 strzymánia y odpuszczenia grzechow.

A co ty przydáiesz. Ze troche przedtym mówiac / o owym
 chromym vzdrowionym powiada: *Wiara ktora przezeń jest, dáta
 temu to cáte zdrowie.* Podobno kiedyś to pisal / ona cebulá z czos-
 nkiem zamieszálać glowe / bos tu pomieszáł vsprawniedliwie-
 nie duszne z cielesnym zdrowiem. Toż powiada pismo o s. Má-
 gdalenie / że nie tylko wiara / ale y pokuta / y miłosc / dostapi-
 la vsprawniedliwienia : bo wiara iáko pokuta / tak y miłosc w so-
 bie zámyka. Gal. 5. Fides quæ per dilectionem operatur. taka tylko
 vsprawniedliwia. Oraz Magdalená s. miała miłosc / tak przed
 odpuszcze-

odpuszczeniem grzechow iako y po odpuszczeniu. A iz Pan Chry-
stus mowi: *Wiara twoiá ciebie vsprawiedliwiá*. dla tego to czyni/
Iz wiara jest poczackiem / y pokuty / y miłości / y wšyrtkiego v-
sprawiedliwienia. Jesze sam przydáies / iz on **Publican** jest
prawdziwey pokuty przykládem / bil pierší / jest si-
gnum prawdziwey skruchy. Otož skrucha jest *Organum* N. B.
vsprawiedliwienia. Tym lepiey / kiedy sam Minister odwołał
swoie fałšywa náuka / á **Kátholicka** przyiáł. Jużci sie Mini-
ster polepsá.

Tylko tego iesze nie može Heretyk poiać / iako to vczynki ^{v czyni}
vsprawiedliwiáta? twárda ná tego glowe **Ministrowšta** náuka / iako vsprá-
táť tedy mowi. **Jákub** š nie o vczynkách / áby te vspra- ^{iwiedli-}
wiác miály / ále vczynki opowiada bydž ^{wiáta.} owocami
wiáry.

Panie Ministrze. O czymže to teraz: o cebuli / czyli o czo-
štku. wierá obacz sie: Oto fałšwieš **Jákubá** š. Czytay iedno pi-
niey / naydšies to v **Jákubá** šwiatego. Ze vczynki człowieká
vsprawiedliwiáta. Sluchay co mowi: *Abráhám* oćiec náš,
izali nie z vczynkow vsprawiedliwion iešť. y potym: *widžicie iz z v-*
czynkow bywa vsprawiedliwiony człowiek, a nie tylko z wiáry? A sly-
šyš gluchu iz tu nie o owocách mowi / ále o vsprawiedliwieniu.
Ažaz to glozá? Nie rozumieš gruby nicuku rozegnać co glozá / á
co pismo šwiete. Rozumieyše to možešli: **dwoiákie** jest vspra- ^{vspráwie-}
wiedliwienie w pišmie š. Jedno / kóre zgrzešnego czyni spráwie- ^{dlivienie}
dliviego / á to bywa przez wiáre žywa / to jest z pokuty y z miłostí
žłaczona. Drugie jest / kóre spráwiedliwego spráwiedliwšym
czyni / á to sie przez vczynki dzieie / o kózym tu **Jákub** š. mowi / y
Páwel š. *Rom: 2. y Apoc: 22. Kto spráwiedliwy iešť, niech sie iesze*
vsprawiedliwia. 1. Ioan: 3. Kto czyni spráwiedliwošć, ten spráwiedli-
wy iešť. Czego žety nie rozumieš / przeto o pierwšym tylko vspra-
wiedliwieniu powtaržáš / á drugie pišmá fałšwieš: O owocách ^{N. B.}
wykládać / tedy iášnie mowi o vsprawiedliwieniu / á ná to sie
odpowiedzi nápieráš / o czym šporu nemáš.

Porwał sie náosiátek wsczypliwemi słowy Minister o to / zem obiecał pokazać / iż Luther wczy cudzolożyc / krzywoprzysięgac / krásc / zabijac / zc. A powiáda / że táki mendax. Ocoż abymci te słowá weikal w gębe. pokázec to / czego sie nápierasz.

Luter v. w. Npazrod Luther wczy cudzolożyc. Sermone de Matrimonio Vitembergæ, Anno D. 1522. Si non vult vxor, veniat ancilla. Sicut non est in meis viribus situm, vt vir non sim: ita non est mei iuris, vt absq; muliere sim. Dosyc o tym teraz / bedzie o tym nizey.

Arzywo: Ze tez wczy krzywoprzysięgac / wiadomo wofytkiemu swiatu: pryzys: ze y sam Luther bedac Mniczem / poprzyściagi zywot zakonny. gac. y sam przysięge zlamał / y Mniszke tegoz náuczyl / z ktora potym Surius in Com. takó iárony krzywoprzysięzca y cudzolożnik mieszkal. y drugim takze Zakonnikom do tego powodem byl.

Zwásc. Jeszcze ze tez krásc wczyl / swiádkiem sa wofytkie Kościoly / Klástory / Biskupstwa / Szpitale / Ktorescie do tego czasu wykrádl / polupili / spuslosyli. A nigdy tak wiele lupiestwa / y krádziezy nie bylo / iáko zá tey nowey Ewángeliey Luterskiej. Zá co wofytko Luther nowe odpusty swoim dal / powiádaiac: iż ktoryz tak czynia / ci sami sa prawdziwi Chrześcianié y synowie Bozy. Bedziesz mial nizey o tym tego wlasna Bule y słowá.

Surius in Com. A. D. 1565. Sluchayze teraz co pise ad Valden. in Epist. de Euchar. Gd sie iáwme otwiera wrotá niecnoćie. Sola fide homo, tam à peccata quã à culpa liberatur. aded, vt impossibile sit illum qui in Christum spem suam defigit, quantumcunq; sceleratus ac flagitiosus sit damnari. Imò quo nocentior ille fuerit, eo Christo maior accedit gloria. Toć tak Luther ni. cnota záleca.

Lutrowe odpuste. Sluchayze iáko tez ty wierny wceń Lutrow / tegoz wczysz. krzywoprzysięgac / cudzolożyc / krásc / zc. Juzemci to pokazal w Summaryuszu: we wtorym Artykule pierwszych plotek twoych nápisales: że niepodobna rzecz wypelnic Boże przykazanie. Zá czym idzie / że musi cudzolożyc / krásc / zabijac / zc.

Minister wczy krásc cudzolożyc zc. Takés ty w pierwszym strypćie wczyl. Zaden człowiek dla skázoney natury swoiey / zakonu wypelnic nie moze. A iam cie tym zagadi: Jesli nie moze wypelnic / tedyć z natury

zepsowany człowiek, musi cudzołożyć, krąść / zé. Bo zakon tego zakazuje.

Ty dopiero się zdobywasz na dystrykcya / powiadać: Inna rzecz nauczać o zepsowanej naturze / a inna krąść / zé. Aleć ta dystrykcya nie pomoże, bo to jedna rzecz: y tak mówią: Nie wczy / i dla skazoney natury człowieka zakonu wypełnić nie może, ten wczy krąść, cudzołożyć / zé. Ale heretyk wczy / i dla skazoney natury / zakonu wypełnić nie może. Ergo / wczy krąść, cudzołożyć / zé. Ani się wymawiały infemi / krozy o skazoney naturze wczy, bo ci też zaraz wczy o naprawioney naturze. Przetoż się żaden nie może wymawiać, że nie może wypełnić.

Alle ty wczys o skazaniu / a naprawienia nie wspominaś: przetoż ta wymowka tobie nie służy. widziś że y *malè distinguis*, y *malè doces*: bo ta nauka twoja jest niezbożna / y do złego wiedzie. O toż ty sam fałszywie y klamliwie / przysł się nauki twojej.

Nauczy się lepiey / co jest *distinctio* dobra: bo inaczey fałszem postaremu zostaniesz.

A iż się już za moim napomnieniem polepszaś / y nie nasmitaś się z dobrych uczynków / jako cie Luther wczy: Dzielnieć. widze żeś kárny: Boże dajci do końca polepszenie.

Alle przecie zgodá náśá przedko skwasniáta: Bo in ore tuo frigidum & calidum. Záraz po tey odprawie jako w goracze plećcieś. Odpusty y ofiary nie podobaić się, y potwarzaś, że to dla brzechá zmyslono: że to wymysł ludzkie. Takci też własnje Judaś mówił: Ná coż tá wtráta? možono to drogo przedać, y rozdác wboгим? A to mówił / nie tšby miał piecza o wboгих / ále iž byl zlobstieiem / y miešel miał. Takže y ty wylupimšy dochody košcielne / rad byś y ofiary połradl. Wára powrozá Judašowego.

minister
ná odpus
tę y ofiary

Przypiseć słowá Lutrowe / jako záleca dobre uczynki. Tom. 5. Jene. Ger. fol. 324. Omnis eorum sanctitas in eo consistit, quod multum orarunt, & ieiunarunt: Corpus castigarunt, duriter cubarunt, & asperiori vestitu vsunt. Quam omnem sanctitatem, etiam

Luter o
dobrych
uczynk.

canis & porcus exercere potest. Co s. Jan / s. Páwel / s. Anná / y
inſy czynili: to Luter pſom y wiepizom / przyrownal. Toć tak
ten Osiel czci dobre uczynki.

Pánie Jezu. Ponieważ ty ná gorze iedney / otworzywszy na
światſe wſtá ſwoie / nauczales dobrych uczynkow oney rzeſe / Kto
ra ſie była do ciebie zgromádziła: y daleś blagostáwienſtwo tym
wſyſtkim / Ktozby ie czynili / y każales ſie im rádownáć / y weſelić.
Opewniáiac ich o zapláćie obſitey w niebieſiech / czym potepiles
záraz dwa błedy Luterſkie: Jeden / żeby uczynki dobre wiernych /
nie nie záſługowáły / ábo żadney záſługi nie miáły. Drugi / żeby
człowiek nie mógł dobrze czynić dla zapláty niebieſkiey. ábo wiem
tu y zápláćie wſpominaſ / Ktoza zá záſługa chodſi: bo gdſie ieſt zá
pláćá / táń y záſługá bydſ musi. W wzgledem zapláty ucznie
ſwe pobudzales / ku znóſeniu cierpliwie rzeczy przeciwnych / y o
wſem ku weſelu w utrapieniu / zé. Dziekuiem ci wniżenie / żeſ nas
záchował wielkiey ſlepoty. Heretyckiey o Wſpráwiedliwieniu.
Ktozby nie ſlucháiac tego coſ tamże powiedział: Kto by rozwia
zał iedno z tych przykázań namnieyſzych. czym wkázales / iáko ieſt
potrzebá / nie tylko wierzyć / ále y záchować namnieyſze przyká
nie. pobláziá ſobie ná ſámey wierze / y ná to medbaia: co
ſyſo od ciebie. Jezeli nie będzie obſitowáta wáſzá ſprá
wiedliwość / nie wnidziecie do Królestwa nie
bieſkiego.

O D P R A W A

Ná examen Artykułu III.

O Ofierze Ciála y Krwie Bożey, we Mszey.

Czytając Exámen ná ten Artykuł / wspomniałem ná Słowo Boże. Nolite sanctum dare Canibus. Et nolite proicere margaritas ante porcos. **B**o Minister iak wściekły pies / ábo wieprz plugawy / rzeczy sá. bluznierstwy máże. **Q**ue ignorant, blasphemant. Powiem mu przecie kroćko.

Naprzód czytając Minister náuka Kátholicka / o náswietsey ofierze powiáda. **J**á **N**ietylko serce / ále kósci w **Byt-** w minis-
kie w nim zádrzáły. **W**łasnie też iak o czártách piše Apostol strzeżesć
zádrzáły.
s. Iac. 2. Demones credunt & contremiscunt. **T**akéi strážna iest wiára s Kátholicka / nie tylko czártom / ále y heretykom.

Przydaté potym : że mu Papieznik ná iakies tego dowody nie odpowiedział / tak bespiecznie. Mentita est iniquitas. **A**le sibi. **B**o bączny ináčey dozna. **J**ako Ministrze. **T**obiey Papieznik nie w miał odpowiedzieć? **Q**uid gloriaris in malitia? **N**ie wierz temu Ministrze / tylkoć to **L**uter / kiedy sie z dyablem o Mszey dyspurowal / nie w miał nic przed dyablem / ále zamilknal / áz od niego sie náuczyl zwáe **M**ssa pokutna / iako y ty zowieš. **O** czym bedzie niešey / zetrway troche.

Powiedz tym czásem / ná coć nie odpowiedział. **J**e sam **S**lawiciel iest jedyna ofiara.

Nie przy tego Papieznik. **N**owšem iest to náuka Kátholicka / iako ja máš w **S**umáryuszu. **N**ie trzeba tedy byto odpowiádać ná to / o czym niemáš spom. **J**esses wlasnie iak o on **X**u sin / krozy sie tam káze tráfiac / kiedy go nie boli. **A**le tráffe ja ciebie kiedy cie záboli.

Tys to ráczey zámilknał heretyku ná slovo Boze / ktore nas
 voczy. Jż Pan Chrystus sam siebie / iáko ná krzyżu / tak ná wiecez
 rzezy ofiarował zá grzechy / gdy mowil. *Matth. 26. Lucz 22. 1. Co-*
Pan Chry *fusofiaro*
wal ciáto
y krew ná
wieczery *rinth. 11. To jest ciáto moje, ktore sie zá nas dáie. Támze. Tá jest*
krew moia nowego Testámentu, ktora sie zá wielu wylewa, ná odpus-
zenie grzechow.

Tu cie heretyku w oczy kole / iż Pan Chrystus ciáto swoje pod
 osoba chlebá zá nas dáiac / ofiarował. Támze y krew swoie wyla
 lewał, ná odpuszczenie grzechow. Skad sie *Sacrificium propitia-*
torium dowodzi: iż nie tylko pozym ná krzyżu miało byc ciáto dá
 ne y ofiarowane zá nas: Ale y ná ostateczne wieczery ofiarowa
 ne bylo. Bo dla tego nie rzekl ktore sie wam dáwa: ale ktore sie
 zá was dáwa / to jest ofiarwie Bogu. A nie rzekl: ktore zá was be
 dzie wydáne / ale ktore dáia abo dáie zá was pod osoba chlebá.
 Abowiem w Greckim y wšytkich Ewángelistow / y w Pawlá s.
 1. Cor: 11. tak stoi in presenti. *Ktora sie teraz wylewa, abo ktora iuż*
wylenam. A také o cieie, ktore zá was dáia, kámia, y sami herety
kwie tak przekládáia.

Przeroz slusnie Grzegorz s. Nyssensti / y inšy Doktorowie pi
 ša: Ze Pan Chrystus ciáto swoje swiete ná ten čas ofiarował.
 Greg: Nyssenus Orat: 1. de Resur. Aug: in Pfal. 33. &c.

Tož znácza one slova *Luc: 22. o kielichu mowiac: Ktory sie zá*
was wylewa. Máth: 26. ktora sie zá wielu wylewa ná odpuszczenie
grzechow. Jż támze ná wiecezery on kielich krowie pánišky iuż byl
wylenan / to jest ofiarowan zá nas ná odpuszczenie grzechow.
 A také nie tylko ná krzyżu / ale y ná wiecezery kielich krowie swoiey
 wylal zá nas. Otož mas *Mša / ktora Pan Chrystus miał w o*
nym Wiczerniku osobnym / przy bytnošci sámý w Apostolow.
 O czym czytay *Cypr: Lib: 5. Epist: 2. Greg: Nil: Orat. 5. de Pasch-*
zowze ia ty iuż Mša pokana / iáko was dyabel przez Lucrá ná
uczył.

Ná toć bylo heretyku odpowiedšic / áles ty iáko ślepy mácá
 tac / zámilknał. A mozeš sobie mowic: *Durum est tibi contra sti-*
mulum calcitrare. A owšem same iáko dyabel vlašti / slova pá
na Chrystusowe / gdy powtaržáiac slova o kielichu opuscišes.

Ná odpuszczenie grzechow. Chciales to przed swemi zagrześć, opu-
szcziac ofiarowanie ciała y krwi, tylko ich chlebem a winem cze-
stuiac, iakoć nihey pokaze. Juzemci sobie okulary nágotowal iá-
kos kazal, wsiádkie sie przypátrze, czym ich wczestuiess.

Jesliże kazal ciało y krew swoie we Mszey zá ży-
we y wmarle ofiarowac / w prawdzie y maluczkie ^{ministee}
dziecie sie tego nie doczyta / choćby te slowa po ted = ^{dziećmi}
ney literze czlowiek rozebral / y znouu ie spisal. ^{swiadocy.}

Widze iż dziećmi chceš swiádeczyć / znać ze mloda wiara wá-
sá, przeto też mlode swiádku ma / a iesze dzieci: aleć to nie doró-
sli swiádkowie. Dam ia tobie inss swiádku / nie dzieci: ale Oyce
swiete stare / uż drugim po tysiacu y popultora tysiacá lat. Ci ^{Swiádko}
sie doczytali, ze Pan Chrystus kazal ciało y krew swoie we Mszey ^{wie o}
ofiarowac. ^{Mszey.}

Naprzod Ignacius zyl Roku 100. Juz mu to pultora tysiacá
lat / ták pisze Epist: 7. ad Smirn. Non licet sine Episcopo. vel offerre,
vel immolare, aut Missas celebrare.

2.

Drugi Justinus Mátyr zyl Roku 150. Juz mu lat nád czter-
násćie set / *Dialogo cum Triphone*, ták pisze. De nostris quæ in omni
loco offeruntur Sacrificiis, hoc est pane Eucharistix, & poculo simili-
ter Eucharistix, iam tum locutus, Malachias prædixit, nos quidem glo-
rificare nomen eius, vos autem personam, &c. A nemine sanè Deus ho-
stias accipit, nisi a sacerdotibus suis: uniuersos igitur qui per nomen
ipsius Sacrificia offerunt, quæ Christus Iesus fieri tradidit, hoc est in E-
ucharistia panis & calicis: quæ in loco omni, à Christianis fiunt, præ-
uertens Deus, sibi gratos esse testificatur.

Trzeci Ireneus zyl Roku 170. Juz ma lat nád czternásćie ^{3.}
set / *Lib. 4. Cap. 32. 33. 34.* Christus noui Testamenti, nouam docuit
oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in uniuerso mun-
do offert Deo, ei qui alimenta nobis præstat, primitias tuorum mutans
in nouo Testamento.

Czwarty Cyprianus zyl roku 240. Juz mu nád trzynásćie set ^{4.}
lat. Quis magis sacerdos Dei summi, quam Dominus noster Iesus
Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit idem quod
Melchisedech obtulerat, id est panem & uinum; suum scilicet Corpus
& Sanguinem.

Niochco

Uiechce inszych przywodzić / dosyć będzie miał ná tych. Toć nie dzieci / á przećie sie doczytali / czego sie ty z swemi dziećmi doczytać nie mozesz. Náuczcie sie ty Heretyku / nie od dyabla / od ktorego sie twoy Luther wczyl bluznić Msa naswietcsa / ale od Oycow ss. y starych : żeć Pan Chrystus mowiac. *To czynicie.* Kazal to czynić co sam czynil : ale sam błogosławil / łamal / zá grzechy dawal / ofiarował / potym kazal pozrywac : O toż nie tylko kazal iść y pić / iáko ty falszywie powiadaś / ale też błogosławic y ofiarować. Przetoż tá pierwsza proba tey naswietcsy ofiary / jest prawdziwa / á nieczemny Minister jest nieprawdziwy : bo słowa Boże iáko dyabel okesuje.

2.
Apostolo-
wie msa
miewali.

Ze też Apostołowie Msa mieli / y ofiarowali ciáto y krew Pána Chrystusowa / masz Act. 13. *A gdy ofiara czynili Pánu y poświęci.* Ná co ty odpowiadasz : iż tego słowa ofiarowali / nie znajdujesz w tym Kapitulum.

A iákożie on Grammáryk Erázmus znalazł / gdy przetożył *Sacrificantiibus*. Ktoż ślepy / ty / czyli Erázmus? Po Grecku *Liturguadon*. Po Polsku / gdy Liturgia odprawowali / to jest / po naszymu gdy Msa mieli : bo Grekowie ofiara Msey swietey Liturgia zowia. Przetoż y Erázmus Liturgia s. Chryzostoma przekłáda po Lácinie / *Missa Chrysofomi*. Skąd to mamy / że y Apostołowie w onym pierwszym Kościele Msa miewali. Po Lácinie też to mowia *Ministrantibus*, to jest / gdy sluzyli / ábo gdy sluzba czynili Pánu. W Rus podziśdneń y Słowianie / Msa / sluzba nazywaja. Bo ták to słowo *Liturguadon*, czesto w piśmie s. znaczy sluzba ofiarowania Bogu. *Heb : 8. 7. 2. y Cap : 9. 7. 21. Táż 10. Cap. 7. 11.*

Pytajze sie tám twoich żakow / ieżeli umieja po Grecku ; ták rozumiem że ćie náuczca.

Nád to s. Jakub Apostol y Biskup Hierozolimski / nápisal táż Msa / ktorey y tych czasow Grecy uzywaja. W czym piśe *Concil. Constantinopolitanum*, ktore *Trullanum* zowia. *Cano : 32.* Jest też Msa s. Márka Ewángelisty / iáko sam miewal. Skąd sie potkázuie / że Apostołowie ofiarowali / y Msa mieli. á tyś przećie falszerz.

Kozsmiałem sie Ministrze wyzrawszy pare slow Greekich w twoim płonnyim skrypcie. Przyšla mi na pamięć żaba / która noge podnosi kiedy koma tnia: tak y ty chcesz sie pokazać Greczynem / ale postarému zostaniesz żaba męlowana.

Nasz tedy iasne dowody o Mszey s. wskázanie przydałem y to ro Summaryuszu / dla czego Pan Chrystus / oproz oney ofiary / na krzyżu postanowił te drugo ofiare Mszey s. Przyczyna tá jest / aby to co Pan Chrystus ofiara swoia na krzyżu zasłużył / nam było aplikowano przez ofiare we Mszey s. Jako náprzyktad. choć ciaś nas Pan Chrystus krwia swoia obmył / a przecie musimy sie ná chrście obmywać wodą / chcemyli aby nam tego obmycie krwawe było pozytywne. A iako chocia nam grzechow odpuszczenie zasłużył ná krzyżu / a przecie ná spowiedzi mamy mieć rozgrzeszenie. A iako nam żywot wieczny zasłużył ná krzyżu / a przecie cię iesli go nie będziemy pożywać / żywota wiecznego nie mamy. Tak też chocia nas ona ofiara tedyna odkupił ná krzyżu / przecie potrzeba abyśmy pannańke oney ofiary krzyżowey czynili / tak iako sam raczył postanowić / ofiarować ná ofiarney wie zezry.

Ná toś ty heretyku nie me odpowiedział. A owšem przed tákimi dowody / ty sam jako Ogór przed kłnem wćiekasz: tylko słowa karczemne żadaiesz / z ktorými cie do karczmy odsyłam / bo támi takiemi sie dysputowa słowy.

O ofierze żá vmárte / tak píše Minister. Człowiek wierzy nie naydzie / ani sie doczyta tego / aby Chrystus żá vmárte ludzkie / ciało y krew swoie ofiarować rozkazal / są to zmyślone słowa.

Wierni byli Apostolowie a wždy sie tego doczytáli. O ktorých píše Chryzostom s. *Hom. 69. ad populum Antiochenum.* Non temere ab Apostolis hæc lancita fuerunt, vt in tremendis Mysterijs defunctorum agatur commemoratio: sciunt enim inde illis multum contingere lucrum & utilitatem. Cum enim totus constiterit populus extensis manibus, sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur sacrificium, quomodo Deum non exorabimus, pro his deprecantes.

S. Jakub Apostol w swojej Liturgiey / kaze sie modlić żá ve

3.
Dla czego Pan Chrystus ofiara w Mszey s. ustanul.

N.B.

4.
Żá vmárte ofiara ciała y krwi Chrystusowej.

márte. Tákžé y s. Márek Ewángelista. s. Clemens vezeń s. Píotrá. Lib: 8. Constit: Apost: Cap: 41. Oremus pro Fratribus nostris, qui in Christo requieverunt, vt Deus, sumæ erga homines charitatis, qui animam defuncti suscepit, remittat ei omne peccatum, & propitius ei factus, collocet eam in regione.

Wierny też byl y Dionizyus Areopágita/ vezeń s. Páwla/ Kto ry sie tego doczytał. y tak piše/ Lib. de Ecclesiastica Hierar. Cap. 7. Episcopum seu Presbyterum, ante sanctum altare inclinatum, Diuinam orare clementiam, vt defuncto cuncta per humanam infirmitatē admilla peccata dimittat, eumq; in lucem statuat, & regionē viuorum.

Wierny byl s. Cyrillus Hierozolymsti/ Kto ry byl roku 350. tem *Catheches. 5. Myst. piše.* Cū hoc sacrificium offerimus, pro omnibus oramus, qui inter nos vita functi sunt; maximum esse credentes animarum iuuamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius & tremendi, quod in altari positum est sacrificij.

Wierny byl Augustyn s. Kto ry napisał in Enchir. Cap. 110. Non negandum est defunctorum animas, pietate suorum viuentium releuari. Cū pro illis sacrificium Mediatoris offertur, vel Eleemolynæ in Ecclesia fiunt.

Niechce insyich wšyškich wiernych wspominać. Pytamże cień i misirze. Byliś ci wierni/ co zá wárte ciało y krew P. Chrystusowa oštarowali? czyli podobno v ciebie niewiernemi beda?

O niewierny heretyku. Tys to niewierny/ co ani pišinu / ani wšyškim wiernym Apostolom / Doktorom / y Chrzešćianom nie wierzyš. Toć to wášá wiára nic niewierzyć/ co záwždy wšyscy Apostolowie / y wšyšet košćiol Apostolski wierzyt? tylko co sámí sobiez mozgu swego heretyckiego zmysłicie/ pišino wywraćatoc y falsuiac/ to wierzyćie: czego sie insy doczytali/ tego sie wy doczytać nie możecie/ á czego w pišinie niemáš/ to wy czytacie/ táto wam Luter abo Kálwin czytać każe.

Pyta sie przecie Minister niewierny. Kto Moyżeszowi/ Abraámowi/ Izáákowi/ Jákobowi/ Niše czytał?
 Odpowiada s. Augustyn / lib: de Cura pro mort. Cap. 10. In Machabæorum libris legimus, Oblatum pro mortuis sacrificium. Ale ty y Augustynowi nie wierzyš. wiec ia tobie odpowiem.

Podobnos sie ná táhle *Questy ew* kárczmie zdobył: zpytam ia też cień

też ciebie: a kto ich też chrzcil? A dla tegoż / że w starym zakonie
calkiey Mszey nie bylo / ani w nowym nie ma bydz? Wyrzucisz y
chrzest / Ale y co w ziemi leza / nie iedza / nie pią.
Peronies ty byl ieszenie wyssumat kiedyś to pisal / abo wiec glo
wa twoia podobna oney głowie Marmorowey / ktora lista pią
stiac / rzekla: to głowa mocna y wielka / a coż potym / kiedy y ro
zumu y zmyslu nie ma. Zaprawda znać / że podobnieysz do plu
ga / niż do Conterouerszey. Znać y to / że czesto w mozgu grubym
y głupim alteracie mierwasz.

Nie o iedzeniu teraz mowimy / ale o ofierze cięła y krwi Bo
zey. A ofiarac nie bywa / ani zywym / ani umarłym / ale Panu
Bogu / ktory ani ie / ani piie. A iesli chcesz wiedziec o iedzeniu y
pieniu / mow sobie z Tobiasem s. czemu wczyl syna Cap. 4. Chleb
erwoy y wino twoie / staw na grobie sprawiedliwego / zc. Ale wo
lisz ty Ministrze nie przy oltarzu za umarłe / ale w karczmie z chlo
py wypic / y brzuch swoy chłodziec.

A iż nie wierzyś żeby też umarłym była przepowiadana Ewán
gelia / wkażec iesze drugie słowa tegoż Piotra s. 1. Pet. 3. v. 19.
Bo iż Chrystus raz umarł za grzechy nasze , sprawiedliwy za niespra
wiedliwie , aby nas ofiarował Bogu , acz umarłwiony cięciem , ale oży
wiony duchem , w którym też siedsz duchom przepowiadat , ktorzy byli
w ciemnicy. Co ná to rzeczesz? Czyli też rozumie umarłe pożyli
na świecie? nie drwi Heretyku / a naucz sie iako Ewángelia umar
łym przepowiadano / tak też za nie ofiaruia.

Naostratek ná one słowa / Błogosławieni ktorzy uwierzyli: Po
wiadasz / że tym błogosławionym trzeba wieczerzey. Tymże spo
sobem ia mowie: że tymże błogosławionym y po śmierci trzeba
nie wieczerzey / ale ofiary. Przecoz sie zarostydz / że lada co plecieś /
czego sam nie rozumieś / a co raz / musisz odwołac.

Párzże Heretyku / y naucz sie / iako słowa Chrystusowe ro
zumiéc masz: Co umarłym po ofierze: a tys przecie postaremu he
retyk. Jakomci obiecal / wypisec tu Dysputacya Lutra / z Mi
strzem tego Diabla / abys sie nauczył. Kto wazy nauki Diabel
skiej / żebyś nie rozumial że to zmyslone rzeczy. Słowa
sámego Lutra / o tym przepisalem.

DISPUTACYA

Dyablá z Lutrem,

O MSZEY.

De disputácia sam Luter nápisal po Níemiecku. Tomo 7. de Angulari. Míssa Wítemberge. Anno D. 1554. impresso.

Príložyl ja potym po Látine wielki Lutrow przyaciel D. Jonás. y w Wítembergu drukowal Thomás Klug A. 1577.

Diabelskie
komo.
míssa pokr-
tna.
Bátwo-
chwal-
swo.

Tráfilo mi sie / píse Luter / jednego času w pulnocy ocknać. wnetze hácan táka zemna zaczął Disputácia. Sluchayże / rzece / Lutrze / wczony Doktorze. Wieš. że ty przez lat pietraście miał Míssa pokatna / máto nie co dzien. A co mniemáš / iesli také Mísse pokatne brzydki byly bátwochwalstwem : á iesli też tam nie bylo ciała y krowie Chrystusowey / á tys tylko chleb / á wino chwalil / y drugich do tego przywodzil. Kezemum ja / morwi Luter / odpowídzial. Jesem poswiteconym Kiedzem / wziatem námá zanie y swiecenie od Biskupá / y tom wšytko czynil z roszkazania y poslušensstwa koscíola. A iákom nie miał poswíacac / gdyzem slowá Chrystusowe pilnie wymawial / y z pilnosćia Míssa odpráwowal : Tegosty swíadkiem.

Diabel v-
šy o swie-
ceniu kó-
scíu. wá-
pić.

To prawdá / rzece dyabel. Aleć y Turcy y poganie też czynia z poslušensstwa / y z pilnosćia swoje naboženstwa odpráwuita. Kieza Jeroboamá czynili też wšytko / z perwnym vmyslem y pilnosćia przeciw Kiezy Jerozolmskiej. A iesli twoie swiecenie bylo falszywe / iáko v Turkow y Samárytanow / falszywi Kieza / falszywe też y niezbožne naboženstwo.

Tu záiste mowi Luter / por ná mie wystapil / y lekáć mi sie serce poczeło. Bo dyabel vmie Argumenta swoje sporzodzic / y prowadzic / y ma glos duzy y mocny. A také disputacye nie dlugo sie z rozmyslaniem wloka / ale przedzuchno jedná odpowíedz po drugiey nálepuit. A iam ná ten czas doznal iáko sie to sšiate / ze rá-
no ná lozu mártwe znáyduita. Moze

Może zabić ciało / może y duse / disputuiac tak przyciſnąć / że
 pękło musi z ciała wypadać / czego mi ja często blisko bywał.
 Żaiſſe w tey diſputacyey obſkoczył me / a żabym tak wielką gro-
 madę bluźnierſtwá / nie rad był przed Bogiem znoſić / ale nie-
 winność moie radbym obmowił. A tak ſłuchalem pilno / coby
 za dowody przeciw moiemu Káplániſtwu y ſwieceniu miał.

Luter ſłu-
 cha diabel-
 ſkich Argu-
 mentow.

Naprzód wieſz / rzecze dyabel : żeś żadney ná on czas nie miał
 wiadomości y wiary prawdziwey o Chrystuſie / y co ſie dotyczy
 wiary nie byleś lepiſzey niź ledá Turczyn : bo Turcy y ja / y owſem
 wſyſcy dyabli / wierza teź historya o Chrystuſie / iż ſie narodził /
 umarł / y do niebá wſtąpił / ale ſie żaden z nas do niego nie wcie-
 ka / ani go mamy za zbawiciela y poyrzednika / tylko ſie go bo-
 imy iako ſrogiego ſędziego : iako nápiſano Jakób 3. Taka wiara
 á nie inſza y tyś miał / kiedy cie ſwiecono / y gdys Nſza miewał /
 iako teź y wſyſcy Biſkupi z ſwoimi ſwieconymi máta. Przetoś
 cie ſie y wy wſyſcy / minawſzy Chrystuſá / do Máryey y Swie-
 tych wciekali / ktorzy wam pomagac w Chrystuſá mieli / czego ſie
 záprzec nie mozeſz / ani żaden Papista. A tak mázani ieſteście /
 ſwieceni y golemi / y oſiarowaliście we Nſey / iako Poganie á nie
 Chreſcianié. Jakożecie mogli poſwiacać / ábo prawdziwa
 Nſza miec : Tu nie doſtaie wedlug wáſey ná uki perſony / má-
 cy moc do poſwiacania.

Pierwie-
 ſe phisimá
 káze mu-
 warpić o-
 wierze.

Odzwia-
 nia 11. od
 wedſi.

Powtorze ieſtes mázany / y Nſey używales przeciw wſtawie y
 myſli Chrystuſowey. bo Chrystus tak chciał / aby ten Sakrament
 do iedzenia y picia był koſciolowi rozdawany / iadź bowiem pra-
 wdziwie ieſt Miniſtrem koſciola / aby ſakramentá rozdawał / tak
 iako ſłowa Chrystuſowe y Pawłowe ná wieczerzy. 1. Corint. 11.
 chca. Dla tegoć y od ſtarych Oycow nazwano Communia / ſpo-
 lecznośćá / iż nie ſam Káplán pożywać ma / ale drudzy z nim. A
 ty przeciw woley y wſtawie Chrystuſowey / przez cále pietnaście
 lat ſameś pożywał / a nikomuś nie rozdawał. R owſem zákazá-
 noć / abys drugim całego Sakramentu nie dawał. Jakieſ to ſwie-
 cenie twoie : iakie mázanie : iakis ty Xiadz : ktorys ſobie á nie ko-
 ſciolowi Miniſtrem zoſtał : O tym Káplániſtwie y tym mázaniu /
 Chrystus pewnie nie miewie.

2. Sophi-
 smá owſiá
 wie Chry-
 ſtuſowey.

Nie káze
 ſo ále má-
 niſty dia-
 bel chce
 miec.

3. Sophis-
má o opo-
wiadaniu
śmierci
Chrystusa
wey.

Potrzeniecie / wola Chrystusowa jest / aby przy tym Sakramencie / śmierć jego była przepowiadana. To czynicie / smowí / ná moje pamiatke. To jest opowiadaycie wszytkim / iáko mowi Pawel / śmierć moia / aż przyjde.

Djabel
mierad se
piánia y
cihey mor-
ditwy stu-
cha.

A ty pokatny Mszarzu y słowás nie opowiadał / ánis Chry-
stusa wyznawał / przy twoich pokatnych Mśach / tys sam pozys-
wał / y sames sobie szeptal. A toż jest chować wstáwe Chrystusa
wa? A takiz to Kładz ma bydż / takiez to swiecenie? ná tożes sie
swiecił?

4. Sophis-
má o wzy-
waniu.

Poczwarcie / wola y wstáwa Chrystusowa jest / aby tego Sakra-
mentu y drudzzy używali. Alés ty namázany jest / nie ná dawanie
Sakramentu / ale abys ofiarował. A przeciw wstáwie Chrystusa-
wey Mśey używales zá ofiárę / iáko to słowá same Suffragán-
skie znacza / kieby kielich w rece darwał mázanemu rzekac. Wezmi
moc poświęcania y ofiarowania zá żywe y wmarle. O przewo-
tne mázanie y swiecenie / że ty sam z tego Bogu ofiárę czynisz / co
dla pospolitego używania Bog wszytkiemu kościołowi postáno-
wil / o bzydkości nád bzydkościámi.

5. Sophis-
má zá po-
spolstwem

Popiate / wola Chrystusowa jest (iákom powiedziat) aby ten
Sakrament byl rozdawány pospolstwem ná potwierdzenie wiá-
ry / y opowiadanie Chrystusa. A tys z tego uczynil wlasny twoy
uczynel / sam to bez mśych czyniac / á drugim iáko swote zá pie-
niadze przedáiac. Czegoż sie tu zaprzec mozesz?

To sum-
má Sophi-
stey dia-
belstkey.

Naprzod takim cie Kiedzem mázano / nie máiac żadney praw-
dżiwey wiáry. Nád to przeciw wstáwie y woley Chrystusowej
zostales ofiarowacym zá żywe y wmarle / á nie Ministrem kościel-
nym. Jeszcze nie rozdawales tego Sakramentu mśym / nie opo-
wiadales Chrystusa / y nices tego nie uczynil / co Chrystus wstá-
wil / ale rzecz przeciwna. A tak testes swiecony przeciw Chrystu-
sowi / abys to czynil co temu przeciwno jest. A tesliżes mázany
jest przeciw Chrystusowi / tedyć twote swiecenie / y mázanie nie-
zbożne / falszywe jest / y Antychrystowe. Przetożes áni we Mśey
poświęcał / áles szery chleb y wino ofiarował / chwalił / y dru-
giches do tego przywodził. Tu widziš / iż w twoiey Mśey / Na-
przed niemáš persony / ktoraby poświęcać mogła / eq jest cztos
wielá

wielką Chrześcijańskiego. 2. Niemasz persony / dla ktorey masz
poswiacac y dawac / to jest pospolstwa Chrześcijańskiego. Ale ty
niezbożny y nie znający Chrystusa / sam tam stoisz / y rozumiesz / iak
koby dla ciebie samego Chrystus postanowil Sakrament / y iak
kobys na twoiey pokatney Nfey miał czynić ciało y krew Pán-
sta: gdyżes ty nie jest członkiem / ale raczej nieprzyjacielem jego.
3. Nie dziecie się wedle wole y wstawy Chrystusowej używanie.
Ponieważ Chrystus to wstawil iese y pic / na potwierdzenie wia-
ry y opowiadanie Chrystusa. A teraz wierne pospolstwo niewie o
twoiey Nfey / y nic nie słyszy ani bierze od ciebie / ale sam w kacie
twoim milczy / y sam pożywa niewiernym bedac / y niegodnym
y nikogo nie karmi / ale przedaie / iakoby swoy uczynek dobry.

Ponieważ tedy y ty nie jesteś takim / ktorybys mogli poswia-
cac / y tych niemasz ktoryby ten sakrament brali: A nad to / y
wstawą Chrystusową jest wyrwocona / y ryszą ofiarowniką jest
świecony: Przeto / y mazanie twoie / y Nfisa twoia / nic innego
nie jest / jedno bluźnienie y kuśenie Boga. A takżé ty kładziem
ani chleb jest ciałem Chrystusowym we Nfey twoiey.

Damci na przykład / kiedyby kto chrzcil / kobyby nie miał
chrzcil iako kiedy ofiarownik / chrzcil dzwon (iako v Papięm-
tow był śmiešny zwyczaj) azaby to był chrzcil? Musisz zeznac /
ż by nie był: Jakišby to był chrzcil / kiedybym na wiatr mo-
wil słowa te. Ja ciebie chrzce / koby tu wziat odpuszczenie grze-
chow / abo Duchá s. wiatr abo dzwon? Tu sam baczysz / że to
nie jest chrzcil / choćaby słowa mowil / y woda polewal / ponie-
waż niemasz człowieka / coby chrzcil przyiat. A kiedyby sie też
trašilo we Nfey / żebys te słowa mowil / y Sakramentu pożywal /
choćaby tam nie bylo tylko prosty chleb y wino? Bo y persony
bioracy / to jest pospolstwa / ktoreby bralo / tam niemasz: y ty nie-
wiernym bedac / tak sie do tego godziš / iako dzwon / abo kamien
do Chrztu.

Tu mi podobno rzeczeš / choćia ja nie rozdáte pospolstwu Sa-
kramentu / wšakże sam go pożywam: wšak też y w zgromádze-
niu siła ich ten Sakrament bierze / iako y Chrzcil / choćia sa nie-
wierni. A przedsie jest prawdziwy Sakrament / y prawdziwy
Chrzcil.

Przykła-
dem do-
wodzi.

Diabeł so-
bie zadate
ieśli kro-
moje sam
pożywać.

Chrześć / czemużby y w moiey Nfey nie miał być Sakrament.

Odpowiadam / rzecze dyabel: iż to nic nie wadzi / bo przy Chrzeście zawždy są dwie persone / chrzczacy / y krzesny. Ten który chrzci / zawždy daie co temu którego chrzci / a nie wymwie infym / aby sam brał / iako ty we Nfey czyniś. Druga / czemu też nie w czycie / że kto samego może ochrzcić? czemuż by to nie był chrześć / także Bierzmowanie / Swiecenie / Rozgrzeszenie / oślacie / Pomazanie / Malżeństwo : kiedyby kto siebie chrzcił / abo bierzmował / swiecił / rozgrzeszał / abo namazał / abo kiedyby sie sam kto oddawał / abo spał z iaka dziewczka / czemu by to nie było Malżeństwo / chociażby ona nie zezwalała. Toć są wafse siedm Sakramentá. Jesli tedy żadnego z tych Sakramentow sam sobie czlowiek dać nie może / iakoż też ieden nawyższy Sakrament sam sobie czynić może?

Mowi iá
to Mini
ster.

Toć prawda (iako to powiádáia) żeć Chrystus siebie też pożywał w Sakramencie. y każdy Minister toż z pospolstwem bierze. Ale ani poświęca / ani też bierze sam / tylko z pospolstwem / y wysztko sie dzieie wedlug wstáwy Chrystusowey. A ia tu mówię o poświęcaniu / iesliż kto może samemu sobie poświęcać : Bo poświęcanego wiem iż każdy może pożywać z drugimi / iż jest pokarm wysztkim pospolity. Jako kiedy pytani / iesli kto może siebie wezwąć y swiecić na kapláństwo? Wiem iż każdy na to wezwány y swiecony / może wzywać w rzędu swego. Także kiedy kto spi z dziewczka sobie nie slubiona / izali dosyć na tym że to sam zowie Malżeństwem? Wiem dobrze / iż potym gdy zezwoli spać z nią może.

Luter prze
ciwo ko dia
błu koście
lem sa
broni.

W takim wéistku y woynie bedac [Luter mowi] Radbym był dyabła odpedził ono bronia iakom zwykł w Papieſtwie / załtas dáiac sie wiára y intencya kościoła / to iest / żem niemwał takie Nfey z wiára y intencya kościoła wysztkiego. A choć abym ia nie dobrze wierzył / y nie dobrym wymyslem czynił / wśakże kościół dobrze wierzy y czyni. A tak y móia Nfey / y Kapláństwo / y swiecenie dobre y prawdziwe.

Ale dyabel porozumiey odpowiedział: Powiedz mi gdzie to napisano / żeby miał zły y nierwierny czlowiek Sakrament czynić z wiára

wiara y intencya kościola. gdzie to Bog nauczył abo rozkazał: Skąd dowodziś / żeć takiey kościelney intencyey pozwala do trego potatnego wczynku. jeśli cie ludzie tego nauczyli bez słowa Bożego / tedyć to jest kłamstwo. Cokolwiek tedy potatnie iako Npsey czynicie / to wszystko intencya kościola pokrywacie. Nie wcz ty mnie która jest wiara y intencya kościola. Kościol nie nie wierzy / ani czyni nad intencya y wstawa Chrystusowa / daleko mniej przeciw wstawie y intencyey tego. Bo Paweł mowi / 1. Cor. 3. My umysł Chrystusow mamy. Skądże tedy będzieś wiedział / która jest intencya Chrystusowa y kościola tego / tylko z własnych słow Chrystusowych y kościelnych. Skąd wieś że intencya kościola / że meżoboystwo / cudzołóstwo / niewiernosc / c. jest grzechem. a zaż sie tego nie z Bożego słowa trzeba wczyc? Jeśli tedy o wczynkach intencyey kościelney mamy sie wczyc z słowa Bożego / iako daleko wiecey intencya kościola o nauce / ma być z Bożego słowa wzięta. Czemuz sie tedy w troy Npsey potatney / iasnym słowom y wstawie Chrystusowej sprzeciwiś? a ieszcze kłamstwa twego kościolem y intencya tego chcesz bronit / iakoby intencya tego miała być przeciw słowom y intencyey Chrystusowej. Ktożci tak sprosnie kaze kłamać o kościele. A tak ponieważes tylko na potatne Npse jest mążany / to jest / abys czy / nił przeciw słowom y wstawie Chrystusowej / y przeciw wierze y intencyey kościola: za tym idzie / iż twoie mążanie nie ma nic świętego / y owšem mniej wazy / niż kiedyby kto chrzcil dzwoony / abo kamienie / c.

Diabel vs
Sp. Lutrá
przećiwko
kościolo:
winowic

- 2.

Diabel
Lutrá
przećiwpu
tował.

Niesze popterał śatan. A tak bez wawpienta / ani poświęcaś ies sakramentu / ales prosy chleb a wino [iako czynia poganie] ofiarował. tożes ludzom / iako twoy wczyn / przedawał / abys bizuch twoy pozymil. Ktożaz tedy / o brzuchowy ofiarowniku / wiesz a bzydłość być mogła na ziemi y na niebie.

Tak była / pise Luter / summa Disputacyey / która też tu masz z Niemieckiego na Polskie przelożona.

Ministrze / prosie cie przez pięć ran Chrystusowych / y przez strasne przyszcie tego na sad żywych y umarłych / umiluy sie na przod nad dusza twoia / a potym nad duszami tych / ktorych na

wieczne zginienie prowadził / y teorych twie z rak twoich Bog badsie pátrzył. Dważ v siebie / że Luter w tey dysputacyey nie sprzeciwiaiac sie dyablu y namowami tego / iáko P. Chrystus y in sy czynili / odporu nie dáiac / y owšem go sluchaiac / sstal sie wła snie iáko drugi Judasz / Ktory vcho y serce wolne / y gotowe tákże dyablu podawšy / Chrystusa sie záprzał / y zbrayca tego zostal / á wziawšy skute chleba / dyabel weń wstapil.

Tákci Luter / á wy Ministrowie tego z nim / ná Zophisma- tá y zárzuty dyabelskie / zdrádlíwie záprzał sie Chrystusa / y káptána swá tego / y náswietšey ošárý. dálišcie sie nánowic dyablu do swey wieczerzey / Ktozey škorosicie zkusili / ták was ten dyabel ope- rat / že te náswietša ošára sromocicie / lýcie / y gorzey niž sam dyabel blužnicie. Zá co y tu doczesnie / y potym wiecznie / pozca- wšy od Lutrá piatego Ewangeliszy wášego / y wczniow tego / spráwiedliwym sadem Bozym / strášne karanie odmiesli. Niešli že w tym šalenštwie zostánicie času swego / y wy raka Pánšta pocútecie.

Vmyslilem byl Ministrze widzac čiežko ślepota twoie / práwie pálcem pokázáćci z tey disputacyey Lutrowey z dyabtem : že wšy tkie blužnierštwá / y przewrotne náuki wáše / przeciw košciolo- wi mácie / od dyabła oycá wášego : čhátem y to pokázáć / iákie odporu mogli y mlal Luter dyablu / ná tego blužnierštwá dáwáć / wiecy tego m čháł doložyc / iáko Roku 1546. 18. Febr. we- dlug zwyczáiu swego po dobrej wieczerzey / przy Ktozey nápowie dšial žartownych niemáto báiel o dyable / w pułnocy nagle zdechł : zášano go / á ono twarz czarna / všlá wykrzywšone / iáko blužnierštwá záwše pelne / á gardšiel pošiniáta. Podobienstwo wielkie / že go kat piekielny / to jest / dyabel / iáko zbrayce iáwne- go / y šwietokradžce / vďawil. Tož sie y drugim tego wczniom sšálo / miánowicie Ioanni Occolampadio, o Ktozym sam Luter pi- še / že go dyabel ogništemi šrzatámi przebil. Táktže y Martino Bu- cero, Ktory bedac žydem / ochrzcił sie y Mnichem zostal / porzu- ćiwšy záš kápice Lutrowym wczniem / áž potym Zwinglowym / ná ošátek / wročil sie do swego žydowštwá. Ktozego tež dyabel vďawil.

Co wšyšš.

Ioan. Nal.
Cent. 5.
9. 8.
Clicito-
neus de
Actis Lu-
teri.

Lib. de
prijata
Misz.

Co wszystko gdybym chciał serzey opisać y pokazać / ali mi tra-
fem przyśta do rok książeczka / roku przeszłego w Králowie dru-
towana / wydana od Jana Paulina / znać że od człowieka y do-
brego / y godnego: Tytuł tey książeczki / MISSIO / abo po-
stanie Luterá y Zwinglá / pierwszych Kácermistrzow zc. Czytay 2.
rozdział / ná kárcie trzecíey w tey książce / náydziest tam napzod
Disputácia / Polskim ięzykiem napisána Luterá z dyablem / á przy-
tym náuki / y wważánia bázro piękne y potrzebne / ktore y tobie
Ministrze / y twoim od ciebie záwiedzionym / bysby zbáwienne.
Kiedybyście przykládem onego slepego podle drogi siedzacego
prágneli światłości / á vpor y wstyd škodliwy porzuciwszy / wo-
láli y prosili: *Jezu Synu Dawidow / zmiłuy sie nád námi.* Ktorzy
podle drogi zbáwienney / w ciemnościách niedowiarstwa wala-
my sie / otosny gotowi / spraw przez láste twoie / abyśmy wi-
dzieli / to jest / iásnościá wiáry powszechney / bez ktorey prózno
je Bogu podobác / abo zbáwienia czekác / oświeceni byli :

Ministrze / wierz mi / kiedybys wspomniál ná wieczność / y
ná on srogi Dekret. *Jdźcie przekleći w ogień wieczny.* Wiec ná
niebo ktore y sám tráciš / y inšych od niego odrywaš. Vczyni-
bys to do czego cie wiode: czego tezei nie vczyniš / byš niewiem
iáko nappilniey mowił / Pánie / Pánie / nie wnidziest do Królestwá
Božego. Kto nie wierz / inž osadzony jest. Ty nie wierzysz / bo
niemaš wiáry / tylko dyabelsta. Przeczytay te Dysputácia pilno /
musiž to rad nierad przyznác.

Otož Ministrze maš iásne dowody / iż wášá Lutersta náuka /
nie jest Stowo Bože / ále wláśnie stowo dyabelskie / boście ie od
sámego dyabla / przez Luterá / y inše vcznie iego wzięli.

Zowiecie Náša bátwochwálstwem : tegoć Luter przed tym
nie wiedział / dopiro go w dysputácyey dyabel náuczyl watpić o
obecności ciáta y krowie w Sákrámenćie: á že tylko tam jest chleb
y wino : tegoć tež Luter nie vmiál / áž mu dyabel powiedział / že
my w Sákrámenćie nie Pána Chrystusa / ále chleb á wino chwa-
limy : Kto dyabel Lutrowi obíawil. watpić o świeceníu kšie-
žey Chrześcíanškiey / y rovnác ie Tureckim / Samárytánškim /
y Jeroboámškim Ministróm / dyabel to wymyslił / ná Luter od nie-
go wziál

go wziął. Ze wzywaniem Panny Maryey y śś. wymyśle chwaly Chrystusowey / nie rozumiał tego Luter / aż w niego dyabel wo mowil. Ze pod iedną osobą nie jest cały Sakrament / Luter sie tego v dyabła nauczył. Ze Msa jest bzydkoscia nad bzydkosciami: Dyabel to tak mowil / aż ia y Lutrowi obzydzil. Innych wiele Artykulow / w ktorzych jest wshyška wiara y Ewangelia Luterka / y ktorzych dyabel Lutra nauczył. doczytaś sie w ksiazce wyś fey mianowaney / w Rozdziale czwartym / na karcie 24. Wiem iaka wymowke masz Ministrze / powiadaiac: Nie znaydziesz / abych nauke naszą wywodzil z Lutrá / Kalwiná / zc. A gdy co probuje / mowie / tak Pan Bog mowi.

Wszakże Ministrze chociaż ty Lutrá nie wspominas / iednak wyklad pisma y rozumienie od Lutrá bierziesz: iako go dyabel nau czyl wykládac / tak też ty wykládas / y iednymże duchem z nim tchniesz. A sam dyabel disputacya swoje wywodzil z pisma / tak mowi Chrystus / tak Pawel / czytales to? przeczytay iedno / znaydziesz to tam. Także y oni falszywi Prorocy to wstawicznie w gabie mieli: To mowi Pan. A Pan tego nie rozkazal. Toć wam własna wshytkim Heretykom: false / błedy / nauke dyabelska zwąc słowem Bożym.

Otoż tym tego nie zbedzies: przeciesicie wy Lutrowie / Kal winowie / Zwinglowie / bo ich nauke trzymacie / chociaż sie sa mych Heretykow wshydzicie.

Panie Boże wshychmogacy / prosimy cie vnizenie wshysey Kacholicy: Nie wódz nas na pokusy / ale nas zbaw od zlego / to jest od wielkiego błedu Heretyckiego / ktory poczatek y fundament ma z przeklętych nauk pátáńskich / zaczym nie dzimo / że wsta ich prze ciw ofierze ś. y wysokiemu stanowi Kápláńskiemu / pelne sa zlorze czeństwa y gozkości. Nie dzimo że pelne sa zdrády / y pod ięzykiem ich praca y bolesć. Nie máia zakonu prawdy / a nieprawosć wiel ka w wargách ich: A tym czasem / choć oni przeciw temu / bo ich tak dyabel nauczył / iádowitym sercem y ięzykiem zdrádlivym feo mirza: Od wschodu słońca aż do zachodu / wielkie jest imie twoie między Narody / a na káżdym mieyscu poświęcáia y ofiáru

ia imieniowi twojemu ofiára czynia.

ODPRAWA

Ná Examen Artykułu V.

O Kościele świętym.

Examinuac Minister ten Artykul / nic nie dowiodszy / záraz iáko Menalká z kárczemnemi słowy wyiáchal ná plác / przetoż mu ie trzeba wekłać w gebe.

Pierwsze mątáctwo tego iest : Ze Pan Chrystus / gdy miał do niebá wstąpić / rzadu swego kóściola Piotrowi świętemu nie poruczał / powiádaiac : ze tego s. Marek nie wspomina. Gruby y głupi Ministrze / czemu sie nie rozmyśliš pierwey niž co masz nápišac. Náucz sie tego / ze choćiáž Marek s. tego nie wspomina / ále inšy Ewangelistowie to wspominaia / opisuiac on czas od zmartwychwstania áž do w niebowstapienia / á miánowicie Lu. Kap s. 28. *Act: 1. pise.* *Ż* Pan Chrystus przez one czterdziešci dni powiádal im o kroleštwie Božym / to iest o kóściele. *A* Jan s. pišac / co im powiádal / to tež wspomina *Cap: 21.* *Ze* wypytawšy Piotrá s. o miłóšci / záraz mu rzad y pášterstwo owiec / y báránków swoich poruczył / czego żadnemu inšemu nie dal. *O* czyn s. Ambroży táł piše *in Cap: 24. Luc.* *Christus eleuandus in celum, sui amoris nobis, velut vicarium Petrum relinquebat; quem omnibus ante tulit.* Czytáyze to Ministrze / á twoie fałše y kárczemne stowá w gebe swo weźmi.

Dругie mątáctwo iest ná Piotrá s. Czytáiac Pišmo s. nie naydzieš áby Piotr s. w Rzymie pánował / ábo sobie iáka slawę przywlašczal náđ inše Apóstoly.

Tie sam sobie tego przywlašcza / ále mu to dal Pan Chrystus / mowiac : *Tys iest opoká, ná tey opoce zbuduie kóšciól moy. A porym: Páš owieczki moie, páš báránki moie. A iesze : A ty náwrocimšy sie,*

potwierdzą bracia swoje. Oto masz pismo / gdzie mu P. Chrystus porucza rząd. ale tego ślepy Heretyk nie widzi. Sluchajże y samego Piotra ś. 1. Pet. 5. Stárszych tedy ktorzy są między wami, prosze ia wespól stárszy y świadek wciškow Chrystusowych. Oto sie tu czyni stárszym / y woczy drugich iáko máia páść. Aleś ty Minsrze wtásił to pismo / gdzie sie zowie stárszym. Znáć falšerzá.

Lib. 3. c. 3
Piotr ś. w
Rzymie pá
nował.

Sluchajże iáko to nálast ś. Ireneus / wceń ś. Ignácego / ktorzy teź byl wczniem ś. Jana Ewángelisty / táł pišac: Maxima & antiquissima, & omnibus cognita, à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo Romae fundatae Ecclesiae, eam quam habent ab Apostolis traditionem, & annunciatam omnibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem usque ad nos: iudicantes confundimus, qui quo quomodo, vel per sui placentiá malam, vel vanam gloriam, vel per cecitatem & malam scientiam, praterquam oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem Principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt vndiq; fideles: in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea, quae ab Apostolis est traditio. Tu sie doczytaš iesli Piotr ś. w Rzymie pánował.

Piotr ś. y
Papież
máia rząd
nád Ko-
ściólem.

Trzecie máráctwo. Czytájac Hystoryki / nie mówiac Piotr ś. ale y Papieże gdy sie wzniećili / rzadu nád Kościólamy nie mieli. Znáć że ten Minszer wiecey sie rola ná 3 Hystorykami bawi / przeto ledá co drwi. Oto cie záwšydzi y sam Ireneus / ktorzegómci tu stowá przed tym przypisał.

Do tego przydamci / co Anákleus piary od Piotra ś. Papież / záraz ná poczátku / kiedy sie Papieże wzniećili / piše Anno 103. Epist. 3. Sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro, Primatum obtinuit & eminentiam potestatis, super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem asecuta est.

Tož wšyscy inšy Doktorowie y Oycowie świeći / y Concylia mówia. A iesli chceš y Hystorykow / czytáże Annales Baronij, y Bellarminum de Romano Pontifice, ábo wždy Platyna. W tym sie doczytaš / iáko sie Papieże wzniećili y Kościólamy rzadzili. A táł musiš swoje máráctwo pošknać.

Co pišeš o Synodzie Kártháginškim / iákoby miał papież prosić /

prosić/ aby mogli władać kościoły w Afryce. nie pewnyś Re- ^{Papież}
ferendarz/ znać je Babiński. Nie prosił Papież/ ale sie vpomi- ^{godził w}
nał prawá swego/ ktoze miał od Pána Chrystusa nád infemi ko- ^{Afryce.}
ścioły/ aby mu ie też Afryka przyznála/ iákoż to y potym/ y przed
tym miał Papież w Afryce/ czego świadkiem iest y sam Augustyn
ś. Czytay o tym Bellar. de Romano Pontifice. Lib. 2. Cap. 25. Abo
bedzieszli wolen od rzemieślá swego/ boć nawiecey Ministrów/
rzemieślników/ Kuśnierzów/ Krawców/ Serwów/ 26. 26. Czytay
Primum Tomum Conciliorum. tárnaydziesz/ iáko Papieże ná
wszystkich Concyliách prawdziwych rzadzili: y Biskupy/ y księ-
ża sadzili. Ale to ty iáko Babiński Doktor miąs/ á płonnych po-
wiesćci szukasz.

Ná to co przywodziś z Grzegorzá ś. Papieżá. Nie może byđ
iedná głowá wiáziána kościoła powszechnego, &c. Odpowiadam ^{Jednągło}
naprzód: Nie mowitám Grzegorz ś. o Papieżách/ ktozy słu- ^{wá wiáziána}
żnie sa Biskupáni powszechni wszystkiego kościoła. A ták ^{na koście-}
sie sam Grzegorz ś. 30wie/ Lib. 2. Epist. 33. ad Epif. Numid. Nos ^{lá wśst-}
qui Sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum Principis gubernan- ^{kiego.}
dam suscepimus, ipso Pontificatus officio cogimur generali hosti, qui-
bus valemus viribus obuiare. Tenże/ Lib. 11. Epist. 35. Apostolica
Romana Sedes, caput. est omnium Ecclesiarum.

Otoż nie przeciwko sobie mowi/ co ty przywodziś/ ale mowi
przeciw onemu/ ktozy sobie niestusnie przywlaszczał imie Oecu-
menici Episcopi. A tenći był/ Joannes Patriarcha Constantinopolita-
nus. A dowodzi mu tego Grzegorz ś. Ze Constantinopolitanus E-
piscopus, nie może byđ Vniuersalis, ponieważ Episcopi Constantino-
politani, bywali heretykami: y nie máia tego przywileju/ iáki má
Káthedrá Piotra ś. ktoza nie może bładzić. Toć ták Grzegorz ś.
ktorego Minister sobie przywodzi ná pomoc/ áleć go przecie swo-
im Papieskim Dekretem potepit.

Tákże ani Joannes Papa 3. nie mowi o Biskupiech Rzymskich.
Sąs to heretycki. ále o inszych Biskupách/ ktozy sobie ten tytul
Summi Sacerdotis przywlaszczáli/ ktozy wlasnie służy Papieżowi.
iáko Concilium Carthag. 3. Can. 26. pise. Ne quis Princeps Sacer-
dotum, aut summus sacerdos dicatur, sed solú primæ Sedis Episcopus.

Jesze

Jeszcze Heretyk wola / y Sowizrzalęm świadczy. Pisano ś.
vczy: że nie Piotr / nie Papież / ale sam Chrystus
jest fundament kościoła swego ś. ná ktore mi Pa-
pieżnik nie odpowiedział.

N. B.
Piotr ś.
jest funda-
mentem.

O moy mily wielki Doktorze z Babiná. Ná cożci nie obpo-
wiedział: prozno tu sobie y Sowizrzalá ná pomoc bierzesz: azac
nie iásnie pokazał: Jz sam Pan Chrystus jest przednieyszym y
pierwszym fundamentem / według pisma / ktore y ty przywodziš:
A po Chrystusie / jest pierwszym fundamentem Piotr ś. á po nim
inšy Apostołowie / według pisma ktoremci przypisał. Ktorego
iz ty iáko ślepy nie widzisz / powtorzyć ie / ad Ephes: 2. Zbudowá
ni ná fundamencie Apostołow y Prorokow, ná samym głównym. w-
głównym kámienu Jezusie Chrystusie.

Pátrz Ministrze. Jz rozdziela ten fundament / napierwszy y
nagłownieyszy kámiem węglowy. Pan Chrystus / á po nim ná
tymże kámienu Apostołowie / y Prorocy / między ktoremi napier-
wszy jest Piotr ś. ktoremu powiedziano: Tyś jest opoka / á ná tey
opoce zbuduje kościół moy. Rozedrzyże tu oczy / chcešli y gebe /
á pátrz iáko to grzeczny fundament / abo sie poradź swego So-
wizrzalá / ktorego znać / że pilniey czytaš / niż pismo ś. *Simile simi-
li gaudet.*

Sunda-
mentem
kto jest.

Gáda jeszcze Heretyk: że te słowa / zbudowáni ná funda-
mencie Prorokow / y Apostołow / rozumie Paweł
ś. nie osobe iáka / ale náukę milych Prorokow / y A-
postołow. y to práwie Sowizrzalowa mądrość. A któz w-
czy ábo świadczy: áza nie osoby Apostołskie? Ábo kiedy przy-
wodziš / mówiac: Tak mówi Izaiáš / Hieremiaš / Piotr / Pá-
wel / ic. Coż rozumieš / áza to nie osoby? Powiáday iedno náu-
kę / á nie miánuy osob / wsak obaczyš / iesliżec beda wierzyć / o-
procz w Babinie. Przetoz nie bay ládá czego / boć fundamen-
tem nászym sa Apostołowie y Prorocy / z náukę ktora nam podáli

Pyta sie jeszcze Minister. Ktozy ábo Apostoł / Prorok
mowi: Ja jestem fundament kościoła. Práwie to
Sowi-

Sowiszalowa gadka, abo nie byl Apostolem / co to mowil :
Zbudowany na fundamencie Apostolow. Oto he
 retyku Pawel s. y siebie y drugich Apostolow zowie fundamen-
 tem. Znosi sie Minister na Pawla s. mieczem slowa Bozego.
 Zamy sie Ministrze / nie scinay Apostola s. oro sie zaszawia za
 niego Jan s. *Apoc. 21.* gdzie liczy fundamentow 12. a na nich
 imie 12. Apostolow.

Pawel s.
 zowie Ap-
 postoly
 fundam-
 mentem.

Ná co Minister powiada: Ze nie o Kościele doczesnym/
 ale wiecznym / po zmartwychwstaniu / rozumie s.
 Jan. Toć teraz grzeczna odpowiedz. Coz mowisz Professorze
 babiniski, tylkoz to on Kościol wieczny po zmartwychwstaniu / ma
 fundamenta Apostoly ? A wasz doczesny Kościol iako ? Pewnie
 jest bez fundamentu Apostolskiego ? Przeromci tez odstapivszy A-
 postolow / adá co macacie / wlasnie iako na piasku budowacie. y co
 ieden zbuduje / to drugi obali. A czemu ? bo bez fundamentu A-
 postolskiego budowacie. Nie Apostolowie wasz Kościol zbudowa-
 li / ale Hussowie / Lutrowie / Kalwinowie / Aryani. A wasz Kościol
 Kátholicki / tak on gorny niebieski / iako y ten dolny / iednesz ma
 fundamenta Apostoly ss. Etozy ten Kościol budowali : dla tego
 tez trwaly. O tymze tu mowi Jan s. y ten widzial. A wasz Kościol
 jest / iako on dom zbudowany na piasku. *Matth. 7. 7. 26.*

Seretycy
 bez fundam-
 mentu A-
 postolskiego
 go.

Dziwnie sie przecie Minister. Raz mowisz Piotr jest
 fundamentem / wnet wszytkie Apostoly czynisz fun-
 damentem. Trudna to widze nauka ná Ministra, choć Ba-
 biniskiego Theologa. Nie psuy sobie glowy Ministrze / bys srać
 nie osalal. Dla tegoć pismo swiete zowie Apostoly fundamen-
 tem / abys sie nauczył ze nie sam Chrystus jest fundament / ale y
 Apostolowie. A miedzy Apostoly napierwszy kamien / Etozy sie ná
 weglowym kamieniu Panu Chrystusie wspiera / jest Piotr s. Do-
 piero ná nim inшы Apostolowie. Takci ten fundament rozlozył
 sam P. Chrystus. A rozumiesz zaku Látine. Naucz sie tey profe-
 cie / wśal z pisma s.

Piotr s. y
 Apostolo-
 wie fundam-
 wemem.

Emewa sie Minister ná Piotrą s. mowiac : Co za wyklad

Plotk
inacz.

tych słow Cephas y Piotr / z Augustyná s. wyprá-
wilem / ná ktore mi Papiieżnik nie odpowiedział.

Mendacem oportet esse memorem. Azámci nie odpowiedział / że te-
śli ná Confessyey Piotrá s. Kościol zbudował / tedyć Confessya
Piotrá s. a nie czyjá infa jest fundamentem. bo y według Augu-
styná s. iednoż znaczy. ná Pierze s. zbudował / ábo ná Confessyey
Piotrá s. A nie gam Augustyn s. ále owšem dáte ná wola / iát o
to chce mówić. A owšem sam tak mówi: *Petrum itaq; fundamen-
tum Ecclesiae Dominus nominavit, & ideo dignè fundamentum hoc
Ecclesia colit, supra quod Ecclesiastici ædificij, altitudo confurgit. Ten-
že Augustyn s. in Piał: Contra partem Donati Numerate Sacerdotes,
vel ab ipsa Petri Sede, ipsa est petra, quam non vincunt superba infe-
rorum portæ. Toć tak Augustyn s. Nieszemci przydał. ponieważ
według ciebie Confessya Piotrá s. jest fundamentem / tedyć nie
Confessya Augšpurška / ani Szwojczárška / ani Kalwińska.*

Ser. 15.
de San-
ctis.

N. B.

Augšpur-
ška confes-
sya.

A czytales to / czylić były okulary spadły. A owšem odpowie-
dziales: *Jaka Confessia Piotrá s. taka y Augšpurška.*
A iesli iedná / czemużescie ia znówu knowali? ábo ia zle Piotr
s. wyznał / że iey trzeba było poprówiać. Anisćie iey nazwali con-
fessia Piotrá s. ále Augšpurška. A owšem ani wspomniono Pio-
trá s. we wszyktley confessey Augšpurškiej / czytay iedno á doznaš/
żem ci ia też czytał / przetoż ty sobie ráczey wypłocz gebę pomyś-
mi / ábo czym goršym / á nie confessia Piotrá s.

Tomci teraz powtorzył / żebyś sobie wspomniat ieslimci od-
powiedział ná twoie płocki / ábyś siezawšydzil twoiey niepra-
wdy.

Ná to zaście co teraz przydaćš *Male distinguis*, ina mo-
wić o osobách / ina o náuce. A ty nie rozumieš co plećieš /
boć ia *non distinguo* / ále to powiadam. Iż to za iedno jest / mo-
wić Piotr s. dla wyznania jest fundamentem / ábo confessia Pio-
trá s. jest fundamentem / bo ani osobá bez confessey / ani con-
fessia bez osoby / jest fundamentem / ále oboie záraz. O toż
ty *Pessime distinguis*, pessime Babinensis dialectice.

Plotk s. y
confessia
iego jest
fundamen-
tem.

Aleć nam teraz nie idzie o wykład Augustyná s. ktorego ty ále
leguieš.

leguieś / o którymś przedtym powiedział: że z mozgu swego pi-
 se / a przecie sie do niego po obrone wciąkaś. **Jdzie nam teraz o**
 ono / *Scriptum est*, kores obiecowal / nie z Doktorow / ani z Kon-
 cilij / ale z pisma s. **Oroz maś /** *Scriptum est*. *Tys jest opoka.* **Ro-**
 destalem cie do textu Żydowskiego / y Greckiego / abys sie byl na-
 uczył / co to *Cephas y Petros*, abys umiał wykładac co jest *Petrus*.
 Alz ty miasto Żydowszczyzny y Grecyzny / tako chłop karczemny
 laieś. Czym wśeteczny izyl swoy / y piekielnym iadem napusczo-
 ny pokazulac / mnie tym wiecey zdobiś y zalecaś / a samego sie-
 bie lzyś y potepiaś.

N. B.

Allecia niechce sie laianiem dysputowac / tylko powtarzam o-
 no *Scriptum est*. *Tys jest opoka.* Nie mowi / *tys jest confessia* / ale /
tys jest opoka. Osobe tedy tu wkaznie / nie nauke. A tak opoka
 tu znaczy osobe / nie nauke.

Twoie slowa to świadczą. Ina mowic o osobach / ina
 onauce. Przetoż ty Ministrze *male distingu*. **Bo** *Scriptum est*,
Tys jest opoka. Tak w Żydowskim / tak y w Greckim / podobnoś
 to teraz *iuste*, *directè*, *Catégoricè*. Jestżes o nich nie slychal / a-
 ni widal / pytay sie tedy / aza ich dostanieś / iako te slowa wykla-
 daia. *Origenes in Exod. Hom. 5. Basilus lib. 2. in Eunom. Greg.*
Nazian: in Orat: de modo in Disputationibus seruando. Chrysof. Ho-
mil: 55. in Matt. Cypr: in Epist: ad Quirinum. Ambr. Ser: 47. & in Hy-
mno diei Dominicæ. Hier: in Cap. Matth. 16. Aug: Ser: 15. de Sanctis.
A inſe Oyce święte.

Chciałby też Minister one klucze Królestwa niebieskiego wkrásć
 Piotrowi s. Ale Ministrze nie wydrześ / bo mu je mocno zapisa-
 no. *Scriptum est. Tobie dam klucze królestwa niebieskiego. Nie rzekł*
 tego komu inſemu / ale tobie Pietrze.

klucze sło-
memu Pio-
trowi da-
ne.

Abo miánny tego inſego Ministrze. [Jako Pan Chryſtus w
 obec wſytkie zwolenniki wystal na przepowiadanie slowa swego
 świętego / tak też wſytkim iednak moc dal cudow czynienia/
 grzechow odpuszczenia / y zadržymania.]

Ex cauda porcina non fit sagitta. A z mozgu Ministrowstie^o nie
 będzie nic grzecznego. Nie o to cie pytano Ministrze: poſedleś

teraz ná one ogáry / co te wspominaš / ktorzy sledza á nie nie naya-
da. Wiem że dano moc Apostolom przepowiadać słowo Bożé /
grzechy odpuszczać / y zatrzymawać / y cudá czynić. Ale tu nie wy-
sledziš pánie Ogárze / żeby w piśmie dano komu infemu klucze /
tylko Piotrowi: coć zadáta / to pokáz *directe, Cathogoricé*. Wkáz
to w piśmie swietym. Dano infym *vsom Clauium* odpuszczać / ná-
uczác / kápowác / ié. Ale *Claués* nikomu / iedno Piotrowi s. Jáko
wolno každemu do miásta iedz / wyniédz / ale ieden ma klucz. A
rozumieš te táćme poradz sie twoich Collegow / że cie wždy choć
Doktora Bábuńskiego náuczca / abys ladá czego nie plotł.

A ná ono co przydáteš. [Piotr ich nie páł / nie rzadził / nie v-
czył / ám bronił.] Sluchay jáko cie Piotr swietry záwstydza. *Nášš*
Act: 15. ná onym Apostolstkim Concilium / rzadził / vczynil / bronił /

piotr páł
y rzadził. páł / tak mowiac: *Wiećie že od dawnego czasu Bog mie obrat mie-*
dzy wámi / aby przez vsá moie pogánie slucháli słowá Ewángelicy / y
wierzyli / &c. Teraz tedy przecz kusićie Bogá / kładac iárzmo ná syie v-
czniow. &c. *Slykysz jáko tu Piotr s. rzadzi / vczy / broni*

infych vczniow. *Wstydz sie heretyku swoiey nieprawdy / y nie-*
umietecności. Tož mášš Act: 1.

plotr iest
nawietšy
y najmniey
šym. Chce iestze rozrzucić ten fundáment. onemi słowy. *Luc: 22. Kto*
iešš między wámi naywietšym / niech bedzie naymniešym / á kto prze-
dniešym / niech bedzie jáko ten co sluzý: á po Grecku Igumenos / to
iešš Dux / Princeps. Což šlad dowodziš heretyku / chceš wyrzucác
fundáment: *A owšem temi go słowy wiecey vtwierdzaš / bo tu*
nie zákázuie aby kto nie byl wietšym / przedniešym: ale owšem
miánuie wietšego y przedniešego między vczniámi. A vczy já-
ko sie ma zachowác / żeby byl jáko naymniešy. Ocož musi bydš
ieden wietšy / jáko tež sam P. Chryštus o sobie mowi: Túc przyšš-
blem aby mi sluzono / ale abym sluzyl. A iestem między wámi já-
ko ten co sluzý / á przedsie byl naywietšy y nayprzedniešy / y v-
nywšy nogi jáko slugá / mowił: Zowiećie mie Pánem y Mistrz m,
dobrze mowicie / ho iestem. Jáko tedy Pan Chryštus byl Pánem / y
rzadził / choćta sluzyl y pracowal. Tak tež tego Vikarius iest wie-
tšym y przedniešym / á przedsie Seruus Seruorum Dei. A tak
przedsie fundáment šoi. A Minster swemi sie słowy w gebe bije.

Ná one słowa v Janá s. *Cap: 21. Symonie / miluieš mie wiecey niżli či? Pás báránki moie, Pás owieczki moie. Minister powiedział wšy. [Augustyn s. odpowíada: zá troiákie záprzenie / oddáie troiákie wyznánie] Oštátká zmilczal. A což ná tym šeretyku. ále zá to troiákie wyznánie / že go vmitowal / wiecey niż inšy vczníowie / dáie mu tež wiecey niż inšym: Czyni go Pásterzem wietšym wšyšklich báránkow: iemu sámemu przy bytnošci drugich / wšyškite báránki y owce swoje porucza / žádných nie wyimnac. Vkláž takiego drugiego Pásterzá po Pánu Chryštusie / w písmie s. To cieš / co mowi Augustyn s. Jž zá troiákie záprzenie / oddal troiákie wyznánie: á Pan Chryštus dáleko tež troiáko wiecey / niż inšym dal.*

Tož s. Ambrozyus píše *in Cap: 24. Luc.* Christus eleuandus in caelum, sui amoris nobis, velut Vicarium Petrum relinquebat, quē omnibus antetulit. Ná to bylo od powiedziec *directe*, y *cathegorice*, á nie plešc ládá czego. Ale woli Minister fábuly powtarzác o Páni y Janowý, zápánieťawšy onego / co sam nápisal: že vž znáć trzeba kšciot prawdziwoy / nie z fabul *Azopi*, ábo *Sowizrza* lá. á przecie sam sie baytkami báwi. Prožno sie Platyna broníš / bo y sam Platyna to zá fabule píše / *in certo authore*, á Polydoro wi nie nowina báiac. Žnáć že šeretykowi nie sštáie / *Scriptum est*. musí sie fábulami zábawíac.

Turpe est Doctóri cum culpa redarguit ipsum. Káczebyš ty pilnowal pániey Mácieiwoy.

Pánie Jezu Chryšte / zápomniec nie može oney wielkiey dobroci y miłosierdzia twego / ktoréš pokazal náđ onym slepým podle drogi / ktoras ty sedl / ležacym: przeto cie vniženie proše / á byš poyzřzal ná cieška slepote wielu niewiernych / podle drogi swoiey / ktora do žywotá wiecznego prowadzi / walájacých sie: á wšpomniawšy ná drogá krew swoie / ktoras wylal dla zbáwienie wielu / ošwiec proše ciemnošci ich / y day aby poznala droge zbáwienie y nie omylna / á bez odwołki / aby sie ná nie / láto ná pewna wšyšcy niewierni ydali.

Ná Examen Artykułu VI.

O Spowiedzi.

Szko w każdym Artykule / tak y w tym Minister pokazał
 sie iawnym fałszerzem. bo com ia napisał ná uctę Kátholická:
 Iż choćiaś żaden nie może wszystkich grzechow swoich
 wyliczyć; wśakże grzechy ktore wie y pamięta / powinien ná
 spowiedzi powiedzieć: To Minister opuściwszy / ináčey wdáie
 przed swemi / iáko by Kátholicki Kościół tak náuczał. że na spowie
 dzi wszystkie grzechy powinien wyliczać. Dowodzi tego: że nie
 może żaden grzechow swych wyliczyć. y kaze ná to sobie odpowia
 dać. Toć jest własne lice ná tego fałszerzá / po ktorzym może ká
 żdy poznać / iáko ci Heretycy przed swemi zawiedzionemi ludź
 mi / wdáia to zá ná uctę Kátholická / czego nigdy w Kátholikow
 nie wczó: bo ináčey nie mogliby sie ci fałszerze pożywić / tylko
 temi fałszami / y potwarzámi / swoimi sie zálecáia / iáko ten Mini
 ster czyni / tak piśac: [Wład słońce / iásnięysze dowody y przykła
 dy piśmá s. przyrodkiem / iż żaden człowiek grzechow swoich
 wyliczyć nie może / ná ktore mi Papiężnik nie odpowiedział / po
 wiádaia iż nie śmiał.] Własnie to posła ná onego ślepego / kto
 ry dowodził / iż słońce świeci / á sam słońcá nie widział. Aleć nie
 to mu zádawano: iesli słońce świeci / ale że on był ślepy / y słońcá
 nie widział. Tak y ty ślepy Heretyku / dowodziś iáko powiádaś
 piśmem / nád słońce iásnięyszym: iż żaden grzechow swych wy
 liczyć nie może. wśakże nie toć zádawano / iesli piśmo s. iáko słoń
 ce / o tym świeci / ale żeś ty ślepy / że ty nie widzisz piśmá nád słoń
 ce iásnięyszego / ktore wczó: Iż choćia niemoże żaden swoich grze
 chow wszystkich wyliczyć / wśakże te ktore wie y pamięta / może y
 powinien je wyliczyć. Toć jest słońce piśmá s. ktorego ty ślepy
 Heretyku nie widzisz / á co inšego plećieś / potwarzáiac przed
 swemi Kościół Kátholicki. Przetoć ia nie odpowiedział ná to
 co ty chceś / nie żebym nie śmiał / wśak wnet obaczysz. ale że to
 me jest

Heretyk
 słońca nie
 widzi.

nie jest przeciwko nauce Katoickiej. A ty zmyślasz sobie naukę Katoicką, inakże niż jest.

Zaleca potym Minister swoje spowiedź / powiadać. [Za-
den ganić tego nie może / że my widzisz proste go człowieka / niżli
Absolutionem / w imię Jezusa opowiadamy / przypytawamy sie
o naukach tego] Tegoć nie gania / że sie kto na spowiedzi pyta /
o nauce y Artykulach wiary Chrześcianskiej / boć y tego trzeba.
Ale to ganimy / że wy miasto spowiedzi grzechow / tylko sie Ca-
thechizmem zabawiacie / y iako sam dokladasz / tylko sie cieścycie y
chłodzicie / y pieczętacie / a grzechow ani wspomnacie. Wie-
tał Pan Bog kazał / przez Prorożka / gdy mówił / Ioel. 3. Na-
wróćcie sie do mnie we wszystkie sercu waszym / w płaczu / w tykaniu /
krząćcie serca wasze / a nie śiaty wasze. Także y Apostoł s. Act. 3.
Pokutuyćcie a nawróćcie sie / aby były zglądzone grzechy wasze. Wie-
mowia tu chłodzicie sie / ale płaczcie / serca trućcie. Ale ty boisz
sie / iako sam piśesz / obciążać y mordować sumnienia wylicza-
niem grzechow. Wolisz o chrście / y wieczerzey powiadać / y
kuslem sie chłodzić. Przecie to chłodna y wilgotna pokuta / ta-
ka też rad Luter czynił / y was nauczył.

Naszy prostaczowie / iako ty mówisz / ochrzćciwszy sie / wie-
dza o naswiecym Sakramencie / Ciąta y trwie Bożey: ale o
waszey wieczerzy Luterskiej nie wiedzieli / poki Luter nie na-
stał. Umieia Boże przykazanie / Pácierz y Zdrowa Marya / iako
to sam powiadasz: ba y posćić umieia / ale kiedy do was zayda /
wezsa sie v was chłodzić po Luterku / iako Ministrowie tak y Laci-
cy. Umieia też naszym co przydaiesz / na odpusy chodzić / ofiaro-
wać cielećta / y co przepomoga. Myśy s. słuchać / y iakowżne da-
wać / tego ich wezmy. y absolucya od grzechow kroze wyznani-
daiem / chocia po Lacinie / bo także ważna iako y po Polsku.

Toć powtarzam abymci pokazał: iż to com napisał jest żywa
prawda / y według twego wyznania. Na spowiedzi waszey grze-
chow wyliczania zamechawşy / Kathechizmem sie zabawiacie / a
wieczerza sie chłodzicie. Aleć nie tak Ewangelia P. Chrystusowa
wezy. Inşy jest Kathechizm / kiedy Pácierza y inşych rzeczy wezy:
a inşa spowiedz / kiedy mówi: Komu grzechy odpuscicie / beda odpu-

Spow.
wiedz 6e
retyka.

Ministro-
wiená spow.
wiedz
chłodzo-

szono. Nie mowi tego chłodzić / abo ciepyć będściecie. Luterška to Ewangelia tak wazy.

Powiedzże iesteze co o Pokucie. [Pokuty nie potrzeba / żebyśmy tak naucezali: nie dowodzisz / iako / y ná ktorym mieyscu / od ktorego Authora: poniewaz tegoš nie wczynil dawna przypowieść: *Qui semel verecundia fines transit, eum oportet grauius esse impudentem.*] Š pustey srodoy / abo sowa / abo wrobl. z plugawey á niewšy dlwey geby Ministrówskley / czesse sowa karczemne / ktore mušiš wnet polnać. Nie trzebác mi daleko štegác šwiádkow / ale toba sámym będe šwiádczył. Dopieruczkoš przedtym powiádal / že wy sie ná spowiedzi bawicie tylko Záhechizmem / wzac o Chrście / o Wiczery / o Zakonie / o Artykulách wiary / nie wšpomniales pokuty. W owšem dołozyles / že wy šumntenta nie obciažacie áni mordwicie / tylko serce ciešyćie y chłodzićie / gđšez tu pokuta: ale ty podobno nie będšieš sobie wierzył. Otožci dam inšego šwiádká.

Piše D. Tilmanus Brendebachius in Historia Liuonica Anno 1564.

Spowley
dzi iako
ministro.
wje stur
šháq.

Colon: apud Cholin edita. otož maš mieysce / maš y Authora. Š we wší trzy mile od Derptu / byl Luterški Minister / Roku 1555. przyšlo do Ministra o trzydšiešci czlowieka / ná spowiedz: Roškalal aby sie wšyšcy P. Bogu spowiádali / á předsie groš ktory zwyšli dáwác Plebanowi / ná oltarz kažal položyc. Šá co obiecal im záraz rozgrzešenie / zowiac pokute wymyštem Papiškim. Byl tež ieden mędzy nimi / ktory bydle swemu panu vkradl / ten wšia wšy rozgrzešenie od Ministra / biezy z radošcia do žony swey mo wiac: Dalem sie / by mi Pleban nowy nie nákažal wolu wroćic / abo pieklem nie grozil / aleć wšia wšy groš / wšyško mi odpušcil. Nie dlugo potym vkradl drugiego wolu / przy ktorym go poima no. W vštářal sie: by mie byl powiáda / Minister tak ľatwie nie rozgrzešal / nigdybym byl o tym nie pomyšlal. Toć iest co potym wrotá ludžiom do wšyškich grzechow otworzylo / zániechánie pokuty á rozgrzešenie Luterške. Dla tegoć y Norymberczánie przez pošty prošili *Carolum Quintum*, aby Cesárškim edyktem przy wroćil pokute y spowiedz: rozumieiac že ináčey nie mogli po hánowác žlošci / tylko pokuta á spowiedzia. Přezoč tež nie dširo že ledwo

Dominic.
a toto. in
4. Senten
tiarú Od.
18. q. 2.

Ze ledwo którego czasu wiecy było grzechow / świętokradźstwa /
 lupieństwa dobr wśelakich / iako za tey nieszczęsney piatcy Ewán-
 geliey Lucrowey / ktery nowe odpusty dal tym wśytkim / kteryby
 zdrowia y majątności swoie na to wazyli / aby Biskupstwa / Bla-
 sktory / Kościoły pustoszyli : a kteryby to czynili / takie prawdzi-
 wemi Chrześciany y namulsemifynami zwał. Otoż maś Mini-
 strze coś chciał / polyktayze one słowa twoie : zes ty Minister men-
 dacissimus & impudentissimus.

Odpusty
 Luterickie
 Sarius
 Cöment.
 A. 1566.

Odpowiadayze teraz na pisma / o wyliczaniu grzechow na spo-
 wiedzi / iako maś w Summariysu. Naprzod co moroisz na slo-
 wa Dawida s. Psal. 31. Wśat on wyliczał grzechy swoje: 2. Reg. 12.
 [To wielka śmiałość piśać co nieieś.] Sluchayze iako Nathán
 wyliczał grzechy w oczy Dawidowi. *Vyasa zábiteś mieczem, y*
žone iego wżiateś sobie za žone, y zábiteś go mieczem Ammonitom.
 Po tym wyliczaniu rzecze Dawid: *Zgrzeszytem Pánu.* Dopirož
 Nathán slyšac / že sie znal do grzechow wyliczonych / ktery przed
 tym kryl. Rzecze mu: *Pantež przeniost grzech twoy.* A nie wylis-
 czalže tu grzechow chocia nie sam Dawid / ale Nathán : ktery
 do tego Dawida przywioldl / aby sie znal do wyliczonych / y po-
 mienionych grzechow. Otozem nápisal co ieś w piśmie s. Ale
 to troia wśeteczność niewśydliva / przec sie tego / co ieś w pi-
 śmie.

Dawid iá
 ko grzechy
 wylizal.

Ná inše pisma nie odpowáda osobno Minister / powiádaia
 že nieśmial / przetoć chce to zágluśyc / báiac o czworákley spo-
 wiedzi. [Czworáka spowiedzi pisma s. 1. *Coram Deo.* 2. *Coram*
Ecclesia. 3. *Coram proximo.* 4. przed prawdziwym Káznodzieia /
 tá ieś / *impossibilis.*] Nie powiádałemci ia tobie o czworákley / a-
 le o tey jedney / ktera ma byđ przed prawdziwym káptanem. A
 ty maś pisma / na kores ty miał odpowiedzieć ábowierzyc / wśat
 že nie tym tego zbedzieš.

N. B.

Powíadaš / že tá ieś *impossibilis*, á pismo kedy : gđsiež to táe
 mowi : wolno tobie ták bez pisma / y owšem przeciw písmu /
 láda co mátać.

Moglbym cie ia tež ták ogolem odpráwić / y powiedziećci / že
 iako przed Bogiem / y przed Kościolem / y przed bližnim nieieś

impossibilis, ták áni przed káptanem: co ty powiádaš przed bliźnim / ábo przed kościołem / toś powinien powieǳieć przed káptanem / ktory sam moze rozgrzeszyć / á nie inšy bliźni. Ale poyde z toba do piśmá / przed ktorym ty / iáko pies przed kłiem / wcielaš.

spowiedź
przed káptanem
jest polsi-
bilis.

Naprzód / tá spowiedź przed káptanem w stárym Zakonie nie była *impossibilis*. Jákoméi potazał. Num. 5. A sam zeznawaš / że to powinien być / áby wyznał grzech swoy / ktorego sie dopuścił. Otoż jest *possibilis*. A ty przydáieš / że to miało być przed bliźnim / wšakże iesli przed bliźnim mogli to uczynić: á czemu nie przed káptanem? Alec piśmo nie tylko przed bliźnim ále też przed káptanem / táżé wyznawać: bo káptani sami / ofiáry czynili / iáko táńże przydáie / czegoš sie ty nielku nie doczytał. Toż maš Leu. 4. 5. 6. Ná co milezy Minister / powiádaia nie śmiał.

N. B.

páweł s.
iáko słu-
chal spo-
wiedzi.

Ná ono piśmo / Act. 19. *Wiele wierzących przychoǳito spowiadając sie, y opowiadając uczynki swoje.* Nie śmie poyrzec Minister / czytelnikowi to porucza / á sam powieǳiawšy / iż tá spowiedź była przed bliźnim wciela. A ktorej to powieǳiał? Kto wšeteczna śmiałość / piśać to co nie jest / nie wspomina táń bliźnich / ále piśac historya o Páwele s. powiáda / że też wierzący spowiadáli sie uczynkom swoich. A choćiby y przed bliźnim / iáko chce Minister / spowiadáli sie / y zda mu sie to *possibile*, áleż czemu by miało być / *impossibile*, tegoš sie spowiadac przed káptanem?

Przed Janem s.
grzechy
wylizal.

Tákże y piśmo Jákobá. s. Spowiadaycie sie ieden drugiemu grzechow wášych. Minister wytláda przed bliźnim. A Origenes homil. 2. in Leuit. powiáda / przed káptanem. A Chrylost. in lib. 2. de Sacerd. y Aug. Ser. 66. de Tempore. Tákże rozumieć mamy / y Janá s. 1. Ioan. 1. A iesli temu heretyk nie wierzy / tedy wždy wierzy temu / co Ewángelia o Janie chrzćcielu powiáda. Mar. 3. Byli chrzczeni od niego w Iordanie, ktorzy sie spowiadáli grzechom swoich. toć táń nie było *impossibile*, áleć y teraz nie jest *impossibile* wylizac grzechy swoje / ktore cłowiek popełnił / uszykiem / ośkient / sercem / pomysleniem / y skutkiem iáko wie / y pámieta.

Przetóž gdy przyǳie cłowiek do káptana / ma sie Panu Bogu y táż

gu y Káplánowi spowiadać / grzechy mianuac / y wyliczaic. a by wie dzał Káplán / co ma imieniem Bozym odpuszczac / bo kto odpuszcza / a sam nie wie / ten zdrayca jest / y nadaremnie mocy Bozey używa. Mamy bydz *dispensatores fideles*, takó vczy Apóstól ó. a Ministrowie sa *dispensatores*. / że rozgrzeszają / czego nie wiedza / a rozgrzeszenie obiecują / którego dac nie mogą. Toć wieruemy fałsz a zdrada heretycka.

Ná wtora część tego Artykulu odpowiadac Minister / chce pomiecznie dowiesć / że my w imie Panny Máryey / y w imie ós. nie w imie Boze grzechy odpuszczamy. Choć iamci mu náuka Kátholicka o tym wypisał. To czytác doznawam tego / co ieden powie dzał: *Difficile est cum asino disputare*. Przywodzi ten *Asinus Aphorismi Emanuelis Sa.* Jáko by on miał vczyć / że to jest náša *absolutio: Passio Domini nostri Iesu Christi, & merita Beate Marie Virginis, & omnium Sanctorum*. Góże sie przypátrz głupstwu tego Bábinskiego Doktora / chce mowic o wierze Kátholickiej / ktorey nie wie y owšem nie rozumie co czyta / a przecie vppone potwarzami y klamstwem narabia / v dác to zá náuka Kátholicka / co jest żywa potwarz y klamstwo / Author ten Emanuel. Sa piše / że tá jest forma *absolutionis. Ego te absoluo à peccatis tuis: In nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti. Amen.*

W ktorey absoluciej niemáš żadney wzmianki Panny Máryey / ani Swietych / ale sámego Pána Boga / ktoremu to wlasna grzechy odpuscic. A to co przywodzi Minister / nie jest forma *Absolutionis*, ale tylko modlitwa / ktorey używamy / post *absolutionem à peccatis datam*. Prošac Pána Boga o odpuszczenie karania / ktore zostáie zá grzechy / y o pomoc w pomnoženiu / w lásce Bozey / y dostápieniu żywota wiecznego / przez zaslugi Pána Chrystusowe / y Panny Máryey / y wšyřkich Swietych / y náše pokuey. Góž to wšyřko može dopomoc. Táť máš w tym Authorze / ktorego przywodzisz. A táť iam sie nie záprezal náuki swojej / a tys zostal potwarca / y klamca.

Chlubi sie ty Minister z Ministerstwa swego / że go nie Páni Janowa swiećilá. Ja sie o to nie disputue: bo može bydz / że go nie Páni Janowa / ale Páni Máryasowa / ná to Minister

Minister
swiećilá
306.

stvo posvěcila. Gbyž tak Minister Thomáš Piotr / alias Kre-
stchleb / niž posedl do piekła, včytl: že Ministry / nie Biskupi /
ale žony posviacáta / máiac po sobie písno: *Sanctificatur vir in-
fidelis, per mulierem fidelem.* O czym jest bážka / w ktorej to swie-
cenie tego wypisúta: Jesli tedy to swiecenie trodie také jest / nie
trebać plešá / ale ráczey czupryny: žeby was znáć / že wy nie przez
Biskupy / ktorych v was niemáš / swiecenie maće / ale przez žony.
Wykrzykayže teraz Mácieiu z swoim swieceniem.

[Mášá godnosť ná vrzad Apostolski od Boga pochodzić.
šad poswiecenie mamy / nie od Papieža / ale milych Apostolow /
ktore nie w goleniu plešow.] A ia teź ná to pozwalam / že wy go-
dności y swiecenia wašego / nie od Papiežow maće / Bo že vcho-
woy: wšák wy nie z Papiežem nie maće. Ale przedšie pyram ćie /
ktory Apostol ćiebie y z drugimi ná te godnosť Ministrowšta
swiecił: wiem že sie nie przyznaš do Piotrá š. A Páwel teź swie-
ty ani žaden Apostol nie byl w Púšciach / ani w Niemcech / ktož
ćie tedy swiecił: chybaý podobno on Judáš was swiecił? Ná
to latwie pozwole / bo Judáš byl Apostatá / á wyšćie teź Aposta-
towie: Judáš ná wieczery wšawšy chleb / wšál onego ducha
štego: y Luter tegož ducha Judášowego miał / ktory go včytl / y
wam go ná wieczery z chlebem dać. Judášowá Ewángelia tá-
ka byla. *Ná tož tá vtráta?* A wy sie teź nie moźecie náškarzyć / ná
kosty / náklády / ošary / fundácy / ktore czynia Kátholicy ná ch-
wale Boža. Judášowá Ewángelia mowi / *Mogł sie ten oleick
przedáć zá trzystašrebrnych, y dáć v bogim.* A wy teź vštávicznie rá-
chuećie dochody / liczyćie y šácućie wioški košcielne / krzywda to
v bogich y Kzečyposp: nazymálec. Judáš takim Ewángelikiem
byl / nie ižby mušlo o v bogie / ale iž zlodžieiem byl, y miešek máiacy.
A wy teź co P. Chryštusowi / košćiolowi / y špitalom tego nádano:
Biskupšvá / Plebanie / ródzi wykrádać / y w nich iáko robacy
w elušyich gomolákách množyćie sie: Judáš kupczył krowá Chry-
štusowá / wy teź vštávicznie sie o ta krowé tego / tárguećie / prze-
dáćie / y nie šlóc ia wam pláca: nepospolicišćie Ewángelicy /
ale Judášowi. Až teź Judáš / zá táka Ewángelia kupil sobie šu-
bience / y wieceznie potepiony. tegož sie teź ty přesiržegay / byš po-

Ministro-
wie od Ju-
dašá swie-
ceni.

nim dśiebśictwem onego powroza nie dostał. Co iesli tak jest / i a sie nie sprzeciwiam temu / y owsem pozwalam / że was Judaś Apostol świecił na Ministrstwo / wykrzykayże teraz / że nie od Papieżow / ale od Apostolow świecenie macie / y nie trzeba wam plesioro / ani stuty / ale owsem powroz wam stuty za takie škody / ktore czynicie w duszách / droga krawa Chrystusowa odkupionych.

[Mamy Biskupy y Doktory / ktory przykládem Apostolow poświęcaia.] Jeszem tego nie słyszał ani czytał / żeby Biskup / ktorego Ministrá świecił / ale tegom sie nauczyl / że was ładá chłopi świecił.

Tak w Ispaniech czynili. Minister przyszedłszy do wrzedu młey Ministry stiego na Ratus / potlektwał potym Burmistrz y Ráycy / na niego w Ispanie tchneli / mówiac : Weźmi Duchá s. ctech Kro

Jndzie teź zaprowadzili Ministrá do kościola po obiedzie / y tam kładac na niego rece / włożyli mu w gebe soli / ktora sklenica winá popłotkrawy / dali mu wody w rece na Chrześ / potym kśięgi z ktorych śpiewał : Záchoway nas Boże przy słowie twoim / rć. Abo teź bez Cerymoniy Burmistrz rzekł : bądź Ministrem / kážno dzieia / Superintendentem / rć. Záčym wnet z látká byl Minister. takie świecencie tak Minister / że Burmistrz látkiem test / przystoy / niey mu hycle czynić / niż Kieźa świecić. Przeto tak ważne Mini strowskie rozgrzeszenie / iáko kiedyby teź hycel rozgrzeszał. Czytay o tym Brendebachium de bello Liuonico Nasum Cent. 1. Verit. 67.

Trzeci punkt exáminuiac / káże sobie odpowiadác na to / o czym niemáś sporu miedzy námi / y powiáda : [Papieżnik na to 3. nie nie odpowiedział.] Ná coź takiego Wábiński Professorze : [Że żaden nie byl / ani jest / y nie będzie / ktoryby za grzechy ludzkie dosyć uczynil / oprocz tego / ktorego imie JEZYS.]

Uzas Ministrze ślepy nie czytał w Summaryusiu : że tá jest náuka kościola Kátholickiego / á czemuści ná to odpowiadác / co nie jest przeciwko nam : przetoć powiem troche ferzey.

Tak tedy wzy kościol Kátholicki : że Pan Chrystus za grzechy náše wćierpiał / y dosyć uczynil za nie / czego żaden inšy nie mógł Wauka o uczynić. Wśáłże chcemyli / áby za tego dosyć uczynieniem nam dosyć uczyni grzechy byly odpuszczone : mamy sie do tego wiára y pokuta przy / niemu.

gotować : ináčzey nie otrzymamy odpuszczenia grzechow. O
 czym było w trzecím Artykule / o Vſpráwiedliwieniu. Jeſzcze
 odpusćiwſzy nam grzechy y karánie wieczne / przez doſyćczynies
 nie Chryſtuſowe / nie odpuszcza nam karánia doczeſnego / zá kto-
 re my ſámi cierpieć y doſyćczynić powinniſmy. Rozumiey to / że
 my karánie doczeſne mamy cierpieć: toć ieſt co poſpolicie mowie
 my / doſyć czynić zá grzechy / to ieſt / zá karánie doczeſne / ktore
 ſmy grzechámi záſtuzyli / ktorego nam nie odpuszczaia ná ſpowie-
 bli / bo ſpráwiedliwoſć Božia to wyciąga. Otož o tym ieſt ſpor /
 ieſliſmy zá grzechy náſe karánie doczeſne powinni cierpieć / y do-
 ſyć czynić zá nie. A nie ieſt gadlá między námi o tym / ieſli Pan
 Chryſtuſ doſyć uczynił zá grzechy / bo to wſyſcy wyznawamy :
 ále ieſliſmy po odpuszczeniu grzechow y karánia wiecznego / po-
 winni doczeſne karánie cierpieć / y zá nie doſyć czynić. O tymci
 to gadlá / ná ktore przywodlemci piſmá. Uaprzod z nowego
 zákonn. Rom: 8. 1. Petr: 2. gdzie nas Apoſtołowie vpomináia /
 ábyſmy cierpieli te karánia doczeſne / przykłádem Páná Chryſtu-
 ſá / ktory tákže doczeſne mełi cierpiat zá grzechy náſe.

zá grzechy
 cierpieć
 mamy ka-
 ránie do-
 czeſne.

[Trzebá tu inſzego piſmá / że iáko Chryſtuſ zá grzechy ludzkie
 cierpiat / y doſyć czynil / ták tež y ludzkie czynić máia.] Trzebáby
 tobie Heretyku iáſnieyſzych oczu / boſ ſlepy / że ták iáſnego piſmá
 nie wiđiſ. Abo to nie iáſne piſmo ? 1. Petr: 2. Chryſtuſ wćierpiat
 zá nas, zoſtánuiać nam przykłád, &c. Romo. Rom: 8. Jeſli ſpoť
 cierpimy, ábyſmy ſpoť byli wćielbieni.

Przeſládo-
 wániaćter
 piny zá
 grzechy.

Pytam ćie / zá což tedy Pan Chryſtuſ wćierpiat: áza nie zá grze-
 chy náſe? Jeſli zá grzechy / ocož tež Apoſtołowie kaža ćierpieć z
 Chryſtuſem zá grzechy. Rozedrzyže tebdno oczy Heretyku / á oba-
 czyſ ieſli to piſmo do rzeczy. [Coſ tu przywiodl / nie twoie od-
 puſty / áni doſyćczynienia zámykáia / rć. ále nápomináia / gdy
 przeſládownáć baba dla ſlowá Božego / áby ćierpliwemi byli.]
 Toć práwie do rzeczy odpowiedz / y ſam Márchult nie mogłby
 gorzey. co plecieſ Miniſtrze: ábo ćierpienie przeſládownáia dla
 ſlowa Božego / nie waży zá grzechy: toć tedy przeſládownáia
 y owſem mełá Chryſtuſowá nie waży zá grzechy náſe / bo go Žy-
 dowie przeſládownáli / dla ſlowá Božego / iáko zwoďſćiciela / y
 bunto,

buntownika / nie myśloc o naszych grzechach. a dobraś to nauka: Naucz się tego Menalka / żeć wſyſtkie cierpienia y martyria / chociaż ſa dla ſłowa Bożego / y dla ſprawiedliwości / waza też y za grzechy naſe / to ieſt / za karanie / ktoreſmy winni cierpieć dla grzechow. Toć y oni Machabeyczytowie / 2. Machab : 7. §. 32. mogli: że za grzechy ſwoie umierali / chociaż ie dla zakonu mordowano. Także y oni bracia Jozephowi mówili. Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem noſtrum. Przetoć y Pan Chryſtus wſyſtkie utrapienia naſe / zowie krzyżem / y każe ten krzyż noſić: iż iako P. Chryſtus ucierpiał za grzechy naſe docześne karanie / tak my przykładem iego cierpieć krzyże mamy za grzechy. A toć ieſt co mowi Apostoł s. Col: 1. Teraz ſie raduie w utrapieniu za was, y to czego nie doſtaie utrapieniom Chryſtuſowym, wypełniam

krzyż nosić.

w ciebie moim, za ciasto iego, ktore ieſt kościot. Tu patrz / acz meka P. Chryſtuſowa była doſtaće czynym vblaganiem za grzechy wſyctkiego ſwiata: wſakże chce Pan Chryſtus też y w wiernych członkach ſwoich ieſzcze wiecey cierpieć / aby ſie tak dopełniło czego nie doſtaie mekom iego. Bo iako Pan Chryſtus żywie w członkach ſwoich / tak też cierpi y zaſtuguie / y doſyć czyni w tychże wiernych członkach ſwoich. Szawle, prawi / czemu mie przeſładuięś? A iako ſam w ſobie cierpiał dla pożytku / y zbawienia kościota ſwego: tak dla tegoż cierpi w członkach ſwoich / iako doklada Paweł s. mówiac: Za ciasto iego ktore ieſt kościot. Jako tedy P. Chryſtus cierpiał za kościot / zaſtąpił kościotowi / tak też y każdy wierny w ſwoich utrapieniach dla ſprawiedliwości zaſtuguie y ſobie / y bracie ſwoey. A toć ieſt on ſtarb nieprzebrany zaſtug P. Chryſtuſowych / y ſwietych ieg / ktore drugim członkom potrzebniejszy przez odpuſty bywania wſyczane. Ocoż maſz odpuſty ktorychś ſia napięrać / aleć o tym będzie niżej. Tu ſie naucz Heretyku / iako Paweł s. przykładem P. Chryſtuſa za grzechy doſyć czyni.

Toż znaćsa one ſłowa. Act: 30. Pokutuyćie a nawroćcie ſie, aby były zgładzone grzechy waſze. Ktore Miniſter niewiedzac co powiedzieć / lada czym zbywa mówiac: [To ſa napominania ku poſtuciu / aby ſie nawroćili.] Tym lepiej kiedy ſam zeznawaſ. tak ieſt Miniſtrze / ſa napominania ku poſtuciu / y dwie rzeczy im każe /

Poſtuc wac każe.

poſtuc

połutowác y nawróćić ſie / dla czegoż? aby za ona połuta y ná-
wroceniem / odpuszczenia grzechow przez imię Jezusa wkrzyżowa-
nego doſtąpili: wſák ták Miniſtrze? Tá: nie możeſ ſie zaprzec.
Nie mowi tu nie połutuyćie / gdyż P. Chryſtus wćierpiał za was /
ále ponieważ wćierpiał / połutuyćieſ, aby były zgładzone grzechy
waſe. A widziſ ślepy Heretyku? Oto maſ / gdié każe połuta
grzechow odpuszczenia doſtawác / toć nie tylko meka Chryſtuſowa

Owoce
połuty.

Tegoż poſwiadeżają one ſłowa. Matt: 3. Czyńćie owoce godne
połuty. Owoce połuty ſa / modlitwa / poſty / iálmużny / ic. Ná
co Miniſter. [tákowych wczynkow nie gániemy.] *Ex ore tuo te iu-
dico ſerue nequam.* Jeſli tych wczynkow nie gániſ / á cożeſ do tego
czáſu dwil / że nie trzeba połutowác za grzechy / toć to ieſt połu-
ta ábo owoce połuty / modlitwami / ſtrucha / poſty / iálmużniami /
pláčzem / wtrapieniem ciała / kárác ſamego ſiebie. Táki Mária
Mágdalena / wiele plákála / y do śmierći przez lat 30. ſrogo ná-
puſczy połutowála.

Ták y Dawid po odpuszczeniu grzechow / przedſie do śmierći
plákál / o czym Pſalmi Penitentes ſwiádeża. A Piotr ſ. tákże
rzewliwie plákál / y trapił ſie za on ſwoy grzech do śmierći. Jáko
też wczy Jákuł. Cap. 4. *Ochedożćie rece grzeſnicy, y oczyſććie ſercá
wmyſlu átwoiſtego, obrzeżćie ſie, y żátuyćie y pláčćie, ſmiech waſz nie-
chay ſie obroći w żátóć, a wefele w ſmutek. Przeróć y Páwł ſ. o
dobrych wczynkách mowiac dołłáda. Heb: 13. *Takiemi oſiárámi zá-
ſluguiemy ſie Bogu, choćiáć Miniſter popráwiáiac / miáſto záſlugu-
iemy ſie powiáda / w tákich oſiárách / kocha ſie Bog. wſákże Gre-
ckie ſłowo znaczy / kocha ſie / ábo wblagány bywa / iáko wy-
kláda ſ. Chryzoſtom. Przewo iákožkolwiek przedſie wlaſnie zá-
ſluguiemy ſie / ábo wblagamy y iebnamy ſobie / kiedy to czynimy w
czym ſie Bog kocha y wblagány bywa. Te ſłowa z nowego Te-
ſtámentu przywiedzione rozważ Czytelniku / á doznaſ iáko plótki
tego Miniſtra ſproſnie ſa y fałſzywe.**

Grzechyſ
ſo odkup
paciemy
iálmużná
mi.

Przypisatem w Summáryuſku / y inſe piſmá ſtárego Zákonu /
połázuiac iáko przedſy za grzechy ſwoie doſyć czynili / miedzy inſe
mi ieſt piſmo. Dan. 4. *Grzechy twoie iálmużna odkup, á złoſći twoie
czynieniem miłóſierdzia, temt ſłowy iáſnie Dániel ſ. wczy: Jz grze-
chy náſe*

chy y nase możemy iálmuzná y miłosierdziem odkupić / przetoż nie chay się nie dziwić Heretyk / kiedy mowimy / iż mamy zá grzechy nase / to jest zá karanie / ktore grzechami zaslugujemy / dosyć czynić / y odkupować / ponieważ tak pismo s. wazy. Toż masz / Prouerb. 16. v. 6. y Tob. 4. Co abyś rozumiał / masz wiedzieć. Iż grzechow odpuszczenie darmo mamy / z láski y miłosierdzia Bożego / á to dla śmierci y zaslug Pána Chrystusowych / ktory nas drogo odkupił : wśátkże iálmuzná y inše dobre uczynki / dosyć czyniac zá grzechy nase ; dwoiáto nas odkupia z grzechow.

Uprzód czlowiek w grzechu bedacy / iesli sie chce narodzić y pokutować / w tñ czyni iálmuzny / aby sobie Boga vblagal : tákie iálmuzny pomagáia mu do odpuszczenia grzechow. Nie żeby one iálmuzny odpuszczaly grzechy / bo to sam Pan czyni / ale iż oná iálmuzná przygotuje czlowieká / do otrzymania y odpuszczenia grzechow / przez zaslugi Pána Chrystusowe. Jako masz przyklad w onym setniku. Act. 10. *Modlitwy twoie y iálmuzny twoie, wspiły ná pámieć przed oczymá Bożymi.* A wśátkże bez wiary y miłości Bożey / żadne iálmuzny odpuszczenia grzechow nie otrzymáis. dla tego / tegoż setniká odesłał Anyol do Piotrá s.

Iálmuzni
dwoiáto
nas odku-
puia z grze-
chow.

Dругi sposob / ktorzym iálmuzny y inše dobre uczynki odkupia grzechy jest / kiedy czlowiek otrzymawszy odpuszczenie grzechow / jest vspráwiedliwiony / y inż nie jest winien wieczney meki ále mu zostáie karanie doczesne / oczym masz. 2. Reg. 12. v. 15. Deut. 35: v. 51. od tákiego karania odkupie iálmuzná / posly / y dosyćczynienia zá nie / iako pise o Ninivitách. Ion. 4. 2. Paral. 7. v. 13. Táktzey tu / gdy Dániel wylozył Krolowi widzenie / w ktory widział ieg karanie / ktore zá grzechy zaslugy. Záraz przydáie. *Grzechy twoie iálmuznámi odkupuy.* Iż karanie zá grzechy może bydź dobrými uczynkami odkupione. Przeto też to slovo grzech / znáczy karanie zá grzech. Zachar. 14. v. 19. Tren. 4. v. 22.

Heretyk te slová Proroctkie grzyżie / ale wśákie nie może / tak powiádać. [*Ták tam nápisano jest. odkup grzechy twoie spráwiedliwoscíá / á złości twoie czynieniem miłosierdzia.* Tu Pro-
rol vpatruie spráwiedliwosc z wiary / ktora z uczynkow bywa po-
znána.] A gdzies to tak nápisano : *Wiem że w Greckim / y Hy-*

bowstkim nápisano / iálmuznámi / czemuś nie prześlánieś ná tym :
 A co w Greckim y Żydowskim zowia iálmuznámi / to w Cháldey-
 skim zowia spráwiedliwościa / iáko teź maś Marth. 6. spráwiedli-
 wość w Greckim iest *Eleemosynin*. Jż iálmuzná iest przednieyśa
 częścia spráwiedliwości. A heretykowi śnielo sie o spráwiedli-
 wości z wiáry. Aleć Prorok ná ten czas o wierze nie mowil / dla
 tego dokláda. *Aztości twoie czynieniem miłosierdzia okup. zámy-
 kájac heretykowi gebe do wśyśkich wymyślow / o wierze / bo eu
 iásnie káże sie okupowáć miłosierdziem / iáko y sam zeznawaś.*

[*Opomina Krolá / áby śia náwroćil do Boga / y miłosierdzie
 okazał nádb w bogimi / zeby Boga prośili / áby sie nádb nim zmilo-
 wat.]* Ták iest Ministerze / toć iest odkupienie iálmuzna y miło-
 sierdziem. Bo iálmuzná / y iest *causa disponens*, y *fructus peniten-
 tia*, iákonćci wyśsey powiedzial. *Jesti to głowká twojá poetlá /
 dośyć o tym.*

N. B. *Maś w Summáryuśu y inśe piśná stárego zakonu. Tob : 4.*

*Pśal : 6. Pśal : 108. Ná kóre Minister nie śmie nic mowić : powiá
 dáia / ślepy iest ná ták iásne piśná. Bo nie chce heretyk pátrzye
 ná te piśná / kóre w stárym zakonie wczá pláć / pośćie sie / iálm-
 muzny dáwáć zá grzechy. Tyłko sie pyta / gđsie to Apóskolowie y*

N. B. *Chryśtus rośkazał / á Prorokow nie chce ślucháć. Ale kieby beđsie
 mowil o ženách / wnećki przymie zakon Móyżesow / wśáł to oś-
 báczy káždy.*

*Minawśy tedy piśná ś. Minister wśestnił sie / iż dawono nie
 mowilo Ośiárách y odpustách / áz sie máto od frásunku nie obieś-
 śil / posłuchaymy go ze sie / wćieśy. Coźci zá krzywdá. [W pier-
 wśym scriptcie moim iáwoniem nápiśal / ze odpusty gruntu nie
 máia w piśmie ś. rć. ná toś mi nie odpowiedzial.] Wiem żeś śiá
 o ośiárách y odpustách bluźnil / áleś żadnego árytuku o tym nie
 wczynil / tyłkoś to ślowy bluźnierśkimi gánil. Ja wiedzac / że tákie
 pśie głośy nie ida w niebiośy : odnowilemćciákoś god iem.*

*A ná przod o ośiárách powiedzialemćci / że pierwśy w Kwán-
 geliey / kóry ośiáry gánil byl Judaś. quia sur erat, & loculos ha-
 bens. Przetożes y ty Judaśem zostal / ná coś ty nie nie odpowie-
 dzial. A iż śie teź o odpustách nápieraś / tákże wiedz : iż pierwśy /*

N. B.

*minister
 od piśná
 do ośiár
 kózył.*

kóry

ktory nie wierzył odpustom / był tenże Judaś na on czas / kiedy zwątpiwszy o miłosierdziu Bożym / porzucił one święto kródkie plemiadze mówiac : Zgrzeszyłem wydawszy krew sprawiedliwa. nie chciał iść do Pana Chrystusa po odpust / ale siedł y obieszł sie. Boże y ty abyś miasto odpustu / onego powroza za puścizno po Judaśu nie dostał.

Azwłaszcza / iż wáśy Ministrowie wam dáia hojne odpusty / N. B. kiedy was bez spowiedzi / y bosyćvczynienia od grzechow y karania rozgrzeszila. Dla tegoć bez żadnych potuennych wezynkow / kródkiezy / y święto króctwa / y inſe ciężkie grzechy / czego żaden Papięz nie czyni / odpuszczáia. Toć to nie odpusty / ale ráczey wſe te czne rozpusty / zbráda y ofukanie ludzi prostych. O czym iuż maś wyszey przyklad pewny w Artykule 3. A wy ktoryzy takie rozpusty dáiecie / hámbicie / y nogami depeccie nadrozſza meke Zbawiciela náſego / iákomci przed tym piſal : ná coś mi nie odpo- N. B. wiedział. Ná inſe plotki maś odpowiedź w Summaryuſu.

O liſtách odpustnych ktore kładą w trumne przy vmártych : że ſwiádeczyſ tam kimśi áż z Kiiowá / odſylam cię też ze wſytkim do Kiiowá. Chceſtly do Ruſkowá / żeć bode náwołoka : ná tákie powieſci / tácy ſwiádkowie. *Aſinus Aſinum ſcalpit, &c.*

Ná Examen Artykułu VII.

O Chrzcie świętym.

Examinator examinandus, czytáiac ten Artykuł / polepſyl ſie ; bo iáko mu piſmem zákurzono / iuż mu nie ták bárzo Ceremonie ſmierdza / y nie ták bluźni iáko przed tym. wſátkie iesze ſie pyta.

[Jeſliż też Apoſtolowie o tym náuczáli / y piſáli / y Chrzeſt ſ. z temi Ceremoniami náſtugowáli.] Wſátkie nie fráſuy ſie o to zeretyku / poniewáż piſmo ſ. ſwiádeczy iáśnie : iż tych ceremoniy Pan Chrystus wżywał / cudá czyniac / ktore Chrzeſt figurowáli :

Chrystus
we Cery-
monie.

ruszenie ich wzywac mamy do Chrztu. A zwlaszcza / iz co Pan Chry-
stus z ceremoniami czyni / wszystko dobre czynil / y nam
przyklad dal / iako tych ceremoniy wzywac mamy. Jesli tedy z
nich sydzisz / pewnie z samego Chrystusa sydzisz: ktory palce swo-
ie w uszy gluchego kladl: ktory slinami dotknal sie izyka nieme-
go: ktory weyrzarowsy w niebo westchnal: ktory bledem nama-
zal oczy slepego: ktory rece kladl na tredowatego: ktory tchnal
na Apostoly: ktory chore oleiem namazac kazal: ktory podnioz-
szy rece blagoslawil swoim przed w niebowstapieniem: ktory An-
yolowi znal Boga zywego na czele swietych napisac kazal. Z te-
go wszystkiego iesli ty sydzisz / Bóg cie tez wysydzil / iako wysy-
skim nasmiwcom y sydzierzom zagrozil. Prouer: 3. *Brzydliwo-
scia Pánu jest kazdy nasmiwca, nasmieie sie z nasmiwcom.*

Apostols-
kie Cery-
monie
przy Po-
sciele.

A ze sie pytasz. Jesli tez Apostolowie z takimi ceremoniyami
chrzcili: Juzem ci w Summaryuszu napisal ze cie dawno o tym
przestrzezi Augustyn s. Iz te wszystkie ceremonie wypelnili / kto-
rych chočia pisimo s. dla krotkosci zamilczalo / w sakze z porzad-
ku Tradicyey / wiemy / ze maia bydz wypelnione. to c tak s. Augu-
styn. Na cos ty zamilczal. A iesli temu nie wierzysz / damci dwu-
giego swiadka. S. Dionizyus Areopagita wezen s. Pawla / za
iego zywota Biskupem byl w Achenach / potym przemiestiony do
Paryza na Biskupstwo / gdy iesze byl s. Jan Ewangelista: ten
tak wielki czlowiek napisal *de Ecclesiastica Hierarchia* księge / w
ktorey ceremonie za czasow Apostolskich zwyczajne / nie tylo op-
isuje / ale y co znacza wyklada. Gdzie miedzy innymi wspomina:
iz na te ktore chrzczono / Biskup rece kladl / krzyzem znaczył / takze
trzy razy na nie tchnal / Szatan sie kazal wyrzekac / y krzyzem
swietym namazal / potym woda ochrzczowsy / biala suknia odzial /
A wiele inzych rzeczy / o tych ceremoniach ten s. Biskup pise.
Przetoz iesli te przy nasze do Chrztu naleza / niech kazdy osadzi.
poniewaz y s. Dionizyus / y s. Augustyn / y inisy powiadaja ze na-
leza / tedy Minister nieprawde mowi. Juzci ma pisma o oleiu /
y bledzie / iesze sie wspomina o soli / magierce / y sile.

O soli masz / *Mar: 9. v. 48.* Wszystkie ofiara sola bedzie osolona.
y *v. 49.* Miecicie w sobie sol / y pokoy miedzy wami. *Col. 4. v. 6.*

Mowa.

Mowa wasza niechay będzie zarówno / sola okraszona. Tu sie naucz Ministrze co sol znaczy. Czepel ktorey ty magierka zowieś / miasto ktorego / dorosli biora suknie białe. Jest to ona suknia godowna / o ktorey mawia Matth. 22. A że sie Ministrowi wiecey magierka podoba / nie dziwote sie / bo on nie po Chrzesciánstwu ale po Heretycku chrzci / przyskoyniey mu haydukciem bydz / niż Kiedzem.

Stulá znaczy one powrozy y lancuchy / ktoremi byl Pan Chrystus zwiázany. A iesli sie Heretykowi stulá Pána Chrystusowa nie podoba : wezmize powroz Judaszow / tak tobie cudniey będzie.

Otoż mawia o oleiu / o bloćie / o soli / o magierce / abo czeplách / o stulách / z Bibliey s. Widzisz iákom sie doczytal / że te Ceremonie Pan Chrystus wynalazł. Káda moia / zaprzy sie ty pisnia s. rychley tak pozbedzies y odpowieś Heretyku. Zadam ia też tobie. Jezeli do chrztu Cerymoniey nie godzi sie używac / czemuż wy też inaczey chrzćicie niż Apostolowie ? czemuż ich do rzeki nie prowadzicie / iáko Philip s. czynil y Jan s. ktorego wspominaś / ieslić sie chce chrztu Janowego / idzisz z swemi do rzeki : takci Jan s. chrzcił. Czemuż też imiona daciecie ná chrzcie / czego nie czytamy o Apostolách : abo czemu kmotry macie ? Czemu z procesjami do chrztu nosicie / gdzież to w pisnie ?

Heretycy
lic Cery
monie.

Mianowatem ieszcze byl inше błedy Heretyckie okolo chrztu / ale sie minister nápiera / *quo Authore, capite, folio, &c.* Przetoż mu y te przypise / bo to gorša niż cerymonie. Ale tak bywa / iż porzuciwszy Cerymonie / wzgardza y Sakramentami. Naprzod / iż dzieci bez chrztu mogą bydz zbawione / wzy Kalwinus in Antidoto Concilij ad 6. Sess. cap. 5. Et lib. 4. Instit. cap. 16. s. 24. & 25. Tenże Kalwin tamże odrzuca y wode / powiádaiac / by sie tylko kto odrodził w duchu / nie trzeba wody.

Błedy He
retyckie o
chrzcie.

Luter też wczyl. In Colloquijs Conui. cap. 17. Iż nie tylko w wodzie / ale y w piwie / y w winie / w mleku może chrzćic. Że też chrzest nie zgladza grzechow / ale pokrywa tylko / wzy Luter in Assert. Art. 2. Calwinus in Antidoto Concil. Trid. ad sess. 5. lib. 4. Instit. cap. 15. s. 10. & 11. Philippus in Appologia. 2. ait. Confessionis Au

gustanz. Insydych dla krotkości nie wspomynam. To tylko wspomynam Heretyku abyś wiedział: iż co mówię / to y probuję / a ty postaręmu / *Dilexisti malitiam super benignitatem, magis quam loqui equitatem.*

Panie Jezu / tysam widziš iáko wiele ludzi odrzekłszy sie sáta ná y spraw tego ná chrzcie świątym / potym zá przewrotná náuka Ministrów / do tegož wódzá piekielnego przez niedowiarstwo wrocili sie / zgromadzi ich proferála swoia pod chora / giero twoie / a day im męstwo serdeczne / a záтым zbáwienie wieczne.

Ná Examē Artykułu VIII.

O Wieczery Páńskiej.

3 Araz ná początku iákos zwykł Ministrze. *Dilexisti omnia verba precipitationis lingua dolosa, obaczyš wnet iáko Destruet te Deus in finem.* Záprošiles nas ná wieczerza Páńska / áž ci nas częstuięš wieczerza uboga / chlebem a winem / y koniec nie chcesz tego dowodzić / że ná wáśey wieczerzy jest chleb y wino. Aleć nie trzeba tey prace Ministrze / bo ja wiem że ná wáśey wieczerzy / jest chleb y wino. przetož sie nie frásuy. Jedz ty chleb / y wino piy / toć wáśá wieczerza.

Ná tey wieczerzy Minister gada. [Dofyć w pierwszym scrypcie moim powiedziano / że chleb y wino po consecrowaniu pozostała / ná cos ty mnie nie odpowiedział.] Odpowiedzi moiej *Vir inspiens non cognoscet, & stultus nō intelliget.* Azamci nie odpowiedział Heretyku / podobnoš to nászbyc wieczerzał / ážci oczy falowały. Weyrzy jedno w Summáryuš / naydzieš tam ták ná pifano. Heretyctwo náucza / że ná ich wieczerzy nie máš żadney odmiennosci / chleba y winá c. Takci to tam máš / wšakže do wodzi przecie Minister: [W Kánie Galilejskiej tam byla odmiáná / wino pito / wino pachnelo / a w swiatosci widziš chleb y wino oczymá twymi.] *Comparatus es iumentis insipientibus, & simili*

Minister
co widzi
to wieczy

similis factus est illis, Ministerze takci własnje łabá bestya po zapá-
chu zna co owies, co siáno. A Minister iáko bestya to wierzy co
widzi / nie to co Chrystus mowi.

[Ale pod temi osobámi przystymujemy prawdziwe ciáto y krew
Pána Jesu Chrysta. Teraz dobrze otworz oczy / abyś zrozumiał
co my nauczamy.] Jużemci y okulary nágotowal, iákos byl ka-
zal / ale ich nie trzeba: bo widze, iż ty nieumiesz y swoiey wiary wy-
znać / ináčzey wierzyś / ináčzey mowiś. Nie pod osobámi ty dá-
iesz / ale zgoła w chlebie / y z chlebem. Naucz sie grubianie, inśać
jest *Species inśa Substantia panis*. Wy bierzcie *substantiam* chleba
y winá / y tak Confessya Augspurska mowi: [O wieczerzy Pán-
skiej wczá / iż z chlebem y winem prawdziwie bywa dano ic.] Otoż
nie pod osoba ale w chlebie / ábo z chlebem. Umieyże ná potym
wyznać twoie wiáre o wáśey wieczerzy.

Aleć wieczerza Pánská nie taka byla / nie bawal tam Pan chle-
bá / ani w chlebie / ani z chlebem. Wśátkemci tego dowiodl sto-
wy P. Chrystusowemi ná coś ty zámilknal / á stoczyles do Kany
Gálilejskiej / rad tam zágładaś ledy wino pija. Alenci ia tobie
nie Kana Gálilejska dowodził / iedno sámemu słowy Bożemi / ná
krocieś olśnal / ale werkamci ie w oczy.

S. Mattheus Ewángelista piśe. *Iż Pan Chrystus wźianśy* N. B.
chleb w rece btogóśławil, łamat, y dawal wczniom mowiac: Bierzcie,
iedzcie, To jest ciáto moie. A teć słowá ná troie sie rozumieć mo-
ga: ábo tak: Ten chleb jest figura y znákiem ciáta mego. Abo tak: *Stow / to*
Ten chleb bez żadney figury y znáku jest ciátem moim. Abo tak: *jest ciáto*
To jest pod widomemu osobámi chleba jest ciáto moie / obierayze *moie / wy-*
sobie co chceś: Pierwsze rozumienie jest heretyckie Zwingliáńskie / *blad.*
Zálwinśkie / aleć to iáko sam baczyś jest iáwne fałśowanie słow
Bożych / poniewáż nie rzekł Pan: To jest znáć ciáta mego / ale:
To jest ciáto moie / każdy to osadzi / że inśy jest znáć / inśe ciáto.
Wtore rozumienie jest także heretyckie / Luteriśkie / ale bázno głu-
pie. Jesli sie nie w chlebie nie odmienia / tedy to prawda nie ba-
dzie / gdyż ie tak rzecze: Ten chleb jest ciáto moie / áko gdyby rzekł:
Ten wol jest bárańem / nie jest prawda iesli sie wol w bárańa nie
obróci: ani woda jest winem / ani kamien chlebem / áż sie odmie-
ni.

ni. Trzecié rozumienie jest Kátholické / w ktorým wšytká prau-
wda / Gdy Pan mowi: To jest ciáto moje / musí byđz ciáto tego/
bo Bog jest ktory mowi / klámac nie moze: y musí byđz ciáto te-
go / abo wedle osob zwierzchnych / ktore *accidentia* zowiem / abo
wedle substancyey / bo w chlebie nemáš nic trzeciého. Wedle
zwierzchnych widomych y czułych osob / to jest / wedle smáku / do-
tykánia / y widzenia / nie jest ciáto (bo doznawány ze sie te nie od-
mienáia) tedy wedle substancyey musí tam byđz ciáto ieg. To jest
substantia chlebowa wstepuie / y ná iey mieysce ciáto Chrystusowe
pod chlebowemi osobámi nástepuie / y jest ráka odmiana / iz tam
jest ciáto Pána nášego pod widoma osoba chlebá pokryte.

Przemie-
nienie
chlebá.

Przetoz ze wšytká stározýtnościa wierzymy / iz tam chleb nie
zostáie / ale tytko prawdziwe ciáto Chrystusowe pod osoba chlebá /
abo pod osoba winá. Co tášnie znáča stowá. *To jest ciáto moje.*
To jest krew mojá. Ták wierzyli / y nam podáli swieci Doktorowie /
z ktorých jest Ambroży s. ktory žyl roku 380. ten piše Lib : 4. de Sa-
cramen. Cap: 4. *Panis iste, panis est ante verba consecrationis, ubi ac-
cellerit consecratio, de pane fit caro Christi.*

Tenže de Mysteriis init. Cap: 9. *Sacramentum quod accipis, Chri-
sti sermone conficitur. Quod si tantum valuit sermo Ecclesie, ut ignem
de celo deponeret, non valebit Christi sermo, ut species mutet elemen-
torum? De totius mundi operibus legisti: Quia ipse dixit, & facta sunt,
ipse mandavit, & creata sunt. Sermo ergo Christi, qui ex nihilo potuit
facere, quod non erat: non potest ea quæ sunt in id mutare, quod non
erant? non enim minus est, novas rebus dare, quam mutare naturas:*
Tož insy mowia Doktorowie / ktorých tu dla przedluženia nie
przywodze. A ták náucz sie Kulfanie / že ná wíeczery Pánskiey /
chleb y wino po Consektrácyey nie zostáia. Przetoz kiedy mowi
Páwel s. 1. *Corinth: 10. y 11. Chleb ktory tamiemy, izali nie jest we-
šniectwem ciáta Chrystusowego. Jekolwiek bedžiecie ieść chleb ten,
y z kielichá pić, &c. zowie chlebem / nie žeby tam chleb byl piekár-
ski po Consektrácyey / ale ciáto Chrystusowe zowie chlebem / ták o
sie tež y Pan Chrystus zowie chlebem. Ten jest chleb ktory z niebá
słapil. dla tego y Apostol przydáie: Jekroć bedžiecie ieść chleb.
ten to jest chleb błogosláwiony / poświecony / y zá tym przemie-
niony.*

Náosťátek/ samje Luter/ *Lib: de Captiuit. Babylonica, Cap. de Eucharistia* piše. Jž to nie jest przeciw písmu wierzyć / iż chleb nie zostáie / ábo zostáie. ácz sam sobie to obiał / že woli z chlebem: wšakže pozwala / že može byđz přezemienienie chlebá / to y sam nie / przyiáciel musiał zeznáć.

O vžyvánie swoiey wieczerzy z chlebem y winem / zástawia sie 2.
 Nímister / boiac sie o swoie wino. Wšakže nie gnieway sie mily vžyvánie
 Nímistrze / nie o winoć nam idžie. pozwalam ja / že do wašego wieczerzy.
 chlebá trzebá winá / smáczniey teź ták. Ale mowite o vžywánii
 čiáta y krowie Božey / w nachwalebnieyšey swiátości / y mowite / že
 to može byđz bez winá.

[Jž nie tyľko duchowni / ále y láicy pod osobámi dwiema poży-
 wác máia / w pierwošym skrypcie wyprávilem / ná co mi Papiěž- N: B.
 ník nie odpowiedzial.] Jamci inž byl čiebie odpráwil y odpowie-
 działemci: á ná což odpisuleš / ieslunci nie odpowiedzial: wšak
 sie to da wnet widžieć. *Mendacem oportet esse memorem.* powiáday
 že iedno.

[Papiěžník wyššey teź tego doznowa / že pod dvoia osoba vžy-
 wác máia / zc.] Wšak to nie pierwošy faľš / nie ták w moim Sum-
 maryušu nápisano / iáko ty macáš / ále ták: že vžywać / y ducho-
 wni y swietcy moga / ták pod iedna / iáko y pod dvoia / wedlug
 šáfunku kóšciola s. A ty pišeš máia / miášto moga. Polknize y
 ten faľš przy swey wieczerzy. Počym ná one twoie nieperwna po-
 wiešć / iáko by Pan Chrystus roškazal wšyškim ľuďšiom / pod o-
 boia osoba pożywác / odpowiedzialem: že to přećiw písmu s. mo-
 wiš / y dowodlem tego tym: že przy wieczerzy nie bylo z Panem N: B.
 tyľko 12. wczniow / ktorym wšyškim roškazal / áby sie podšielili
 piíac. y przydáie Ewangelista s. A pili wšyšcy: Čiž wšyšcy wcz-
 niowie pili / ktorym to roškazal. Anižaden Ewangelista tego nie
 piše / žeby kázal inšym wšyškim ľuďšiom pić / oprotz Apóstolow.
 Heretyckie to przykľady / ktorých w písmie s. ntemáš / máiac to
 sobie zá napierwoše przykľazanie / pić wino / á ženić sie. Sluchay-
 myš co Heretyk ná to. [Nie z wštáwy Chrystusowey / ábo z Pá-
 wla s. ále w mozgu iáko wrobleťá pod dáchem sie wylegly.]
 Znáć že sie Nímistrowi / wroble we łbie lega. nie sšáie mu pi-
 smá /

smá/wroblámi świádczy/musi te wroble Ministrów do ciernia popłósyć. Patrzące teraz Ministrze wroblowy; Jestimci był ná twoie gadki nie odpowiedział: otos sam powtorzył/ á nie wiesz co rzecz/ áżes záraz z wroblámi wylećiał: ale nie vstráshyš temi wroblámi/ rychley ty z nimi w cierniu bedziesz.

[Práwie sie przewracasz iáko kuglarz ná powrozie. Raz mo-
wiš/ máta ták láicy iáko duchowni pod oboia osoba pozýwac.
Druga/ mowiš/ nie bylo ich tylko 12. oná. Trzecia/ piszesz/ od-
dalil Pan Chrystus innych od wieczerzy.] Kugluie heretyk w rze-
czách świetych/ znać že mu prawdy nie ośláte/ á co gorša / stowá
moie falszue.

Naprzód nie mowilem ia. [Máta pod dwiemá vzywác.] Ale
moga kiedy im kósciol s. rozkaze. Druga/ nie pisalem ia [odda-
lil inšych od wieczerzy.] Ale odlaczył ná on czas od wieczerzy
inšych wiecznów / sámých tylko dwunastu przypuścił. o wiecznách
sie to ták mowiło. Aza nie ták pisa Ewángelistówie/ iž tylko 12.
Apostolow bylo przy oney wieczerzy/ czemuš ich ty chceš wiecey
przyliczác? owo wy przećie musićie przyczyniac Ewángeliey.

Otos odrzuciwšy twoie falsz/ wšyštko sie pięknie zgodzi com
nápisal. Bo ták Duchowni/ iáko y Láicy moga pod iedna/ ták
y pod oboia przýmowac/ iáko im kósciol s. da. Od wieczerzy
odlaczył onego czasu inšych wiecznów/ nie dla tego to mowie/ že
byšmy mieli Láiki/ dla tego od vzywánia ták iedney/ iáko y dwu
osob oddalac/ iáko ty potwarzasz: Ale žebyš sie náuczyl/ že ono
Wšyšcy. nie mowił p. Chrystus do wšyštkich ludzi/ tylko do dwu-
nastu Apostolow. Nie myšlimyć my/ ani iedney/ ani dwu odey-
mowac nikomu/ iedno ábo iedney/ ábo dwu pozýwac iáko ko-
sciol s. ktory to ma w śáfunku da. Wášci to Luter ták vczyl/
iáko ty piszesz: bo chciał obiedwie osobie ludziom odiać/ kiedy
by kto kósciol s. dáwał pod oboia/ stowá tego te sa/ in Formula
Missæ. [Jestliby ktore Concilium dopuściło pod oboia osoba/
my žádnym sposobem nie vzywálibysmy pod oboia/ ále ná roz-
gárde Concylium/ ábo iedney/ ábo żadney nie vzywálibysmy.]
Šwolayze teraz wroblow/ niechay bronia wášego Lutrá.

Luter gá-
dzi oboia
osoba.

[Jesli Papiężniku iáko ty mówisz / inſe ludźie ob oſtátniey wieczery oddalił / *ſequitur* / żeć Łáicy zgoła wedlug twoiey gło-
zy / do wieczery nie przynależą.] Nie ták / ale *ſequitur* żeś ty *men-
dax* / y falſzerz / bom ia nie piſał / żeby niſe ludzie oddalił / ale w-
cznie inſe odtaczył / á tylko dwánaście przypuścił / ktorzym wſy-
tkim pić kazał. *Ergo ſequitur*. Iż choć wſyſcy do wieczery przy-
należą / wſákże nie wſytkim one ſłowa należą. [Pijcie z tego wſy-
scy.] Bo nie wſyſtko co tam kazał Apoftołom / to y wſytkim
należy: kazał im błogóſławić / łamać / rozdáwać / co czynić / co
on ná on czas czynił / przecie nie wſytkim ludziom to przyſto: cáť
też chocia kazał wſytkim Apoftołom pić / nie wſytkim to lu-
dziom rozkazał.

[Jeſliby tylko ſtanu Duchownemu wſytko co P. Chryſtus do
ſwolenników w niebyenoſci innych ludzi mówił / przynależáto :
tedy zgoła nie dla látkow / ale tylko dla Duchownych ná ſwiát
przyſedł P. Chryſtus.] Podobnoć wroble welbie ſwiegotáły Mi-
niſtrze / kiedyś ta *Conſequencya* piſał / áżes y ſam nie rozumiał /
bo kiedybyś rozumiał / tedybyś ládá czego nie pocił. Bo możesz to
obrócić ná ſie / jeſliby wſytko należało inſym wſytkim ludziom /
co Apoftołom mówił: á cożby zá roznoſć była miedzy Apofto-
łami y inſemi ludźmi? równość dla wſytkich przyſedł ná ſwiát / ale
nie równo wſytkim rozdał dáry / y wrzedy ſwoie.

Chryſtus
dla wſyſk-
kich przy-
ſedł / ale
nie wſyſk-
kim rów-
no rozdał
wrzedy
ſwoie.

Pamiętaſz Miniſtrze one twoie Dialektyke. *Qui male diſtinguit,
male docet*. Náuczże ſie tedy *diſtinctiey* / chociaś Doktor w Bábie
nie. Co mówił P. Chryſtus wczniom do ich wrzedu należącego / to
onym ſámym ſłuży / iáko kiedy im rzekł: *Iáko mie poſtat Oćiec moy,
táki ja was, bierzcieſ Duchá ś. komu odpuſćicie &c.* W wiele innych
rzeczy tákże y ná wieczery co czynił Pan / iáko káptan oſiáruia c
podlug porzadku Melchifedechá / to też porzeczył Apoftołom / áby
iáko káptani oſiárowáli ciáło y krew ieſ. Co też nie wſytkim przy-
zwoita / tylko tym ktorzym Apoftołowie tey mocy użycyli. Coż tu
rzeczeſ ná to? Czemu P. Chryſtus nie wſytkim tey mocy dał? ale
tylko duchownym / ábo nie dla wſytkich Chryſtus przyſedł ná
ſwiát: á dobraby to *conſequencia* była: ták właſnie y twoiá / y
mogeć rzec: Czemu ſie ty czyniſ náđ drugie Miniſtrem / czemu

inſy ſa láicy? ábo tylko dla ciebie przyſzedł P. Chryſtus: co rzeczeſz kiedyć twoi wroble to zádádza?

[Lecz żebych temu Papieżnikowi wſtá záwoárl.] Miniſter wolaſnie ſtráſzy iáko ſowa / ále miła ſowo ſtráſi tam ſwoie wroble / bo mnie nie wſtráſyſz. [Maſz wiedzieć. Aczci Pan Chryſtus przy bytnoſci Zwolennikow chwálebna ſwiatoſć ciáta y trwie ſwoiey ſwiately poſtánowil / wſákże nie dla tego áby láiki oddalil / ábo żeby láicy pod iedna oſoba. rć.] Pewnie nie dla tego Heretyku / bo niech ciáł naſtym Pan Chryſtus od wieczerey oddalic / áni teſz do itoney oſoby obowiazáć. Ale áni teſz dla tego / áby ſie wſyſcy láicy mieli tego nápieráć co dal Apoſtotom / iáko ty pleciefſ. A dla czegoż onych 12. do wieczerey wziáł? dla tego áby ich káplany, on nawyſſy káplan / wedlug porzádku Melchiſedecha poſwiecił / kázac im czynić co on czynil / blogoſláwil / lamał / dáwał / y wylewał zá grzechy náſe / to dal czynić Apoſtotom tym / y ktorym éż Apoſtolowie tey mocy wzyczyli: czyniac inſe Biſkupy y káplany. Nie żeby dla nich ſámych Chryſtus to poſtánowil / ále żeby inſy z ich reku tego pátrzyli y bráli / czego ſie im Chryſtus powierzył / y dal im moc ná to / áby takiemi ſwiatoſćiami ſaſowali / wedlug potrzeby koſciola ſ. Nie obowiezuiac / áby tylko pod dwiema / ábo tylko pod iedna dawáli: ále iáko wiára y zbáwienie náſe tego potrzebuie / bo we wſytkiey Ewángeliey takie go roſkázania niemaſz / wymyſly to Heretykie: ále wſytko to w mocy Apoſtołſkiey zoſtáwil. A ſtád to ieſt / że ſiela Apoſtolowie z ſtrony tego Sákrámentu wſtáwili / co nie było przy oſtátniey wieczerey.

Chryſtus
co do wſytkich
mowil.

[Pan Chryſtus ſam y Márká ſ. ſwiádeczy / co mowie do was / do wſytkich mowie.] A ono co Pan Chryſtus przytożył / *Vigilate*, Czemuſ wláſil? oſtre żeby maſz wilku drapieżny / o *Vigilate*, ná ten czas Pan Chryſtus mowil / nie o wieczerey: y to do wſytkich mowil / ábyſmy czuli / y ná ſad ſie gotowáli / á tyſ to wgryznal. Ináczey ieſliby to wſytkim należało / co Apoſtotom mowiono: Idźcieſ tedy wſyſcy po wſytkim ſwiećcie / opowiadaycieſ Ewángelia wſytkiemu ſtworzeniu: A wſytko co Apoſtolowie czynili / czynicie wſyſcy / ále zdami ſie / że Miniſter woli

pić / ábo dšcieci kołysać. Ocozes Ministrze vsi moich nie záwárt / y podobno namniey sie tu nie ochłodziš / musiš kedy pod wieche / pod ktora znác / że czeszo bywaš / bo kárczemne obyczáie w tych plotkách wyrażaš.

Iesze Minister in caelum posuit os suum, ná Páwla s. swiego ce / z ktorego dowiodlem mu tego: Iż Pan Chrystus stánowiac ten Sákráment / pod oboia osoba: nie ustanowil / áni rozkázal tego / áby wysyscy powinni byli pod oboia osoba brác / bo tego nie pisa Ewángelistowie / áni Páwel s. Nowsem ten Páwel s. onych słow / ná ktorych Heretycy swoje wieczerza stánowia [Piyćie wysyscy.] áni ich wspominal / skąd mozesz poznác / że to nie bylo do wysyftkich rozkázanie / ná to sluchaymy tego wrobla.

[Co Páwel s. insemi słowy wyrażil y nápisal / to iest prawda / y o wiernych Páńskich ma bydź przyieto: chwalebna swiatosć pod dwiema osobami pożywać wyrażil / powtarzáiac kulká kroć piyćie: przetoż to iest samá prawda.] Odpowiádam, Nego minorem. Pátrz Ministrze iáki falsz mowis / ná s. Páwla. Nie tylko kulká kroć / iáko ty mowis / ale áni rázu nie rzekl tego słowa / Piyćie, á przecie Minister falsznie. Mowi Páwel s. *Ille kroć pożywać chlebá tego bedziećie ábo z kielichá pić. ále nie rozkázue w rázu piyćie*, przetoż ten twoy Argument / iest samá nieprawda.

Dugi Argument. [Czego Páwel nie wyrażil iásnemi słowy / ále człowiek głoziue / iest piekielne kłamstwo: chwalebna swiatosć pożywać / nie náuczal pod iedna osoba / przetoż taká náuka iest kłamstwo piekielne.] Odpowiádam naprzod. *Maiores* iest nie prawdziwa / á to dla tego / iż nie wysytko Páwel s. wypisal. pisa też inšy Ewángelistowie y Apostolowie / y dla tego bys miał poćieć wysytkie Apostoly: *Minor* iesze nie prawdziwosza / bo náuczal pożywać pod iedna osoba / y sam dawał. *Act: 20.* A tak twoy Argument upadl / wsákże jebys dármo nie argumentowal / wroćceć argument tak iákos go sam utworzył / ale prawdziwoszy niż twoy.

Czego Páwel s. nie wyrażil iásnemi słowy / ále człowiek do Páwla s. przydáiac głoziue / iest piekielne kłamstwo. Ale Páwel s. nie wyrażil żeby to rozkázanie bylo / pod dwiema osobami przyimować. Przetoż taká náuka iest piekielne kłamstwo. To

Argument
rá Mini-
strowe sál
słowe.

práwie argument *ad Ioannem* wedlug twoiey náuki. A tak tyś sam iest Ministrze piekielnym kłamca.

Dowiodlem ieszcze y tego w Summáryuszu / z pismá s. że y A. p. apóstolowie / *Act: 2.* y sam Pan Chrystus dawał pod iedna. *Luc. 24* Ná to odpowiadájac Heretyk / żartuie.

[Tegoć wprawdzie nie wiedział pierwey Papieźnik / aż dopieś ruchno z Rzymu przyiáchwósy.] Wiec tak chocia z Rzymu. powiedz ty co z Thrumiecia / bo tam musi byđz co osobliwego. [*Páwel s. 1. Corinth: 10.* iásnemi słowy dośiáda. *Kubek który błogostáwiemy, &c.*] Co nie z Rzymu / ale z Thrumiecia. Ale mady Thrumieyski záraz / y Babiński Ministrze y Doktorze / tam kedy mówili / *trwáli w łamaniu chleba. Act: 2.* nie wspomina winá. Ergo táms winá nie było / twoie to przydátki / teoryches sie w Thrumieciu náuczył. A *Páwla s.* dla tego mi przypomniał / że byś sie náuczył: *Jś łamanie chleba znáczy te nachroalebnieysza swiatosc. Przetożci z pismá pokázuie / iż Apóstolowie dawáli / podczas pod iedna / podczas pod oboia: Ty je przydátes do iedney druga / tam kedy pismo nie przydáte: czynis iáko Minister w Thrumieciu / to iest falsz pismá s. My zaście z Rzymu tak wczymy / kedy pismo powiáda / pod iedna / tam pod iedna: kedy pod oboia / tam pod oboia. Bo w Rzymie nie godzi sie przydáwać / ani wymowác pismá s. tylko sie to w Thrumieciu / y w wśyśtkich Heretykow godzi.*

A ná Emaus co powiádasz: [Nie musiates Papieźniku do brych okularow mieć / żeś nie doyrzał / iákomci to wytozył / dla czego Pan Chrystus w Emmaus do stolu siadł / ná cos mi Papieźniku nie odpowiedział.] Prośe cie Heretyku / *Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Toć z láski Bozey bez okularow dobrze widze wśyśtko / y ná to oczy moje iásnie pátrza / żeś ty figlarz y kuglarz. Bo kedy niewieś / co rzec ná odpowieđzi / y dowody moje / ktore cie w oczy slepe kóla / to sie do dworska wá wciékas / ktoreć tak przyśoi / iáko ośtowi muzyká. Dobrzem ci ia tobie ná wśyśtko odpowiedział / iedno ty niewieś co przeciu

N. B.
w Emaus
us Chry-
stus dal
pod iedna

prawdzie mówić / aż błáznuiess.
Pokazalem ia tobie slepy / á przecie drapieźny wilku / że Pan Chrystus toż wlasnie dawał pod iedna osoba / poSMARTWYCHWISCIANIU W

mu w Emmaus / co też pod dwóia ná ostatniey wieczerzy / y tym dowodził Zmarłego chrośtánia swego. Przetoż ráczey ty weźmi o kulary lepsze / tedy sie doczytaś ro Summaryus / żeć Pan Chrystus w Emmaus dawał pod iedną. Tjá co jes nie odpowiedział / oddamci onemi słowy Orygenesá. Nobis necesse est, scripturas sanctas in testimonium vocare, sensus quippe nostri, & enarrationes, sine his testibus, non habent fidem. Jam tobie nie Kártuzyanem / nie Alphonsem dowodził / ále pismem : weźmiże to w twoie gebe.

Tjá ostatek gada Minister o Processyách / o ktorzych ma w Summaryus. Ale on tego znać nie czytał / podobno sie w kárczmie báwił / y pyta sie. o Processyách.

[Papięzniku / tu dowodow pisma s. gdzie Pan Chrystus to rozkazal czynić / a gdzie Apostolowie to czynili.] Heretyku / á oś náles ; ábo to nie pismo. *Pána Boga twego chwalić będzieś ?* A kto rozkazal onym dziećiom z kwiatkami / y z Processya Pána prowadzić. A Apostolowie / áza go nie prowadzili ná oślicy / y pospolstwo suknie stáli / kros im to rozkazal : A wam kto ráczey zakázal Boga chwalić : ten ktory Pharyzeuse poduszczał / tedy Pána z Processya prowadzono : ktory Judasá przeciw Mágdalenie podzegał / y Herodá przeciw trzem Krolom : tenże was dyabel z piekła nádyma / że nie możecie ná chwale Boża pátrzyć. Jáko tedy choćia Pan Chrystus przyšedł / dla tego áby służył / nie áby mu służyono : a przecie lud sie ktory go ználi / wielka mu cześć y chwale oddawali / y przymował to od nich. Tak choćia tu dal samego siebie do pozývania / słušna ábysiny go chwalili / y temu sie jáko Bogu kłaniali. O was Heretykach moze sie powiedzieć / co Apostol nápisal : *ktory Boga poznamszy, nie jáko Boga wniebili.* Wiec zowieš chwalebna światosć / bárzo v ciebie chwalebno / ktora zá každym słowem rośetecznym izytkiem bluźniš. Takci o was Apostol s. *Dominationem spernunt : Maiestatem blasphemant.* One słowá / *Matth : 24.* ktore przywodziš / nie o sákrámentie / ále o was Heretykach / wykláda Orygenes. *Ecce hic est Christus, aut ecce illic : dicit enim qui seducere voluerit nos, & defendere contraria veritati. Ecce hic Christus demonstrans hunc Euangelij locum. Alterius autem erroris Author dicit : Ecce hic Christus offerens alterum textum, qui vide-*

qui videtur defendere mendacij illius verbum, quod proposuit vendicare, & sic ex lege, & Prophetis, & Apostolis profert vnusquisq; quæ videatur mendacium illud, vt potè veritatem defendere. Tòc tak o was Heretykách Orygenes/ przetożes ty z drugimi falszywy Pro-
rot: Co mówicie/ owo v nas Lutrow Chrystus: oto v Kalwinis-
stow: oto v Aryanow: á każdy z pismá swey nieprawdy dowodzi.

Pokazalem y to/ iáko Pan Bog ludzjom blagostawil obecno-
ścia swoia/ ále Minister ná to nie dba/ woli *Anathema*. Czeká no-
wego rostkazania/ áleć inż raz rostkazano: Kiedy go wprowadzał ná
świat: Niechay go chwala wšyscy Anyotowie iego. A Minister woli
go z czárty bluźnić. Inimici Domini deficientes, quemadmodum fu-
mus deficient.

Pánie Jezu/ w onych dwou vezniaách idacych do Emmaus/ pa-
láto serce gdys z nimi mowil w drodze/ y pismás im otwieral. O-
bie dyby Wotowiernicy wšyscy chcieli słuchać prawdziwego glo-
su twego w kościele powszechnym/ y zdrowego wykładu pismá ś.
ktory im tenże sam Kátholicki kościół podawa/ dzierzeli sie: ożte-
ble serca ich paláłyby ogniem niebieskim/ y ciemne oczy ich/ vży-
waniem prawdziwego Sákrámentu twego/ otworzyłyby sie: y
poznályby cie w łamaniu y przyjmowaniu sámego chleba Anyel-
skiego/ iáko y owi w Emmaus/ nie czekáiac áz byś im dał pod dru-
gá osoba/ ábowiem kto będzie pozywat tego chleba/
będzie żył ná wieki.

Ná Examen Artykułu IX.

O Stanie Małżeńskim.

ACuerunt linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub la-
bjs eorum. *Examinuac Minister ten Artykul/ nie chce ko-
niecnie/ áby ich Małżeństwo bylo Sákrámentem: ále nie
frásuy sie Heretyku/ inż cie dawno przestrzegł Augustyn ś. że Mał-
żeństwo nie jest Sákrámentem iedno w kościele ś. Kátholickim/
tak piše de fide & operibus Cap: 7. á tgl v Heretykow nie jest Sá-
krámentem.* Przećie

Przedście argumentuie Heretyk. [Co niema Elementum / nie jest Sakrament: stan Matzeński niema Elementum / przetoż nie Sakrament.] Macha Dialektyka Minister / by martwe ciele ogo-
nem. A ono tedy *Scriptū est?* Jużci go nie zśiaie / ale y Dialektyka
nie pomoże. A tak odpowiadam. Nego maiore. tedyż to w piśmie?
Ad minorem nego. Chybáby Minister ábo Ministrowa nie była
ex Elementis niewiem / tedyćby musiały bydź iaktėmis duchami
złemi. A tak y konkluzya falszywa. Náuence ia ciebie choćias Pro-
fessor Babiński / wnetże inšey Dialektyki.

Pyta sie też y o ślubách. [Papieżniku / tu bylo dowiesć z pisma
ś. gózie Pan Chrystus y Apostolowie / o takim ślubie náučili.] *Sluby cho*
Heretyku / tam náučili tedy pismo ś. śluby Bogu uczynione ka *wac Bog*
że chowác. Tak naprzyod Dawid ś. Psal. 75. *Slubuyćie á oddaway*
ćie Pánu Bogu wásemu. Takie y Salomon. Eccl. 10. *Jesliś co ślu*
bowat, nie mieśskay oddać, ábowiem nie podoba mu sie niewierna,
y głupia obietnicá, ále cośkolwiek ślubowat, odday. I áleko lepiey
jest nie ślubowác, niź po ślubie obietńice nie oddać. A owšem
sam Pan Bog to rośkazuje. Deut. 23. *Gdy ślub ślubieś Pánu Bo-*
gu twemu, nie omieśkaś oddać, bo bedzie go wyciągał Pan Bog twoy.
A i ślubyś zwłaczat, bedzie poczytano zá grzech. A Paweł ś. 1. Tim. 5.
Káže sie strzedz mlódszych wdow / bo gdy sie zbestwia w Chrystusie
chca iść zá maś, máiac powiáda, potepienie, iż piernyśa wiare zta-
máły. Przetoż iáko niemáś żadnego káplana / ani zákonnika, kto
ryby czystości nie ślubowat: tak teź wśyscy tákowi ślub czystości
Pánu Bogu w całe oddać powinni / iáko wśyscy inni / ktorzy co
ślubuis Pánu Bogu.

[Wypráwilem iáśnemi dowodámi / y przykádámi pisma ś. iá-
ko Pan Bog stan Matzeński przed stany wśelkie pośtanowit / zc.
dźirwno mi żeś mi ná to nic nie odpowiedział / powiedziano / żeś
nie śmiał.] Powiádáia Minisrże że dobrze tákiego bić / ktorzy kie-
dy mu dobrze dobita / powiáda że go nie bito. Miam Ministrowi
dochłóscit piśnem ś. pokázuiac mu: Iż choćia Pan Bog stan
Matzeński pośtanowit / przecie nie wśyśkich do niego obowia-
zał: y owšem niektore wyiał. Znaydzieś to w Summáryuśu He-
retyku / y zda mi sie żeś czytał / bo ná to odpowiadáś / chybáby po-

Minister
przyśe
choćia mu
dochłó-
159.

dobno za cie twoia Páni Mácieiowa odpowiedála. A żeś ty nie obaczył: otożci powtorze/ bede sie ia śmiał/ a ty bedziesz płakał.

[Augustyn s. mowi/ ylko dwa Sakramenta być/ iako Chrzesz/ y wtoczczsa.] Czemuż nie naznaczył mięysca/ kedy to Augustyn s. piše: Podobnoś nie duszał sobie/ przetoż cieteż łatwież są gádne/ że to fałsz/ y nie prawda. Kiedybyś ty czytał Augustyná/ ábo choćias Bellarminá/ nie plotłbyś ládá czego; ále ty wolisz swoiey Mácieiowy pilnować/ niż ksiąg.

Malżeńs
stwo jest
Sakram.
me tuem.

Pokaże ia tobie/ iż y Malżeństwo jest sakrament/ tak z pismá/ iako y z Augustyná s. Naprzod/ Malżeństwo zowie samże Pá-
wel s. wielkim Sakramentem. Ephes: 5. Sakrament to wielki jest,
á ia powiadam w Chrystusie, y kościele; dájac znác: iż Malżeństwo
jest znákiem od Boga ustanowionym/ ktorzym sie znaczy złączenie
Chrystusa z kościołem/ y tym sposobem jest sakramentem. Słu-
chayże Augustyná s. Lib. de bono Coniugali Cap: 18. In Christia-
norum nuptijs, plus valet sanctitas sacramenti, quam fecunditas veri.
2 Cap: 10. Quoniam sanè non tantum fecunditas, cuius fructus, in
prole est, nec tantum pudicitia, cuius vinculum est fides, verum etiam
quoddam sacramentum nuptiarum commendatur, fidelibus coniugatis.
Vnde dicit Apostolus: Viri, diligite vxores vestras, sicut & Christus di-
lexit Ecclesiam. Huius proculdubio sacramenti res est, vt mas, & fœ-
mina connubio copulati, quamdiu viuunt, inseparabiliter perseuerent.
Nec liceat excepta causa fornicationis, à coniuge, coniugem dirimi: Hoc
enim custoditur in Christo & Ecclesia: vt viuens cum viuente in æter-
num nullo diuortio separetur. Cuius sacramenti tanta est obseruatio in
Ciuitate Dei nostri, vt nec sterilem coniugem fas sit relinquere, vt alia
fecunda ducatur, &c. Słyszysz Heretyku/ iako Augustyn s. Malżeń-
stwo zowie sakramentem: Wsłydźże sie nieprawdy twoiey/ á nie
potwarzay ludzi swietych.

Malżeńs
stwo here-
tyckie, ro-
wne fiem,
com y fo-
walcem.

Nápisalem też w Summaryusiu: iż heretyctwo Malżeństwu/
žadney łáski Bożey nie przyznawa/ własnje iako kedy kto fiemcem
ábo kowalem zostanie/ tak też ich Malżeństwo. pyta sie o tym
Minister.

[Papieżniku/ kto z nászych o tym náuczał y pisał:] Pátrz te-
go klechy Bábinińskiego. A sam nie wie co tego Heretowie uczą:
Tak twoy Luter nápisal/ Lib. de Captiuitate Babylonica, Cap. de
Matrimo.

Matrimonio. *U Kalwin. Lib. 4. Instit. Cap. 19. Nusquam legitur aliquid gratiæ Dei accepturum, quisquis uxorem duxerit. U Kalwin przydaje. Etiam agricultura, & arsfutória est à Deo, nec tamen sacramentum. Otoż maś coś hćiał. y twoiá ráczey wśeteczna garrulitas non habet fidem.*

[Papięniku, w Papięskich Dekretách nápisano iest. In malis promissis, rescinde fidem: in turpi voto, muta decretum. *To náuczajcie / ięsi by kto ślubował / á widzi że ślub tego iest / y walczy przeciw Bogu / y słowu tego świętemu / ślub odmienić / y odrzucić każećie.]* *Toć mi się teraz podobaj Ministrze / że wždy dekretá Papięskie przyjmuję / y wierzyś im. Wszak dobrze są Heretyku? Pewnie sam widziś / że to śluszny / y wedle Pána Boga dekret / ktoremu nie możęś przyganić. A czemuś orwo częśto bluźniś / że Papiężę z mózgu swego przeciw pismu wczę? Podobnoć inż tego żal. czegoż wždy dowodziś tym dekretem?*

Minister
Decretá
Papięskie
przyjmuje

[*Coż iest ślub Papięski / od Boga rozkazany nie iest / ani w piśmie ś. vgruntowany / ale od ludzi zmyślony.]* *Musę ja też ná cie inśnym Dekretem. Conc: Caribag. Secundum Can: 2. ták mowi: Omnibus placet, vt Episcopi, Pręsbysteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitię custodes, etiam ab vxoribus se abstineant. U przydaje przyczynę. Vt quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus. Słyśyś iáko ci powiádajá / że to nie od ludzi zmyślono / ale Apostolowie ták náuczyli. Sluchaj / że ięscze Clem: 1. in Canonibus Apostolorum Can: 27. Innuptijs autem qui ad clerum prouecti sunt precipimus, vt si voluerint vxores accipiant, sed Lectores, Cantoresque tantummodo. Otoż maś Dekretá ná Dekretá. Przeto ięsi onemu Dekretowi wierzyś / ktory wazy / iż złe śluby nie máto bydź chowane / tákże też y tym drugim Dekretem wierz / iż ślub czystości kápláński iest dobry / y od Apostolow roprowadzony / y od wśytkiey stározytności zachowany. Dla tegoć od śamy ch czásow Apostolskich nigdy ná porym w kośćciele nie bylá watpliuość o tym / że káplani nie mieli żon poymować. Tylko miedzy Grekami á Látinnikámi byl spor / ięsi miano dopuśćić wzywánia żon / tych ktore przed tym niź się ná kápláńskie święćili mieli. Grekowie ná Concilium / ktore Truluni 30.*

Ślub Pápięski
wzywać.

wia w Konstantynopolu / ná palacu Cesarzá Justyniana wto:re-
go / bez aprobacyey Papiezkiej / swoim popom pozwolili. Dya-
konom / y Subdyakonom / aby tych czasow / ktorych v oltarzú nie
służa / mogli żon wzywac. Alec to iako mowi Epiphán: *Heref: 59.*
nie iest wedle Canonu Apostolskiego / ale wedle myśli ludzkiej /
ktora zá czasem osłabiata / wśakże y tych czasow nie dopuszczáa
Grecy Biskupom sroym wzywac żon / ktore przed tym poieli. A ko-
ściol Łaciński / nie tylko Biskupom / ale každemu káptanowi tego
według náuki Apostolskiej zabrania / iako o tym Concilia świa-
dzą: przed insemi / Pierwsze *Vicenińskie Can: 3.* zakáznie / aby w
domu żadney niewiaśy nie mieli. Oprocz mátki / siostry / ciotki.
Co Augustyn s. tak sęsto chował / że y własney siostry / w domu
własnym mieć niechciał / że inśe pospolicie do takich przychodzi.
Tuz będzieś wiedział z Dekretu / że śluby Papiezkie sa dobre. A
tak on Dekret nie káże ślubow káptánskich odmieniać / bo sa do-
bre / y od Apostolow pochwalone.

Ślub do-
bry / ale
nie cho-
wac ślu-
bu źle.

[Jako ślub zachowywacie y trzymacie wspomniawśy ná Pá-
ná Bogá. *2c.*] A tobie co ná tym śeretyku iako my ślub zach-
wamy? y dla tegoż śluby beda źle / że ich niektorzy źle chowáa?
Dobráś to Consequencia? Nie tak pisino s. *vczy. Deut: 23.* y
Eccl: 1. Psal: 75. Jákos miał wysśey gđsie śluby chwali / á kiedy
kto ślubu nie chowa / zá grzech to poczyna y karze. Tak y Piotr s.
Ananiáša y Száfira starał náglá śmierćia: iż pieniedzy ktore ślu-
bowáli / nie oddáli w cále. ślubci byt dobry / ale złamanie ślubu
źle. Takżeć y Kościol s. śluby káptánskie / według náuki Apostol-
skiej uczynione chwali / ale ich przestępstwo gáni y karze. O tym
piśe Clemens in Constit. Apostolicis. Can: 25. y Gratianus distin: 25.
Can: Præsbyteris. Præsbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & Monachis,
concubinas habere seu Matrimonia contrahere, penitus interdicimus.
Jako tedy małżeńśwa káptanom zakáznia / tak y wśelákiego po-
rubśwa / aby ślubu swego przestrzegali. A ty iako rádźiś?

[Wdác sie według rośkazania Pánśkiego w stan s. Małżeńśki /
tákowy nie iest Aposłata ábo cudzoloźnik.] Jakby też właśnie
láda Turczyn ábo Żyd poradził. Pytamże cie kiedy to rośkazanie
Pánśkie / aby káptani ślubu nie chowáli. Wiem że rośkazanie iest
wśyckim;

wszystkim / iákoś wyszey slyszal / sluby chowác: á iesli kto sluby
prześlapi / káże pokutowác y polepszyć sie. Aleu tego nie czytál /
zeby káplani od tákiego roszkazánia wolne wozynit. A iesli mnie nie
wierzyš / sluchay co Doktorowie swieci o tym piša.

Hiero lib. 1. con. Iouinian. Non posse esse Episcopū, qui in Episco-
patu filios faciat, alioquin, si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur,
sed quasi adulter damnabitur.

Epiphanius Heres. 61. Sancti Apostoli tradiderunt, peccatum esse
post decretam virginitatem conuerti ad nuptias. Basilius lib. de Virgi-
nitate. Virginitatem professæ, deinde à carnis voluptatibus incitate,
scortationis peccatum, nuptiarum nomine velare volunt. A przydacie.
Ne decipiat seipsam, quod peccatum ipsis per nuptias reputabitur. Non
enim locum habebit apud ipsam nuptiarum pretextus. Slyszyš iáko
ci Oycowie Swieci / Káplany / Apostaty / y Ministrzi / kiedy sie
po slubie ženia / potepiáia / y skortámi zowia. Zowze ie ty Mat-
zejskim / to sie tobie zeydzie / ále wedlúk náuky Apostolskiej / sa
adulteri y scortatores, A owšem táké Matzejsstwo / nieiest Matzejs-
stwo / ále sacrilegium y scortatio. Ze slub Bogu wozyniony gwał-
ca / y pierwošey wiáry / (iáko mowi Apostoś.) nie dochowuia /
y služba Boža / ná ktora sie wiecznie poslubili / gwałca. Zla tedy
heretyku ráda y náuka twoia / iásnie przećiw roszkazánium Pánstie-
mu.

Omyliłes sie Ministrze / nie iesci to Pánstie roszkazá-
nie / ále Lutera wášego piatego Ewangeliszy kazánie / ktory sam
bedac Mniczem Bogu poslubionym / wziáz klastoru ministrze /
Bogu táké poslubiona. A w skortacyey mieszkáli / swieto-
kradzcy Matzejskim pokrywáiac. Tegož inszy Apostátowie ná-
sláduiac / klastory y sluby porzucili / tákemž skortámi / y swieto-
kradzcy / iáko y Luter zostáli. Powiedz heretyku / kiedyš co
tákowego czytál / zeby w kosciele Kátholickim / Eiezey / Mni-
chom / abo Ministrzom / poczawšy od sámych czasow Aposto-
lskich / Matzejsstwa dopuszczo: Nie Pan Bog to / nie Aposto-
lowie / ále Luter wáš Pátryarchá to roszkazal / wszystkim Aposta-
tom / przećiw iásnemu zázkazánium Bożemu. Páczayze iáko wy z
wášym Lutrem sluby chowacie / kiedy Apostátá iáki wšeteczny
wciecze / nierytko mu onego wšeteczestwa nie zgámicie / ále mu to
pochwalicie / ze sluby swoje zgwałcił. A iesze go w skortácia / y

Matzejs-
stwo ká-
plánskie
iest cudzo-
łóstwo y
skortácia.

Luterka
dispensá-
cia z Apos-
taty.

światekrabstwo wietfezaprawicie: iawnestorcy, y światekrabstwo
 ctwá / Malżeństwem nazywając. Toć tak śluby chowacie. Ná
 to byś ty Ministrze miał pátrzyć / nie ná nas / boć v nasták vczá /
 żeby każdy ślub chował / á jeśli by kto nie ziscił / tedy mu to gánia
 y karza: także drugi / dla karánia do was ná swawola véieka / kto
 rego wy nie slubem czysności / ále cudzołożnica / y skortem takims
 wviazecie. A żebyś sie y z swoimi Malżeństwem nie przechwa-
 lał / pokazeć iáko wy też / nie tylko ślub czysności / ále ślub Mal-
 żeński chowacie. Gdyż ná zelżywość wietfe stanu Malżeńskiego
 Luter swoim Ewángelikom pozwoił przy żonách mieć *conubi-*
nas, ábo nierządnice. Czytajże teraz dobrze Ministrze / boć náś
 znaćze y księgi y miéysce / y słowa / czego m przedtym nie vczynil /
 bom rozumiał żeś księgi twego Lutrá ziadł. Ale widze że sie bár-
 zo nie wiele czytaniem bawisz / nie dopusćić páni Mácieiowa.

Lutrowie
 iáko ślub
 Malżeń-
 stwa cho-
 wają.

Tak tedy Luter / Sermone de Matrimonio Witembergæ habitó.
 Anno 1522. Impresso Witembergæ, per Ioannem Lufft. Anno 1554.
 Si Domina nolit, adueniat ancilla. To jest: Jeśliże páni nie chce /
 niechże przydsie slugá. Nie seze powtarza. Si renuat, repudia eam:
 & inuicem Vasthi, Hesther surroga, Asueri Regis exemplo. To jest: ie-
 śliże sie będzie zbraniáta / odzuc iá: á ná miéysce Wáshy / wésmi
 Hesther / przykládem krolá Aswerusá. Toć tak Luter / przeczytay
 że to twoiey Páni Mácieiowy.

Luter do-
 swala cu-
 dzość swá

Otożem iá tobie dowiodł coś chćiał. A tak tyś jest *mendax men-*
dacissimus: A nie iám sie omylił / ále wy z Lutrem / stan ś. Malżeń-
 śli życie y sromocićie / kiedy nie tylko Apostáty zemćie / ále im y zo-
 námi frymárczyć dopuszezacie. Takáć jest dyspensácyá Sáśkiego
 Papiéza Lutrá: zá ktora to sie ośtáło / że siá z wáshych Luterskich
 Ewángelistow / y żony / y slugi swoie brzemiennie czynia. Drudzy
 też tak sie czesto żonámi frymárcza: że też y w seści Miesiáćách /
 trzy żony miewáli. O czym czytay *Nasum. Cent. 2. Verit. 54. y 73.*

Ministro-
 wskie mal-
 żeństwo.

Byli y Ministrowie tácy / ktorezy po dšiesiáci żonách mieli /
 gd siekolwiek przyšli / tam sie ná inšá žone zdobywájac: O tym
 czytay *Caluinotureismum*, tam tego maś dostátek. *Sebastianus Fla-*
schius, ktory byl Ministrzem Sáśkim przez dwádšiesć iá lat: piše
 o sobie dlá czego sie náwrócił do kóściółá Kátholickiego: A mieś
 dzy inš

dy inſymu te dacie przyczyna: że ieden ſuperintendent przynusił go / aby ſie z nim na żone ſzymarzył / mając po ſobie one diſpenſacja Luterſka. Wiechce ſie teraz tym bawić / y papieru maſać / ale ieſli ſie naprzec / moze cie tym ſmrodem nakarmić. To tylko na ten czas przypominam / abyś obaczył, iako wy ſlub Matzeiſki chowacie.

A nad to takżeście ten ſtan Matzeiſki zeſromocili / żeście go też y z liczby Sakramentow wyrzucili / mając go tylko za to / iako kiedy kto ſobie ſługe wradzi: A owšem tak to y was ożenie ſie / iako ko ſewcem / abo kowalem zoſtác. A przecie powieदाſ / ſwiety ſtan Matzeiſki: bázos go poſwiecił / kiedy go rownaſ z ſewcami / abo z kowalami. iakoś miał wyſſey.

[Wdác ſie w ſtan Matzeiſki to Bog roſkazał.] Jużem ci wyſſey powieदाſ, że tym ktorzy ſlub máia / tego Bog nie roſkazał / y owšem zázazał. Ale to wáſ Luter Apoſtatom roſkazał / y z nimi diſpenſował. Wie ſkiádayje tego ná Boga / ale ná Lutra: bo takie ſkortácyje Luterſkie zwać Matzeiſtwem / nic inſzego nie ieſt / iedno háńbić y ſromocić ſtan ſwiety Matzeiſki.

[Aco wiecey: Kto zázázuie Matzeiſtwá, dyabelſka uáuke przeponiáda. Mowi Duch S. Timot. 4.] A owšem Duch s. zázazał Matzeiſtwá / tym ktorzy czyſtoſć ſlubowali. Jáko maſ Num. 30. 7. 3. Jeſli ktory máž ſlub Pánu ſlubuie, abo ſie przyſiega obwiáże, nie ztámie ſłowá ſwego, ale wſyſtko co obiecat, ſpetni. Tož mowi Deut. 23. 7. 21. Jeſli co ſlubuieſ Pánu Bogu twemu nie będzieſ zwłaczat oddác, bo ſie go będzie vpominat Pan Bog twoy. A ieſlibyſ zwłaczat, będzie paczytano zá grzech. Pſal. 76. Slubuyćie á oddayćie Pánu Bogu wáſſemu. Vlá co s. Chryzoſtom Pſal: 49. wykládaiac tak piſe: Tu ergo ſiue promittas Eleemoſynam, ſiue vitam pudicam, ſiue aliquid tale, ad id exolendum feſtina. Toć ták Duch s. ktorogo koſciot s. Kátholicki ſlucháiac / nikomu nie zázázuie matzeiſtwá / ale kázdemu wolnoſć dacie obrác ſobie żywot iaki kto chce / przykládem. Matth: 19. A Páwla s. 1. Cor. 7.

Alle iaki kto ſobie żywot obierze / ſluſna aby w nim trwał. iako kiedy kto žone ſobie poſlubi / nie moze iej opuſcić / abo inſza poſtác. Tak kto ſie raz Bogu poſlubi / wiary Bogu dochowác po-

winiem.

Páwel s.
zakazał
Mażeń-
stwa/ślub
spisać
máiącym.

wintien. Przeto toć Páwel s. powiáda. *1. Tim. 5.* Jz wdowy, ktore po ślubie czysności chca iedz zámaz / pociępienie máia i z pierwsia wiáre zlamáły. Coż rozumiesz Heretyku? co mówisz ná to *Scriptum est.* Miałze też Duchá s. Páwel s. kiedy to pisał? Jeslić miał tedyé tenże Duch s. ktory dopuszcza wšyctim wolnym obierać sobie Mażeństwo: Tenże zakáznie tym / ktoryz te wolność sobie od- ieli ślubem czysności. Boć Duch s. nie jest sobie przeciwny. Otoż nie słusnie bluźnisz Duchá s. nie jestci to náuka dyabelska / ále náu- ká Duchá świętego / ktory ludzjom Bogu poslubionym zakazał mażeństwa.

Mańka
Luterka
o Mażeń-
stwie jest
diabelska.

O myliles sie Heretyku / nie toć to náuka dyabelska / kiedy nam z náuki Duchá s. kaza śluby chorwać / ále owa ráczey jest náuka dya- belska / ktorey dyabel Lutra náuczyl / áby y jam ślub czysności zla- mawšy / Wniósł Bogu poslubiona rozstá zámone / y áby toż czy- nili drugim Apostatom rozstázał. Toć to práwie dyabelska náuka śluby Boże gwałcić / y w škortácyey mieszkáć / á Mażeństwem to názywáć. Tegoć náuczyl Lutra onje dyabel / ktory go wczyl Mša święta bluźnić / iáko wysšey máš.

Mażeń-
stwo iáko
jest nieczy-
stym.

A toć jest ráczey háńbá y zelżywość stanu Mażeńskiego / kedy wy z náuki dyabelskiej zowiecie to Mażeństwem / co wlasnie jest škortácyá. A co ty pišesz / žeby tam ktoś miał zwáć Mażeństwo nieczysnością / tegoméi ja nie czytał / áni mamy tego obyczáiu. Wšakże ktoby tak rzekł / nie jest przeciw písmu s. *1. Reg. 21.* Jesli sa czysci studzy á zwłszczá od niewiášt. Skąd pokáznie s. Hieronym lib: 1. con: Iovinianum. Ze y w Mażeństwie jest iákaś nieczysność. *2. Apoc. 14.* Ci sa / ktorzy z niewiáštami nie sa pomázáni, bo pánnámi sa. Gdzie wtrácenie pánięństwa zowie pomázaniem. Bo iáko ty pišesz / jest *nausragium casutatis.*

Mażeń-
stwo ká-
pláńskie
semu gor-
še.

Albertus też Pighius. Nie piše ku zelzeniu Mażeństwa / tylko powiáda / že káplan tak grzeszy concubine máiac / iáko y zeniac sie. Wšak ieseze goršey czyni / kiedy sie żeni. bo concubine máiac / sro- móci y máze tylko kápláństwo / á zeniac sie lý y kápláństwo y ma- żeństwo. Jz to zowie Mażeństwem / co wlasnie jest škortácyá y świetokrádšstwem. Do tego ten káplan / ktory sie żeni / zágradza sobie drogę do chowania ślubu swego.

Przeto

Przeto y ś. Augustyn wcy: Ze takie Matżeństwa są gorze / niż cudzolośwa / *lib. de bono Viduitatis Cap. 11.* Aleć ani w Dekretach nie ma nądnieś po sobie. Są Kanony y ná *Concubinarios*, y ná *Coniugia sacrilega*, choć iedne mniety Karza / niż drugie / iako kto godzien: Czytay iedno lepiey / doczytaj sie. Otoż maś żeć nie my / ale Luter / y wy Ministrowie życie / hanbić / sromocić / stan Matżeński / y náuke dyabelski przepowiadacie.

[Papieżnik nie dowodząc o ślubie swym / ani też z pismá ś. wy / prawiac: gdzie Pan Bog Duchownym stan ś. Matżeński zaka / zał / tylko mowi że niektore od tego wyiał / iesli Duchowne abo świeckie niewyrażil.] Heretyk pisał / Ż Pan Bog wwsytkim stan Matżeński rozkazał / á iam mu pokazał że nie wwsytkim / ale wyzwolit niektore od niego. Rowšem zakazał go tym wwsytkim / ktory ślub czystości ślubowali Pánu Bogu: Co sia rozumie / tak o Duchownych iako y o świeckich / bo iednako wwsytkim Ewán / gelia służy / wśakże Heretyk powiáda / że te pismá tylko sie o świę / ckich rozumieia: A tak ná każde odpowiaáa / chce osobnego pi / smá o Duchownych. Heretyku iednác tylko v nas iesi Ewángelia / tak dla świeckich / iako y dla Duchownych. Ktora Ewángelia / rozkażue świeckim chować śluby / tak y Duchownych obowięzue / do chowania ślubow / niemáś v nas w tym różności. Tylkoć to / v was on nowy Ewángelista Luter nowa Ewángelia dla Mi / nistrów przyniosł / w ktorey rozgrzeszył wwsytkie Apostaty / aby / śluby niechowaiac / zenili sie / bo inaczey / nie mogłby sie był / tak / przedko ná Ministrzy zdobydź. Wam tedy ono służy / co mowi / A / postol ś. *ad Galat. 1.* Zesćie sie przeniesli ná inśa Ewángelia. Ale / my przestátemy ná oney iedney / ktora Pan Chrystus / y Aposto / lowie przepowiadáli / á tey Luterskiej nowej / y Dyabelskiej / nie przymniemy. Przeto też nie czekay ode mnie inśego pi / smá / ale też Ewángelia / ktora wyzwala świeckie od Matżeństwa / dowiódte tobie / że też y Duchowni wolni od stanu Matżeńskiego.

Naprzod iuz maś wyssey pismá / ktore obowięzua / tak świe / ckie / iako y duchowne / do chowania śluby wczynionego Pánu / Bogu / niechce powtarzać. Sluchayże dáley: Tak maś *Math. 19.* / Jesli tak iesi człowiecza spráwa z żoną / nie pożyteczna sie żenić / ktory

Jednás
Ewángel
ia tak dla
duchow
nych iako
świeckich

Dobra
rzecz nie
żenić się

im rzekt: Nie wszyscy poymuia słowá tego, ále którym iest dano: y przy
dáie: Sz rzeżancy, ktorzy się otrzebili dla krolestwá niebieskiego, kto
może poiać niechay poymuie. Góście Pan ná pytanie Apostolskie:
Jesli dobrze iest / nie żenić się / od powiádaiać pochwalit: Że do-
brze iest / nie żenić się. Jesze wkażuiac im co doskonalszego / przy-
dał: Że dobra rzecz odiać sobie wszyscy wolność do Malżeństwa /
co bywa przez ślub czystości. A ty co ná to ?

[Rozmowá o dárach wstrzymywalności / ták w stanie duchow-
nym / iáko też y świeckim / że się náyduiá máiacý dar wstrzymywa-
łości.] Chwata Bogu kiedyś się tego wždy náuczyl / że są ludźie
ták duchowni / iáko y świeccy / ktorzy máia dar wstrzymywalności.
Tegomci ia chéiat / y tegom dowodził: Otoż ona twoia náuka
Luterka / iáko by dla wszystkich Pan Bog stan Malżeński posta-
nowil / iest nieprawdziwa / y fałszywa / zgotá Heretycka / bo sam
sznawáš: Jz Pan Bog máiacých dar wstrzymywalności / wy-
zwolit od Malżeństwa. A ták niechcąc rewokuesz twoie náuke
fałszywa: lepiejci ták szczyz / y ták zámwždy czyni. Stad ia też zám-
kam / że Káplani máia dar wstrzymywalności / niepowinni się że-
nić. A toć mnie dosyć ná pokazaniu prawdy Kátholickiey / y fałszu
Heretyckiego.

Káplani
máia dar
powścią-
głości.

[Ina rzecz dowodzić / iesli stan Malżeński duchownym záka-
zány / á ina o dárach wstrzymywalności.] Alemci też wyssey do-
wiadł / że stan Malżeński iest zákazány duchownym / dla ślubu czy-
stości / ktory ślubowali: A teraz dowodze / że niepowinni się żenić /
máiac dar wstrzymywalności / ktory biera ná ten czas / kiedy ich ná
Káplánstwo świeca: Jáko Malżonkowie biera dar wstrzymy-
walności Malżeński / kiedy w Malżeństwo wstepuia: A powinni
sá sobie wiary y ślubu dotrzymać. Tá k y Káplani biera dar w-
strzymywalności Káplánstkiey / áby wiary y ślubu bogu dotrzymali.

Sluchayże iesze Ewángeliey Pána Chrystusowey / Math. 19.
Oto my opuściliśmy wszyscy / y posłismy zá toba / coż nam będzie ? w
tym słowie (Wszyscy) rozumieia y żony / bo to znać z odpowiedzi
Pána Chrystusowey: Wszelki ktory opuści dom / ábo bráćia / ábo sio-
stry / ábo oycá / ábo mátkę / ábo żonę &c. dla imienia mego / tyle stokróć
weźmie y żywot wieczny odzierży. To ták Ewángelia nášá: á two-
iá iáko :

Te słowa

[Te słowa masz tak rozumieć / że ktory czlowiek czasu prześlá-
dowania / dla imienia iego / to jest Chrystusa / wiecey onego wa-
zy niż żone swoie.] To teraz Ewángelia Luterska : Ale Ministrze
niemasz tego w Ewángeliey Chrystusowej / ani tam wzmianki czy-
ni / o prześládowaniu / tylko o opuszczeniu żon / y wssykiego / dla
imienia ie°. Czemuż to twoia Ewángelia Luterska przydaie : wśá-
ktem ia zgadł / że musiał Luter dla was inśa Ewángelia wymyślic :
wśáktże my nie przymniemy Ewángeliey nowej Luterskiej / prze-
stáiemy ná stárey : A tak mowiemy : że duchowni opuszczáac żo-
ny / czynia wedlug Ewángeliey Chrystusowej / y máia odptáte
wieczna. A Apostátowie biorac żony / wedle Ewángeliey Luter-
skiej / máia potepienie iż pierwszy slub zgwalcili.

[Jesliżes czlowiekiem / prośe / dotáż z pismá s. gdsie to náписа-
no aby P. Chrystus rzekł / Piérze / Janie / Jákobie / macie żony / mu-
śicie ie opuścic / rc.] Kiedybys ty byl czlowiekiem / tedybys ty
prześtal ná tym / com ci z pismá s. powiedzial dopieruczko : ale
widze żeś posiedł ná onego śaráná / ktoremu chočia odpowiedza /
až nie wie co ná to rzec / przecie on nowe gadki zádaie. Pokaza-
temci *de facto*, że Apostátowie żony opuścili / y Pan Chrystus to
pochwalil : až ty znouu sie pytasz / kiedy im to miánowicie rosta-
zał : A coż potym kiedy im rostkazal / poniewaž wiemy że tak w-
czynili / y Pan Chrystus obiecal im zá to záptáte wieczna : pobo-
bnoć dosyć ná tym. wśáktże y w tymci dogodze / o co pytasz. Ko-
stkazal im ná ten czas żony opuścic / kiedy Piotrowi / Andrzeiowi /
Jákubowi / Janowi / rzekł : *Podźcie zá mna, wezynie was rybitwá-
mi ludzi : á oni opuścimśy sieci, Oycá, (á Lukáš s. przydaie) y wssy-
śko, śli zá nim. Oto tu masz / kady ná wezwánie Páńskie opuścili
wssyśko : A toć jest / co Piotr s. potym wyznał. Otośmy opuścili
wssyśko. Podobno ieszcze rzecześ / że tu nie miánuie żony : wśátes
iuz miał przed tym / co to (wssyśko) zámyka w sobie / iáko sam P.
Chrystus wylicza / dom / brácia / siostry / Oćiec / mátká / żoná / sy-
nowie / rola. toć jest wssyśko co Apostátowie opuścili : Toć tak
masz ná twoie gadki : zdobywayze sie ná drugie iáko by on dyabet.
Dobrzeć o was Apostól s. powiedzial. 1. Tim. 3. Semper discentes,
& nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Toć to śmiálosć*

Minister
iáko śá-
tan gádk
zádaie.Chrystus
kázal opu-
ścic żony
Apostó-
lom.

heretycka, y owšem vpor dyabelski, iásney Ewángeliey nie wierzyć / á ládá plótkami o czy swoje zásepiác.

[Ze Apostołowie czásu swego vrzedu žony mieli / á onych nie opuścili. Sluchay / rć.] Toć tedy ábo Pan Chrystus / y Piotr s. o mylnie mowil / ábo ty niewiernym máćaczem zostániesz. powiádayze.

N. B. minister falsua pisano / rć. iac žony 21 postelom.

1. Cor: 9. *Izali nie mamy mocy, žony siostry, wodzić z soba. Aza ták mowi Pawel s. falszerzu? A náša Ewángelia ták ma. Nunquid non habemus potestatem, mulierem sororem circumducendi. To jest: izali nie mamy mocy, niewiásle siostry, wodzić z soba. iáko inni Apostołowie, y bráćia Pánscy. Toć ták wšyscy Doktorowie záwždy wykládali / náwet y sámi heretycy / nie wspomínájac tu žony. A przeciz ty smiesz ták iáwnie falszowác pismo? Nie rozdzielá tego Apostol / ále zlacza *Mulierem Sororem*, iáko owo, *Viri Fratres*. A ty to o žonách przewrotnie wykládasz / chocia nie czytamy w písnie / áby ktory Apostol žone miał / oprócz tednego Piotra / y to przedtym niži byl Apostolem. Aleć Doktorowie swieci / ták Lácińscy iáko y Greccy / wykládájac to o nabožnych niewiáskách / ktore wedlug obyčajiu Žydowskiego Apostolom sluzily: iákie tež zá Pánem Chrystusem chodžily / dodájac mu potreb. Aug: de opere Monach: Cap: 4. & 5. Otožes ty wierutnym falszerem y potwarca / co pismo s. falsuiesz / Powiádasz iesze:*

[*Act: 21. Philip: 5. Mieszkájac w Cezáryey miał cztery corki / sequitur že y žone / rć.*] A owšem *sequitur* žes ty máćacz. Bo ten Philip nie byl Apostolem / ále ieden z Dyákonow / o ktorym ácz pismo s. powiáda / že miał 4. corki / wšákže tego nie wspomína / žeby miał iesze žone / kiedy wšiety jest ná ten vrząd / sámá to przydáie Luterska Ewángelia. Te masz dwa dowody Ministrów o žonách Apostolskich / przecizw onym iásnym slowom Pánskim y Apostolskim. O sadžis tu káždy / iáko ci przewrotni falszerze pismo swiete iásnie falsua y wywrácaia / tegoć ich Luterska Ewángelia náuczyla. Przydáiesz tám iesze o Moyzešu / že sie powiáda wožil z žona / áleć Moyzesz nie byl Apostolem / tylko Žydowskim wodzem / otož Ministrá do Žydow obšylam. Znáć že ten Minister Žydem pachnie / á nie dšiw / bo jest onym oslem Moyzešowym / co žone ná nim wožil.

minister
žydem.

Sluchay

[Sluchay co Apostolowie o żonách Kieżey wstawili / ktora Clemens zebrałszy spisał.] A tam ieszcze czekał *Scripturę* St., aleć go nie zstacie / wciekasz sie do Kanonow / aleć y tenie pomoga. Bo w tym Kanonie ktory przywodzisz / nie każe tak porzucac żon / żeby ich kaptany zostawşy / nie mieli żywić / abo opatrować / chocia z nimi nie mieszkałi. Co iż tak jest / tamże masz drugi Kanon / gdzie kaptanom Apostolowie zakazuia sie żenić. *Can. 25. Ex his qui caelibes in Clerum peruenerunt, iubemus, vt Lectores tantum & Cantores (si velint) nuptias contrahant. Gdzie nie kaptanom / ale tylko Lektorom a Kantorum pozwała małżeństwa. Ocożes y z Kanonami przegrał: przetoż y przykłady y dowody twoie przeciw iasney Ewangieliey przywiedzione / fałszywe sa y przewrotne. Sluchay: że też ty ieszcze pisma / co Paweł s. mowi. I. Cor. 7. Kto daie w małżeństwo pánne dobrze czyni, a ktory nie daie, lepiey czyni. Słyszysz że lepiey iesi bydz bez małżeństwa niż w małżeństwie.*

[W tym Kápit: rozmawia Paweł s. nie o duchoronych ale o świeckich.] Tym lepiey *Ministrze* / tegomci ia też chciał / abys wiedział / że nie dla wszyckich iesi *Małżeństwo* / iako ty fałszywie wazyş. Aleś musiał rewołować twoy fałsz. Jesli tedy według *Apostola* s. lepiey świeckim bez małżeństwa niż w małżeństwie. Czemużby też duchoronym nie lepiey bez małżeństwa? *Iż* świętyma bydz doskonalszy niż duchoroni? A ia tak rozumiem: Jesli *Apostol* s. dopuścił świeckim bez małżeństwa żyć / daleko to słusniey przystoi duchoronym / ktorych wrzad iesi ofiarować / modylić sie / wczyc. *Sakramenta* śáfować / y inşe kaptanskié posługi odprawować / ktorym nie moze sie dosyc czynić / iedno bez małżeństwa. Dla tegoć tenże *Apostol* opisuiac *Biskupa* iaki ma bydz / tak mowi *ad Tit. 1. Trzeba* żeby był *dobrotliwy, trzeźwy, sprawiedliwy, śmiety, powściągliwy. Continentem, powiada* / abys wiedział / iż iako świeckim lepiey bydz bez małżeństwa / tak duchoronym rostkazuić / aby byli *continentes, powściągliwi* : coć tedy nie tylko samym świeckim / ale y duchoronym lepiey bydz bez małżeństwa. Dla tegoć one słowa tegoż *Apostola*. I. Tim. 2. *Ma tedy bydz Biskup bez nagánienia, maż iedney żony. Tak rozumieia Doktorowie* / że tu nie rostkazuić *Apostol* / aby każdy *Biskup* y *kaptan* pierwey żone porzucił /

Minister
Canon
cytuie.

Celibat
o biskupio
tow.

Lepiey
bez mał
żeństwa
w cyfrow
ści.

Biskupi
mażbydz
powścią
gliwi.

iat / niżli duchownym zostanie. Ponieważ pisac do Tytusa / także
 kapłanowi bydy *continentem*. Ale tylko roztazuje / aby żadnego ná
 kapłanstwo nie świecono / któryby po śmierci pierwszey żony / po
 tal druga żona. Co zowia *Bigamos*. bo to jest znák nieporościagli-
 wości. Jako też y ono. 1. Tim: 5. *Zoná jednego meżá*. to jest / która
 tylko jednego meżá miała / po którego śmierci moglá bydy do slu-
 bu czystości przypuszczona. Co sie ieszcze y stad dowodzi / iż ob cza-
 sow Apostolskich wszyscy Biskupi / którzykolwiek byli / y żywoty
 ich opisane mamy / byli *continentes* bez małżeństwa. To samo po-
 kazuje / iż duchowni według Apostolskiego roztazania nie máo
 mieć żon. Także też kiedy mowi Apostol s. *Rozwiązány jesteś od żo-
 ny, nie szukajże żony*. Słysz / że y tu nie roztazuje szukać żony. A
 Minister iáko *animalis homo, qui non intelligit quæ Dei sunt* komie-
 cznie roztazuje. *Frons meretricis facta est tibi: non vis erubescere*. A
 leć sie inż w pámietal / y rewoltował tak pisac.

[Páwel s. piše / kogo P. Bog rozwiązał z żona przez te do cze-
 sna śmierć. (Túe tak Apostol mowi / twoje to fałszywe przyda-
 eki Ministerze) *nie szukaj żony*:] otoż słuchaj / że tu nie roztazuje su-
 kąc żony / nie roztazuje też ty / ani szukaj duchownym żony / po-
 nieważ sie raz wyrzekli żon / inż im wiecey nie ray. Bo cie y one
 słowa Apostolskie potepia: *Błogosławienśta jest* / iesliby tak zo-
 státa wedle moiey ráby / gódie też wolne czyni wdowy od Małżeń-
 stwa. A Minister co? pozwała / á coraz rewoltuje swoy fałsz / bo
 sam widzi / iż nie dla wszystkich jest Małżeństwo. Działwieści Mi-
 nistrze jes sie polepszył.

N. B.

Minister
34 millet.

Wszakżeć ieszcze jedney rzeczy u ciebie sie w pominam: Czemużes
 nie odpowiedział ná one słowa Apostolskie / które o wdowách Bo-
 gu poslubionych nápisal. 1. Tim: 5. *Gdy sie zbestwiły w Chrystusie,*
chca iść zá meż, máiac potepienie, iż pierwsza wiara zlamáły. Gódie
 Páwel s. zakazuje Małżeństwa / tym co Bogu czystość slubowá-
 li pod wiecznym potepieniem: Ná to Minister ni słowá nie od-
 powiedział / y owšem iáko ślepy ominal. Tu cie trzymam wilku
 zą w sy; ná toć to bylo odpowiedzieć ieslis co miał / ábo wiec zgo-
 lá wyznáć żywa prawdę / że sluby trzeba chować: wolales sie Pa-
 pieżami zabawiáć / niż słowá Bożego słucháć. Ale ponieważes slo-
 wem Bo-

wem Bożym przekonany / musiałeś zamilknać / y iako dyabel wstąpić / nie ratnia cie już Papięże / bądź tego pewien.

[Jaki to próby Papięznika / prośe rozważ Czytelniku łaskawy.] Takie to próby Heretyku / ażeś musiał swoje fałsze rewokować / a na drugie próby musiałeś zamilknać. Toć takie próby.

Rzecz między nami : iesliże stan Matzeński duchownym zakazany od Pana Boga / abo nie. Nie tak Ministrze / zapamiętales coś pisał / podobnoć wywietrzała nauka. ale takieś napisał.

[Jż Bog stan s. Matzeński przed wke stany / tak duchowne / iako y świeckie postanowit.] Pamiętaj twoie słowa : przeczytayże sobie. Na tom ja tobie odpowiedział : że nie przed wchyskie stany jest Matzeństwo. Naprzod / nie jest przed te : ktorzy mają dar wstrzymywalności / iakoś y sam zeznać musiał.

Wie dla
wszystkich
stanow
jest mat-
zeństwo.

Powtorz / nie jest przed te : ktorzy powołani byli do stanu duchownego / iako byli Apostołowie. Potrzećie / nie jest przed te : ktorzym lepiej jest być bez Matzeństwa / niż w Matzeństwie. Poszwarte / nie jest przed te : ktorzy mają ślub czystości. na co musiałeś zezwolić twóim milczeniem.

Stad dowiodłem ci tego : że stan Matzeński / nie jest przed duchowne od Boga postanowiony / ponieważ oni mają dar wstrzymywalności / y powołani są do stanu duchownego na miejscu Apostołskie / y lepiej im bez Matzeństwa w czystości : a co wiesz / że ślubowali Panu Bogu czystość / ktorzy powinni dotrzymać. A tak wedle Ewangelii Pana Chrystusowej / duchowni mogą być bez Matzeństwa : iako sie też y pamiętki / y baby / iako Minister mowi / takie nąyduia w kościele świątym. O Lutrow to tylko / wedle nowej Luterskiej Ewangelii / nie godzi sie w czystości żyć : przetoć też niemáš wietsego wśeteczństwa / iako między Ministrami. aleć y panny y baby wśe nie lepsze są. Co abys wiedział / że tak jest / powiem ci co sie sstało w Niemcech. o czym piše Cornelius. Lib. de Eucharistia.

Stan mat-
zeński nie
dla ducho-
wnych.

Ze Minister ieden miał coś / kora sie dopuścił grzechu / aż bśiedzieć dośtala. gdy ja Minister z tego karał / odpowiedział mi : że m to sstała na kazaniu. *Melius est nubere quam vri.* Toć takie wśe panny są. Jaka proba / taka replika : Podźże teraz do starego Zakonu.

Minister
do Żydow
appelluje
N. B.

[Dziękuję że nie świadkiem pisim Mozysewowych nienisz: a to z tey przyczyny / zemci do wiodeł z Mozyseſa / iako Kaptani w stanie Malżeńskim żyli. Komuſz wiecey mamy wierzyć.] A owoſem miły Miniſtrze / ia to wiem dobrze / że kiedy idzie o żony / wolisz ty z Żydami trzymać / niż y ſámemu Pánu Chrystusowi / ábo Apoſtolum tego wierzyć: ále kiedy bys sie ieszcze obrzezal / bylby z ciebie nie ládá Żyd / bá moglbys y bárány oſiárować. Jednoć mi temu dziwno: że kiedyś cie niedawno wczyl dobrze czynić y pokutować / powiedziales / że to zakon Mozyseſow / mamy inſza náuke Ewángelija ſwieta. A teraz kiedy o żony idzie / odſtepuieſ Ewángeliey / á zakon przymieſ / badźże teby Żydem / kiedy sie tak napieraſ. Ale wżdy czytay pilnie Mozyseſa / naydzieſ tam / że sie y Kaptani pewnych czasow wſtrzymawali od żon / á zwlaſcza przez ten czas polki porządkiem w koſciele ſluzyli / ábo pożywać chleba pokładnego mieli. A kiedy im Pan Bog zakon dawał / rozkazał: Badźcie gotowi / ná trzeci dzień / á wſtrzymuywajcie ſie od żon. y inſzych czasow to bywało / coby podobno ciężko ná cie bylo / przeto rádzę żebyſ Alkoran Turecki przyiał / tam wſyſtko wolno. Powiedz że inż co o Papiieżách.

[Żebych Papiieżnikowi: bo widze że zbladzil w tey mierze / co Papiėje poſtánowili / to on p. Chrystusowi przypisuje / dobra droge wkazał.] Heretyk Papiieżniká ma wczyc / wlaſnie *Sus Mineruam*. Atolim ia tobie pokazał / co Pan Chrystus poſtánowil / y przez Apoſtoly ſwoie wczyl / nie z Polidora / ále piſmá s. Wſáťże ty wolisz o Papiieżách mówić: zda mi ſie / ieſli Pánu Chrystusowi nie wierzyſ / dáleko mniey Papiieżowi / mowże przecie.

papiężom
rzad przy
znawawli
niſter.

[Kalixtus I. Papięż 16. Rzymſki Anno 219. ten to poſtánowil y przykazał ſługom koſcielnym / áby żon wlaſnych nie mieli.] Dáwnoli temu Miniſtrze? Zda mi ſie że to inż beda czternaſć ſet lat / toć ták dawno według twego wyznánia Papiėje rzadzili / y ſtánowili. A czemużes nie dawno plocł / że Papiėje kiedy ſie wznieſć / rzadu nád koſciólem nie mieli: widziſ *Mendacem oportet eſſe memorem*. Otoż ſam zznawaſ / iako dawno ieſt *Calibat* w koſciele Bożym. A Malżeńſtwá / ábo ſkortacie Apoſtatow dawno náſtály: Dopiero od Lutrá / ieſt temu kilkadzieſiat lat.

Drużga / pátarz iáka to twojá prawda / gdyż ieszcze przed Kalix-
tem Clemens piaty Papiész / wczén Piotrá s. piše in Canonibus A-
postolicis Can. 5. Ze Apostołowie tak postanowili: aby żaden z
tych / ktorzy w Celibacie Klerykami zostali / nie poymowali żon /
oprocż Lektorow y Kantorow / ktorzym to wolno zostawali / ie-
sliby dżieli. Orocż nie Kalixtus to postanowil / ale tylko Erek-
cia czynil / tego co Apostołowie postanowili.

Co o Sylwestrze pišesz / iákoby miał ten Kanon Apostolski od-
mienić / znác że to z Polydora masz / cæcus cæcum ducit, ślepemu
wierzy / álcé nigdzie takiego Kanonu niemasz. A przecie Minister
wiecey wierzy Polydorowi / niŝ Pánu Chrystusowi / y Apostołom
iego.

Piše Minister ieszcze iedne fabule / o dŝeciennych gło-
wách z sádzáwki wyćiągnionych do ŝeści tysięcy / zkad ia ma / á-
bo Kroby tey báyki Authorem / nie wspomina / nie exáminuje ie-
sli to prawda / ábo nie / przecie zá żywa prawde wdáie. O tych d-
ono Apostol s. powiedzial. Et à veritate quidem auditu auertent, ad
fabulas autem conuertentur. **Bo co Ewángelia / co Apostołowie /**
co Doktorowie s. wczó / tego áni slucháć chco / ále kiedy láda dya-
bel nápiše láda bayke / temu záraz wwierzo / y zá Ewángelia przy-
ma. Poymái moze każdy poznác / iákó ći prawde miluio / gdyŝ
ŝie wieruenego kłamstwa nie wŝtydzo powiádać.

Niechce tey bayki refutowáć / bo to wczynil Bellármín y Bá-
roniusz w Kocznych dŝeciách dowodnie. Ale żeaby mogli każdy
poznác iáka to prawda / że co inŝy powiádaia / iákoby ŝie to dŝiac
miało / zá Grzegorzá pierwszego Papiész / to ten piše / Iz zá Grze-
gorzá siódmego / mendacem oportet esse memorem, á dardzy po-
wiádaia / że to miał pišác Odalricus Biskup / do Mikoláia Pa-
pieŝa / komuŝ wierzyć : áboć mu okulary z nosá w ten czas spádly /
áboć fałŝywe byly iákó y sam / y fałŝ mu pokazały. **Toc to iest o-**
no twoie putridissimum mendacium. Ale iesli chceŝ prawde wie-
dŝiec / nie trzebać daleko iezdżić / masz tam we Gdańsku Rynder-
haus / kedy dŝeci náleŝtone chowáia / kiedybyŝ je liczył przez te lá-
ta / iákó wáŝá Ewángelia Luterŝka náŝála / zda mi ŝie żeby ich byl
nie ieden tysiac / toc tam nie wiele Xieŝey / wiecey wáŝych Mini-
ŝtrow / czyieŝ one ŝa bełkárćietá / pycaj ŝie we Gdańsku / á fałŝow-
nie piŝ.

Ministro
we fabu-
ly.

Rinder-
haus
Gdański.

[Duchowni w Papiestwie ácz stan Matzeński powiádaia byđz Sakramentem/ wśáťze go odrzucáia/ háńbia y sřomoco. Jestli-
 że tego iednego nie godni/ *sequitur*, że inych godni byđz nie moga]
 Powiádamy Heretyku y czćimy iáko Sakrament / wśáťze go nie
 háńbiemy/ áni sřomocemy/ twoie to zwoyczáyne *Mentiris*

Aliż duchowne Pan Chrystus przez Apostoły od Matzeństwa
 wyzwoliť/ nie dla niegodności sie to sřáto : ále áby Káplani/ nie
 máiac cych świećkich przesřkod/ do swego wrzedu byli sposobniey
 sřymi slugámi Bożymi/ gdyż powiedzial Apostoľ s. *Kto z żona iest,*
stára sie o to co światu należy, iákoby sie podobáť zenie, y rozdwoiony
iest. Kto bez żony iest, stára sie o to, co Páńskiego iest, iákoby sie podobáť
Bogu. 1. Cor: 7. A wáśe matzeństwa Heretyckie nie sa tego godne,
 áby byly Sakramentem: bo ście ie sřortácyámi y sřwieto kradźtwy
 Apostátow pomázáli: y żadney łáski w nich ći Apostátowie nie
 biora/ iákomći wysřey z Lutrá pokazal. Dla tego ći teź przydal/
 że sie właśnie iáko byđło/ bez Sakramentu/ bez łáski Bożey mieśa
 ćie. Jáko koń y osieľ/ kroyzy nie máia rozumu, y tákeście Niemieś
 ckie kráie zásřmrodźili/ że ćiátem á sřortácyámi práwie śmierźicie.
 Czego beđzieśli chćiat/ damći pewne przytłády. Pominawośy plu
 gáwy żywot twego Lutrá / y was wśyćkich wćziow tego. czytay
Bolsecum de vita Caluini, wáśego teź cechu cźłowieká/ naydźieś, iż
 Káľwin byl Sobomitá. Tuz Theodorus Beza / kroy po Káľ
 winie nástapil/ co byl zac/ poznaś ptaśťá po tym głośie y pie
 rzu/ iż Sobomitá wśeteczny.

THEODORVS BEZA DE SVA IN CANDI.
 DAM ET ANDEBERTVLVM
 benevolentia.

Abest candida, Beza quid moraris?
 Andebertus abest, quid hic moraris?
 Tenent Parisij tuos amores.
 Habent aurelij tuos lepores.
 Et tu Vezelij manere pergis
 Procul Candidulaq; amoribusq;
 Et leporibus Andebertuloq;

Immo Vezelij procul valete.
Et vale pater & valete fratres
Namque Vezelij carere possum,
Et carere parente, & his & illis
At non Candidula, Andebertuloq;
Sed vtrum rogo præferam duorum?
Vtrum inuisere me decet priorem?
An quenquam tibi, Candida, antepnam?
An quenquam, anteferam tibi, Andeberte?
Quid si me in geminas secem ipse partes,
Harum, vt altera Candidam reuifat,
Currat altera, versus Andebertum?
At est Candida, sic auara, noui,
Vt totum cupiat tenere Bezam,
Sic Bezæ est cupidus sui Andebertus,
Beza, vt gestiat integro potiri.
Amplector quoq; sic & hunc, & illam.
Vt totus cupiam videre vtrumq;
Integrisq; frugi integer duobus.
Præferre attamen alterum necesse est
O duram nimiam necessitatem.
Sed postquam tamen alterum necesse est,
Priores tibi defero Andeberte.
Quod si candida forte conqueratur,
Quid tum? basiolo tacebit vno.

Co plugawsego nád serce tákíe: co smrodliwsego nád lezyt
ten. A iáko błogostáwieni czystego serca / ábowiem pána Boga
ogłobáia: Ták przelłeci / mieczyści / kroyzy czásu swego
dyabla w piekle poznáia.

Ná Examen Artykulu X.

O wzywaniu Świętych z Pánem Bogiem
żywiących.

Tworzyła bestya pasczke swoje / aby bluźnilá Bogá / y
przybytek iego / y te ktorzy mieszkaia w niebie / *Apoca. 13.*
Toć to otobie / y otwoich towarzysách Ministrách *Heretyku* Jan s. napisał: bo wy wásza wfeteczna geba / rzucaćie sie
ná Bogá / swiate iego. Gdyżem ia w Sumaryuszu wypisał nau-
ke kościoła swietego / o swietych wzywaniu / abys sie iey nauczył /
á ládá czego nie bluźnil: á ty miásto popráwy / iáko canis ad vomitum, & lus ad volutabrú. Nie wásza rzecz mieć spráwe z swiatemi /
boście sie wfelákiey swiatobliwósći wyrzekli: wásza rzecz smro-
dow Luterskich / Kálwińskich wacháć: Toć sa ss. wászy / umarli
iáko ie ty zowieš / boście teź sami umártymi / iáko o was rzecono:
Sinite mortuos sepelire mortuos. Tákże y ono: Non mortui lauda-
bunt te Domine. A nášym swietym włásta: Sed nos qui vivimus be-
nedicimus Domino. *Iż* Non est Deus mortuorum. iáko wy ieste-
ście z wászemi swietymi. Ale viuorum, iáko o nášych swietych *P.*
Chrystus mowi. A ták że my w perwnych potrzebách y chorobách
róžnych / swietych o modlitwe prosimy / iákoś ty to ná poczátku
zaráz polozył / rozumietac / żeś nas miał tym zagádnáć: nie frásny
sie o to / czekay málo / á obaczysz że to nie iest przeciw Pánu Bo-
gu. Ja poyde tym porzádkiem / ktorzy iest w Sumaryuszu / podo-
bnoć tobie niewiernemu / y zaślepienemu málo pomoże: wśáť że
żebyś dármno nie pracował / záplacéć iákoś godzien.

[W pierwszym scripcie moim náđ stonice niebieskie dowody y
przykłády pisma swietego przywiódtlem / że sam Bog iest dawcá /
Pan Chrystus iest iedyny posrzednik / wśáť mi Papieźnik nie od-
powiedziat.] Aza o tym iest controuersya *Heretyku* / postlo co
ná onego slepego / co dowódbil że stonice swiećci / á sam go nie wi-
dziat / wśáť

bział / wśakemci wypisał wiare Kościoła Katholicznego / że sam Bog jest dawcą / że Pan Chrystus jest tedy pośrednik / y przy czynca / á ty toż wyznawaś / dla czegoż tego dowodziś / o czym sporu między nami niemáš. Przejrzy ślepy / á obacz iakie to wáś fe dowody sa : że w każdym Artykule tego dowodziś / o czym sporu niemáš / y każesz sobie odpowiadać : iakoby głupi żak / ktory nieumieiac mówić o tym / co mu zádaia / ládá co inšego pleś cie. Boć my nie w ten sposób wzywamy świątych / żeby nam co dawali / bo to samemu Bogu własná / áni żeby byli cákami pośrednikami / iako jest Pan Chrystus / ktory sam Boga oycá meka y záługami swemi nam przeiednal / ále dla tego świątych wzywamy / áby to co on dawcą niebieski dáie / y Pan Chrystus / nam zástuzyl / świeci nam modlitwami swemi wprośli / czego my sami wprośić nie możemy. Bo chocia dawcą niebieski gotow dáć / y Pan Chrystus / iako pośrednik nam zástuzyl / przećie kázal prośić : *Proście będzie wam dano.* Jesliś tedy chciał co do rzeczy mówić / tego było trzeba dowodzić / że nie trzeba oto prośić co nam Pan Bog dáie. Co żebyś lepiej zrozumiał / pokazatemci iakie spory sa / z strony wzywania świątych. Naprzod / tedy spor jest o tym / Jesli świeci / ktorych wzywamy / po śmierci życia. A do tego dales sam przyczyna / że one święte z Pánem Bogiem w chwale wieczney żyjace / ná wietřa wozgárde vmárlemi zowieś / y ieszes przydał.

Świątych
ná co wzy
wamy.

Pierwszy
spor.
Jesliś wie
ci żyje.

[Apostołowie w prochu ziemi wedle ciała / áż do času dnia sa dneż odpoczywáie / iakos ci zá toba przyczyniac sie moga.] Właśnie iakobys Apostoly / y z ciałem / y z dusá w prochu pogrzebi. Jákos to wždy rozumiesz / bez dusny człowiecze : ábo nic wiecey nie zostáie po zmártych człowiecze / tylko proch : á dusá gdzie : ábo też umiera ? Takci własnje Nowochrzescnicy weza / á wždy sie przyś Nowochrzescicow. O toś ty sam wierutny Nowochrz N. B.
czeniec. A iesli wierzysz / że chocia ciała sa w prochu / ále dusze żyja / tedyć sie wždy dusá modlić moga. Czego ieslis sie nie mogł sam domyslić / ieszes wielki *Asinus*, gdyż y duchowie bez ciał żyja / y modla sie. O czym żebyś nie wacpil / dowiodlemci z pisma / że świeci żyja / y pismo ie żywemi / nie vmárlemi zowie. Ná co nie

mogac / y nieumieiac nic, odpowiedzieć / gadki y plotki sobie stro-
isf nie potrzebne.

[Pytam cie Papieżniku gdzie napisano / żeby święci żyli w zu-
pelney osobie.] Odpowiadam ci Heretyku / żeś ieszcze był nie wy-
sumiał / kiedyś te gadki pisał / przespac sie bylo z karczmy przyse-
dy / tedy byś był rozumiał iessi o zupełnych osobach mówie. Tak
tedy mówie / iako napisano iest. Matt. 22. że Pan Chrystus mówił.
*Jam iest Bog Abrahamá, Bog Isááká, Bog Iakubá, nie iest Bog umar-
tych ale żywych.* Pytamże cie o czym tu mówi Pan Chrystus / i-
essi o zupełnych osobach / czyli o duszach? Kiedy to zgadniesz / tedy
y to zrozumiesz o czym ia mówie. Uiechcesz toba certować Gram-
máryka / ale spytay sie tám twoich zakon / że cie nauczo / iako ona
figurá / *pars pro toto, á totum pro parte.*

Drugi
spor.
Święci
modlą się
za nami.

Drugi spor iest. Jesli Święci żyjący w niebie z Pánem Bogiem
wedle dusze / za nami sie modla. Ná co ty tak odpowiedasz? [Je-
na rzecz mówić / że sie święci za nami przyczyniá do Boga / co
Papieżnik opuścił / á ina mówić o duszach świętych umarłych lu-
dzi z Pánem Bogiem żyjących / że sie za nami przyczyniá.] A
to nowa Ewángelia á práwie Luterka / wedle ktorey Święci przy-
czyniá sie do Boga za nami / ale dusze świętych z Pánem Bo-
giem żyjących / nie przyczyniá sie. Pytamże cie Ministrze / á
gdzieś to tak napisano? A náša Ewángelia stára tak powiáda /
że y święci / y dusze świętych przyczyniá sie za nami / chceś to sy-
ścić? słuchayże á vsu nie zárykay.

Apoc. 5. powiáda Jan s. *Widziatens 24. stárcow* kiedy pádli przed
báránkem, máiac káždy cyry y czásse złote, pelne wonności, ktore sa
modlitny świętych. A stył się Heretyku iako sie dusze ss. modla?

[Papieżniku miátes wyrazić tego Jan s. rozumie.] Spodzie-
watem sie Heretyku / żeś sie miał sam domyslić / ale widze żeś i-
eszcze niedzny zaczął / trzeba cie nauczyć. Otróci / chocia Doko-
rowi Bábiniemu wyraże. Te stárcce rozumie Jan s. dusze świa-
tych / ktorych on báránek kwia swoia odkupił / iako mu tamże
dżeknia: Jesli wotpiś / czytay sobie tamże.

[Ci stárczy nie modla sie za żadnym człowkiem / ale báránká
wychwáliá.] To ty mówisz iako Heretyk / ale Jan s. mówi / że
wpádájac

wpadając mieli modlitwy świtych. Groźnietylko wychwalać /
 ale y modlitwy ofiaruia. A tak maś tu y duśe / maś y modlitwy św
 witych. Toć tak Jan ś. a co ty mowiś / iako Heretyk mowiś / co
 piśmu nie wierzyś. A iżeś on *luscus*, wkażać y drugie piśmo. *Apo. 6.*
Widziałem, powiada, pod otarzem duśe zabitych dla słowá Bożego, y
wotały głosem wielkim: Dokądże Pánie nie sadziś, y nie mićciś sie krmie
naszey? ic. Vlá co piśe Hieronym ś. contra Vigilantium. Jesli duśe
śś. wolaia do Bogá o pomśte nád nieprzyiácioly / báleko wiecey
prośa miłóśierdzia bráci swoiey / co sie iefce wiecey potwierdza
onemi słowy. 2. Mach. 15. Gdzie hetman Judaś widział Oniaśá /
y Hieremiaśá po śmierci modlaće sie / y mowi Oniaś: Ten ief
ktory sie wiele modli zá lud, y zá wśyśsko miásto. Coż ná to Minister?

[Takci Papieźniku / gdy nie moźeś piśmem Prorokow y Apo-
 ſtolor ś. dowodzić lepiey śnami Pogańskimi.] Takci Heretyku /
 gdy cie piśmem ś. doiejdziá / lepiey to śnami pogańskimi názy-
 wać / niź iáśnemu piśmu ś. wierzyć. Ale iesli o sny idzie / maś táś
 łowych snow bárho wiele w piśmie ś. odrzucze wśyśko piśmo ś.
 Naprzod / odrzuc on sen Jákuhá Pátryárchy. *Genef. 28. Sen o*
nego Abymelechá. Genef. 20. Sny Jozephá Pátryárchy. Genef. 37
Sny Pháraonowe. Genef. 40. Sen o Gedonie. Iud. 7. Sen Sa-
lomonow. 3. Reg. 3. y w Ewángeliey sen Jozephá ś. Matt. 1. Sen
erzech Arolow. Matth. 2. y inśyich wiele snow wyrzuc / á wśyśka
kieg ofie piśmá záprzy. Gdyż iako te sny / tak y Máchábeyśkie /
nie pogańskich / ale zákonnych / y bogoboynych ludzi łóściot ś.
przyiat. Jáko piśe Aug. ś. lib. 18. de Ciuit. Cap. 36. Libros Macha-
bxorum non Iudzi, sed Ecclesia pro Canonicis habet. Widziś że cy
woliś być nie tylo Nowochrzeńcem / ale y śmrodliwym Zydem /
niź sie z łóściotem zgádzáć. Aza sie iuż dowieś / y náuczysz / że sie
duśe świtych modla zá námi.

Trzeci spor ief: Jesliś kto inśy oprocz onego iednego poórze
 dnika náśe modlitwy ofiaruia / y zá námi sie modli. Pokazałem
 tedy naprzod / Jź teź Anyotowie ofiaruia modlitwy náśe: Tak v
 Tobiaśa *Cap. 12. mowi Anyot: Iam ofiarował modlitwa twoie Pá-*
nu. Apoc. 8. Wślapił dym kádzenia z modlitwa świtych, z reku An-
joła przed Bogá. Co nie Chrystus ale Anyot / te słowá ominał He-
retyk /

Kto sie zá
 námi moó
 bli.

retył/ iáko ten ktory widzac nie widzial/ á slyšac nie slyšal/ y słowa
tá nie wyrzekł ná to. Tu cie teź iáko wšedzie trzymam wilku
drapieżny.

2.
z obłašá
zá nas 2.
poštelo
mie.

Druga ieszcze: Jż nie sam Pan Chrystus / ále teź Apostołowie
mieli sie modlić/ tak mowi/ Ioan. 16. *W on dzień w imie moje prošić
bedziecie, y nie mowie wam, iż ia bede prošit Oycá zá wami.* Slyšyš
heretyku słowa Páńskie: *A nie mowie wam iż ia bede prošit/ ále
wy bedziecie prošić.* Toć nie sam Chrystus.

[W tym Káp. tásmie mowi/ że w imie iego modlić sie mamy / á
nie w imie Swiętych. Nie o tym teraz rzecz heretyku/ nie kugluy
áni krać wići: á widziš żeš ty on lis krecacy sie przed ogáry / ábo
przed kłiem. Nie kugluy mowie po powrošie / boć Apostołowie
y šwiećci inšy/ proša w imie iego: ále iź Apostołowie máia sie mo
dlić nie Chrystus/ o tym tu tá rzecz.

[Jż przydał do tych słow/ ia nie bede prošit: dokłáda niżej / że
iħ Oćiec sam miłuje / o co beda prošić / iáko prošbami swemi o
trzymáia.] Tak jest Ministerze/ tegomći ia chćiał / y musiates zeš
znáć / że nie sam Chrystus proši / ále Apostołowie / ktory to iáko
otrzymáia / o co proša. šoyže inž przy tym.

[Aby sie Andrzej / Piotr / mieli modlić w tych słowiech / nigdy
sie tego nie doczyta człowiek.] Ábo šaleteš heretyku. Otos do
piero zeznal: nie Chrystus / ále Apostołowie sie modla. Ábo An
drzej y Piotr nie byli Apostołámi: wiera miates goroczke kiedys
to pišal / bo plećieš ládá co.

3.

Potrzenie / dowiodłem tego: że nie sam Pan Chrystus / ále teź
dudzy Chrzešćiánie / máia sie modlić zá drugie. Tak Iakob: 5.
*Modlćie sie iedni zá drugie / ábysćie byli zbáwieni / ábowiem wie
le može wšlawiczna prošbá špráwiedliwego.* Rom: 15. *Proše was
bráćia przez Pána nášego Iezusá Chrystusá / przez miłošć Duchá s. áby
šćie mie wšpomagáli w modlitwách zá mná do Bogá.* 2. Cor: 1. *W kto
rym nádzienie mamy / iź teź ieszcze wyrwie / zá pomocá nášá w modli
twie zá nas.* 1. Theš: 5. *Bráćia modlćie sie zá nas.* Theš: 2. Theš: 3.
Minister przypátruiać sie tym dowodom / wšmiecha sie iáko sam
piše. Ale gaday iedno dáley heretyku / wyžrzyš / iź po tym smieš
chu / bedzieš plákal iáko Krokodyl / ktory duše pożyraš.

Swiá,

[Świadcstwa y przykłady / nie o umarłych świętych / ale o żywych rozmawiaia / Abraham / Pawel / Jakub / będąc w żywocie / na tym świecie : ci za inne ludzkie / a ludzkie za nie się modlili. A toć ma grunt w piśmie / y to nie wymuie nie pośrednictwu Chrystusowemu.] Tym lepiej Ministrze / znać że vždy masz *lucida interualla*, żeś się tego nauczył : iż to nie wymuie pośrednictwu Chrystusowemu / kiedy Aniołowie / Apostołowie / y wszyscy inſy Chrześcianie / modla się za nami. Pamiętajże już Ministrze / że modlitwa cudza / nie wymuie nie pośrednictwu Chrystusowemu : choć Pan Chrystus jest pośrednikiem / przećcie y Aniołowie / y Apostołowie / y inſy Chrześcianie / mogą się modlić za nas ; y my możemy ich wzywać / aby się za nas modlili.

modlitwa
świętych
nie wymuie
nie pośrednic
twa Chry
stusowe
mu.

Pochwala to Minister / że to nie wymuie pośrednictwu Chrystusowemu. O coż ieszcie idzie Ministrze ? Toć tedy kiedy też świętych w niebie będących prosimy o modlitwę / nie wymuie to nie pośrednictwu Chrystusowemu / bo jednakas modlitwa jest : A ciż święci / ktorzy tu będąc modlili się / ciż się y teraz w niebie modla / wedle rozkazania Chrystusowego. Nie bądźże już wpoznym / ale iakoś dopuść inſym modlić się / iednym za drugie bez krzywdy pośrednictwa Chrystusowego / dopuść też y świętym.

[Ale święte umarłe / ktorzy w prochu leżą wzywać / aby się przyczynili do Boga / w potrzebach ratowali / do nieba doprowadzili / iako w kościołach wolaia / tć. to jest przeciw Bogu / y to krądnie cześć / y sławę pośrednictwu Chrystusowemu.] Dusze sprawiedliwych są w rekach Bożych / a nie tknie się ich reką śmierci / zdąto się salonym / że umarli : a oni są w pokoju Sap. 3. Pátrz brzydki trupie / iako ty przećcie dusze ludzi świętych w prochu grzebieś / owa ty chceś być Turkiem przezdzieki. Nie o prochu teraz mówimy / ktorogo znać masz pełne oczy / aż y plugawa gęba / ale mówimy o duszach / o ktorzych wyszey mówiles / iż żyia / czemuś ich znowu morzyś ?

A naprzód mówimy o Aniołach świętych : Cić w prochu nie leżą : mówimy o duszach Apostolskich / ktore też w prochu nie leżą / y o duszach inſych świętych / ktore także nie leżą w prochu / ale z Panem Bogiem w niebie żyia. Choćia tedy ciała w prochu leżą / wśakże

wszak ich dusze sie modla / iáko widziat Jan s. o czym wyszeby bylo. Abo powiedz kiedy to w piśmie s. jest / zeby to bylo przeciw Bogu / y posrzednictwem Chrystusowemu / prosic o modlitwe tych dusi / ktorzy tu ciála w prochu leza. A po ki tu byly w smiertelnym zywo cie / kiedy smy ich wzywali / nic to niwymowalo posrzednictwem Chrystusowemu. Prose cie kiedy to tak pisano swiete wazy: Wszak wy nie bez pisma / pokaszte teraz to pismo.

Chrystus
jest po-
srednik
ciem prze-
cie swiecie
modla sie
za nami.

[Przywiódtlem w pirowym scipcie moim / wyraźliwe dowo-
dy / ze P. Chrystus sam tylo jest posrzednik między Bogiem y ludz-
mi.] Wiem ze Pan Chrystus sam jest posrzednikiem naszym /
a przecies pozwolil / ze kiedy swietych tu iesze / ná tym swiecie
bedacych prosimy o modlitwy / nic to nie wymnie posrzednic-
twu Panu Chrystusowemu: Przetoż cie pytam kiedy to napisano /
ze kiedy tychże swietych dusi / ktorzy tu ciála w prochu leza wzy-
wamy / wymnie to posrzednictwem Chrystusowemu / gdzie o tym
pismo ?

Aboć Chrystus nie jest posrzednikiem zywych iáko y umarłych:
Sluchay co mowi Apostol s. *Rom: 9.* Wia toć Chrystus umarł /
y zmartwych wstál / aby y umarłym y zywym panowal. Jestie
tak / tedyc y umarłych y zywych / jest jednym posrzednikiem. Jest
sie Swietych / ktorzy dusze zya w niebie / nie godzi wzywac / dla
tego aby sie nie wymowalo posrzednictwem Chrystusowemu: nie
godzi sie y tych / ktorzy tu iesze w cieie smiertelnym sa wzywac /
aby sie temuż posrzednictwem nie wymowalo. Alles co pozwolil.
Ergo y ono pozwolic musis / ábo zgotá matas y pismo falszuiess.

N. B.

Posrzednik náš Chrystus rzeki Apostolom Ioan. 16. *W on dzień
w imie moje prosic bedziecie. I nie monie wam, iz ta bede Oycá pro-
sit za was. Posrzednik to rozkazal. Jesli o co Oycá prosic bedziecie
w imie moje, da wam, prosicie, wezmiecie. Posrzednik toż przez A-
postoly rozkazal. Jacob. 5. Modlcie sie jedni za drugie, abyście byli
zbawieni, ábowiem wiele moze wstáwiczna prosba spráwiedliwego.*
Nie wymienia tu / ani gdzie indzie / iesli przed smiercia ábo po
smierci. Ale zgotá modlitwa Swietych záwse wazna / bo máo
ten przywilej od posrzednika swego. Przetoż tak zamykam.

Kto krádnie / co on jedyny posrzednik nádal za przywilej
Swietym

Świętym swoim / jest złodziey. Ale minister to kródnie. Ergo **Mi** N. B.
nister jest złodziey. Ergo go dzien powroza.

To tobie Ministrze / abyś umiał one dawna przypowieść. *Honorans honorabitur.* Jako ty y Świeta w niebie / y ludzic wczirwe na ziemi czcisz / takci sie to nagradza. Coż ieszcze ?

[Papieżki argument przypomnialem. Jako do krola przysta-
pic nie mozesz / musisz mieć przyczynę / ktorym rozrzucit. co Pa-
pieznik ominal.] Pewnie ten wściekly heretyk przepil oczy na
ten czas / kiedy moy Summáryusz czytal / áza kiedy wysumiecie pu- N. B.
sty lep tego / tedy pilniey przeczyta to w Summáryuszu. A tym
czasem ieszcze mu powtorze / tak masz w Summáryuszu / ktory
cie piecze jako ogien piekielny sáatána.

Przygánia Minister dowodom naszym kiedy powiádamy : Je-
śli v krola síla moze przyczyna tych / ktorzy w lásce krolewskiej <sup>Przez przy-
sáitoty do
p. Bogá.</sup>
sa / daleko wiecey v Bogá / wazy przyczyna przyiaciól tego. Nie
podobna sie ten Argument Ministrowi / powiádaiac / że krolestwo
Chrystusowenie jest tego swiáta. Ale nie dziwuy sie / znać że Mi-
nister nie wiele pisma s. czytal / y nie rozumie go : Czytajze v s.
Jobá 42. Job slugá moy bedzie sie za was modlit / oblicze tego
przyjme. *2 Gen: 20.* Sam Bog rozgniewawszy sie na Abimele-
chá / nie inaczey sie vblagal / áz sie Abrahám za niego modlit. A
tak Bog rzekl : *Abrahám bedzie sie modlit za cie, y żyw bedziesz.* A N. B.
slyszysz to gluchy Ministrze / że y on krol niebieski chce / aby sie przy-
iaciele tego za drugimi do niego przyczyniali. Naucz sie tego Do-
ktozre Babiński / á nie bluźni. Toć tak masz w Summáryuszu.

Pátrz jako zdraycá jest Minister / ktory tak to falszywie y zdra-
dliwie vdaie przed swemi / iakoby mu nie odpowiedziano / cho-
ciam mu odpowiedzjal. *O mendacem nequissimum.*

[Jesliby Świeci byli posrzednikami naszymi / nas w potrze-
bach ratowali / mlales wyprawic / iásnie pokazác z pisma s. á mo-
te dowody rozrzucác / czegos nie uczynil] Ná rozrzucanie two-
ich dowodow / skoda dobrych widel / láda topáca moze smrodli-
wemi bluźnierstwami twoimi iakó gnoiem plugawym / wlasne oczy
twoie záplusnac y gebeć zatkác. Świeci nie sa posrzednikami
takimi / iaki jest Pan Chrystus / w sátkze z nas modlitwami ratuna

w potrzebách nášych / wyprowilem iásnie z písma s. y Heretyckie Klacki w plugáwa á bluznierska gęba twoie wetkalem : á iesli tego Heretyku nie czuiesz / nie dšiw : bo żaden ślepy iásnego stonća nie widzi. Stadze sie też dowodzi y ono coś ná początku položyl / że sie godzi róžnych Swietych w niektórych potrzebách y chorobách wzywáć / áby nas modlitwámi rátowali.

N. B. Ták Lenartá s. wzywamy / áby wybáwił wieźnie modlitwa s. s. Sebástyana y Rochá / áby morowe powierze oddalil modlitwa / tákże y inszych. Przyczyna tego jest / iż P. Chrystus dal Swietym swoim tákowa moc. Matth: 10. *Niemocne vzdrawiajćie, umárte w skrzesajćie, tredowáte oczysćiajćie, czárty wyrzucayćie.* A iż nie káždemu Swietemu wšytkie dáry bywáia dawáne / iáko piše Apostól s. 1. Cor: 12. *Iednemu bywa dána mowá mądrosći, inšemu wiára, drugiemu iáská vzdrawiánia, drugiemu czynienie cudow. &c.*

N. B. Dla tegoż w róžnych potrzebách inszych Swietych / ktorzy tákí dar máia wzywamy. Toć ták písno s. nas uczy. *Tandem bona causa triumphat, & verbum Domini manet in aeternum.*

A Minister, iáko plugáwy wieprz / nie w prochu / ále w błócie wala sie. O Monstrum horrendum, ingens cui lumen ademptum. Jeszcze zádáie Minister.

[Jesli wiećie że grzech swiete umárle wzywáć / y onych o rátu niek prosić / czennuz ie zá Bogi chwalicie.] Nie prawda to Ministerze / bo my wierzymy / że nie grzech jest Swietych wzywáć : ále to grzech / fałš y potwarz mowić / iáko ty Ministrze czynisz / powiádaiac / iáko bysmy swiete zá Bogá chwalili. Znác Ministerze / że nie umiesz / y nie rozumiesz przykazánia Božego / ktore mowi : *Nie mow fałšywego świádectwa: temi kłamsťwy y fałšami zwođzicie / y záwodzićie przekleći Ministrowie / ábo ráczey / włásne dyabelskie naczynia / duše ludzi prostych / kładac to ná nas / co jest włásny wáš fałš. Nō sic impij nō sic.* Niemaš ministrze co zádáwáć mušiš fałšem y potwarzá nárabiać. Wiemy y to / że iáko zákazano jest wćie káć sie do Swietych o modlitwa / iákoš miał / *Iob: 4. y Genes: 20.* A ták ten przeklety / ktory zowie przekletymi swiete / ták *Genes: 27.* mowil Bog do Abraháma / *któ ćiebie przeklina / będzie przeklety.*

A iesliá

Nie jest
grzech s. s.
wzywáć.

N. B.
Swietych
zá Bogi
nie chwá-
šimy.

A jeśli ty Ministrze Nowochrześceniem jest / niewiem / to ty /
 to wiem / że tak właśnie mowiś jako Nowochrześceniem : Świate
 umarłymi zowiac / a w prochu ziemi / dusze y z ciałem grzebiac.
 Tak też Nowochrześcenię czynia. Ex ore tuo, te iudico serue nequa.
 A świeci też na twoje bluźnierstwa tak odpowiadają w niebie :
 In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimi-
 cos nostros.

Ná Examen Artykułu XI.

O wodzie święconey.

Szwano się dyabeł wody święconey boi / y kiedy go pokro-
 piał / wola : przetoż nie dźwirnie się / kiedy się też w Mini-
 strze ożywa / y te wode bluźni / skoro go nie pokropiono.
 Tak wołając [Jż samemu Bogu chore uzdrawiać ta moc przy-
 stała.] I jeszcze przydaje. [Pan Bog jednym słowem uzdrawiał /
 tobie tego czynienie rozkazał ani takiej mocy dał / rć.] Skąd każ-
 dy obaczy / że ten Heretyk bojąc się wody święconey / zaprzął się
 Ewangelii / która uczy : że Pan Chrystus dał te moc Apostołom
 y wiernym swoim. Matth. 16. Niemocne uzdrawiajcie, umarłe
 wskrzeszajcie, tredowate oczyszczać, czarły wyrzucać. Czytales to
 kiedy Ministrze? Sluchajże jeszcze / Mar. 16. Znaki tych którzy v-
 wierzą, následować będą; w imię moje, czarły wyrzucać będą, weże
 będą brąc, y choćby co śmiertelnego wypili, nic im nie zaszkodzi, ná cho-
 re kłaść ręce będą, y uzdrowieją, &c. Otoż masz Ewangelia / że P.
 Chrystus dał moc uzdrawiać ludzkie / czarły wypędzać / rć. wierzyś
 że temu Ministrze? Przecie Heretyk tak iasney Ewangelii nie-
 wierzy. To jedná.

Druga / pisał ten Heretyk / że chore uzdrawiać woda święcona
 jest przeciw słowu Bożemu : A tam mu słowo Boże ktorego nie ^{2.} woda w
 widział / wetkał w oczy / y dowiodłem przykładem Elizeusa ^{30.} zowia.
 2. Reg. 5. który Naamaná woda vleczył. Powiedz Ministr-
 strze / jeśli to przeciw słowu Bożemu Prorok uczynił :

[Elizeuš wody oney nie świecił ani poprzysięgal.] Nie o toć idzie Ministrze / jeśli świecona albo nie świecona: ale że Pan Bog woda wzdrowia chore / czegoś ty przal / a teraz musisz sie twego matáctwa wstydić. oto masz słowo Boże. A do tego / iáko to śmieš mowić żeby nie świecona była? Wspomni ná swoje słowa ktoreś tu nápisal. [Sam Pan Bog ia iuž poświecił.] Jeśli poświecił / tedyć świecona: a czemuž ia ty teraz zowieš nieświecona: Mendacem oportet esse memorem.

Dowiodlem tegož y drugim przykládem oney sádzawki / przy kóściele Salomonowym. Ioan: 5. Do ktorey kto pierwszy wstąpił po wzruszeniu wody / byl wzdrowiony od ktoreykolwiek choroby: Heretyk nie wiedział co rzec ná to / milczac ominal. Oto masz Ministrze w Ewángeliey: iż wodá poświecona od ofiar ktore w niey plokáne / wzdrowiała chore; a sluchay dobrze / iż wzdrowiała od káždey choroby. milczy Heretyk ná to.

Jezeze dowiodlem y trzecim przykládem. Ioan 9. Jdž vmyy sie w sádzawce Syloe: y sedl / y vmyl sie / y przešrzal. Ná to Minister zádáte mi kłamswo / y fals. [Kłamswo / Bo wody tam nie poprzysięgal] Minister ráczey kłamcá y potwarcá / bom ia tego nie písal / żeby ia Chrystus poprzysięgal / álem to nápisal / že ten slepy woda byl wzdrowiony ná oczy. [Fals / že nie wodá to spráwila / ále Chrystus.] Sprošny blužnierco / ázaby Ewángelista miał fals písać? Sluchay niewierny Heretyku / co rzekl P. Chrystus: Jdž vmyy sie w sádzawce Syloe / po sedl / y vmyl sie / y przešrzal. Gdžte iáśnie powiáda Ewángelista / iż vmywšy sie přešrzal / o tož Pan Chrystus woda wzrok ślepemu przywroćil. A ciebie slepy Heretyku zá te blužnierstwa slusnie zášlepil / že iá snemu písmu nie wierzyš. Máć Minister wiecey przykládom w Summáryušu / iáko wiele Pan Bog przez wode dšivnych rzeczy czynil / ná ktore milczy / iac ich nie powtorze. To druga.

Trzecia / nápisal byl Heretyk. [Choćby wšytkie wody morz / kie czlowiek wylal ná dyabla / nie bedžte sie bał tego.] Zádałem mu tedy / žeć ná niego nie wšytkie wody morzkie wylano kiedy go chrzczo no / a přećie Minister wierzy / že sie dyabel bał oney ero chy wody / chy báby dyabel w nim zoštal / ktory tak bárzo te wo de blužni.

Papiera

3.
Bog wo-
da wy-
pisa dy-
bly.

[Papieżniku / iestes iako gracz ktory gáydy sroí / á srony sie mu pekáta: ina mowic o chrzcie / á ina o wodzie święconey.] Pánie Ministrze gáydá / nie dobrze graš / nie to tobie kazono grát: ále žes sie ty przal / iakoby przez woda y infse Elementá nie vzdáwial / áni diabelftwá nie wypedzał: oco žemci iásnym słowem pokazal / že tež woda wypadza dyably. A tys sie nie mogli tego zápreć / ále miásto odpowiedzi / gáydami sie bawíš. Náucz sie tež dy tego pierwey mily gáydá / že Bog woda ná chrzcie wypadza od nas dyabelftwá: zá tym sie y tego náuczysz / že y woda święcona ná dyably odpedza: nie žebyśmy sie znouu chrzcieli / ále iš onego dyabla ktoregośmy sie ná chrzcie odrzekli / gdy nam chce škodzić / od nas Bog woda święcona odpadza / á kto tego przy / ten bližni Pána Chrystusa y słowo tego swiete / iako ten gáydá czyni gdy mowi / iš woda święcona gruntu w piśmie s. nie ma. Zádámci ieszcze infsa note / wšlyšym iako ta zágráš.

Czwarta tedy iest. Pytaš sie często / gdzie Pan Chrystus y A. 4.
 poštołowie wczyli wody święcić? Odpowiedziałemci wklázuac Kto náus
 grunt wody święconey w piśmie swiety. y ieszcze powtorze. i. Tim. 4. byl woda
 Wšelkie stworzenie dobre iest, á nic nie ma byđž odrzucono, co z dzie-
 kanáwaniem bywa przyjmowano. Abowiem pošwiecone bywa przez slo-
 wo Bože y modlitwe. Te słowa wykládatac Chryzostom s. powia-
 da / iš Apostol s. chce dowodzić / iš pokármny bywáta pošwieco-
 ne przez modlitwe / probuie tego per uniuersalem propoſtionem / wš-
 felkie stworzenie dobre bywa pošwiecone. Ale pokármny sa dobre
 stworzenia / á tak y pokármny bywáta pošwiecone. Z tychže słow
 Apostoľskich y my probuie my o wodzie święconey / przez one pro-
 pozycya. Wšelkie stworzenie dobre bywa pošwiecone przez słowo
 Bože y modlitwe: Ale woda iest stworzenie dobre: A tak woda
 bywa pošwiecona przez słowo Bože y modlitwe. Toć my tak z
 gruntu pisma s. dowodžimy wody święconey. Ná te słowa Mi-
 nister o žonách y o miesie zágral. Pánie Gáydá žle nádymaš / nie
 o tym teraz rzecz / žerway máto / y tego miesá bedžieš syt. Gray-
 že przedšie.

[Tego sie tá m nie doczyta / žeby Páwel stworzenie iakie kazal
 święcić] Temuminištrowi przystoynie z gáydami á zwiáſczá z ko-
 zlowe,

złowemi chodit' / niž pismo s. czytač / bo y co czyta nerozumie. Slu-
chayže iedno mily Gaydá / tač nápisano : *Wselkie stworzenie iest do-
bre* : ty powiádaš / počárny : wiem že počárny iest stworzenie do-
bre / ale przećie počárny nie iest *wselkie stworzenie* / iest tego stwo-
rzenia wiecey : tež woda iest stworzeniem / y zámyška sie w tym slo-
wie. *Wselkie stworzenie* / a tač može ia tež šwiećit' iáko inše stwo-
rzenie / wšákže ty iáko slyše nie mogles sie tego doczytač / žeby Pá-
wel s. kazal iákie stworzenie šwiećit' : boie sie *Ministrze* že ty podo-
bno pilniewy kózla nádymaš / niž pismo s. czytaš. A iákož sie tego
Doktorowie šwiećit' doczytałi : Doczytal sie s. *Cyryllus Catech.* 3.
Sicut mundi cibi sunt immundi in uocatione diaboli : ita aquam simpli-
cem fieri sanctam in uocatione Dei. Doczytal sie tego y *Cyprian* s.
lib. 1. Epist. 12. Oportet mundari & sanctificari prius aquas a sacerdote.
Doczytal sie *Clemens* lib. 8. Const. Apost. Cap. 29. Doczytal sie s.
Dionisius Areopagita Eccle. Hierar. p. 2. Cap. 2. Aqua ab Episcopo
sancta prece & inuocatione sanctificetur. Doczytal sie tego y *Bási-
lius* s. lib. de Spiritu S. Cap. 27. Že wody šwiećenie iest *Trádicia*
Apostolska. *Niewspomínám* inšych oycow šwiteřych. Czemužes
sie ty tego nie doczytal / czego sie či ludžie šwiećit' y wczem doczytaš
li : peronie či *megáydami* sie bawili iáko ty *Ministrze*.

Pyta sie iescze *Minister* gdsie *Apostolowie* náuczyli wode
šwiećit' ? Sluchayže náuczacie y tego : *Pise* s. *Clemens* lib. 8.
Constit. Apost. 29. *Iž* s. *Matheus* *Apostol* rozkazal wode tymi slo-
wy šwiećit'. *Domine Sabaoth Deus virtutú, creator aquarú, &c. Sanctifi-
ca per Christú hác aquá, & tribue ei vim sanandi, depellendi morbum, lu-
gandi demones, expellendi insidias, per Christú spem nostrá, &c.* Od *A-
postolow* náuczyl sie tego s. *Dionisius Areopagita* / ktory pišac
de Eccl. Hierar. C. de Baptismo : powiáda že woda bywa šwiećená
wzywáníem imienia *Božego* / náđ nia. Takie y *Cyryllus Catech.* 3.
mowi iž woda bywa šwiteá wzywáníem *Boga* / náđ nia. *Am-
brosius* lib. de his quæ inuocantur Cap. 3. včy / iž woda křyžem šwie-
ćim ma byđž šwiećená. Takže *Augustyn* s. lib. 6. con. Iulianum
Cap. 8. Toč tač či oycowie šwiteř náuczyli sie od *Apostolow* šwie-
ćit' wode. A przećie diabel przez *Ministra* bluzni šwiećená wode :
ale by nabáržtey bluzniš / przećie musí vćiekač / przed nia / y *Mini-
ster* musiał / to zeznáč (Toč bylo *Papiežniku* nieco choćiaš nie do-
rčey

Doktoro-
wie o wo-
džie šwie-
ćeney.

Apostolo-
wie iáko
woda s.
wšákžie

rzeczy o wodzie poprzysiężoney / żeby chore wzdrowiała / dyabły
 wyganiała / zc.] A wierą panie duda / iuz baczyś żeć to było nie-
 co / tym lepiey zseretyku kiedy sam znaś / że to było nieco. A czemuż
 owo przydacieś [co fałsz jest] wiec powiadaś że było nieco / a
 przećie powiadaś [co fałsz jest.] Toć tedy com ia powiedział by-
 ło nieco : a co ty gadaś / to niewstydlivy fałsz. Jesze Ministro
 wi oto idzie iesli wodá świecona ma moc grzechy omyć : Takze
 wiedzy Ministrze / iz ná grzechy śmiertelne naprzedniey se jest le-
 kárstwo pokutá / przez ktora też y grzechy powśednie odpuszcza-
 ia : wśáłze też powśednie bywáia ináczey zgládbzone / to jest / stru-
 cha serdeczna / modlitwa / y insemi dobrými uczynkami / a do
 tego y woda świecona / y to tyłko tym ludzjom / ktorzy sa bez grze-
 chu śmiertelnego / w łasce Bożey. Bo ácz krew Chrystusowá o-
 mywa grzechy náše / wśáłze aplikowána przez elementá / iáko
 ia tu nam aplikuiá przez chrzest y pokute / ná zgládbzenie wśyśt-
 kich grzechow : tak też bywa aplikowána przez modlitwa Páń-
 ska / y wodę świeconá y inše rzeczy / ale ná omyćie tychże grze-
 chow powśednich / tym ktorzy sa w łasce Bożey : A to stad dowo-
 dze / Iz o to prósi káptan P. Bogá / kiedy te wode świeći / máiac
 po sobie słowo Boze. Prośćie á bedzie wam dano : Já ktora modli-
 twa wierzymy że nam grzechy powśednie P. Bog odpuszcza kie-
 dy sie kropiemy. Stadze sie dowodzi że też wodá świecona / domy-
 bydło / od škody broni / y żyznosć dáie ziemi / iz o to prósi káptan
 świecac wodę. A ponieważ jest obietnica Páńska / Oczkolwiek
 próśćie bedziećie w imie moie da wam. Wierzym temu / iz iáko mo-
 dlitwa jest wáżna / tak y rzeczy modlitwa poświęcone sa skutecz-
 ne do tych rzeczy o co prósiemy. Ná to wśyśtko Minister iákieś
 hultáyskie y kárzemne słowa zádáie / ktore nechay sam pokúnie.
 Aż potym gada [Jesli sam Bog / mowi Dawid / miáśta strzedz nie
 bedzie / próżno ten cznie / ktory strzeze / próżna też wodá świeco-
 ná] Przećie ia wiem / iz Minister domu / komory / y zony strzeze / y

Grzechy
 powśed-
 nie woda
 świecona.
 zgládba.

Straz mi-
 nistrowá.

iąko bluźnierca pokropić / ale by trzeba spozego kropidła.

[Jestliby woda taka moc miała / prozno P. Boga o błogosła-
wienie prośa / ale tylko by z łocielktem iedzić / a zboza kropić.]
Widze Pánie gáydá že sie ná lekki chleb bierzesz / a ia rádze / *Ora &*
labora, tedy cý woda świecona nie závádzi. Wśáł powiedziáł
Pan Chrystus : O co będziecie prośić Oycá w imie moie / da
wam. Niechayże też twoi słucháczé / mierobiáczé / tylko z Pácierzem
po roli chowza / wśáł wyzryś iáko sie náiedza. Tálic sá herety-
ckie argumentá.

Coz dáley wniéś Pánie gáydá ? Jużes wśyśtko wyśpiewáł :
cożes wygráł ? To / że Bog iáko przez inśerzeczy stworzone / táł
też woda świecona dyabelśtwá wyrzuca / chore wzdrowia / rzeczy
docześne záchowuie. Coś wygráł ? A táł tobie też ono służy / co
ś. Hieronim nápiśáł ná onego heretyká Wigiláncyśá : dyablá
ktory was opetá / bázro terzeczy świecone mecza. Przetoz iáko w
onych ná cíele opetáných / gdy ich woda świecona pokropia / wo-
ła y wrzeszczy : táł przez was / ktorych duśe opetá / wrzeszczy iz to
czáry / bálwochwálśtvo / bluźnierśtvo / świeconých rzeczy wy-
wác / sydzácz z tego wśyśtkiego / czego záváśe dobzy Chryśćiáne
poczawśy od śáných Apostolow wzywáli.

Alle ná wietśa mełke temu dyablu / przypisá tu co Pan Bog zá-
wždy czynil przez te wode świecona. Piśe ś. *Epiphánus / Haresis*
30. iz Jozeph woda świecona czáry rozpędzil. *Theodoretus in vi-*
ta D. Aphrata, wspomina / že śáráńcza / ktora bázro śkodzilá / wo-
da świecona odpędzil. Toż uczynil *Theodorus Archimandrita* ,
iáko piśe *Metaphrastes* w iego żywóćie. Tenze bydló od powie-
trza / woda świecona vleczył. Návátnośći też morśkie / ktore śá-
tan wzbudzáł / vspokoil ś. *Germanus* woda świecona / o tym pi-
śe *Beda in Hist. Anglic. Quintianus* Biskup / dom w ktorym wśy-
ścy chorowáli / pokropil woda świecona / zá czym wśyścy wzdrowi-
wieni : táł piśe *Greg. Thuron. S. Chryzostom* w *Aneyochley* cho-
rego iuz wmieráiącego / woda świecona wzdrowil / iáko piśe *Me-*
taphrastes w iego żywóćie. *S. Brygidá* táž woda wzdrowilá tre-
dowátého y ślepego / táł piśe *Surius* w iey żywóćie. *Fortunatus*
Biskup / noge zlamána iednego *Gothá* / pokropiwśy táž woda
wzdrowil

minister
nie rád
robi.

Wody ś.
wioconey
śutki.

vzdrowil. *Greg. lib. 1. Dial. C. 16. S. Marcellus Biskup / gdy sá-
tan przestadzal / aby bożnicá Pogańska zápalona / nie gorzála /
woda swiecona potropiwšy / sášana odpedšit. tak piše *Theodo-
retus lib. 5. Cap. 21. Piše teź *Beda lib. 5. Hist. Cap. 4. Jziedná zá-
cna Páni / potropiona woda swiecona / ozdrowialá záraz / tak
že sluzyla gošćiom do stolu. Inšych wiele cudow časow posle
dmiešych / nie wspomina. Niechayže sie teraz w tobie dyabel
puta / smierdzacy Heretyku.***

Exorcyzmy Luterskie.

Jáko Luther swoje Lutherany náuczyl dyabelstwo
odpedzáć / nie woda swiecona / ále smrodem.

Bzechwala sie Minister, iż oni nie woda swiecona wyga-
niaia dyabelstwo / á czymże tedy Ministrze? [Modlitwá
tá jest *flagellum*, bicz ktorym dyabla wyganiamy.] A praw-
dáš to Ministrze? Niewierz temu / nie tak was Luter náuczyl /
podobnoš tego Exorcyzmow nie czytal / otožci ie przypise / ábyš
sie nie poskáryl / zemci nie odpowiedziat.

Acžci mie wšyd o tym pišac / ále ná háńbey záwšydzienie wá-
še wspomnie co o Luterze piše in Colloqu. mensalib. Ioannes Faber.
zbieráac jáko on piše Fragmentá Lutrowe. Táké tam Exorcyz-
my piše. Naprezod tedy *Titulo 24. de Daemonibus* mowí Luter: Dya-
bel przechadza sie zemna po dormitarzu / bo mám jednego y dru-
giego dyabla ktorzy mie strzega / kiedy mi pokoju nie dáda / wpu-
szam ie do posládku / bo tam ich mieysce. Toé tu modlitwy nie
wspomina. Wtóry powiáda *Tit. 26. de Tentat: Nalepše lekare-
stwo jest ná pokusy / mowí o Mácholécie y inšych blaženštwách.*
Toé nie modlitwá Ministrze.

Trzeci / *Tit. 24. Gdy cie sášan nágába / záwšydz go mowiac:
vtrzy mi dyable posládek tezykiem / abo kóšule splugáwiona zá-
wies nášy. To nowy Exorcyzm nie modlitwá.*

Czwarty / kiedy mi sášan grzechy záruca obciázáac sumnie,
nie moie / tedy mu mowí: Slys dyable / tezem splugáwil pludry

moie/ przypis też to do inšych grzechow.

Tit. 27. Piaty / powiadał Doktor Luter Roku 1533. iż każdey nocy ocknowšy/ zaraz mi dyabel stánie chce sie disputowác / á ia go *crepitu ventris* odpedzam. To Luterskie kádzidlo.

Támže. Szosty / powiadał też Luter / iż kiedy ináczey nie mogli zbydš dyablá / tak mowil do niego : Jam náplugáwił pludry moie / idziš powachay ich.

Támže. Siódmy / powiadał y to / iż iedná niewiásta / gdy do niey przyšedł dyabel / iáko szurek po tožu biegáiac / oná záfurzyła mu z pošládku rzekac : Náści dyable laste / weduy do Papiéža po odpusty. A tak dyablá odpedziła.

Tit. 26. Ošmy / kiedy mie / powiada / dyabel nágába / tedy mu mowie / Teraz dyable mam spác / bo to jest rozkazanie Bože. A iesli mi sie przedšie vprzykrza / tedy mu rzeka : Mily šatánie / mam ieden ieszcze grzech / splugáwiłem pludry moie / idziš otrzy nimi geba twoie. A iesli ieszcze nie przestánie / tedy mowic : šwiety šatánie / modl sie za mie. Otož to nie Boga / ale šatána wzywa.

Tit. 25. Dšewiaty / kiedy czárámi mleko odbieto / ieden z wczniow Luterskich Pomeranus w mleko náplugáwił / y zmieszał rzekac : Ziedz teraz šatánie. To powiada Luter nalepsza šeuka.

Tákci Luter vczyl odpedzác dyablá / y sam tak czynil / á gdjež tu oná twojá modlitwa : *Omylites se Ministrze* / nie tak Luter vczyl / oto czytay pilno. Vtechćiales wody šwieconey áni soli / áni kádzidla / otožć kurzy pod nos Luter šurodem swoim / wachayze teraz y krop sie šurodem Luterskim / á day pošoy šwieconey wodzie / slusniey tobie Luterskiemu Ministrowi Luterskich šurodow wachác / niž o wodzie šwieconey pišác.

Ná Examen Artykułu XII.

O pošćie y roznošći pokármow.

Azpierwšy / ktozy Exáminowal Jerwe w Ráiu / o bráko wániu pokármow / byl on wáš chytry dyabel. Od tegož sie y ci Ministrowie náuczyli Exáminowác / iákom to w
Summáryusu

Summáryuszu pokazał. Z czego że sie Minister wymawia. W nec mu tego dowode / tylo pierwoey postuchaymy / z czego nas ten Minister Examiniue. [Co my o poście nauceamy y trzymamy / pierwošy scrypt moy naucey.] Tegom sie ia z twego scryptu nauceyl Ministerze / że wy nic o poście nie nauceacie ani trzymacie / bo kiedyš nauke Kátholicka o poście fałšywie z potwarzámi wypisał / swoiey nauki ániš wspomniat : to znać že wy nic o poście nie trzymacie. Dopiero ná końcu Artykulu przyeknales / że to post wáš.

[Serce swoich nie obciążáć opilstwem.] Toć tedy post wáš jest / Post Serce nie vpiáć sie / záczyń to idzie : Ji kiedyš sie Apostołowie nie post tykli nie ścili / tedy sie vpiáli / takžey Pan Chryštus. Takáć to wášá Lu vpiáć sta. terška Ewángelia. Niesze przydáies. [Abo przykładem Niniue / ábo choćby cšlowiek dzień ábo pul dnia nie iadł / nie grzeszy tym.] Niesniat heretyk wymienić wiecey / ále tylko dzień ábo pul dnia. Toć tedy wšystek post heretycki jest / ábo sie nie vpiáć / ábo śniadania nie ieść. Ale kiedy nie postczo / moga sie Post Serce vpiáć. Pytamže cie Ministrze / á kiedy w post ie kto śniadanie : y tykli nie grzeszyli tež ten / ábo nie ? Odpowieš mi potym. A teraz we śniadáć. dług twego wyznania / takie sa posty wáše / nie vpiáć sie / á śniadania nie ieść. Co przydáies o nášych postách.

[Byle miesá nie iadł ábo mášá w post / choć sie vpiie / cudzołóstwo / y mezoboysstwo popelni / toć post Papieski.] Pytam cie / kiedyš o takim poście czytal v Kátholikow ? kto to tak vczyl kiedy ? iesli sie z tego nie wywiedzieš / fałšerzem wierutnym / y kłamacz wšetecznym zostanieš : ále iuž podźmy do Examen.

Naprzod opuścivšy inše / Examiniue / iesli post zá grzechy došyc czyni / y Pána Boga blaga. Záklalem tedy tego wežá pišmem š. Jonášá Proroká / ná kšorego kazanie / Niniuitowie zá Post Wine powiedzieli post taki : Ludžie y byáto nie škofstuiá nic, nie bedžie witow. ich nikt karmić, y wody nie beda pić. Abo tego oblekli sie w wory y woláli do P. Boga. Toć tu nie mowi nie vpiáćcie sie / ále nie nie škofstuećcie / á nie tylko dzień / ábo pul dnia : ále ážby sie P. Bog zmiłował. Ná to pišmo wáž przez Ministrá kšyka powiá dáiac. [Ten przykład nie mowi / postem došyc vczynili / ále iášnie okázuiá práwa pokute miášá Niniivem ie. Inna rzecz jest /

Post 34
grzechy do
17c czyni.

aby człowiek postem za grzechy dosyć uczynił / a inna mowić o ná-
wrocentu.] Rowšem mowi przelley wezu : Bo tak Jonasz po-
wiada. *Widział Bog uczynki ich że sie nawrócili od drogi złośliwey,*
y zmitował sie Bog nad złością ich. Oto dwie rzeczy wspomina u-
czynki y nawrocentie ich / ktoreś to uczynki : że sie w wozy oble-
kli / y nie nie skosztowali : á do tego z sercá sie nawrócili / ná co
Bog pátrzac / zmitował sie. A toć jest dosyćuczynienie ktorym
vblagáli Boga / że mu dosyć uczynili zá grzechy / onym nie iedze-
niem / y worámi / y nawrocentiem swoim.

Zátula przećie waź vsy / y nie chce slucháć o tych uczynkách. Já-
klinam ćie przećie wezu przelley / pátrž ná pokute w worách / y
nie iedzeniu / y nawrocentu *Uiniwitow* / iáko dosyć czynili zá grze-
chy. A ieslić ná tym iednym máto / czytayże *1. Reg. 7.* Kedy po-
szac sie Żydzi / z Samuelem Boga vblagáli / y zwycięstwo z nie-
przyaćiela otrzymáli. *3. Reg. 21.* Acháb krol złośliwy / gdy Boga
rozgniewał / dla oney winnice / odštawšy sie wloštennica pošcił :
A tym Pánu Bogu dosyć uczynił / y gniew tego ná on czas vbla-
gał. Tož czynill Żydowie zá času Hester y Judych. *Náosłátek y*
Joel Cap. 2. vpomina grzesšnych / aby sie nawrócili / *w pošćie y plá-*
czu y żalu. A slyšyš wezu / iákie ma byđž nawrocentie : że ma być
w sercu / ále żeby záraz Boga błagał postem / pláczem / žalem. O-
tož to iedno bez drugiego nie ma byđž.

Brátkowá
nie pokár-
now.

Powozre examiniute ten waź / iesli to brátkowánie pokármow /
we dni pošnie iesi dobre. Gdšie mi zádaie : iáko bym mu ná ono
pismo / *1. Tim: 4.* o dyabelstich náukách / nie odpowieszál. Po-
dobnoš wezu zátulá vsy / ktedy ćie záklináł pismem : ále czytay
iedno ten Artykul / znaydžies to tám. A dla lepšey pámieći / po-
wtozjeć.

Jáka iesi
diábelstka
náuka o
pokár-
mách.

Páwel s. pišac o dyabelstich náukách / piše przećie w Heretykom /
ktorzy niektorzy pokármow / iáko zlych y nieczyštych / nie do czás-
su tylko / ále záwše pošywać zákážowali. Ale Kátholicy / (iáko
mowi Augustyn s.) pewnych czásow nie iadái miešá : nie przeto /
żeby zle ábo nieczyšte bylo : bo inszych czásow iedza ie; ále dla vtra-
pienia ćiáiá swego. A ná lepšá pewnošć / sluchay stow sámego
Augustyná s. *Lib. con. Adimantum Manichæum. Cap. 14.* Hos enim

Man

Manichæos designant, qui non propterea temperant à cibis talibus, vt aut concupiscentiam suam refrenent, aut infirmitati alterius parcant: Sed quia ipsas Carnes immundas putant, & earum Creatorem Deum esse negant. **Toć ták Augustyn s. Sklad nichay každy pozna, iáko ten wáż przetlecy, to co o tego heretykách piśmo mowi / on ná Pościeól Kátholicki wlecze: ale iedenze dyabel, ták w Mánichay, czykách, iáko y w Lutrách, tylko postáwz á imie odmienia. Toć iuż maś porwore / ná toż odpowiedz / bed sieś miał niżej wiecey.**

Znam sie przecie zemci byl ná iedne rzecz nieodpowiedział / o roż ći teraz odpowiem. **W Lukásá Cap. 10. Gdy P. Christus wysłat zwalenniki: Iedzie á piycie co przed was potozá. / 1. Cor. 10. Cokolwiek w iátce przedáw. iá iedzie, nic sie nie pytiac dla sumnienia. Po wiádamci zem slyšat o iednym Ministrze / co go krutiem / y wilkiem czestowano mowiac: Iedzie á piycie, co przed was potozá, aleć Minister nie chciál ieść. Drugi teź kupil w worze kotá miásto záiacá / nie chciálci go przecie ieść.**

Pytam cie / Jesli ći Ministrowie zgrzesyli przeciw wáśey Ewángeliey: gdy to zgádniesz / ia teź tobie odpowiem. Záklinać cie ieśce weźu słowem Bozym. Rom. 14. **Dobra rzecz ieś nie ieść mieśá, y nie pić winá. Oto tu chwali iáko ieść rzecz dobra brákorwianie pokármu. A ty co? Przecie kšyła wáż. [Tu nie o rożności pokármow / ale mieni abusum, zbytek, gdy ludzie pokármem brzuch nákládáta.] Wtáśnie iáko w ráiu Pan Bog powiedział: Smierćia umrześ. A wáż przecie: Zadnym obyczáiem nie pomrzećie. Ták y tu Páwel s. powiáda: Dobra rzecz nie ieść mieśá y winá nie pić. A Minister iáko wáż mowi: Tute ieść dobra, ale tylko abusum, zbytku sie strzedz: weźu przetlecy / skódzec ten wyklad? Tute mowi Apostol, áni wspomina zbytku / ale zgólá / że dobra rzecz mieśá nie ieść / áni winá pić. Czemuż ty fałšwieś piśmo s. Tute bylby weźem / kiedyby nie fałšował. Co ieśce zrozumiesz lepiey / z drugich słow / ktore wprzedziły ráimie.**

Rom. 14. **Wšyisko wprawdzie ieś czyste, ale złe ieś członickowi, kto ry ie z obráženiem. Góśie Apostol s. uczy: Jz potráwy dobre y czyśte / we złe sie obráćacia / y máżá tych / ktorzy z goršeniem / ábo obráženiem iedzá potráwy dobre / wczac brákorwiania. Ná to kšy**

Ła wáż.

ka waſ. [Nie mowi o roznoſci pokármow / ale o roznoſci o ſob: Rozumiey tych / ktorzy ácz widza że pokármny ſa dobre / waſkafofie poſwiecaia.] Przeklety wezu / nie kſhykay ná Apoſtola ſ. Mowi tu y o oſobách / mowi y o pokármách: *Iſz czyſte pokármny*, Słyſyſ to / czyſte pokármny eſtáia ſie zle y nie czyſte iedzacym / z obrażeniem. Jedenże pokárm ieſt / czyſtym / y nie czyſtym / roznych czáſow / y roznyh oſobom. A toć ieſt co wazy koſciol ſ. Zec pokármny ſa dobre y czyſte / ale ſie eſtáia nieczyſtymi / kiedy te lubze iedza / z obrażeniem bliźniego / y zwierzchnoſci / y koſciola Bozego. Jz iedza czáſow záležánych pokármny / nie ſluzace czáſowi pokuty / ze wzgárdá / ták ſie eſtáia zle. A toć przeciw tobie ieſt / co powiádaſ / że pokárm nie pomáże. Oto pomáże / kiedy zgorſzeniem ieſt. Ani teſz tu Apoſtol ſ. wſpomina ſwiecenia / twoie to faſſe y kſhykáníe wezu przeklery. Jz niemaſ co inſzego odpowiedzieć / ná eáť iáſne ſlowá Apoſtołſkie / kſhykaſ ná ſwiecenie. Wſkákemci iúž wyſſey powiedział o tym ſwieceniu *1. Tim. 4.* Wſkákemci rzenie ieſt dobre / poſwiecaia ſie bowiem przez ſlowá Boże / y modlitwe. Coſ mowiſ ná to: *O to każe Apoſtol ſ. ſwiecić pokármny mianowicie / do czegoſ ſie ſam znał / á teraz przyſ. Mendacem oportet eſſe memorem.*

Swiace
nie pokár
mu.

Maſ o tym przyklad ſámego Pána Chryſtuſa / który chleb y ryby Błogoſławil. *Matth. 14. 7. 19. cap. 15. 7. 16. Marc. 6. 41. Mar. 8. 6. Ioan. 6. 11.* O tychże rzeczy ſwieceniu / ták piſe Auguſtyn ſ. *lib. 2. de peccatorum meritis, & remiſſ. cap. 26.* *Verum & ipſos cibos quibus ad neceſſitatem ſuſtentandæ huius vitæ alimur, ſanctificari idem Apoſtolus dixit, per verbum Dei & orationem.* Ale to dyábla tego boli / boby rad / żeby ſie nam wſyſtkie rzeczy w truźne obroćily / przeto kſhyka / ná to ſwiecenie / o czym było wyſſey.

Jeſcze waſ kſhyka ná one ſlowá. *Matth. 15. Co w uſla w chodzi nie pokala człowieká / ále co z uſl nychodzi.*

Pokárm
iáto máže

[Rozwaſ ieſti iedná kreſká tych ſlow / o roznoſci pokármow ſluzy.] A czemuſ ná to nie odpowiedział / comci tu przypifał: *Tyſ wyiáchal z temi ſlowy kſhykáiac / że pokárm nie máže. Ná to odpowiedzialemci. Jáko máže / iáto teſz nie máže. Tego ty zá nichawſy / co inſzego iáto waſ kſhykaſ / pykáiac co to do roznoſci*

ści pokármow służy? Ocoś cię tego naucz. To służy abyś wie-
dział że chociaż pokárm nie pomaga sam przez sie: Wszakże bies-
dy go też zlym sercem przeciw postuśenstwu / ze wzgarda y zgor-
seniem / ná ten czas máże / toć to jest co z wst y serca pochodzi.
Przeto zrad táka jest rozność pokármow / że ktore obrażáia sumi-
nienie y postuśenstwu / y obrażáia bliźniego / temu máš brákwáć /
y nie teś ich / bo ináczey pomáże cię. A rozumieš wezu pietelny:
Táć te słowa słuža do rozności pokármow: táž y one słowa:
1. Cor. 10. Gdzie zákáznie teś ofiárowáných rzeczy bálwanom /
słuža do rozności pokármow. Schowáže to do kramu twego /
boš y sam musiał to zeznáć. Do tego y ná one słowa. Rom. 12. Ten
ktory ie, niechay nie gárdži, nie iedzącym. Nie wiedział wáż co
kšykáć.

Ale ná one słowa 2. Cor: 6. *Badžcie iáko studzy Boży w pościech.*
Gdzie Apostól s. przetláda / że post nas záleca Bogu / nie pokárm
Wlázał wáż co kšykáć. [Przez posty Páwel s. nie rozumie Pá-
piezkiego postu / ktory w rozności pokármow záleży / ale post w
skruśe y zálości zá grzech / w mocney wierze / w trzeźwości / w
mierności / bogoboynym y pobožnym żywoćie.] Toć ták ten
wáż opisuje swoy post. Sluchay wezu przetleky słowa Božego /
kiedy post P. Chrystusow opisuje. Matt: 4. *Porćit 40. dni y 40. no-
cy, potym táknáť.* Toć tu nie mówi w skruśe / wierze / trzeźwości /
bogoboyności / ale w táknieniu / to znáć że nie iadł ani pil. Abo ieš
slibyš ták po swemu rozumiał / tedyby P. Chrystus nie miał trze-
źwości / mierności / bogoboyności / tylko przez one czterdziešci
dni. A po onych dniách / tedy sie P. Chrystus wpijáť. A prawdáš
to wezu przetleky? Táž y ono co o Apostolách mówi. Marc: 2.
Ze sie nie pošćili. Toć sie podobno wpijáť / boć iesli to twoy post
bydž trzeźwym / tedy kto sie nie pošćil / nie jest trzeźwi. Atedy tež o-
pisuje post Dániwitow. Iona 1. *mówi: Ludžie, bydło, woty, y ow-
ce, nic nie vkusa. &c.* Táž opisuje post swoy Dányel Cap: 2. *Ia
Dányel płakátem przez trzy tegodnie, chlebám mitego nie iadł. y mieso
y wino, nie postaťo w wšćiech moich. Nie wspominať inšych dla
przedłuzenia. Ale šlad sie wezu náucz iáťi to post / ktory pišmo o-
pisuje / žebyšny y P. Chrystusá y inšych Swietych wedlug przepo-
moženia*

Post Gere-
tycki nie
wpliáć sž.

Post Chry-
stusow iá-
tupáć.

Post Dáni-
elá s. mie-
šá nie iešć

możenia nąslabowali. Wolno Ministrówi od wſyctkich potár-
mow pościć ſie / ieſli może. A my tak czynimy iáko przepomoże-
my / według ſłowá Bożego.

Już wſyctko ten wáż co wniat / przeciwo poſtom wyſtonal :
gdzie może każdy oſadzić / iż ſłuchájac Miniſtra kiedy przeciw po-
ſtom y brákowaniu potár-
mow mowi / właſnie iáko bys onego
weźá piekielnego w Ráiu ſlyſal / gdy wſtáwicznie wola / czemu
wam tego ieść zákazano ? áza nie wſyctko dobre ? Wymawia ſie
Minifter. [Adani y Ewá mieli roſkazanie / my nie mamy takiego
roſkazania.] Roſkazálcí weźu Apoſtol. Rom: 14. *Acz wſyctko czy-
ſte, ále zte ieſt człowiekowi, który z obráżeniem pożywa. Dobrze ieſt
mieſá nie ieść, y nie pić winá, y w czym ſie brát twoy obraża y gorſzy.*
Aza to nie ieſt roſkazanie. A Miniſter przedſie zrze mieſo z obrá-
żeniem bráciey y bliźnich ſwoich / y wzgárda wſyctkiego Kościoła
Bożego / niedbájac ná zgorſzenie. by ſie iedno názarł. Jeſcze ſie
wymawia / czemu od poſtu odwodzi.

[Od poſtu wáſzego zmyſlonego.] Nie od zmyſlonego weźu /
ále od takiego iáki piſmo s. opiſnie / iákos iuż ſlyſal. [Rożność
potár-
mow nie ma gruntu w piſmie.] Rożność y brákovéanie po-
tár-
mow / ma cákże grunt w piſmie / iákomci iuż pokazał. Ani to
ieſt dyabelſka náuka / o ktorey mowi Apoſtol s. 1. *Tim: 4. Jákom-
ci wyſſey pokazał. Alec to ráczey dyabelſka náuka / ktora ieſcze
dyabel w Ráiu záczał mowić y gánić rożności / y brákovéanie po-
tár-
mow. Dyabel naprzod nie proſzony / ſam to pytanie wniósł do
Ráiu. Czemu wam Bog zákazał ieść ze wſelkiego dzewá Kay-
ſkiego ? Toż pytanie Miniſtrowie popieráto / iáko wáż exámino-
wał zákazanie Boże : tak Miniſtrowie wſtáwicznie exáminuio.
Czemu wam Kátholikom zákazano ieść ze wſyctkich potraw ?
Nie ſlycháć bylo w Ráiu tey Ewángeliey przeciw brákowaniu
potár-
mow : wáżta naprzod wniósł. Z cákáć Ewángelia naprzod
heretycy do nas przyſli / áby każdy ſiad poznal / iż heretycy ſa
náſieniem onego weźá piekielnego.*

Jeſzemci iáko powiádaſ nie odpowiedział ná liſty Papiezkie /
ktoremi mieſo ieść pozwała w poſt niektórym z potrzeby / dla
zdrowia złego / że ſie nápieráſ / otożci powiem. Gorſe to liſty /
ktore

Roſkazá-
nie bráko-
wánia po-
tár-
mow.

Diabelſka
náuka
przeciw
brákové-
aniu potár-
mow.

ktore Luter rospisał / y wy Ministrowie wołacie dáiac wšytkim wolność / ták chorým iáko y zdrowým mieso ieść poście. Dla czegož to czynicie : Peronie nie z nabożeństvá / ále z lákomstvá / boście zá táka Ewángelia biskupstvá oštedli / kóšcioly polupili / klastory wykrádli : y iesteście z oným Judášem iáwne mi zlodziejemi / bo licá ná was záwše mamy / to gorša niż listy Papiestie. A iž ty nie chwalíš obžárstvá Niemcow twoich / y tego / že sie Niemcy iáko šwinie zábiúta / dayže pokoj y pokármom nášým / á pátrz swoich Niemcow / bo ták Niemiec bedžie w piekle dla zbytkow / iáko y kto inšy.

Opomináš sie ieszcze / ábymči wypisal iáko Luter obžárwšy sie zdechl. Džieluiác žeš mi to przypomniál / ále zetrway málo odlože to ná koniec / tám to bedžieš miał wedlug žadže twoiey.

A twoje *putridum mendacium* musíš wziác w gębe.

Ná Examě Artykułu XIII.

O Prymácie Biskupá Rzymškiego.

Je bylo nigdy žadnego Heretyká / ktoryby sie nie miał ná tego Papiěža rzucác. Jedno tež doznál tego že to twárdy kámen Papiěž : o ktory wšyscy Heretycy lby swoje potlukli / y do pieklá pošli. Luter / Heršt džisiejšych Heretykow / ták že sie ná niego grožil. *Pestis eram viuens, moriens ero mors tua Papa.* Wiednym sie žiěšćilo že byl pestis, ále w drugim nieprawde powiedžiał / bo tego dyabli wšieli / á Papiěž postáremu Papiěžem. Tylko že tá pestis, žostáwila *Ministros pestes hominum* : ktoryž tež w tym Misřzá swego nášláduia / iáko on byl *Propheta mendax*, ták y Ministrowie iego. Žániost sie byl ten Minister ná iákieš wielkie Examen / ážci žániechawšy Papiěža / examinié napřeso š. Piotrá. Ale mogles to imie examiniowác / wšákbyš vyžřzal iáko sie go wšydzim. Žábáie tedy Minister Piotrowi š. napřod. [Piotr š. w Rzymie nie byl / ná štolicy nie siedžiał / ani pánowal]

minister
examinu-
ie Piótrá
s. iesli byl
w Rzymie

Rozumiałem ministrze / żeś też miał Piótrá s. examinowác / iesli
człowiekiem czyli sátnem / iáko brudzy examinowa. Dziekuiec /
żeś wódy láskawosy ná s. Piótrá niż inšy. A wierzyš też Ministrze
że s. Piótr iesli w niebie / czyli go też tam niemáš? Ale sie ty tylko o
Rzymie pytaš. Nierwiemci wiere iákoć sie Piótr s. z tego wywie-
dzie. Máć po sobie wšyſtkie Apostoly / Doktory / Koncylia / Ce-
sárze / ktorzyby go wyswiádczyli żeć byl w Rzymie. Ale což mu
potym / kiedy im ty nie wierzyš / wšákże przywiedzieć aby iedne-
go świádká / drugich nie wspominać.

Lib. 3.
Cap. 3.

S. Ireneus bykup y meczennik / iáko słu náuczyl od s. Ignáce-
go ucznia s. Janá Ewángelisty / ták piše. przeložec po Polsku / á-
bys rozumiał. Kościół práwi nawnyšsy, y nastáršy, y wšyſtkim znáio-
my w Rzymie, fundowány od przenezacniejšych Apostolow Piótrá y
Páwła, dochowywa tego podania, ktore ma od Apostolow, y opowia-
danie ludziom, wiary przez nástepowá nie Biskupow, ktore y do nas
przysło. y zád sádzimy, y pohañbiamy te, ktorzy ábo z tego, iż sie sámi
sobie źle podobáia, ábo z šprosney chwaiy, ábo ze ślepoty, y z tego roz-
umienia, ináčey niżli potrzebá náuczáia. Do tego kościółá (Rzyskie-
go) dla mocniejšego przeloženštwá, musá sie wšyſtkie kościoly, to iesli,
wierni, ktorzy wšedzieš, schodzić, w ktorym zachowáto sie z áwždy
to podanie, ktore iesli od Apostolow, od tych ktorzy wšedzieš. Toć
táć Ireneus.

Aleć ty nie rad świętym wierzyš. Což ma czynić Piótr s. Wiec
bedzie toba sámym / y twoiemy świádkámi świádczył. Pytamže
ćie Ministrze / wšák ty wierzyš oney Pániey Janowey / że byla w
Rzymie? A owšem iesli to v ciebie / iáko stára Ewángelia. A ktoš
o ty świádczy? Nie wieleć ich starych / tylko iáko sam piše Pláty-
ná / Polidorus / Mare. Polonus / ktorzy to sámi iáko za báyke pi-
ša. O tož táć toba sámym świádcze / iáko y twemi świádkámi.
Je ćis świádkowie zá żywa prawde piša / że Piótr s. byl w Rzy-
mie / y ná stolicy Rzymškiey siedział: iesli im tedy wierzyš / kiedy
fábuly zá fábuly piša. Słusniey máš wierzyć / kiedy rzeczy pra-
wdšive twierdza. A táć ábo to pewna / że Piótr s. byl w Rzy-
mie / y tam ná stolicy siedział / ábos ty iesli wielki mendax, á po
Polsku klamecá. Ktory nie wšydliwie y głupie śmieš przeciw sobie /
y przeciw swoim świádkom mowić.

Swiádko
wie Mini-
strowi.

Obierz

Obierz sobie iako ty co chcesz/ gdyś nietylko historykowie/ ale y Doktorowie świeci świadczą / że roku Pańskiego 45. Piotr s. Katedre swoje w Rzymie postanowił/ y ten dzień kościół s. 18. dnia Sycznia/ na pamiątkę zachowania/ dzieknie Panu Bogu za to dobrodziejstwo. Augustyn s. na ten dzień stolice Rzymskiej Piotra s. Kazanie uczynił Ser. 15. de Sanctis. Tamże w Rzymie s. Piotr wykorzystany jest. O czym piśe Egesippus minor de excidio Hierosol. lib. 3. Cap. 2. y wiele innych też piśe.

Ż baczysz Czytelniku komu to wierzyś / że iawnemu y płonne-
mu bázno klamcy/ Ktozy własnym swoim śiđłem wiche sie / y sam
sie z soba nie zgadza. Nie wierz mu/ prośe cie/ przez pięć ran Je-
zusowych/ bo cie pewnie do piekła zawiedzie: a lepięci było na
świat sie nie rodzić/ miałbyś tam bydź: iakoś pewnie bedziesz /
boś iuż nie wierzac osadzon jest. Jeśli sie od zdradliwej y kłamli-
wej nauki Ministrówskiej nie wrocisz/ do starożyney (w Ktozey y
przodkowie twoi/ śtatecznie trwając/ żywota wiecznego osiąli sie
wczestnikami) y Katholicckiej wiary.

Examen drugie na Piotra s. [Po odesćiu Apostołow z tego
świata/ nie czytamy o Papieżu żadnym / ale o falszywych nauczy-
cielach/ zc. Ż Bog w kilkaset lat takie ludzic wzbudził / Ktozy
falszerze słowem Bozym zwyciężyli.] Co powiadaś Ministrze?
nie czytales o żadnym Papieżu: y prawdziw to? Wierá Ministrze/
wspomni sobie; czytales ty Platyne/ Polydorum, Martinu Polonu,
cie máia porzadnie wszystkie Papieze/ poczynszy od Apostołow/
bá y Tomus primus Conciliorum, Ktozy ty przywodzisz / ma síta o
Papieżach/ ales ty nie czytał o tym. niechże tak bedzie. Moze tedy
kázdy osadzić, iako to wielki nieuk ten sprośny kłechá / Ktozy ani
wie co sie w historyách dzieie: podobnos heretyku wiecey Ezo-
pá/ abo Marchulta czytał. znać to/ bo sie własnje iako Marchult
dysputnieś: abo jeśliś czytał historye / tedys wielki falszerz: że
śmieś tak w żywe oczy matać. Powiem ja też tobie com czytał.
Tak piśe Ireneus/ Lib. 3. Cap. 3. Fundantes & instituentes Apostoli
Ecclesiam, Lino Episcopatum, administrandæ Ecclesiæ tradiderunt: Successia
papieżom
succedit autem ei Anacletus, post eum tertio loco ab Apostolis Episco-
patum sortitur Clemens, qui & vidit ipsos Apostolos, & contulit cum
eis.

eis. Huic autem Clementi succedit Euaristus, Euaristo Alexander, ac deinceps Sixtus, & ab hoc Thelosphorus, ac deinceps Higinus, post Pius, post quem Anicetus: Aniceto successit Sother, nunc duo decimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea quæ est ab Apostolis, in Ecclesia traditio, & veritatis præconiatio peruenit vsq; ad nos. Et est plenissima hæc ostensio, vnam, & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis vsque nunc sit conseruata, & tradita in veritate. **Toć tak s. Ireneus.**

Tożem czytał v Augustyná s. Epistola 165. ad Generosum. Tożma Optatus Milcuitanus lib. 2. contra Donatistas. A tak po Apostolech záraz czytamy / nie tylko o fałszywych prorokách y heretykách: ale też o Successorách Apostolskich / ktorzy wiary s. Apostolskiej wczyli / y bronili / przeciw heretykom onym / ktorych ty miánuieś; *Basíledes, Carpocras, Saturninus*, y inшы Gnostycy: przeciw tymże pisał też *Justinus*, y *Athenagoras*, Philosophowie Chrześcíanscy / y *Tertulianus*. Onych też drugich heretykow / *Mánicheusá / Sámofátená / Nestoryusá / Aryusá /* zc. á ktoś inшы potepił / iedno Papieże / iáko wnetże wšlyšyś. A tak po Apostolech / záraz czytamy o Papieżách successorách Apostolskich: czego że ty przyś; Ergo tu es mendax Minister.

Żádáie potrzecie Minister. [Historykowie świádczą: że Rzym Cesarzom náležał / zc. áż dopiero Ludwik Cesarz Páscháliusowi Papieżowi Rzym dárował / ktory sobie stolice wczynił y pánował.] Nie pewnyś Historyk Ministerze. Ták historykowie piśa: Że co Cesarze Chrześcíanscy / á osobliwie *Constantinus*, Piotrowi s. y Kościolowi iego Rzymskiemu nádáli / ale záś inшы gwalttem odbili: to potym *Pipinus Carolus* odebrawšy / Kościolowi wroćili. Czego Ludwik Cesarz po ich śmierci erekcyę wczynił / á co przodkowie náznáczyli / oddał. ták w swym przywileiu zeznawa ten Ludwik Cesarz. *Gratia. Distin. 63. Ego Ludouicus Romanorū Imperator Augustus, statuo, & concedo per hoc pactum, Confirmationis nostræ: Tibi B. Petro Principi Apostolorum, & per te Vicario tuo D. Paschali Pontifici summo, & Successoribus eius in perpetuum, sicut à prædecessoribus vestris, vsq; nunc, in vestra potestate, & ditione tenuistis, & disposuistis Romanam Ciuitatem, cum Ducatu sua, &c.*

Slyšyś tu Ministerze / iáko zeznawa Ludwik Cesarz: iż ieszcze przed

Leo Oñfi
ensish. 1.
cap. 18.
dist. 63.
Rzym Pro
del Papie
żowi.

przed nim s. Piotrowi bylo dano Rzym/ y rzadzil nim: Toć tedy nie pierwszy Ludwik byl/ co te darowizne uczynil. A stad sie nã uc/ iãko Papieze dostali tych mãietnoſci/ zeć tego nikomu nie wy bãrli/ iãko to wy Ministrowie czynicie: iſz Koſcioły / Klastory / Biskupstwa cudze/ gwałtem odbarowy pokradliſcie / zrupiliſcie / y wilezym prawem trzymacie. A co przydãies/ żeby dopiero nã ten czas Papieze stolice uczynil/ mowiſz to przeciw ſwiãdktom two im/ ktorzy iãśnie wywodza stolice Papieſka od s. Piotra / nã ktorey ſiedzac/ rzadzili koſciol s. A tak/ że ty mowiſz przeciw ſwiãdktom swoim/ teſtes potrzebie kłamca.

Poczwarcie/ ſmie ten *Examinandus Examinator* zãdãwãc: [iſz napierwey Jan Pãtryarchã Conſtant. zã Cesarzã Maurycyusa/ a po nim Sokãs Cesarz ten tytuł Bonifãcyusowi III. Papa dal y przy piſal.] Aleć ſwiãdktowie tego Ministra inãczy ſwiãdca/ że nie o imie Papa tãm ſlo nã ten czas: ale iſz Pãtryarchowie Cãrogradzcy/ chcieli przodktowãc gwałtem: dla tego uſzywãli Papieze zwierzchnoſci Cesarſkiej/ aby tych Pãtryarchow z pychy zrzuciono / co ſie y ſſãlo. Toć tak Platyna y inſy.

1
Kto Pa
piezom
dal ten ty
tul.

A imie to Papa, miał Biskup przed Sokãsem/ od poczãtku Piotra s. Tak zowie s. Ignãcyus in Epist. ad Mariam Znebenſem, pierwszego Successora po Pietrze s. Cum esſes Romã, apud Papam Linum. y Concilium Kãlcedońskie Roku 451. Act. 16. Leonã tãkże zowie Beatissimus & Apostolicus vir Papa hac nobis precipit. To teſt cze przed Sokãsem. A tak Minister poczwarte mimo prawo teſt kłamca.

Popiate, zãdãie *Examinandus* abo *Examinator*. [Ze uſtãwy Papieſkie nie ſã nauka Piotra s. ale z rozmaitych Heretykow zebrãne.] To nowina do tego czasu wszystkie Heretyki Papieſzowie potepiali. A ten Heretyk Papieze chce Heretykami czynic. Powiãdayze tedy kiedy nã ſluchãc onego *Mentiris*. [Euthusiãste nãuczãli/ że piſmo s. nie teſt doſkonãte/ to teſz Papieſznicy.] A ktorzyſ to Author piſe nie przydães/ pewnieſ ſwoiey powieſci nie duszal. A iam tãk czytal/ że ci Euthusiãste / abo Mãſyliãniſte / abo Eubite / o piſmo s. nie dbãli/ ale ſie modlitwa tyllk zãbãwãli: nã ktorey obãrwienia dyabelſkie mieli. Poſty y ſãkrãmента koſcielã
ne odrzu

1
Wãnkã Pa
pieſka nie
zãdãza ſia
zã nauka
Heretyk
kow ſtã
rych.

ne odrzucali/mowiac / iż dosyć ná modlitwie / ktora wshytke grzechy gládzi / y skárány odpedza / iákos teź wyssey nápisal. Tak Theodoretus / Heretic. fabul: lib: 4. Cap: 10. Damalceus Hæref: 80. Aug: Hæref: 57. To jedná.

Lutro:
wieku:
thusiaste.

Druga / gdzieś to czytał v Papiężnikow / że pismo ó. nie iest boskonalé : Wie miánuiech. Ergo po stáremu *Mendax & calumniator.* Wyscie to ráczey Luthusiaste. bo náuki wáśne Luter wóstał nie z pisma / ále od dyabla / kieby sie z nim disputowal (iákos miał wyssey) posly y sakramenty / pokuta / bierzmowaniem / y infemi gárdzicie / á duchem y wiára wshytke odpráwicie iáko Luthusiaste.

[Mánichei pod jedná o / oba nádstugowáli / iákos teź Papiężnicy czynia.] A któz o tych Mánicheyczytkách pise / nie śmieś wymowić : powiem ia tobie. Leo 4. Papięż te Mánicheyczytki y Prysyeliánisly z Rzymu wypedzal / księgi ich palit. A żeby sie mogli zátáit miedzy Kátholikámi / chodzili do kóscióla / y przymowáli pod jedná osoba z drugimi. Wskázte Papięż zábiegáiac ich obłudności / rozkázal áby Kátholicy pod dvoia osoba bráli. A to dla tego / iż wiedział że sie Mánichei winem iáko od kogoś zleż swoz rzonym brzydžili. A do tego powiádáli / iż Chrystus má ciáło bez krowie / y przeto z drugimi pod jedná osoba / iáko byl ná on czas zwoyczay bráli / chcac sie w swym Heretyctwie zátáit. Przetož Papięż czynny / zábiegáiac ich heretyctwu / przymusáł ie dekretem swoim pod oboia osoba przymowáć / áby sie tym sposobem Mánicheyczytkowie wyiáwili. A což tu Papięż má z Mánicheyczytkámi / ktore Papięż iáko Heretytki wykliná / y z miásta wypedzal.

Pise o tym on Prosper *in Cronica.* A sam Leo *Ser: 4. de Collect. & Ser: 4. in Quadragesima.* Stád sie pokázate / iż w kósciele Kátholickim / dáia y pod jedná y pod oboia osoba / kieby tego potrzeba. A zá czasow Mánicheyczytkow dawano pod oboia / áby Kátholicy rožni byli od Mánicheyczytkow. co po ich wykożenieniu wstáto : A pod jedná osoba chlebá iáko pierwey wzywanie Swietych táimnic wroćilo sie. A osobliwie teź tych czasow / ábysmy rožni byli od Heretytkow. Ergo Papięze nie sa Mánichei / á Mánister iest *Mendax.*

Tobie to Heretyku sluzj bydž Mánicheyczytkiem: bo ty iáko drugi Mánis

gi Mánicheus nie wierzył / żeby w ciele Chrystusowym Erew był / gdy w chlebie tylko ciało / a w winie tylko Erew bierzecie. Taki też Mánicheus uczył / y przeto tylko chleb brał za ciało. Rozumiejąc / że tam Erew nie ma. Przetożes także Heretykiem potępionym / iako y Mánicheus. A Papież iako czynny Biskup / y Mánicheusá y was Heretyki potępił.

Lutrowie
Mánichey
syłani.

[Pelágiani z Mánicheusámi nauczali / że człowiek zakon wypełnić może / to też nauka Papieżka.] A to też wielkie mendacium, po polsku kłamstwo Luterskie. bo Pelágius uczył / iż człowiek swoja mocą bez łaski Bóżej może wypełnić zakon / ktora nauka potępił Papież Innocentius I. iako piśe Plátina. A tak nauka Papieżka jest przeciwna nauce Pelágianowej / gdyż Papież uczy / że nikt nie może wypełnić zakonu Bóżego swoja mocą / tylko za osobliwa pomocá łaski Bóżej / iako to wywodzi Augustyn s. *contra Pelagium*. Ergo Minister est mendax.

[Aryus nauczał Chrystusa byđz mniejszym Oycu / to też Papieżnicy.] A samci Pan Chrystus mówi: Ociec wiekšy jest niż ja. A my tak mówimy / iako nas nauczył / że jest mniejszym wedle człowieczeństwa. Ale Aryus tak go czynił mniejszym / że tylko człowiekiem a nie Bogiem przedwiecznym. Dla tego Papieżnicy potępił Aryusa / ná Koncilium Niceńskim. Wszakże nie jest mniejszym niż matka / chociaż ma prawo macierzyńskie do niego. Jako tu bedac był poddany matce / iako Ewángelia mówi / przećie nie dla tego był mniejszym. Heretykie to Łápáczi y potwarzzy / przetoż Minister est mendax, alias kłamca. Wás to Salwin, lib. 2. Instit. Cap. 14. piśe / iż Chrystus wedle boswa poddany jest Oycu / a tak y mniejszy.

[Tacyanus nauczał małżeństwo byđz rzecz plugawa / to też Papieżnicy.] Tacyanus / iako piśe Epiphánius Hresl 46. nauczał. Iż Małżeństwo jest złe / plugawe / y od porubstwa / y nieczystości nie rózne. Tegoć nigdy żaden Papież nie uczył / ale to są Heretykie kłamstwa y potwarzzy. Wiecey my czcimy Małżeństwo niż wy Heretycy. Bo z Apóstolem wyznawamy byđz Sakramentem : ale krozy Bogu poslubiona wiare złamawšy / zemiasie / (iákich y was Ministrów nawiecey : ktorých iż y nas / dla ich

toerowskiego żywota karác miano / zapomniawszy przysięgi Bo-
gu wczymoney / wdali sie iáko zdrajcy y Judašowie do was) ci nie
mniey sa cudzołóznikámi / iáko y ten / ktory zá żywota pierwošey
žony druga poymuie. A owšem tácy goršy sa / bo sie oštáta Sacri-
legi. to iest / šwietokrajcy. O czym wyššey czytay. Ergo Minister
est mendax, alias kłamcá.

[Colliridianus Pámie Máryey ošárował / ták teŝ Papieŝnicy
czynia.] Epiphánius piše / iż Colliridianus Pámie Márya chwa-
lił zá Boga / y ošárował iey / ále Papieŝnicy tego nie czynia / ani
Pámie Máryey ošárnia / tylko iey proša / aby sie zá nas modliła.
Ergo Minister est mendax, alias kłamcá.

Tu maš moy namišy Cytelniku / iárony y iásny dowod / że ten
Minister sprošny / y głupi Heretyk / iest pelen kłamstwa / y porwa-
rza bżmnia plugáwe vstá iego / ktory to niewštydliwie y niepra-
wdźiwie kładzie ná Papieŝe / czego nie moŝe dowiešć. A ták Pa-
pieŝ iest successorem Apostołskim / ktory záwždy Heretyki potepia.

Powiem ta tobie pewnieyša Heretyku / że náuká waša nie iest
z Ewángeliey / ále z rozmaitych Heretykow / inž dawno od Papie-
ŝow potepionych / zebrána.

Simon Magus náuczal: Iŝ sámá wiára vspráwiedliwia / iáko
piše Ireneus lib. 1. cap. 2. Tegož včza dźišteyšy Heretycy.

Vigilantius wzywánie šwioterych blužni / y czyštošć kápláňška gá-
nił / vigily y pošy pšował / ták piše Hieronym s. contra vigilantia.
Tegož včza Heretycy dźišteyšy / iáko to znać y z tego Examen
twoiego / kłamliwey Ministrze / á widziš ábo czuteš teraz / iestli
spiš / oczuć sie.

Aerius iáko šwiádczy Epiphanius Hæref. 75. y August. Hæref. 53.

Táŝe Albanenses Anton: p. 9. t. 11. c. 7. s. 5. Czyšćieć y modlitwy
závmárte odrzucáli. Tož czynia dźišteyšy Heretycy. A iestes do-
má Ministrze. Pátrž Cytelniku komu wierzyš.

Kenáias Heretyk nie chrzczony / iáko piše Niceph: lib. 16. c. 27.
po nim Náhomety Copronymus / obrázy wyrzucili. Táŝe czynia
y teraz Heretycy.

Petrobruzyani zá čáŝu Bernárdá s. y Claudius Thaurinen. á
po nich

Náuká
dźištey
šyčy Her-
etykow /
wž
žista od
šlányč.

Šwioterych
blužniče
libat gá-
nić y pošy

Nie mod-
lic sie zá
vmárte.

Obrázy
wyrzucáć.

po nich Witlephus y Waldenses, z odpustow y pielgrzymowánia /
násmięwali sie / iáko y dżisieyfy Heretycy. A widzisz Ministrze że
ście wy progenies viperarum.

Spódyt z
odpustu y
pielgrzy-
mowánia

Nowácyaní sákráment Bierzmowánia / y pokuty odzucáli.
To teź czynia Heretycy teráznieyfy / á przed sie ty Ministrze nie
chcesz tego znác choć musisz / Jesćcie wy ono semen nequam, kto-
rych czeka Va. Va. Va.

Pokute y
bierzmo-
wánie ode-
rzuca.

Jowinianus, á przed nim Heluidus y Basílibes, rownal Mat-
żeństwo z pánięstwem: iáko piše Hier. s. in Heluidium, & con. lo-
uinianum. A Luter Matżeństwo przekláda nád pánięstwo. Ser-
de Matrimonio.

Matżeń-
stwo przes-
kládá
nád pá-
nięstwo.

Brencius y Berengarius, nąpięrowfy watpili o Wśey y Trán-
substáncyey w náswiętsey swiátości. Jáko o tym piše Páschás-
sius Látfráncus / Gwitmándus / onychże násládnia dżisieyfy
Heretycy.

Te y inśe kácerstwa potępione / wśtrzesáli z piekła dżisieyfy
Heretycy / Luter / Swinglius / y Kalwin: iáko teź y Aryáństwo /
które Luter przyiał / gdy piše ad Iacobum Latomum. Anima mea o-
dit hoc verbum Homouision. przác sie tego / żeby Chrystus byl iedney
iśnosći z Oycem. A Kalwin lib. 2. Instit. Cap. 14. piše / iż Chrystus
wedle Bóstwa iest poddány Bogu Oycu / á tak y mnieyfy. Cho-
ćia tedy stáre kácerstwa potępione / od tych dżisieyfy Herety-
kow sa odnowione / wśakże sie nie we wśyctkim zgadzáli. Bo
Luter y Kalwin nowe do tego błedy wymyślili / do tych czasow
nigdy nie slycháne.

[Potrzećie Vicarium Christi, kto Chrystusowey náuki nie zácho-
wywa: ten nie iest tego Vicarius. Papież nie záchowywa / przetoż
nie może bydź tego Vicarius.] Cíte rozumieś Heretyku co to Vi-
carius? Vicarium zowiemy tego / kto ná sobie cudzy wśad zá po-
rzádnym zlecenięm nośi / y odpráwue go: iáki teź iest Viceregens
ábo Vicerex, iáki iest Vicarius Christi Papież: przetoż twoy árgu-
ment iest głupi / y niewáżny / iż źle opisuieś Vicarium, bo choćia
kto záchowywa náukę Chrystusowá / nie dla tego iest Vicarius te-
go. A tak nego maiorem & minorem, áleć znác że ty niewieś / y nie
rozumieś tych terminow. A do tego iest árgument / ex puris Nega-
tiuis,

Vicarius
ce iest.

tuus, znać żeś ty Babiński Dyalektyk. Tak ráczey masz argumenta tować: Kto Chrystusow urząd porządnie sobie zlecony odpráwu ie/ ten jest iego Vicarius. Ale Papież urząd Chrystusow porządnie sobie zlecony odpráwuie. Ergo jest iego Vicarius.

Tak wiele ten *Examinandus* *Examinator* Babiński námataro-
sy/ ieszcze sie wspomina/ zem mu ná cos nie odpowiedział: podo-
bno ieszcze był nie wyszumiał kiedy to pisał. A ná coż odpisuiesz/
y moje słowa powtarzasz/ ieslimci nie odpowiedział: Cóżci po-
wtożze dla lepszey pámieci.

Uparzod tedy co piszesz: że my Papieżá Bogu rownym czyni-
mi/ y zá Bogá chwalamy/ jest putridissimum, y impudentissimum
mendacium. A po polsku Ministrze? nie masz sobie rownego o-
procz Ministrów inszych/ kłamce. Pomni Ministrze ná one náus-
ki y przestrogi Duchá ś. Prou. 12. Abominatio est Domino, labia
mendacia. Brzydkości sa Pánu wárgi kłamliwe: O iakós ty
wiele/ w tych twoich plotkach kłamstwa nátkal: y owšem/ co sto-
wo/ to fałsz. Lecz sie ia temu nie dziwuie/ pomniac ná to com
czytał. Eccli. 34. A mendace quid verum dicetur. Od kłamce co pra-
wdziwego bedzie powiedziano? Dowódz tego Ministrze/ co
kłamliwe ná nas wleczesz/ to pierwszy twoy dowód.

[Grzegorz III. Papież/ ten sie Bogiem zwać kazal/ mówiac: że
rowny niema nic przeciw rownemu/ y tak od ludzi chwalon był.]
Odpowiadam: Nie tylko tam kiedy ty włázuiesz/ ale we wszystkich
dekretalach tego niemasz/ aby sie Papież kazal zwać Bogiem/ á-
bo żeby zá Bogá chwalon był od ludzi. A owych słow/ Rowny/
nie ma nic przeciw rownemu/ nie mówi o Bogu/ ale o Papieżách:
że Papież/ jest rowny drugiemu Papieżowi w mocy/ y nie ma Pa-
pież ná Papieżá władzey. toć tak tam pisa: Ale sie Bogu row-
nym nie czyni/ ani tego wspomina/ tylko Vicarium. A tak Mini-
strze z towarzysztwem twoim/ pomni ná ono co mówi Dawid.
Psal. 5. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Abowiem/ Labia
vestra locuta sunt mendacium. Isa. 59. Nie dowodzisz tego/ co mo-
wisz/ á nie dziw/ bo fałsz nie ma fundamentu/ nád ten ktory pisał
Duch ś. Prou. 14. Profert mendacium dolosus testis. A náwet/ nie
nowiná to w pisimie ś. że pod czas człowieka zowie Bogiem/ nie
żeby czło,

papież
nie káże
sie zwać
Bogiem.

Bogiem
názwan
Boża moc
máją.

żeby człowiek Bogu rowny był/ ale dla mocy y zwierzchności Bo-
 żej/ ktora ná sobie nosi: tak Moysesá zowie Bogiem samże Bog.
 Exod. 7. *Vczynitem cie Bogiem Pháráonowym.* Ioan: 10. Psal. 81.
Jam rzekł, Bogámi iesteście. A powiáda Pan Chrystus: że Bogá-
 mi tych názwał/ do ktorých Bog mowil/ á przecie takich zá Bogá
 nie chwalemy. Także też: iesliby kto Papieżá/ dla mocy y zwierz-
 chności Bożej/ ktora od Bogá ma/ Bogiem wedle písniá s. ná-
 zwał/ chociać tego zwyczajú nie mamy/ nieby przeciw písniú s. nie
 wystąpił/ iáko to ci ktorých wspominaš/ czynia. Tute w ten sposob
 iáko ty potwarzasz/ żeby Papieżá chwalili; ále żeby zwierzchność/
 y moc temu od Bogá dána wyznali: A wsakże ty ráczey grzeszysz/
 iż chcac y wiedzac/ nie chowasz one^o przykazánia. *Principi populo
 rú nō maledices. y zmyslaš takie rzeczy/ ktorých my nie wyznawamj.*
 Dla tego miá wypisał náše wiáre Kátholická/ ábys czytaiac/ ládá
 czego nie plotł/ boć my nie wšyškto to wierzymy/ co tam ládá
 kto nápiše. A ty opuścivšy wiáre/ iáwne kłamstwá/ y potwarzy
 pišeš: Ná to mow Heretyku/ do czego sie znamy/ á nie zmyslay
 rzeczy kłamliwych: pókazec godziná smierci twoiey/ y inszym wšy
 škim Ministróm/ iáki gniew Boży skárbicie sobie kłamstwy wá-
 semi/ ktorými záwodzićie prosta czki. O co skárzy sie ná was Bog.
Ierem. 23. mowiac: Seduxerunt populum meum, in mendacio suo.
 A colić sie zá to sstánie/ bierz miáre z oných słow. *Zach. 13. Non
 viues quia mendacium locutus es. To iuž masz odpowiedz ná twoie
 plotki. Ná což ci ieszcze odpowiedzieć?*

[W pierwszym skryptcie moim vpátrulac wielka pyche y páno-
 wania Papieżow/ á wielka pokora y ubóstwo P. Chrystusa y A-
 postolow tego swietych/ okazałem wielka rozność miedzy nimi.
 Ná ktore słowa moje/ pytanie swoje uczynil/ odpowiadám.] W. N. B.
 fátes dopieruczko mowil Ministrze/ zemci nie odpowiedziat/ á
 teraz y słowa moje przywodziš. *Mendacem oportet esse memorem.*
 Wszakże teraz náša rzecz / nie iesćci o obyczáitách y spáwách
 Papieżkich/ tylko o zwierzchności y Prymácie tego/ tak ci iesł árty-
 kul przeczytay iedno/ ále ty opuścivšy wiáre/ czyniš tak iáko was
 Apstol s. opisał. *Ci sō semráczce narzekáiacy, chodzacy wedlug
 požádliności, á vstá ich mowia nádeto ići. przypátruiac sie osobom dla
 Srepcy
 przypátru-
 ia sō oso-
 bom.*
 pożytku

pożytku. Toć jest wászą zabawką wászą Ewangelia przypátrować sie osobom / wzorki wybierać / hárdzie o każdym szczekać / nárzekać / hácować : takie są disputácyje wásze.

Pychá Se
retycká.

Alle což wždy takiego wpatruiesz w Papiezu ? Pyche powiadaś. Nie wpatrowalić tego przedym oni Chrześciani dobrzy / Cesarze / Krolowie / ani sie tym obrazali / dopieroście wy nowi Heretycy / według przepowiedzenia Apostolskiego przyszli / ktorzy sie osobom wpatrujecie : y coś inzego niż wszyscy Chrześciani wpatrujecie. A což to wždy sprawione ? Nie co inzego / iedno wászą bezecną pychą / ktorzy inzych wszystkich wpatrujecie / á siebie nie wiedzicie. Hypocrita, eijce primo trabem ex oculo tuo. Aza to nie wiesz wászą pychą ? Co kósciótem Bozym gardzicie : Concylia / Biskupy / Doktory swiete potepiacie : Cesarze / Krole / wszystkie Chrześciani glupiny czynicie / á sami sie nad wszystkie wynosicie : zescie lepszy / zescie miedzisy / y wczeszysy / niż wszyscy inшы / mówiac ono : Non sum, sicut ceteri homines. toć to prawie Pharyzajska / y owsem byabelska pychą / ná ktora zaslepiacie oczy. Sluchay co sam o sobie pisze wás Luter. Nihil curo, si mille Augustini, mille Cypriani, contra me starent, omnes errare potuerunt, & errarunt : mea verò doctrina, sola vera est. Slyszyś iako to pychą ? Sluchayze ieszcze / co pisze Cyriacus Spargenbergius lib. 7. de demonibus. Hic vir Dei, plus sapientie, & intellectus Diuiniq; Spiritus in minimo suo habuit digito, quam omnes Monachi, Presbyteri, Episcopi, Pontifices, Patres, Concilia, Vniuersitates, ab initio Papatus, nemine excepto. Tamżeten Spargenbergius, zaraz wylicza Papieze porzadnie w liczbie 243. poczewszy od Piotra s. A Minister powiada / ze ich nie bylo : wielkis znać kulfan / nieuk / Ministerze / ktorzy sie y z swemi własnemi / także iako y ty mataczami / nie zgadzasz. Jeszcze tegoż Lutrá / nad wszystkie swiete przenosza tym wierszem.

Luterus
aduersus
Henricū.

N. B.
Papieżow
ligba.

Christus habet primas, habeas tibi Paulc secundas,

At loca, post illos proxima Luther habet.

Luter
nad wszy
stkie swie
te.

Dla tego y sama Matka Boza / y Jan Chrzciciel / nad ktorego nie powstał wietysz / y Piotr s. y inшы Apostolowie wszyscy / także y Meczennicy / Wyznawcy / y wszystkie dwor niebieski : y owsem s. Michal Archányol / ze wszystkimi Anýolami / przychodzaczemu do nieba

niech Lutrowi, musieli wstępować. A nie pycha to Ministrze? Czemuś iey też nie wpatruiesz? Gdyż napisano. Deut. 17. *A ktoby pysnym był, niechcąc bydź posłusznym rozkazaniu Káptánskiemu, który ná on czas służy P. Bogu twemu, w edle dekretu Sędzięgo, vmrze on człowiek, y odeymiesz go z Izráclá. á potym wšytek lud wšlyšawšy/ będzie sie bał/ áby sie żaden pycha nie nádymał. Já takim Dekretem Bozym nie trzeba wacpić/ że Luter dla tey pychy/ do piekła z onym Lucyperem / ktoręgo w pysie náśladował / wtracony iest. Tobys ty miał wpatrować / ponieważ y Pan Chryštus przyšedšy ná świát/ ápprobował ten swoy Dekret/ mówiac: *Kto kościółá nie słucha, niechay będzie iáko Pogánin.* Ale ty przećie / woliš Pa pieżá wpatrować.*

Powiedzże tedy / co zá pyche wpatruiesz w Papieżu? Ministrze/ á ponniš Boże przykazanie? Cúe mów świadectwá fałšywego/ ty to mówiš / czegoś nie widział. Já to mówie / ná com przez dšewieć lat pátrzał: Jż w Papieżu iest wielka pokorá / y táka pokorá: że nie dawnych czasów słyszałem od iednego człowieka zá cnego / Senátora Polskiego / człowieka wielkiego rozsadku / y wšietęgo bázno / dla wielkich dárow / y przymiotow / y cnót iá snych. Ten będąc przed tym wpoimym Heretykiem / á teraz gorzącym Kátholikiem / to powiedział: *Bym był nie miał bydź w Rzymie / y rzecza sama niedoznáć / że ináčzey wšytko znayduie sie / á niž Ministrowie powiáda o Papieżu / nigdybym był nie myślił o tym bydź Kátholikiem.* Fałš tedy to / co ty powiádaš Ministrze / bo fałšywe świadectwo twoie: Nápátrzałem sie iá Papieżá / iákomci powiedział / bez máła przez dšewieć lat / kiedy wiele kroć vbogim / rełomá swoimi nogi vmywał / y całował: do stołu im służył. ná rece wody nálewał / ieść y pić podáwał: á te miłość y pokorę Chrześciáńską / serdecznymi y powierzbnyimi ćielešnymi łzami oblewał. ná co każdy pátrzac; musiał sie bázno budować / y do pokory świetej wzbudzać.

Widziałem y to Ministrze / kiedy bosemi nogámi / modlitwy do Pána Boga / in Processionibus publicis, odprawował. Szpitale náwiedzáiac. rełomá swoimi máteracze vbogich przekládał. Jż zámilcze inšych / wielu práwie Apóstolskich cnót / y przymiotow /

które wśteteczne / kłamliwe / fałszywe / y niecnotliwe / geby / y ie-
zylki wásie zawieráta / y zácykáta. Ale iuż powiáday.

[Pan Chrystus wystaowy zwoleńnik swoie / nie dał im tego /
aby mieli pánować / aby ie w Lektyce z processyámi nořono / aby
im nogi cálowano.] A táż to pychá Papiesta ? Jestlić to pychá pá-
nować / tedyć / ile ich bylo Pánor / wřyscy byli pyřni. Pánował
Melchisedech / Abrahám / Izáák / Jákob / Jozeph / Mozyř / He-
li / Dawid / Ezechiař / Máchabei / y insyich wiele. A náđ to y sam
Pan Chrystus byl Pánem / y kazał sie zwoać Pánem / y bedziěř teź
w nich ypátrował pyche ? Dał teź y wczniom swoim swoie moc
Pánřta / czyniac ie Apostolámi / Pásterzámi / Biskupámi / rořkázus-
iac ich słucháć / iáko siebie sámego. á pychář teź to ? Táke ile ich
w lektykach iedzi / wedlug ćiebie wřyscy sa pyřni ? A prawdař
to ? Nogi teź Pánu Chrystusowi cálowano / y iedził z processyá-
to teź Pan Chrystus byl pyřny ? Ministrze. Cur tentavit Sathanas,
cor tuum mentiri, żeby to byla pychá. Pytałem ćie tedy w Sum-
máryřu / kedy to Pan Chrystus zákázał pánować / w Lektyce
iedzić / nogi cálować / y iestze w koronie chodzić / Krole obieráć ?
A ty odpowiadář ták.

[Stuchay co P. Chrystus mowi: Posylam was iáko owce mie-
dzy wilki. Item bedzićcie nienawidzeni dla imienia mego. Item /
mnie przesládowali / y was przesládowáć beda. Item / beda was
wyrzucáć z boźnic. y iestze / *tanquam purgamenta huius mundi facti
sumus.*] A coź ná tym ? Ergo baculus in Angulo. A pánowanie kedy ?
á lektyki ? á nogi ? á krolowie y korony kedy ? y słowká tu o tym
niemář. Bo chocia ie postal iáko owce / ále im dał moc iáko pá-
sterzom ná wilki / aby ie odpedzáli. Nigdy teź żaden wiecey nie
cierpiál przesládowánia / nienawićci / wyrzucánia od pogan / Ży-
dow / Heretykow / iáko Piotr s. y Papiěze / ták že Papiěz w oczách
Heretyckich iest iáko proch pod nogámi / y rádřiby deptáli po-
nim : y wypelnia sie ono. *Si Patrem familias Beelzebub vocauerunt,*
quanto magis domesticos eius. A to wy Heretycy / dla dwu przyczyn
nawiecey czyniće. Pierwsza : iź bedac pyřnymi / niechćcie náđ
soba żadney zwierzchnoćci / ále iáko Lucy per záwždy chcećie byđ
wysřemi. Druga / iź dla przywileiu / ktory dány iest Piotrowi / y
succeso

Pápieř
řow here-
tycy prze-
słáduig.

sue cesorom iego / niepodobna rzecz / aby kiedy ktore Kacerstwo
 przemoc abo erwać miało. A tak nie dźtro że Papieze mienawidzi-
 cie. A wśakże choćia wy Heretycy z pogany / y Żydami / Apo-
 stoly y Papieze przesładnicie / przedsie byli zawośe y ja / ktorzy ich
 czczę / śanua / y we wśelkiej uzcierwosci maia. Tak Pawła ś.
 przyieli Galathowie / o ktorzych sam piśe. Galat. 4. 7. 14. *Iako An-
 yot a Bożego przyielisćie mie, iako Chrystusa Iezusa.*

Jeszemci y to pokazat / iako om Chrzesćianie nie tylko nogi /
 ale cień Piotra ś. czcili / y pod cień sie iego gárneli. wiecyy to ie-
 szcze niż nogi. A ty na to mlczyś / iakobys tego nie czytal. *Factus
 es sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.*
 quali vero: Znać cie siolko żeś potrzywká.

A Pan Chrystus y sam Apostolom nogi vmywał / y nam także
 kazat / abysmy nogi vmywali. Coż wolis heretyku / vmywać czy
 li całować? Wiem że oboygá nie czynis / boć pychá nie dopusći /
 choćia to Krolowie czynia. O ktorzych Izaias powiedzial. *Isa. 49.*
Krolowie proch nog twoich lizác beda: gózie prorokne i; w Kosciele
 ś. slugom Chrystusowym / całować mieli Krolowie nogi. Přetoż
 nie Papieze / ale sam Bog to rozkazat. Wliezje stad odpowiedz
 ná one twoie miesánke y smrod / żeć Chrystus chćial / aby iako ie-
 mu samemu całowano nogi / tak teź iego Wikáryemu. A ty tym
 czásem iedz miesánke / y w smrodzie zostas. *Qui sordet, sordescat
 adhuc.* Pokazalemci iesze pánowanie Piotra ś. bo wźlawśy ten
 Prymat / bogáтым zostat / gdy pieniaďze do nog iego przynosili.
Act. 4. Ty nie mogac tego záprzeć / piśes.

[*Cie o Pietrze ale o innych mowi: przynosili pieniaďze á klá-
 bli przed nogi Apostolskie.*] Tym lepiey kiedy to sam znaś Minist-
 strze / o toż to twoy fals / y sam sie w gebe bięś / coś przedem
 nápisat.

[*Ze Apostolowie byli vbodzy y o żadnych ich páństwach nie czy-
 tamy*] Oto czytamy falszerzu. A iesli o Apostolách / tedyć y o Pie-
 trze / bo teź y Apostolem byl / támie go miánnie / bo przyďate / że o
 pieniaďze smierćia karat / czego żaden inśy Apostol nie czynil. O-
 toż o Pietrze tu mowi. A czytales to Ministrze? Czemużes zámula
 czat? nie miates co mátać.

N. B.
 Cien pio-
 wa ś.

Wogivny
 wać y čas
 lować.

Piotr ś.
 bogáty.

Opátruyże iesze Pápieżá. [Aby ie zá Bogi chwálonó.] Juzemci ná te potwarz y kłamstwo wyszey powieǳiał / terazci iesze przypómnie. Recte mentitus es in caput tuum.

Powieǳ co inšego Ministrze. [Aby Króle obieráli / ná kárku im depráli / áby krówie roslanie y bitwy wznieáli / ié.] Serwoay málo / ná końcu Artykulu tego ziszczeć to: coć obiecuie / y ná coś zárobil / y czego sam chceš y szukaš. A ná one słowa Luc. 22. co mowiš. [Uteritko *appetitum* / ále *potestatem dominandi* iásnie odćina mowiác. *Vos autem non sic*. To iesi: niemacie byǳ w košćie le Pánuiacymi.] Juzemci powieǳiał Ministrze / że nie kázde Pánowanie iesi złe / gdyž y inšy / y sam Pan Chrystus byl Pánem y kázal sie zwać Pánem y wczinom swoim / moc swoje Pánška poruczyl / czyniac ie Apostołami / ktory wżad własny iesi Chrystusow. Zlećiac im y moc swoje Pánška iáko Wikárióm swoim / áby rzadzili košćiol tego. Aleć y Monárchiey nie zázkażal / y owšem to poštánowil. Luc. 22. y Math. 20. tylko pokazal roznošć swoiey Monárchiey od Pogánškiey. Bo nie mowiš Pan / zgólá wy nie bedziecie przelożonemi żadnym sposobem. Ale *non sic*. to iesi / nie ták iáko Królowie / y przeto dołożył. *Kto miedzy wámi iesi wieššy / niech bedzie iáko mnieššy*. Chce tedy áby ieden byl przelożony ále *non sic* / to iesi / nie iáko Królowie / *despotice* iáko Pan / ále iáko Pásterz y Oćiec / ktoryby nie swego pożytku / ále zbáwtenia owiec szukał. *Non sic*, Jáko swoim dziedzictwem rzadza Pánowie / ále iáko Wikáryowie y sáfárze / dziedzictwem Božym. Dla tego sie y Pápież zowie / *Servus servorum Dei*. Jáko wczy y Piotr š. nie iáko Pánuiac / ále iáko slugá przykłádný. Nie zázáwue tedy áni Monárchiy / áni Pánowania Pásterzkiego / ále wczy iáko máia Pánowáć Wikáryowie Chrystusowi.

Powieǳże co iesze o Antychryšcie. [Jásnie wyššey dokázalem / że nie tylko Pápieže Bogiem sie byǳ pišáli.] Ministrze áleć tež iásnie pokazano / że iáko mowi Duch š. *Proverb. 14*. *Minister profert mendacium dolosus testis*. *Ihes ty iesi on / o ktorym Isa. 9*. *Propheta dicens mendacium*. boš tego nie dowiodl coš mowił. A Pápiež nie iesi Antychrystem.

Słowa Apostolskie / ktorymi was Heretyki Apostol š. opisuié chceš

chcesz zruć z siebie / alećie przećie wroca. Tłe trzebác Appelle. Własno
ści Seren
tyckie.
 fá. wymalowałci was dobrze Piotr s. 1. Petr. 2. Ktorzy zá ciátem
 w pozadlinowóci plugástwá chodzą á zwierzchnóscia gárdzázuchwál-
 cy, w sobie sie kocháacy, nieboiacy sie wprowadzác sekt, y bluźnić
 przetożonych. Tákże was wymalował. List Juda. Táký ci ciátá
 plugáwía, zwierzchnósc odrzucáia, y Máifestat bluźnia.

Uaprzod / Jáka wáśá wfeteczność iest / y plugáwe sprośno-
 ści / áby ślad może káždy poznác / że sámí zeznawácie : Jí žaden z 1.
Pożádli
wość ciá
lá.
 was / nie może byđz powósciagliwy. Dowósem Luter / o was ná-
 pisat : Ze iák o nie możecie byđz bez tego / żebyscie nie iedli / nie pi-
 li / ták teź nie możecie byđz / bez niewiásty. Oczym sie iuż wyśhey
 písáto. Nieścze tobie gwoli / ná końcu wáśe czystósc Ministro-
 wstá wypiśe.

Powtóre / Zwierzchnóscia gárdzićie. Bo wy y kóściol / y Pa- 2.
Zwierzchnóscia
gárdzićie.
 piejá / y Koncyliá / y Doktorzy / y Biskupy / y Pasterze pogárdzác
 cie : Zwierzchnósc wfeláka od Bogá dána / práwá Duchowne /
 Cesárskie / y Koronne bluźnicie / ni kogo niehcac słuchác. A ták
 kiesz to ma byđz postuśenstwo : Doznawa tego Koroná wyśstá /
 y krol ná Seymach / iákóście wy wlasnie Filij Belial, bez iármá /
 bez práwá / tylko co hciecie wierzyćie / y czymicie. Ták was tego
 náuczyl Luther / písac ad Ioannem Saxonix Ducem. Ab initio mun-
 di, admodum rara est auis Princeps probus, communiter maximè fa-
 cui, aut pessimi nebulones, super terram sunt lictores, & Carnifices Dei,
 quibus utitur ira diuina, in ultionem malorum, parum boni ab illis
 sperandum est.

U nimze teź piśe / Nasus Cent. 1. Verit. 03. & Cent. 2. 7. 30. Cze-
 go sie náczytal w tego Księgách.

Cesarem proditorem appellat, ac nefarium, scelestumq; hominem,
 Catholicos omnes Principes Tyrannos, Moriones, ac deterrimos nebu-
 lones fuisse, asserit; ipsis etiam Turcis nequiores, quos quidem indignos
 censet, qui sibi suorum calceamentorum corrigiam soluerent. Tákáć
 potóra Lutersta.

Potrzenie / [Zuchwálcy.] Jácyście sámí / ták y wáśe słuchácz / 3.
Zuchwál-
stwo.
 w táké zuchwálstwo zápráwuećie / że ná nikogo nic nie dáćie.
 Myć kóściolá / Pápiejá / Concyliá / Biskupow / práwá popólites
 go słuchamy / á tylko w tym iestiesmy exempti, w czym náś sámó
 práwo

prawo wyzwoliło. A wy tego wżdy słuchacie? Niemáš takiego wżedú ktorémubyscie wierzyli; takáć wášá stronnosć / y porwolnosć / własnje dyabelski wpor / chocia wáše wiare / práwa duchowne y swietckie poceptá / przecie temu nie wierzycie / iáko wnet wstysysz.

4.
Sektę w
prowadzić
osąd.

Poczwarte mówisz. [My żadnych sekt nie wprowadzamy.] A prawdaś to Ministrze? A kroz / do Gdańská / do Elbiągá / do Malborku / do Thorunia / y wszedzie do Prus wprowadził Luterany / Kalwinisty / Nowochrzeńce? Skąd sie ci wzięli / pomie / waz przed tym wszedzie Kátholicy sami byli? Gdzie jedná wiara / była / ieden Kościół / iedne Sakramenta / ieden Bog: kto tych sekt násił? Wstydziš sie Heretyku twoich sektarzow / Krozysz sie y teraz z miast wypychać: ieden drugiego ná Kazaniách skáluiac. be / dziesli chciał opisać / że sie musisz przyznac do bráćiskow swoich. U nas kápicie rozne / nie czynia sekt / ani rozney wiary / iednosz wierzymy / chociaś w roznych sáćách chodzimy. Jednoc serce / iednác duszá w iedney wierze wstyskich nas.

Przypátrz sie teraz sobie / ieslić was Apostól á. nie dobrze wymalował. Jesli sie teraz nie dobrze w tym zwierciadle ogladasz / mogetc sie ná iásmieysze zdobyć / że sie dobrze obaczysz y przeyszysz.

O tyránstwie y Inkwizycyey Heretyckiey.

Szabieś czesto tyránstwo Papięzowi / y rozlánia krwie / przes / lądowánia / y mordowánia: czego nie mogac dowiesć / mus / siates aż Inkwizycya Hiszpánska świadczyć. Co prawda: Szdaleká cie tá Inkwizycya Hiszpánska záleciála: miates o tyrán / stwo ná Papięzú dowodzić / á ty ná Hiszpany instyguięs. Proszę / cie / powiedz iáko wiele Ministrów / ábo was Heretykow pomor / dował Papięz? O tymci to rzecz teraz / nie o Hiszpanách; ábo / ráczey wroc sie ty do Prus / á powiedz wiele z was meczennikow / zostáło w Prusiech? Aż ty / po te wstyskie czasy / nie mogles zná / lesć tylo iednego iákiegoś Woyciechá Arcyusá Ministrá Plaw / skiego: ktorogo iáko ty powiádasz / żacy w karczmie wstolatáli / aż / ciáło iego bylo iáko sádze czarne. Záisťe nie lada co meczennik / wiera

mázen
nię Luter
ski.

wierá go mozesz w pisac do Kalendarza. A nie maciesz takiego drugiego męczennika? Jeszczeście sie nie zdobyli na niego, chyba byś ty chciał byc, bo też na cie wołali iako sam piszesz. [Bysmy Pisarza Thurmienskiego mieli / z reku naszych żywo by nie wšedł.] Ale sie tobie nie chce byc męczennikiem: O śalbiarze: iako wy to umiecie rozpisowac, kiedy lada zał na was sie rzuci / nie mozećcie sie naplakac. A kiedy nasi Kacholicy w Elbiagu / we Gdańsku / w Krolewcu / guzy smiertelne odnosili / żarty to y was byly / a przeciesmy tego nie rozpisowali. Aleć teraz rzecz nie o guzach / wroćmy sie do Papieža.

Jest naprzod prawo Boze takie. *Deut. 13. 7. 5.* Proroek / abo zmyslacz snow / bedzie zabít / iz mowil / aby was odwrócił od Pana Boga waszego. *Deut. 17. 7. 12.* Ktoby byl hardym niechcac poslušnym byc Kaptanskiemu rozkazaniu / przez Dekret umrze taki czlowiek. Za ktorzym rozkazaniem Bozym / heliasz zabít Baalowych Ministrów 450. Skad sie stalo / ze wżad tak duchowny / iako y świecki / frogie dekrety wydal na Heretyki. Theodosius y Valentinianus Roku 388. Cesarze / wšyſtkie te za Heretyki kazali miecy karac / ktorzy kościola Kacholickiego nie sluchali. Toz też Constantinus primus, y Martianus, Gratianus, Iustinianus, Czytaj in Codice Tit. 8. de Hereticis & Manicheis lib. 1. 2. 4. 5. 8. 9. Kiedy wšyſtkie ich dobra konfiskuta / y na wygnanie / y smierć stazusia / niecyłko Heretyki / ale ktorzy kstege ich przechowuia. Pisa o tych prawach Historykowie / ktorzych ty rad czytasz. Socrates lib. 1. cap. 9. Solomenus lib. 1. cap. 21. Przetoż taki obyczaj iest kościola Rzymskiego / kiedy sie trafi Heretyka poimac / pierwey go wiary wczu / bledy mu tego pokazuiac z pismá s. A iesli wpoznym Heretykiem zostanie / dopiero go oddaie Sedziemu wedlug rozkazania Bozego / y praw Kościelnych. Co tu za Tyranswo / gdyz to sie prawem Bozym dzieie / aby sie zle nie mnozylo.

Rzeczesh podobno. Ze wiara ma byc dobrowolna / y nie trzeba nikogo przymuszac / tak iest / ale iako Malzenstwo ma byc dobrowolne / nie kazdemu / iedno temu / ktory niema insey zony / y obowiazku inzego : tak też Żydom / Turkom / Poganom / ktorzy nigdy nie byli Chresciani wolno im przyiac / abo nieprzyiac wiary?

Prawo
Boze na
Heretyki.

Prawo Ce
sarskie na
Heretyki.

Wiara ko
mu dobro
wolna.

wiary / y nie mogą bydź przyniewoloni. Ale którzy raz ochrzczeni
 by sie Chrześciani byli / ci mają bydź karaniem przywodzeni / aby
 w wierze Kátholickiej trwali. Widzisz tedy iáko sie nie stusnie
 skárzyć ná kárność kóścielna. Wy sie ráczey skárzyć mány ná wá
 se Tyráństwo / y okrucieństwo Heretyckie / którego do kázniecie
 ná kátholikami / tak iáko was Luter / w te krew swoia Ewán-
 gelia zapráwił. Stuchay Ewángeliej Lutrowey. Luterus contra
 Syluestrum. Si fures furca, latrones gladio, Hereticos igne tollimus,
 cur non magis hos Magistratus perditionis, hos Cardinales, hos Papas,
 & totam istam Romanæ Sodomie colluuiem, omnibus armis impe-
 titimus, & in eorum sanguine manus nostras lauamus. Tenże Luter.
 Lib: de Papatu, à dæmone constituto. Non quiescam, quin ad talos
 vsq; me Papistarum sanguine immergam.

Luterstie
 okrucień-
 stwa ná kátholi-
 kámi.

Slyszysz Ministrze co tá bestya Luter mowi / że chéiał brodzić
 we krwi Papiestkiej do kósteł / y rece swoje y drugich / w teyże krwi
 omywać. Toć taka cichość y skromność Ewangelisty / którego
 wy násláduiecie. Coż ten miał zá práwo ná krew Papiestka? Cze-
 mu tey tak bárzo prágnął. Náuczcie sie Heretyku / kto krwie roz-
 lania / y bitwy między Monárchami wzniecił / á ná potym nie
 bluźni Papiestá. Wyscie z wászym Lutrem / turbatores publicæ pa-
 cis, Wy krwie Papiestkiej prágniecie / y rece w niey omywacie / zá-
 wždy classicum canentes.

Taka Ewángelia Lutrowa záiušeni chłopi / podnieśli woj-
 ne przeciw Pánom / obrawšy zá hetmána Tomam Munzerum,
 gdzie chłopstwa poległo do stá tysiacy. Aż w Anglii / zá czas
 Ju Arolowey Helzbiery / iáko okrutnie Kátholicy zamordowa-
 ni / kto chce wiedzieć / niechay czyta Theatrum crudelitatum Angliæ.
 A we Fránczey y w Niderlándzie bez żadneg práwa y zwierchno-
 ści / tak iádowicie / iáko bestye nao krutniejše Kátholiki kátowa-
 li / iákoby w ludzkiej postáci czarci byli.

W samey Gállii / trzy tysiace Mníchow / okrutnie niezwyčáyo-
 nemi mekami mordowali. Czytay o tym Surium, Anno 1567. y An-
 no 1572. Niechce tu tego ich okrucieństwa Luterstkiego przepi-
 sów / tam to czytay dostatecznie. Wszakże sie iefezze tymi niesłychá-
 nemi mekami nie nášycili; ci záiušeni krwie Papiestka wczniowie
 Lutera

Luterscy / chcieli by krola z panstwa Niderlandckiego wypchnoc :
Prowincye y miasta mu wydzieraa / iako lotrowie y zboycy / niko
mu nie folgiasc : Toć tyranstwo / toć krwawa Ewangelia wasza.
Tegoć was Luter miasto slowa Bozego nauczył.

Alle co mam po cudzych krajach / na wasze tyranstwo dowo
dow futac : wrocmy sie do domu / naydziemy tego po czesci do
ma. On co tak wiele krwie tych czasow swiezo w Inflanciech
narozlewal / Szwecya panstwo dsiedzicze krolowi wydiera :
ktorezye trzody on baran : a bodayci nie wasz Ewangelik : Oto
tesze krwawe rece macie / krew niewinna na was wola / zesce ta
kich Ewangelikow / okrutnych wilkow drapieznich narobdili / co
krolestwa cudze wydzieraa / y przeciw panom wlasnym / iako trzy
woprzysieczy rebellizua. A przecie barankowie spokojniczkowie /
o niewstydlivy potwarco : kiedy iaki zal palec na was zakrzywi /
toć sie nie mozece naplatac / musi to wssystko krolestwo wiedziec.
A kiedy wy krolom panstwa wydzieracie : domy y miasta / Kacho
likom odeymiecie : Klasterzy / Koscioly / pustokoycie : dobra ko
scielne drapiezycie : ziemia y morzem / woyny przeciw Panom pod
nosicie : nie Sedycye to / ani tumulty : Alle barankowie wlasnie /
iaktie Pan opisal : W owczym odzieniu / ale we wnartrz / wilcyscie
iadorwici. a dosyc mas.

Szwedzi
wilk.

Dopiero nas Minister oney lacinny wazy. Sinite vtraq; crescere vs
que ad messem. Wszakze proste cie Ministrze / naucz pierwey two
ich Panow tey lacinny. Idz do Elbiaga / mowze im. Sinite vtraq;
crescere, aby Kacholikom Koscioly przywrocili / zeby tez Kacholi
cy mieli Kosciol swoy / iako y Kalwinowie. Idzisz tez do Krole
wca / mow Panom swoim. Sinite vtraq; crescere, wrociec Papie
znikom Koscioly / aby z wami pospolu byli. Idz y do Gdańska /
mowze. Sinite vtraq; crescere, choc tez sam do Thorunia / zeby ber
nardynom Kosciol / Tytulu Panny Maryey / y Klaster przy nim
wrocili / mow im takze. Sinite vtraq; crescere, a pytay ich. Quomo
do huc intrastis. Przyday y to / aby iako dopuszczais Lutrom / Kal
winom / Nowochrzezenciom / taktez aby oddali / gwałtem wzies
te Kacholikom Koscioly. iesli cie wssuchaa / iaktwie nas namowisz.

Ministr
wyprowad
ia z poses
swem.

A tym czasem nie frasuy sie / ze od was / niektore Koscioly obe
brali

bráli niedawnych czasow / czuyim Pasterze y Biskupi / bo nie wás se byly. Ażaz niewleś Ministrze je z cudze^o Romią / kiedy go kto pozna / musiś ządoby zstádać / wroc co nie twego / tymże prawem / musieliście Kościoły puścić. Wszak niegwalcem ále prawem was przekonano : żeście cudze bráli / a własni possessorowie od was odebráli. A iż nie wszystkie Kościoły opárzzone / takó *Conc. Trid.* rozkazuje : dzieknieć zá przestroge / przypominie tym ktorzym to należy.

Słowo
Lucerckie
stanie
ná ratu-
su przepo-
wiáda.

Zátnieś sie ieszcze że teraz po Ratufách z słowem Bozym sie tu lacie / nie máiac Kościołow. Ale nie dítwony sie / spráwiedliwym sadem Bozym to sie dzieie : takie słowo / taki Kościół Wy pospolicie takie słowo przepowiedacie / takie wam Burmistrzowie ná Ratufu rozkaznia. Wszak we Gdanśku Ministrowie pánu Burmistrzowi przysiegáia / że ná Kazaniu nic infego nie máia wczyc / tyl ko co Burmistrz rozkaze. Slysalem niedawnego czasu / że toż w Towniu przed kilka miesiecy sie dzialo / kiedy nowego Ministra przymowano / tenże to powiedzial co przy tym byl : A choć here-tyk / temu siedítwowal. A wósem we Gdanśku / y indziej / przed tym / y sexterny ministrom ná Ratufu przegladano / niewiem iesli ieszcze to chorwáia. Dla tego słowo wásie nie iesli słowo Boze / ale Burmistrzowskie słowo / stufnie tedy ma bydz ná Ratufu przepowiadano / czego sie ná Ratufu / nie od Kościoła wczycie.

Inquisi-
cia Pru-
sa.

Czekalemci też odpowiedzi ná Inkwizycya w Rśiestwie Pruskim / ale widze iż tá rzecz nie ma odpowiedzi / wolicie wy przecie swego tyránstwa nád Kátholikámi dokázowác / przymusáiac ie do Lucerckiego słowa.

[Papieżniku / nie idzie wam też o chwale Boża / ále o powiácy y máietności.] Heretyku wamci to nie idzie o chwale Boża / boć wy sami wolicie pierne / winne / cukrowe nabożeństwo / y dobre wam zasmálowálo. Ale idzie wam o Biskupstwa Krozescie wydarli / y osiedli : y mowicie z onemi Zydám : Venient Romani , & tollent regnum nostrum. Ale máś pámietać ná on dekret : Malos malé perdet , & vineam suam locabit alijs agricolis. Od czego

Pan Bog / że winnice wótey nie zápámieta /
on oracz niebieski.

chána wiare przynofa. A przecie powiadała, że nic nowego nie przynofa. A wiec to nie nowina co iey od tysiacá lat nie bylo. A ia tobie pokáże niżej / że ieszcze przed s. Grzegorzem czysćciec wyznawali Apofłotowie / y infty Doktorowie. Mowze tedno dáley.

[Wafłal Papiéz Jan 18. Anno 1005. ten dopiero znouu to wtwierdził / y dzień zadufny postanowił: *Polyd. lib. 6. Cap. 8.*] Tym ieszcze lepiey Heretyku ttedy tak dawno: Jeno zádam ci tedne / żeś Polydora posalfował / iáko nienuk gruby / y glupi: Bo Polydorus powiedział pierwey / co piſe Tertulianus / y Isidorus: Jż zadufne Nſe / y modlitwy / od fámých Apofłotow fa postanowione / toć ttedy nie od Papiézá: dopiero przydáte / iż teź potym ofobliwite dzień wtory Listopada / na to teſt od Papiézá náznáczony / aby tak iáko iuż zá Apofłotow bywáto / tego ſie teź dnia wfyfscy zá vmárte modlili. A ty iáko falfers / gruby / y glupi nienuk / nie wſpominájac czego inſzego / tak to wdáteſ / iáko by przed tym nie modlono ſie zá duſe. A tak Polydor dobze o tym piſe / áleſ ty falfywoy powiádácz / káždy kto nie ſlepy / obaczy to w tobie co czyta. *Ecd. 1.* Jż cor tuum plenum eſt dolo & fallacia. Mogeć fuſnie rzec Miniſtrze / co Piotr s. Kſiaże Apofłofkie *Act. 13.* powiedział / onemu máráczowi tobie podobnemu. O plenè omni dolo, & omni fallacia. [To ieſt grunt Czysćca Papielkiego / kto go wlepił / pan dyabel.] Nie tak Heretyku / ſamże twoy ſwiádek Polydorus ciebie potepi / że to ieſt grunt twego falfu y nieprawdy / ktorey cie pan dyabel / iáko pater mendacij náuczyl mowić / co ty Lutrom wdáteſ zá ſłowo Boże / dla dochodow zá kłamſtwá tworie. Bo Polydorus zeznawa / iż przed tymi Papiézami był Czysćciec / y zá vmárte ſie modlono. A tak grunt twoy / ná ktorym falfie twois budwieſ / ieſt kłamſtwo.

[Pan Bog zákázał od vmárlych ſie rzeczy wywiádownáć / áni káždemu duchowi wierzyć.] Miniſtrze / nie wczyl ſie Grzegorz s. od vmárlych wiáry / áni ſie od nich wywiádownáł: ále to co przed tym záwždy wierzył koſciól Boży / to teź Pan Bog podczas ná orko wkázał / y vmárlym dopuſcił proſić o modlitwy. toć wypifał Grzegorz s. Nie żeby ſie ſtád wczyl wiáry / ále aby tym pilniey zálecil to nábożeńſtwo / modlenia ſie zá vmárte / iáko náſ wiára s. wczy.

wezy. A iż przydaieś. [Duse po śmierci nie chodzą / ani sie luz ^{Duse iás} ^{to chodzą} dsiom pokázua.] Pytam cie / oná dusá Lázárzowa / iakoli sie wrocila do ciála / y onych drugich / co te wskrześit Pan Chrystus / ponieważ duse nie chodzą / iako ty powiadaś / iakos przystá do ciála? Tákże y oná dusá Lotrá prawego / iakoli stá do Ráiu? Abo ráczey / ponieważ dusá twojá nie chodzi / iakoli zaydzie do piekła: czyli ta pomiosa / czyli powioza?

Pytam cie ieszcze Ministrze: Jáko Jan s. widziat one duse / o ^{Duse iás} ^{to chodzą} ktorých sam pisze. *Apoc. 20. Widziatem duse zabitych.* Ty powiadaś / że sie duse nie wklázua. á Jan s. powiada: *widziatem duse.* Otoż ty nieprawde mowisz / á nie dżiw: bos onego cechu / o ktorých Duch s. *Sapient. 2. Nescierunt Sacraméta Dei.* Dla tego widze / że z twoich y pierwszych y poslednich plotek / ktoreś ná swe zle dal drukowác: y ktorými własnú heretycy / iako wiem dowodnie y pewnie / obrazáia sie gruba niewymietecnością twojá. Bá powiem ci pewna / żeś iuż wtrácił z swoiey trzody kilka duś / ktore z czytania mego Summaryusu / *Soli Deo, honor & gloria*, wspomniawszy ná to / że Chrystus swoje owieczki kázal pásć Piotrowi / y obaczysz / iż te ktorých Piotr / y namiestnik tego nie pásie / nie są z owczárnie Chrystusowey: ani tego owce wrodzily sie do pásie zdrowey / y owczárníey bezpieczeney / y Pasterzá dobrego do Kościola Rzymskiego Kátholickiego / zwalivszy z kárku swego ciężki ciężar niewdziárstwa. Mam wiadomosc / że ich wiele o tymże myslí / o co pilnie Pána Boga prosze / aby do końca sercá ich kierowal ná drogi zbawienne. Nie wspomínam y tego / abym sie nie zbal sukárcy chwaly / co zá rozsádek sámých Noworoierników / o moim Summaryusu / á o twoich plotkách: nástuchály sie / y co dżien nástucháia tego vszy moie: zá co *iterum atq. iterum*, Pána Boga chwale / bom poznal y z twoich poslednich plotek / że y ty sam wiesz o tym / iż ten Summaryus bácznym smákuie. Rad nierad tedy Ministrze / *Ignominiosus eris, & infelix.*

A żebyś Ministrze te twoie wszytkie false / w plugáwa gebe swoje wzial. Wkázec że ieszcze przed s. Grzegorzem Chrześcíanie ^{Czyściec} ^{przed} ^{Czyce} ^{gozem s.} wyznáwáli Czystiec. Ták tedy iáwna byla náuka w Kościele Kátholickim o Czystcu / że tenże Kościol onego Aeryusa / ktory żył ro-

Ku 342. że zá vmárle ofšarowác / modlić sie / y iálmuzny dáwác zá kázowal / iáko heretyká wielkiego potepil. Swiádcza o tym Epiphanius Harel. 73. y Aug. de Harel. cap. 53. Tenze Augustyn s. rozu 400. nápisal księgi de cura pro mortuis, w ktorych wczyl modlić sić zá vmártych. Tegoż czásu w Grecyey s. Chrysoſtom wpoминаl Homil. 3. in Epist. ad Philip. vt ex Apostolica constitutione in venerandorum celebratione mysteriorum pro viribus, & ipsi defunctos iuuenus, & alios, qui pro ipsis orent, commune faciamus. Czego swiádkiem iestiegoš Liturgia: w ktorey sie zá vmárle modlit. Tož piše Anno 350. S. Cyril. Hierosol. Cathechef. 5. Mystagogica. Circa Annum 326. Concilium Arrelatense, in Gallia. Tákze / Concilium Carthaginen. 3. Anno 397. A potym 4. 398. ná ktorych byl s. Augustyn / modlić sie zá vmárle wczá. Przed tym ieszcze / Anno 100. Dionysius Areopagita. wczén Páwla s. Lib. de Ecclesiastica Hierar. Cap. 7. Tegoż czásu s. Clemens Papiéz wczén s. Piotrá / z Apostolskiego postanowienia wczy / iáko sie mamy modlić zá vmárle: tamže y Trycezyny y Anniwersarže wspomina / Lib. 8. Const. Apost. Cap. 41. S. Jákuhá Lyrurgia / ma modlitwy zá vmárle. Nád to Lyrurgia s. Márká Ewangelisty, ktora zostáwíl Alexandrinis. Vide Tomo 6. Bibliotheca Sacra. A ták byl Czynšćie / y modlono sie zá vmárle przed s. Grzegorzem / poczarowy od Apostolow / iest temu lat 1610. y owšem ieszcze przed Apostoly modlono sie zá vmárle. O czym maš 2. Mach: 12. iáko sie mžey pokáże: przecoz Ministrze weźmi to w gebe swoie / cos nieprawdziwie wyrzygnal. Toć iedná / czegož sie ieszcze nápieraš :

[W pierwošym skrypcie dokazałem / że Czynšća niemáš / Papiésznić postáremu nie odpowiedzjal:] Dokazales Ministrze / nie tego że Czynšcu niemáš / ale że nád cie głupszego chłopá niemáš. Poszedles ty ná onego Janusa co ták bázro dokázowal / aż go wyšydzono; ták y ty dokazales / żeš ná wielki śmiech zárobil: Powiádaš żeć nie odpowiedziano: A ná což odpisuieš / iesližeć nie odpowiedziano? wšák sie to da wnetže widzieć / iesližeć nie odpowiedziano / y iesliže ty prawda mowiš. Grásuieš sie teź / zem ciež trwami árgumentámi ná pošmiech wydal: otožci odpowiedziano / ták iákoš godzien byl. Mendacem oportet esse memorem.

Pytam

[Pytam cie / Skad ten risus w tobie sie wzniecił.] Odpowia-
dam: z twoich glupich y smiesnych dowodow. Nie dzirwny sie
Ministrze/ dawnoć sie z glupiego smiecia: a zwlaszcza kiedy sie za
madrego wdacie/ bom nigdy z glupszym niukiem nie mowil/ iakos
ty jest: a im sie wiecey poprawiasz/ tym sie wiecszym niukiem po-
kazuiesz/ oto wnerze obaczysz. Tuz tedy Magister Klechá Akademi-
cy Babińskiej/ naucez mie/ co to sono Abrahámowe.

[Sono Abrahámowe/ jest co wedlug pisma s. radość niebie-
ska.] A gdzieś to pismo tak wyklada: Wtem je te pisma sa swie-
te ktore przywodzisz/ ale żeby to o sonie Abrahámowym rozumieć.
Co jest so-
no Abrahá-
mowe.
połaz mi to w pismie? Widze zes ty wielki Magister w Babinie/
mozesz ty takim pismem y nauka/ z piekła niebo wczynieć. A iesli
tak jest/ powiedzże mi kiedy byl ná on czas Abrahám / kiedy te sto-
wa / Zaniešiony jest ná sono Abrahámowe, mowil Pan Chrystus?
Jesli byl w niebie/ tedy pierwey Abrahám byl w niebie / niz Pan
Chrystus wstapil do niebá: y bylo przed tym otworzone niebo/
niz Pan Chrystus otworzyl.

A Chryzostom s. pise. Hom. 4. in Marc. Quantum in corde meo
est, legens Legem, legens Prophetas, legens & Psalterium, nunquam re-
gnum caelorum audiui, nisi in Euangelio, quia antequam Christus ape-
raret ianuam regni, omnes animae iuxta detinebantur in inferno.
Pred
Chrystus
sem nist
do niebá
uiewstapil

Tak y s. Hieronim. Epist. 129. Sanguis autem Christi clavis est
paradyſi: terram enim viventium, quam primus Adam perdidit, secun-
dus inuenit: immo ab illo perditum iste restituit. A toć jest co mowi
Apostol s. Hebr. 10. Habentes itaq; fratres fiduciam, in introitu San-
ctorum, in sanguine Christi, quam initiauit nobis viam nouam, & viuen-
tem per uelamen, id est carnem suam. Na co Chryzostom s. pise.
Homilia 18. Introitum hic caelum dixit, & accessum ad Spiritualia,
quem initiauit, seu propalauit. Dedicatio enim, dicitur, initium
utendi, & ideo nouam dicit: Si quidem nunc aperta sunt portae cae-
li, quod neque tempore Abrahæ contigit. Slysyz to heretyku Mi-
nistrze/ że ieszcze ná on czas przed Chrystusem / nie byl Abrahám
w niebie? Toć tedy ani Łazarz niesiony iest do niebá. A gdzieś
byl Abrahám? Tam kiedy byl Jákob / Jozeph / y inszy Patriarcho-
wowie w niskościach ziemie. Tak mowi o sobie Jákob. Gen. 37.
Descendam ad filium meum in infernum: Spráwiedliwy byl Jákob /

Lono A-
bráhámow-
e.

á przecie do niskości ziemi zstąpił / nie wzgórza wstąpił. A Sámuel 1. Reg. 18. Nie z niebá zstąpił / ále z głębokości ziemi wycho-
dzacy / widziany jest. Dla tego ó Pan Chrystus do piekła zstąpił /
áby sprawiedliwych dusze stamtąd wybawił / y wywiódł / y do nie-
bá wprowadził: wedle onego / co Zacháryasz / Cap. 4. píše. Tu au-
tem in sanguine testamenti, eduxisti vinctos de lacu, in quo non erat a-
qua. To jest z loná Abrahámowego / iáko wykláda Hieronim s.
A ták písmo s. vczy: iż rozmaíte piekła były. Jáko Augustyn s.
píše / in Psal. 85. y Grzegorz s. Lib. 12. Moral. Cap. 6. Namizšie pie-
kło jest potapionych: á nawyzšie ludzi sprawiedliwych / lono Abra-
hámowe: miedzy temi misyscy jest Czystaiec / do ktorého nie był zá-
niesion Lázaryz / że nie potrzebował oczyszczenia / ále záraz niesiony
ná lono Abrahámowe / gdsie go widział Bogacz / pogladáiacz
piekła nizszego. Náuczšie sie klecho Bábínski / żebyś dusz niewin-
nych nie zábijal / y nie potępial / tedy ná on czas bylo lono Abra-
hámowe. Teraz iuz po Wniebowstápieniu Pánstkim / y przepro-
wádzieniu Abraháma do niebá / możemy zwáć niebo lonem Abra-
hámowym: Ji tam jest Abrahám Ociec wšyskich wierzacych.
Jáko go wspomina Pan Chrystus. Math. 8. Przetoz stad každý
osadzić może / Ministrze / żeś ty wielki Afintus, wšelákiego posmie-
chu godzien / iż nie wiesz co písmo s. zowie lonem Abrahámowym.
A ty ieszcze wiecety / może sie śmiać z ciebie / gdy ták argumentuiesz.
[Tylko tu Pan Chrystus miánuie lono Abrahámowe / y piekło.
Ergo Czystaicu niemáś.] A iam ciebie zágadł / że tym Argumen-
tem / nie tylko Czystaica / ále y niebá sie záprzysł / poniewás niebá
tu nie wspomina / iákomci iuz dowiódł. Widzisz Ministrze / Ma-
gister Afinc, twoie mądrość / á przecie powiádaś zemci nie odpo-
wiedzial / á iam tobie tez pokazal Czystaiec / z onych słow kiedy
mowi. Miedzy námi y wámi jest odchlań wielka, bo w tey odchláni
miedzy pieklem á lonem Abrahámowym jest Czystaiec / iáko Do-
ktorowie s. z písmá vczo. To mowie / slyszs Ministrze / wšly nie
záznieblymi / y píse reka nie zmartwiála / á z ciebie záznieblego y z
martwiálego Ministra może každý sydzic / że ládáco pleciesz / á
précie sie w pyche ptonnemi słowy wynosisz / iáko byś co plótká
mi swymi spráwić miał / áleć to tobie nie nowiná / poniewás
iáko

Czystaiec
kady.

iako Duch ś. mowi. Job. 11. Vir vanus in superbiā erigitur. Nie-
 dźiw tedy / że ludzie baczni / twoiemi sie plotkami bzydza. Bo
 Eccl. 10. Odibilis coram Deo est, & hominibus superbia. Minisrze
 aby ślad weź miarę / coś ty zacz / y iakiey wagi y ceny twoie plotki /
 y twoich własnych / ktorzym pochlebiac chćiales sie zalećić / y
 chćiales sie wdąć za wczonogo Ministra. Tak rok kiedy była Kom-
 missia w Krolewcu / wstyskawšy ia przed tym pul rokā / żeś wydal
 drugie plotki / abo rāczey kārzenne dyskursy / ktoros dał w Kro-
 lewcu drukowāć / spodziewalem sie / żeś to miał wczynić com ia
 wczynil / to jest / iako skoro moy Summāryusz wydrukowano / po-
 stalem do Pius kilkādziejiat Exemplarzow / ale naprzod twoim
 wwichlānym / żaluiac ich bārzo / Pārāsianom Exemplarzow 50.
 tegożem od ciebie czekał / y toś miał wczynić. A iż nie mogłem sie
 tego doczekać / wiedzac iednāć / że w Krolewcu drukowano two-
 ie Somnia & infanias falsas, prośilem iednego człowieka zacnego /
 Senatorā Polskiego / y czeładzi tego / żeby mi dostali / aby iedne-
 go Exemplarzā twoich baśni. Co on / y z własney cheći swoiey /
 przeciw kościolowi / iako Kātholik goracy / y z wprzemyey też
 miłości / y dobroći przeciw mnie / iako moy miłościwy Pan / y
 przyiāciel wielki / bārzo pilnie / zārāz do Krolewca przyiechawšy
 wczynil / postal kilkārāzow dowiāduiac sie / y do Drukārzow / y
 do Bibliopolow / iesliże Kosentretorowe ksiāżki drukowano / a
 bo żeby ich dostać. Taka pilność ten zacny człowiek / y czeładz ie-
 go czynili / że od kilkā lat wydawāne / od rozmaitych / Scryptā
 przynosono / a o twoich ostatnich plotkach / powiedzieli / że nic nie
 słyseli / choćiasz ie przed pul rokiem drukowali. Dostali potym iez-
 zyka ci co sie o twe ksiāżki dla mnie stārāli / że ich żakāzano y przedā-
 wāć / y wkāzowāć: śnādniem sie domyslił przyczyny / ktorzym ry-
 chlo potym dośedł / od iednegoż Ministra / dāiacego tākie zālece-
 nie twoim baśniom / że nas sāmych wstyd / że y grubie y głupie pi-
 sal. A widziš / żeś v swoich własnych / Ignominiosus & infelix. Po-
 tym aż ieden Żakonnik pod Mālborkiem / dostawšy twego stry-
 ptu / odesłal go do Wloclāwiā / nā kōry poyżrzawšy / y przeczy-
 tawšy / rekāmī sie tego docknal. *Źs / Mentita est iniquitas tibi.*
 Wspomnialem też zārāz nā Pāvła ś. 1. *Timoth. 6. nauka. Si quis*
aliter

aliter docet, & non aquiet, sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei, quæ secundum pietatem est doctrinæ (iako masz w Summariyuszu) Superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones, & pugnas verborum, ale detracta est, & adhuc detrahetur ad inferos, luperbia tua, nie wmielietny / á przecie hárdy Ministrze.

Wziawşy tedy pizotko / gdym poczal znouu tworie glupstwo / y glupia bárzo nieumielietnośc rysowác : dowiedziawşy sie ludzie baczni o twolim skrypcie / hultajskie / y prawie Ministrorskie / pisanyim: rádźili mi / abym zgotá nie odpisowal / ná karczemne / twoie swary / y piekielne bluznierstwa / á niewsydlive matáctwá / á ták miazsfa nieumielietnośc. Co zá perswázysa tych ludzi bacznych / wymysliłem byl uczynić / to iest / zaniechác tego odpisu / y zaniechalem : á tym wiecey y rádñim to uczynil / slyszac po dzis dzien / żeś nic inşego pisaniem swym / przeciw memu Summariyuszu nie sprawil / iedno to : iżes pokazal znouu ieszcze dowodniey / niż w pierwszych plotkách / żeś ty Ignominiosus & infelix, alias Doktor Wábiński. A to / że stulto labore consumeris. Bo iako mowi / *Ecc. 10.* Stultus verba multiplicat. / *Prou. 15.* Os fatuorum ebullit stultitiá.

Jednak čiż sami poeym / postyşawşy o wzgardzie twego skryptu / w wlasnych Nowowiernikow / wiedzac też y to / że wiele ludzi pyta sie y prágnie / Summariyuszu mego. O czym y teraz pisawam prosby y pisania / choćiam pieć set Exemplarzow rozdat / ták iż nie mam iedno ieden Exemplarz : wiedzac to mowie / či ludzie dobrzy / że Pan Bog *benedixit veritati*, ktora potest oppugnari, sed non expugnari. perswádowali mi znouu inşe / to iest ono *Prou. 26.* Responde stulto, iuxta stultitiam suam. Nie ná chlube to swoie wspomina / ktora sie bárzo brzydze / ale ná twoie háńba y bluznierstwa twego wietşa wzgarde.

A ták znouu wziawşy pizoro y papier / pokazalem / iż sie wypełnilo w tobie / y Scrypcie twolim / ono *Isa. 32.* Stultus fatua loquetur. / *Nono / Prouerb. 26.* Imprudens iterat stultitiam suam, &c.

minister
pismo po-
falszował

Przyznawáš sie sam ieszcze / żeś pismo *Sap. 3.* pofalszował / opuściwşy slowo / Smierci, tym lepiey że sie sam znaś do tego / prze-
to żeś. postáremu falszerz pisma s. A co siećknie glozy twoiey / iuż
ry gloszy

ty głozuy iako chceś / aleć pismo iasnie mowi: *Jż dusz ludzi
sprawiedliwych / Nie dotknie meka śmierci. Słyszysz Ministrze
o iakiey tu mece mowi: Jż dusz ludzkich sprawiedliwych / nie do-
tknie meka śmierci / żeć o mece śmierci / ktorey nie moga cier-
pieć / bo są niesmiertelne. Ale inſe meki cierpia / iako ludzi pote-
pionych duſe / w piekle cierpia meki wieczne. A duſe sprawiedli-
wych / cierpia meki doczesne w Czystcu. Takci śmierć po Polſku
śmierć / a meka meka zowiemy / że ſie ty co wiecey domyſlaś /
czego w piſmie niemaf / to ſie tobie iako Heretykowi zeydzie / do
piſma przydawac. Takci tezy Pan Bog w piſmie ktore przywo-
dźiſz rodziela / gdy mowi. *Śmierć / umrzeſz / w boleści rodzić be-
dźieſz / w poćie chleba pożywać. tak śmierć śmierć / a boleść bole-
ść zowie. A my wolimy tak z Pánem Bogiem mowić / niż z o-
wym wezem / iako ty czyniſ / ſłowa Boże wywracać. A ieſli du-
ſe cierpia / tedyć ſuſnie mamy karmić / nie duſe / iako ty bluźniſ
ale y bogie / aby ſie modlili za duſe / iako vczyl Tobiasz Cap. 4.
Chleb twoy y wino twoie / na grobie ſprawiedliwego poſtaw.
To czynimy / co Tobiasz czynil y vczyl / duſe ialmużno omywać /
wykupować / czyścić / y do nieba wprowadzać. Tak Tobiasz /
tak Apoſtoli / tak y ſam Pan Chryſtus vczyl. A iż ich trzeba czy-
ścić / Sluchay co Páwel s. 1. Cor. 15. piſe. *Coż czynią ci ktorzy ſie*
chrzcza za vmarte? Jeſliſ koniecznie vmarli nie powſtaia? Przeczże
ſie y chrzcza za nie? Wspomina tu Apoſtol / zwyczay w kościele
s. chrzcić ſie za vmarte / co ſie działo / gdy ſie za vmarte modlili /
plakali / poſtami / y inſemi ſie pokutami trapił. Bo to ſłowo /
Chrzeſt / na wielu mieyſcach w piſmie s. znaczy vtrapienie. Jako
tezy ſam Pan Chryſtus mowił / o mece / *Luc. 12. mam ſie chrzcić*
*chrztem. A tak / ieſli ſie tu żywiacy w ciele trapia y meca za vmar-
te / aby ich duſe ſwoim cierpieniem wyzwolily: za tym idzie / że du-
ſe ſprawiedliwych / po śmierci cierpia / y Czystać ieſt. Przetoż*
*ſłowa Jana s. Apoc. 14. Błogostawieni vmarli / ktorzy w Pánie w-
mieraią / od tad mowi duch / beda odpoczywać. &c. rozumieia ſie o*
*ludziach doſkonalych / y ſwietych / a zwlaſcza męczennikach / kto-
rzy doſkonale w Pánie vmieraią / wſytko tu pierwey oczyszcwſy /*
*ci zaraz po śmierci odpoczywaią. Ale drudzy vmieraią nie dobrze***

Chrzćie
ſia za w
marte co
ieſt?

oczyszczeni/ zá kóre tu inšy chrzczo sie. ci nie do tónca w Pánie v^o mieraia/ ále wimni zostáta káránia dočasného. A cíc nie záraz odpoczyváta po smierci. áz beda oczyszczeni/ dopiero po oczyszczeniu/ w niebie nie beda láknaé/ áni práгнаé. zé. Czytelniku lástá wy/ czytájac znaydziesz/ že sie heretyl Minister falszywie broni/ á Papiezník pravde mowi.

Do Kóre:
go niebá
Heliasz w.
šierp.

Wytknałem ieszcze glupstwo/ y nieumieietnošć tego nieuká/ kie by dowodzac/ iż czysca niemáš / tak piše : [Enoch/ y Heliasz/ ży wo do niebá wziesci/ tym nam Pan Bog pokazal.] Ministrze odpusć mi chcešli. že sie tu bárzo/ y sľusnie musz smiaé. y každý báczny toz vczynic musi/ czytájac tákie blaženštwá : kazalem/ Czytelniku mily/ Ministrzowi pilnšey Biblia czytáé/ aby sie náuczyl/ keo by sa ci Šwieci/ Enoch/ y Heliasz : iesli w niebie/ iesli gdsie indšie. Ažci moy Minister/ wárnuac Biblia/ nálast one stová. 4. Reg. 2. *Wstapí Heliasz z wíchrem do niebá. R przydáie/ sluchay dobrze. Sluchamci ja Ministrze dobrze. y tym wiecey sie smieia/ y ciebie wnet. že smiechem náfarmie : bo znaé / žeš ty nie potrzebwiu Biblia czytáé.*

Pytam cie moy mily Ministrze/ kiedy písmo powiáda. *Wstapí Heliasz z wíchrem do niebá : O iákimli tu niebie mowi ? Coš to zá nebo Ministrze/ po ktorym wícher noši : Ja niewiem inšego tákiego niebá. iedno to/ Calum aëreum, po ktorym nie tylko wícher/ ále y wroble/ y práštwá lataia. O ktorých tež mowi : Volucres celi, ptaškwie niebiescy, zowie niebieskimi / nie žeby w onym niebie nawyžšym byli/ ále že po tym niebie wietrznym lataia. Po tym tež niebie byl wieziony Heliasz/ po ktorym pracy lataia : ále ná on čas nie wstapil do niebá / do ktorého Pan Chryštus wstapil/ áni tam teraz iesli/ poniewaž ieszcze nie vmárl/ áž przydsie pierwey przed dniem šednym. O czym máš / Malach. 4. 7. 5. A co przydáiesz/ že tež Heliasz byl przy Tránsfigurácyey Pánškiey : wieš my že byl/ ále tegoš nie doložyl / do czego to przywodziš ? Czyli ná oney gorze Thabor nebo zbuditesz ? Omylites sie Ministrze/ trzeba troche wyžšey weyžrzec/ kedy Pan Bog miešta.*

Oroz máš písmá y dowody twoie / šalony klecho / koremiš hčial Czyšćieé zágubié : iákoš sie tu z ciebie nie smiaé/ bá godšieé nes/ žeš

neſ / żeby z ciebie iako z blaźnā y grubego chłopa / ā wielkiego nie-
 ukā / wſyſcy bāczni ſydzili. Bo ty tāk niſzczemnym nieukiem be-
 doc / chceſ w Bibliey gmerāć / ā ſāmych ſłow co czytaſ nie rozu-
 mieſ / lepiej byto ſwiātu nie pokāzowāć / jeſ tāk glupi y gruby nie-
 uk. Bo według Ezech. 16. Reuelata eſt ignominia tua. R / Hab. 2.
 Repletus eſt ignominia pro gloria. R / Prou. 6. Illaqueatus eſt verbis
 oris tui.

Nāpierat ſie ieſze Miniſter āby iednego przykādū / poczarowy
 od Adāmā Oycā / āż do tad o Cżyſcu. Ja też nie wiele ſie zāwo-
 dzac / powiedzialem mu ieden. 2. Mach. 12. Czym maſ w Sum-
 mārūyſu. Miniſter widzac tāk iāſne piſmo / odrzuca wſytkie in-
 ſe piſmā / tylko ſie nāpiera kazańta Chryſtuſowego / y Apoſtol-
 ſkiego. Właſnie to poſtło nā onego Mārchultā / ktoremu ſie za-
 dne drzewo nie podobāło / nā ktorym miał wiſieć. Tāk Miniſter
 wrzeſzezy o piſmo / ā kiedy mu pokāża odrzuca : wſkāż ie tego wrza-
 ſki / y bluźnierſtwā tych ksiąg Māchabejskich nie zāgiuſo / kto-
 rych ācz ſydzī w liczbie ksiąg ſwych nie policzāta / dla tego / iż ſi-
 ſtorye w nich piſane / działy ſie od Żydow / dobrze po czāſie Ezo-
 rafa Doktora / ktory Żydom ſwego czāſu / liczbe ksiąg ſwie-
 tych wypisał : iako Joſephus ſwiādczy lib. 1. contra Apionem. Wſkā-
 że ie koſciol Chryſciāński zā księgi Boſkie przynnūie / y bez zādne-
 go warpienia / miedzy inie księgi ſwiete poczyta. Tāk Auguſtyñ
 ſ. ſwiādczy / Lib. 12. Ciuit. Cap. 36. Libros Machabæorum non lu-
 dai, ſed Eccleſia pro Canonicis habet. R ſamże z tych ksiąg dowo-
 dzi Cżyſcā / Cap. 1. de cura pro mortuis. Teſ księgi zowiā piſmem
 ſ. Cyprianus lib. 1. cap. 3. ad Cornelium. Auguſt. lib. 2. contra Episto-
 las Gaudentii. Innoc. I. in Epist. ad Exuperium. cap. vltimo. Conc. III.
 Carthag. Greg. Nazyanz. in oratione de Machabæis. Anib. lib. 2. de Iob
 Cap. 16. A przećie heretyk iako piāny plotā / chwyta ſie lādā-
 czego chcac ſwego fałſu podeprzeć / gdy cytūie Cypryanā / miā-
 ſto Ruſinā / bo on wyklad Symboli / nie ieſt Cypryanow / ale
 Ruſinow / przećiw ktoremu Auguſtyñ ſ. rozumiał / iż te księgi
 waźne ſa / ad confirmanda dogmata. R ſam dowodzi z nich Cżyſcu
 lib. 1. de cura pro mortuis cap. 1. Māiac tedy ten nieumieietny Mini-
 ſter / tāk wiele Doktorow Swiatych / o ktorych podobno y nie ſy-
 ſal nie

Księgi
 Machab.
 byſkie ko-
 ſciol ſwia-
 ty przyjał.

śal/ nie żeby ie czytać miał. Ktoży Księgi Máchabeyskie są pismo s. máia/ przecie woli iedneg láda kogo/ niż w syetkie inſe Doktozy.

Wład to pierwey/ niż byl Gelásius/ poczytał te Księgi między pi-
smem s. Innocent I. Papież/ Epist. 3. ad Exuperium. y Conc. Cart. Can. 47. y Clemens in Constit. Apost. Can. 84. August. lib. 2. de Doct. Christ. Cap. 8. Od tychże nie iest różny Gelásius/ ale oboie Máchá beyskie/ są iedne Księgi liczy. Máiac tedy gruby Minister ták wie-
le świádkow/ że Kościół Bóży są pismo s. te Księgi ma; przecie ten
bluźnierca/ zowie pismo s. pogań/ im/ y bálwochwálstwá pełne.

Minister
bluźni pi-
smo s.

O wszeteczna gębo Ministrowſka/ ludzie one blogoſtáwione/ y zakonne Máchabeyczyki/ ktore Bog wzbudził ná obrone zakonu swego/ y ná wyczyszczenie pogańſtwá/ ktore ludzie niezbożni wprowadzali: ten bluźnierca zowie pogańy. Tłewieſi głupi Miniſtrze/ iż w tych Księgách ono wielkie/ á przez Proroiki obwołáne/ Zydow od Antyochá Krolá / y od potomkow tego / vtrápienie / y wybárowienie ich przez Jude Máchabeuſá/ y przez brácia tego/ mamy? á Heretyk ludzie cnotliwe / Swiete / zowie pogańy. A coſ to ſpráwunie? Onći to duch pogańſki/ o ktorzym Pan Chryſtus powiedział: *Kto kościółá nie ſłucha, niech będzie iáko pogańin.* ozywa ſie w tych nowych pogańiech Heretykách/ á co im ſámym ſuży/ to ná inſe kláda. A ták nie dżiwunie ſie/ iż Pogańin po pogańſtu mówi: á przecie Máchabeyczykowie byli ludzie / w zachowániu zakonu Zydowſkiego pilni/ y ſwietobliwi/ á te náſze nowe pogańy potepiáia.

piſmá o
Czyſcu.

Opomina ſie przecie Minister Heretyk/ inſyich przykádow z piſmá s. áleć kto iednemu nie wierzy / factus est omnium reus, ták iest niedowtárfſtwo iednemu piſmu nie wierzyć / iáko y wſyſtkiemu: przetoż ták Auguſtyń s. tym niewiernym odpowíáda. lib. de Cura pro mort. Cap. 1. In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium, sed & si nusquam in scripturis veteribus omnino legeretur, non parua est vniuerſæ Eccleſiæ, quæ in hac conſuetudine claret authoritas, vbi in precibus ſacerdotis, quæ Deo, ad eius altare funduntur, locum ſuum, habet etiam commendatio defunctorum. Przetoż bluźnierſtwá twoie Miniſtrze / o Czyſcu / ſa wláſnie pogańſkie/ przeciw Bogu/ y piſmu/ y Kościółowi tego ſwietemu.

Przypisa

Pzypisalem mu przecie y drugie pismo / nie z starego zakonu / ale z Ewangeliy / o Czysciu / aby wiedzial ze trzeba / nie tylko we krwi sie Paná Chrystusowey kąpác: ale tez Ministrze piesczony / z Panem Chrystusem cierpieć / y przez ogień sie ochynac / iako wczy Apostol s. 1. Cor. 3. O czym w Summáryuszu / czego ty / iako *animalis homo*, nie rozumiesz. Ministrzowi zbadzo sie te rube sowa / kiedy mu tez kaza za grzechy cierpieć y pokutowac / y powiada:

[Czymze sercá swoje chlodzic / wleczyć / y wciešyć mamy.] Ministrze / nie tylko sie trzeba chlodzic / ale sie tez zagrzeac ta krowia / cierpiac tez za grzechy / chocia tez y ogień / iako Apostol wczy. Tak ci cierpieli tu Meczennicy ktore wspominaš / nie tylko sie krowia Chrystusowa chlodzili / ale y swoje krew y ciata / na meke wydawali. A ty Ministrze / y przed czyscem wciekasz: nie boy sie herezetyku Ministrze / nie boy / nie dla ciebie czysciec; ale piekla / iesli w tey slepocie zostaniesz / nie chybis. Tak tedy mowi Apostol s. Je-

*sti ktorego robotá zgore skode odnie sie, lecz sam bedzie zbawion, nšak-
ze tak, iako przez ogień. Tle mowi tu slyšyš Ministrze / przez krew / ale przez ogień. Sluchay herezetyku / inša jest krew / á inšy ogień / ácz krew Boža / przez ten ogień oczyscia: ktore sowa / ze sie o czysciu rozumieć maia. tak wczyli pospolicie Doktorowie Swieci. S. Ambrosius Anno 380. wykládaiac te sowa Apostolskie / tak pise. Sed cum Paulus dicit (sic tamen quasi per ignem) ostendit quidem ille saluum futurum, sed poenas ignis passurum, ut per ignem purgatus, fiat saluus. Et non sicut peritidi, aeterno igne, in perpetuum torqueatur.*

Takze Augustyn s. in Psal. 37. O Domine in hac vita purges me, & talem me reddas, cui iam emendatorio igne, non opus sit, propter illos qui saluerunt, sic tamen quasi per ignem. Et quia dicitur, saluus erit, contemnitur ille ignis ita plane, quamuis salui per ignem, grauior tamen est ille ignis, quam quicquid potest homo pati in hac vita.

Tož pise Hieronim s. in Cap. 4. Amos. Qui saluatur per igne, quasi torris de incendio rapitur. Orig. Homil. 6. in Exodum. Sed & illuc cum conuenitur, si quis multa bona opera, & parum aliquid iniquitatis attulerit, illud parum tanquam plumbum, igne resoluitur, & purgatur. Tož ma / Hom. 14. in Leuit. Hom. 12. in Hierem. Cyrillus Alexandr. lib. 14. in Leuit. Greg. 4. Dialog. Cap. 39. Otož maš Doktor y swiete Ministrze. Což ty ná to ?

[Nie o Czystcu / ale przysięciu Chrystusowym rozumie Páwel s. Ktore bedzie w ogniu / w ktorzym świat / y wszystkie sprawy zgorzaiá. iáko Theodoretus y Oecumenius wykládáia.] Ministrze / nie wieles znáć Doktorow czytá / ktorezy zgadzaiá sie ná to / że ácz tu Páwel s. opisuje : Sad Boży / ktory ma doświádczáć zlotá / srebro / y drogich kámieni / to jest / náuki dobrych uczynków / y cnót drogich / á ktore wytrzymáia frogi sad Boży / zápláce wezma : ále ktore nie beda mogly wytrzymáć onego ognia frogiego sadu Bożego / iż sa drewno / siano / slomá / iáka jest náuka prozna / y grzechy powszednie : te przed dniem y sadem osiácnim / musá zgorzeć / to jest máia karánie doczesne / ná ktore bywáia skázáne / záraz po śmierci / y tám tego robotá zgorze / ále sam zbáwion bedzie. *Wszakże ták iáko przez ogień*, to jest / nie bez karánia ciężkiego / iáki jest ogień / ktory z Dekretu Iudicij particularis post mortem, one grzechy ma oczyścić. **O dwoiákim tedy ogniu mowi : jeden bedzie ná dsién sadny / drugi záraz po śmierci. o ktorzym mowi w tych słowach : Jesli ktorego robotá zgorze, skode odniećie, lecz sam zbáwion bedzie, *wszakże ták iáko przez ogień.* Ták to wykládáia oni Oycowie święci. Ktorem wyškej wyliczał. z ktorymi sie zgadzá y Oecumenius / ktorego ty potwarzáš / gdyž y ten sam przywodzi s. Bazylusá / że tákże to slovo o Czystcu rozumiał. Theodoretus teź / ácz ná jednym mieyscu tego nie dolozył / wšakże ná drugim má wyrażnie / iáko wspomina teź D. Thomas in opusc. primo, contra Græcos, y słowa iego kładzie. Hunc credimus ignem purgatorium, quo purgantur animæ, ut aurum in conflatorio. Ocož máš y twoich swiádkow przeciw sobie. Náuczze sie Heretyku / z tych Oycow swietych / o iákim tu ogniu mowi Apostól s. y iáko z tego mieysca czysca dowodzili. Czyli teź to v ciebie bedzie ládá co / to co Oycowie święci wczá ? Ty sam ráczey iesies / y bedzieš ládá co.**

Doložec ieszcze co sam Pan Chrystus wczý. *Mat. 12.* Iż sa nie ktore grzechy / ktore nie bywáia odpuszczone / áni ná tym swiećie áni ná przyslym / skad Oycowie święci dowodzo : Iż niektore grzechy odpuszcza ná przyslym swiećie / zá modlitwa kóściolá s. Ták *Austyn s. lib. 21. de Civit. cap. 24.* Neq; enim de quibusdam veraciter diceretur, quod non eis remittitur in hoc seculo, neq; futuro, nisi essent

Dwoiáki
ogni.

nisi essent quibus, & si non in isto, tamen remitterentur in futuro. Toż mowi Grzegorz s. lib. 4. Dialog. cap. 39. Jeszcze y one słowa. Matt. 5. Zgodz się z przeciwnikiem twym rychło, pokis iest z nim na drodze, &c. Oycowie świeci o Czyscu wykładają. Cyprianus lib. 4. Epist. 2. Hieronym. cap. 5. Matth. Orig. Homil. 35. in Luc. & in Epist. ad Rom.

Dożyće już będzieś miał Pisma s. Ministrze: bo ty widze nie przesłaieś na jednym / ale zaraz chceś kopa / iakoby y jedno słowo Boże / nie było godne wiary. Toć o was napisal Apostol święty. Semper discentes, & nunquam ad cognitionem veritatis peruenientes. Psalm. Impii in circuitu ambulat. gadki zabawia / a chocia od powiedz maia / przecie do tegoż sie wracaa. Nazwałem cie / Nieukiem / nie dla prawdy korozy nie masz / ale dla grubey sprośności twozey y falsow / żeś wielki *Asinus*, alias *Osiel* / to masz za onego Byka.

Powiadasz / że wy nie wzyćcie za duże fundowac / to wierze / ale wzyćcie tak / iako sami czynicie / to iest / funduże / y dochody kościelne łupic / y wydzierac. Zanosiles sie pyrac / kto postanowil funduże: ale lepiej byś spytal twoich Panow y Parafianow / kto im to postanowil / funduże y dochody kościołom nadane / brać. Aza Pan Bóg nie zakazal cudzego brać: a wysćcie cudze kościoły / cudze klastory / cudze Biskupstwa / cudze Plebanie / wydarli / złupili / wykradli. Albo to nie iest przećito Bogu / y pismu s. Toć to was / Heretyku / Czysćciec / czysćcie mieści / dochody / funduże wydzierac / Biskupstwa / klastory y Plebanie posiadac.

Powiemci przykład / iako sie wy Ministrowie modlicie za wmarle. Piše Theodorus Petreus in demonstratione fidei, impressa Coloniz Anno 1607. W Roku 1588. w Katesławie Pruskim / nie daleko Krolewca / jeden zacny człowiek umarl / zostawivszy żonę / nie miały zbior / a między infemi skrzynie pełna srebra / y pienia dzy: żona odiezdziac z domu / Dom swoy wyssyet Ministrowi zlećita / prośac go / aby przez jednę noc byl przy ćiele zmarłego: Minister bärzo rad rezwolil y zmowil sie z drugimi totrami / aby one skrzynie ćiełta w noc y wyniesli. Gdy sia tedy Minister z czea wódzia na gorze zabawial / oni złodzieie kolo skrzynie poczeli robic.

Heretycy
nie fundu
to ale swa
duże wys
dzierają.

za wmarle
le modlis
tacy minist
row.

Minister
modląc
się za
w.
marlego
Skrynias
wPradl.

Co czeladź wysławszy / porwali się / chcąc widzieć co się dzie-
ło : ale Minister / żeby czeladź chytrą odwiódł / powiedział. Wie-
cie / iż ten wasz Pan umarły / był człowiek zły / przeto tu podobno
męki cierpi / przeto modlmy się za niego: czeladź przelałszy się / w-
słuchali Ministra. Ale gospodyni wrocivszy się / obaczyła / iż
Skrynias wstęto / bieży do miasta / y zbiegawszy skie złotniki / pro-
si / iesliby Pro Kleynoty przedawał iakie / aby iey dano znać.
Po kilku dniach / idzie Minister do iednego złotnika pytaiąc / co-
by wazył iakis Czerwonystoty / ktory był Brandeburczyk dął za
marłemu. Złotnik / iakoby nic nie wiedząc / wymowil się / iż nie-
miał swego Instrumentu / ktorym doświadczają złota / ale kazał
mu się wrocic za dzień / albo za dwa: tym czasem dął znać oney
wdowie. Ona to odniozszy do wrzedu / posła z slugami mierz-
skimi / onego Ministra za stolem wzywającego / kazala por-
wać. Minister czyniac co iusz miało bydź / pożegnawszy żonę /
wziął w zanadze truciźne / zaczęym nie dlugo poczerpnial / y tężyk
wywieśiwszy zdechł / pogrzebiony pod subienica w Krolewcu.
Jeszcze to pamiętają perownie w Krolewcu / ba y w księgach mierz-
skich to znajdzieś. Takci się Ministrowie modlą za umarłe / skar-
żyłes się / żemci na wysłskie bluźnierstwa odpowiedział / otożem
ci teraz dolozył / spodziewam się że się nie postarżysz / a bedzieli po-
trzeba / może cie co wiecey podkac. **O** Matężniewie też Mini-
strowostim / niechcialem piorka mazać / ale się napieraś / zetraway
bedziesz miał dosyc. **N**auka wasza / iesliś nowa / albo nie nowa /
nie iednako mowisz / niewiem iako cie rozumiec. **K**az powiadaś
że nowa / y chlubisz się / że toż Panu Chrystusowi to zadawano / a
drugi raz się przysł / powiadaiać iż nie nowa. **W**szakże powiemci /
że się Pan Chrystus nie przal tego / że nauka nowa / y zakon nowy
przyniosł. a ty się nauki twoiey nowey przysł. **P**rzeto się nie row-
nay Panu Chrystusowi / ale daj sprawe o twoiey nauce.

Nauka
Lutersta
iesliś no-
wa?

Jam tego dowiodł / że wasza nauka Lutersta iesł nowa / a to z
twego wlasnego wyznania / kiedy się chlubisz / że o waszey nauce
żadne Concylium / żaden Papież / żaden Doktor / przez te pultora ty
siacá lat niewiedzial. **N**owsem ja przydam tobie gwoli / żaden
człowiek oniey nie słyszał: **O** toż co się po pultora tysiacá lat w-
zniećilo /

zniećilo / w tym naszym wieku / azaż to nie nowina? Wiere sie na
 myśl Ministrze / chcąc tedy te nowiny za stare wdąć / ozywales
 sie pierwey z wiara twoia aż do samego Paradyzu / chociaż iey
 przez te pultoraśia tysiaca lat niesłychać było. A wsakże abym sie
 nie zdał bydź spornym / pozwolitem na to / że sie wasza wiara w
 Ratu zaczęła / przez onego Ministra weża / który od bratowania
 pokarmow odwiold Jowe / iako wy też nasładuiac tego starego
 Ministra odwodzicie / stad znac że wasza wiara stara / iako stary
 dyabel. Ale widze odstepnieś tego Paradyzu / a znowu odzywasz
 sie z wiara twoia / troche bliżey / aż do samych Apostolow. Toć
 iuż mlodsa wiara wasza czterema tysiaccmi lat / niż przedym.
 Wszakże y to iesze nieperwa / żeby sie od Apostolow miała za-
 czac / bo latwie cie lada kto moze zagadnac / iż wasza Ewangelia
 iest inaksa niż Apostolska. Wasza Ewangelia wcy / iż Papiez iest
 Antychryst. Powiedz mi który to Apostol napisal? Wszak wy nic
 niechcecie przyiac / iedno co wyraźnie ma Ewangelia: gdzieś to
 ma Ewangelia Apostolska? Wiem że wy tak wykladacie / ale to
 Luterska Ewangelia. Otoż nie wleccie tego na Apostoly / czego
 nieuczyl. Jesze wasza Ewangelia wcy: Iż nie trzeba nic wie-
 rzyć / czego nie napisano w pismie swietym / gdzieś to tak napisa-
 no w Ewangeliy Apostolskiej: Wasza Ewangelia wcy: Iż ka-
 zda potrawe godzi sie iesc / kazdego czasu: że po slubie czystosci
 godzi sie wstapic w Matzenstwo: że sama wiara bez wczyn-
 kow vsprawiedliwia: że Swietych w niebie bedacych nie go-
 dzi sie o modlitwe prosic: że zachowac przykazanie Boze / iest
 rzecz niepodobna: że na wieczerzey iest ciato Chrystusowe w chle-
 bie: że ofiara ciata y krwi Chrystusowej / iest baltwochwalswo:
 że czysca niemasz: y za umarte niegodzi sie modlic: że Ministrowie
 nie maiać zadnego swiecenia od Bistupa / moga sakrowac
 Sakramenta / y inke tym podobne za Ewangelia Apostolska wda-
 wacie. Czego v zadnego Ewangelisy w zadnych ksiegach ss.
 nie masz / ani bylo / przez te pultora tysiaca lat / tylko że wy wrze-
 szycie / Ewangelia / Ewangelia / Apostolowie / Apostolowie.
 A kiedy w Ewangelia weydrzemy / tego nigdy nie wklazecie. Jeste-
 scie wlasnie / iako oni falszywi Prorocy / ktorzy wolali: *Hac dicit*

Luterska
wiara za-
czela sie
w Ratu.Minister
pierwszy
w Ratu
wasz.Luterska
Ewangelia
nie iest
Apostol-
ska.

Dominus: Czego nigdy nie mówil: Tak wy też wrzesczyście: Tak Ewangelia mówi / a w Ewangeliey ani rozmiarki o tym / każdy może dość tego po tych artykułach / ktorem tu w Sumaryuszu wylizczył. A tak niét tego niepozwoili tylko śalony / że wáśńa wiára od Apostolow pošla.

Luterka Ewangelia po Apostolach nie była. Po Apostolech też sames zeznal / wspomni iedno / że tey wáśney wiary nie bylo / bo zaraz kácerstwa náśłaly / iáko ty powiádasz / y nie mozesz pokázac ktoby tak wierzył przez pultora tysiacá lat / od czasow Apostolskich / y ktoby tak wykládal / ábo rozumial pismo / iáko wy ie wykládacie / áz do sámeho Luterá. O toz škoda sie masz záwodzić / musisz wyznac / żeć wáśńa wiára nie poczelá sie od Apostolow / ále po Apostolech dobrze w pultora tysiacá lat 1517. kiedy sie wáśń Ewangelista Luter naprzod ziawil / toć tak stára wáśńa Ewangelia / iáko stáry Luter. Nieprzyze sie iuz nápotym / żeby nie byla nowa.

Minister odzywa sie do Concilium Jeruzolim:skiego. O Papięze sie iuz niefrásuy / bomci iuz wyssey pokazal iáko sádrzy sa / sám sobie czytay.

Jesze sie heretyk wspiera / zálecáiac sie / że on też Concilia przymuje / á zwolasczá ono Concilium Hierozolimitánum / ále wnetze tey prawdy doznamy Ministrze / iesli przymujesz ono Concilium Hierozolimitánum / toś też przyial y on Canon Apostolski / w ktorym zákazanie niektorých pokármow / á zwolasczá dusznych / y ze krowia. *Abt. 15.* á toć iesli wlasne brátkowanie pokármow / co sie niezgodzi z wáśńa Ewangelia: Jákoś o tobie mamy rozumiec: Hoday z ciebie nie byl Papięzm: ále niepewna to / wolis ty y Ewangeliey sie záprzec / niżbys miał troche iuchy opuścić. O toz y to niepewna / żebys miał Concilia przymowac. A tak wáśney wiary ani w Ewangeliey / ani w Conciliách niemáš / áleć ani w żadnych pisinách Oycow swietych / iákoś sam wyznal. Ktoś tedy stárszy: pewnie náuczysz sie z tych artykułow / ktoremci wypisal.

Zálecayze prosze cie pilno páráśńanom twoim / áby wiernie czytali moy Summariusz / z odpowiedzia ná twoie Examen / áby wždy kiedy obaczyli twoie sprośne falszowania pisiná / á nie zpuszczáli sie ná twoie zdrádlive slowká / ktoremni one záwodzis / pámieta

mietając na one słowa Cypryana Świętego. libro. 3. Epist.
2. Nec putetis sic vos Euangelium Christi asserere, dum volmet-
ipfos à Christi grege, & ab eius pace, & concordia separatis. Tenże
de vnitatie Eccl. Quisquis ab Eccle sia segregatus, adulteræ iungitur, à
promissis Ecclesie separatur, alienus est, profanus est, hostis est, habe-
re iam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem.
Przyczyna / dla ktorey ty niechceś z Kościołem s. Kátholickim
trzymać / nie ták jest żebyś sie miał ná zbáwienie oglądać / ale o-
ná ktora dáie Apostól s. Philip. 3. 7. 18. Multi ambulat, quos sæpè
dicebam vobis (nunc autem & flens dico.) inimicos crucis Chrsti, quo-
rum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione
ipforum, qui terrena sapiunt.

Jesli tedy pámietasz ná Bogá / y dusznie zbáwienie twoie / kto-
rego ia tobie / iáko sobie życzę / mily Máciu / przeczytávşy te
odpowiedz moie / wważay przecie / iesliż nie dáleko lepiej żyć / y
wmrzeć w tey wierze / w ktorey wyszşcy oycowie nowego Testá-
mentu / Bogá wszechmogacego wielec przyiáctele / z ktorym y
teraz ná wieki króluiá / żyli / y zbáwieni są : Niż te nowa nie-
perwa zdrádliva niedawno od iednego krzywoprzysięsice Apo-
státy / Míchá Lutrá / abo od onego Sodomity piatnowánego
Kálowiná wymyslona / trzymać. Ci bowiem nie máiac tego po-
ruczenia od Bogá / stára odmieniáia wiáre / wyszşkie Dyce swoje
świéte potepiáia / gdyż oni sámi ze wyszşkimi násládowncami swie-
mi / bez watpienia potepieni są. My Kátholicy / zá pevnemi bo-
skimi świádectwy / pevnismy / że wiele / ktorzy náşey Religiey by-
li / jest zbáwionych / y z Pánem Chrystusem / ná wieki żyia : gdyż
wy ániédnego / ze wyszşkíey trzody Luterskíey / miánowác nie mo-
żecie / o ktorymbyscie mieli świádectwo Boże / że pevnie jest
zbáwiony. Ażasz sie tu nie stusnie masz przelátnáć : A dla
lepszego wważania / przypomnieć troche / iáko wáşy šer-
sowie przednieyşy pomárli / iákomci obiecał / zá
one pravde / coş mi ia zádał.

Ktorawia
rá lepsza.

Smierć Lutrá, y inszych Herstów Heretyckich:

Theodorus, Petreius Campensis, de Demonstratione Fidei. Nasus Cent. 5. Verit. 98.

NOtu 1546. 18. Februarij, Luter nãwieczersawšy sie dobrze / iãko byl zwykt / y powiedziawšy o sãtanie kilkãkrotofilnych bãiek : potym ziety wielkim smetkiem y frãsunkiem / siedl nã loże / y tãk do swych wczmiow / ktorzy nã ten czas byli / *Iustus, Ionas, Michaël Celius, y Ioannes Aurifaber,* rzekl: Orate pro Dño nostro Deo & eius Euangelio, vt ei bene succedat, quia Conc. Trid. & abominabilis Papa, grauitur ei aduersantur. A po Poltku tãk: Modlcie sie za Pãnã nãšego Boga / y iego Ewãgelia / aby mu sie dobrze powiodło / bo Concylium Trydenckie / y bzydki Papież / srodze mu sie sprzećiwiała. Toć byla vmierãcego Lutrá ostãtnia nãukã. O pulnocy wezwãni dwãcy Medykowie / Symon Wilch / y Doktor Lodwik / ktorzy zadnego znãku zywota w nim nie zãstãli / tylko wstã wywroczone / a twarz poczerniała / a gardziel pošiniãły / iãkoby czlowiekã wdušonego. Doktorowie tãk nieszczesney śmierci / niewiedzac przyczyny / roznie morwili: jedni to sklãdãli nã Apoplexia / drudzy nã Catarum, drudzy nã Bordenãte / aleć prawdziwie dyabel dawiac go / dokazal siły swoiey.

Przydãcie D. Tilmanus Brendebachius Collat. Sacrarum, Lib. 7. Co czeladz z tegoż domu / w ktorym Luter umãrl / powiedãia: Jz jeden slugã Lutrow / troche przed śmierciã / gdy z oknã / gdzie nã ten czas byl Luter wyrzãl / tãmże siã dyablow sklãczacych wiãdzial / kiedy sie rãadowãli / i z tãk dobra korzysć porwãc mieli.

Potym też / kiedy onego trupã Lutrskiego do Witembergu wiašiono / przez one wszystkie droge / wielka gromãda krukowie kraczaczy / nad ciãlem lãtãli / y do sãmego Witembergu / miãsto Zsiezey prowadzili / ktorzy bez wãtpienia dyabli byli. Bo snadz Lucyper rozkazal / aby wszyscy czãrci / nã pogrzeb swego Proroka / y wiernego towãrzyšã przybyli: sũsna bowiem byla / aby ktory tãk wielu do piekãã zãwiãdł / od wszystkich też czãrtow tãmże byl zã prowadzony. Toć sãmi czãrci po Niemcech / przez opetãne / kto-

rych na on czas gdy był Lutrow pogrzeb opuścili / iawnie zezna-
wali / wśakże sie po pogrzebie do swego mieściania wrócili.

Joannes Oecolapadius, był uczeń Lutrow / o ktorzym samże Luter
Lib. de Milla priuata piše / że go dyabel przebil ognistymi strzałami.

Martinus Bucerus, ktory sie wrodził Żydem / potym ochrzczony /
zostal Mnichem / ale zrzuciwszy kápice, zostal uczniem Lutro-
wym / wrócił sie potym do Żydowstwa / aż go dyabel vdusił. A
tak Apostata zdechł.

Kalwiná wśy ziądly: A tak w oney chorobie przeklinając on
bżień / ktorego sie poczał wczyc / heretyckiego ducha wyzional.
Tak piše o nim *Ioannes Harennius* in *Palinodia*, ktory ná topárzył.

Andreas Carolstadius, Jáko onim piše *Erasmus Alberus* kiedy
czynil kazanie / wyszł przed soba iakiegoś wysokiego czlowieka
w czarnych sátách / ktorego żaden nie widział / tylko on sam. Po-
tym wróciwszy sie do domu / dowiedział sie / iż tenże był w domu /
y rozkázal czeládzi / aby powiedzieli Pánu swemu / że zá trzy dni
miał po niego przysć. To wysławszy *Karolstadius* / przelał sie /
y w chorobe wpadł / á czasu pomienionego umarł.

W *Derpcie* w *Inflanciech* *Apostata Hermanus* / był *Mni-
stem* do trzydziestu lat / przepowiadając *Luterska Ewángelia* /
z ktorey sie bázro zбогаćil: wpadł w chorobe / y šest dni leżac /
wolał strásliwie: Bez wśelakiey nádziete zbáwiená / iesem po-
tepiiony: A wśyscy ei beda zemna potepieni / ktorzy do *Luter-
skiey Epikureyskiey* skoly przystáli / y tak umarł. *Vide bellá Liuonicú*

W *Londynie* *Superintendent* / *Ioannes Ionellus*, ná kazaniu
śmiał mowić: Jáko was ucze / tak wśyscy *Oycowie* stárzy wczy-
li: przeto iesli bliździ / záwiódles nas *Augustynie* / *Ambroży* /
Chryzostomie / *Bázyli* / c. A wśem ofukales nas *Páwle* / y ty
Chryste / bo wáśey náuki náśládujemy. Po onym kazaniu / przy-
stapi do niego *Kátholik* / y prosi go / aby mu to pokazal w *Augu-
stynie* / y w inśych *Doktorách* / ná co on odpowiedział: Tak trze-
bá zabáwíac te / ktorzy ládácjemu rádźi wierza / y nie wáđzi takim
miásto zlotá podać wegla. Tegoż teź dyabel vdusił / á po śmier-
ci tak sprośnie śmierdział / że mié niechćial do onego trupá przy-
stapić. Tak piše *Theodorus Petreus*. Niechce inśych przypomi-
nác /

nác / ale z tych każdy może zrozumieć / iáko tych przednieyſzych Apoſtátow / Miniſtrow ũráſna ſmierć bytá.

Ktozyſ kiedy ſwiety ták umárl : Ktozych ſmierć ieſt droga przed Pánem Bogiem. Takać tylko Heretykom á Tyránnom / y Apoſtátom ſmierć wlaſna ieſt. Przeto ſuſniebyſcie ſie mieli poczuwác wſyſcy Heretycy / wważaiac / iáko hániebnie / ſproſnie / y oſtrutnie Herſtowie wáſy / Luterus , Buccerus , Oecolampadius , Carrollſtadius , Calvinus , y inſy Heretycy / zá ſtarániem Bozym jeſli z tego ſwiátá. Nie ták / iáko Kátholickiey wiáry fundatorowie / Ktozy pogány náwrócáli / y zákony zákládáli : żywot bárzo wdziecznie / y nabożnie / ſkonczyli.

Zámknienie.

WOy miły czytelniku / ty zwaſzczá norwemi / omylnemi / á iáko to trućizna powietrſchownie / y ná zdrádzie piſmem / ocurowánemi náukámi / ná wieczna zgube duſe twoiey záciágniony. Nie przeſtepuy gránic ſtárych / Ktoze záložyli Oycowie twoi : wſpomni ná dawne dni / rozmyſlay káždy rodzay / ſpytay oycá twego / y oznáymí tobie / ſtárych twoich y powiedzác : w ſtárych ieſt madroſć / á w dlugim wieku roſtropnoſć. Wiedz iż Heretycy chytrzy robotnicy / przemieniáia ſie w Apoſtoly Chryſtuſowe : á nie dżiw / bo y ſátan przemienia ſie w Anyolá ſwiátłoſci / tedy nie ieſt rzecz wielká / iż ſie też ſudzy tego przemieniáia / w ſlugi ſpráwiedliwoſci. Ubacz proſe cie przez mekê Chryſtuſowé : iż iáko złe powietrze wnet do ſercá przemińka / y morzy : ták fałſywa náuká / zá wiára / Ktoza ieſt iáko ſerce zbáwienia náſzego chwytá / y one záráſiwſzy duſe umarzá. Ubacz proſe cie / idzie o duſe twoie / iáko Heretyze / y ſekty wielkie nam ſkódy przynofſo. Wode czyſta zdrowey náuki Chryſtuſowey / y Apoſtołſkiey / bez Ktozey zbáwieni bydż nie moźemy / przewrotnym mozgiem / y náuká Lutrowá / Kálowinowá / nam truiá. W chlebie poſſednim / Ktozym żyiem : iády nam pokrywáia : miáſto ſlotá ſłowá Bożego / miedż fałſuiá : miáſto Chryſtuſá / Antychryſtá nam wdáia. A Ktoż cie bárziej oſuńác moźe / iáko Luter / Kálowin / y inſy Heretyarchowie

Prou: 20.

Deu. 32.

Iob. 11:

zyárchowię / á z nimi ich ministrowie / gdyč zá wiáre niewiernosć / zá slovo Bože falsz y nieprawde / zá Boga / Božego y ludzkiego nieprzyziátielá przedáti y podmiátnú.

Ažáš nie widziš moy mily czytelníku / iż iáko Judáš ChrystáPá ná / wiáry y towarzystwá odstapíwšy / z Apostolá sšat sie Apostá / tá / táč herazyárchowię y ich Ministrowie czyniá. O ktorých táč piše. Tertull. apud Hæreticos Apostaticum facilius inuenias, quam A. postolicum. Bo ktoš nawiecey dšisieyše sekty / y rozzerwánia w wierze wzniečil : Luter Apostátá / kto ich nabáršey bronil : Apostátowie : Pomeranus, Bucerus, Pellicanus, Munsterus, Menius, Musculus, Miconius, Oecolampadius, Martyr, Ochinus, y nšy tym podobní / ktorzy wiáre y slub Bogu zlamawšy / y Apostolski zywot / z odsieniem zátonnym porzúciwšy / wiáry tež powšechney odstapíwšy / ná rozpustę y swawolá / do was sie vdáli. A teraz nawiecey táčich Ministrów mácie / ktore iáko zdrayce y swieto / kradšce / á wysoki / czyšty y swiety štan Káptánski / w ktorým byli Bogu czyštosć slubowáli y przysięgli / cudzołostwý / ábo inšemi wšete czešnišwý májace / v nás karano / ábo karác hčiano. To qni iáko Judášowie / ábo do Prus / ábo ná Slasto do was / y táč po tárných lotroštwách swoich / dopiero ošwieceni sa / y slovo Bože poználi / y od was tární lotrowie / zá dobre przyieci sa.

A ty czytelníku mily / nie čekáiac nikogo / záraz bez odwłoki miew sie do korabia / to jest / do kóšciola powšechnego / niechceš li wiecznie zginác / y w glebošosći piekła vtónác / strzeš sie / ábyč w dšiejš sadny nie rzeczo no co Žydom / Mat. 23. Quoties volui, & noluišti. Jlekoč hčiałem čie zbáwić / y drogimčú podawał / do prawdziwey wiáry / á nie hčiałeš. Ažáš niewieš / že owieczki swoie Chryštus zlečil Piotrowi y onemu ie kazał pásć. Jestližes ty owieczká Lutrowá / ábo Kálwinowá / á nie Piotrowá / tedys nie Chryštusowá owcá. Ažáš nie czytaš v Lukášá Cap. 5. Iž Chryštus ná Jezierze Genezáreth / przy ktorým byly dwie łodzi / dla kazania vsiadł w łodž Piotrowe / á nie inšá / wkázuiać przywileie Piotrowe / y namiestnikom iego / iż w tey / y z tey samey łodzi Piotrowey / prawdziwe náuki Chryštusowe / y Apostolskie pochodza / y znájdúia sie / to jest / w kóšcióle powšechnym sámym / szcere y prawdziá

Tertul:
lib. 4. cõt.
Martioné
& de práe
scri. c. 37.

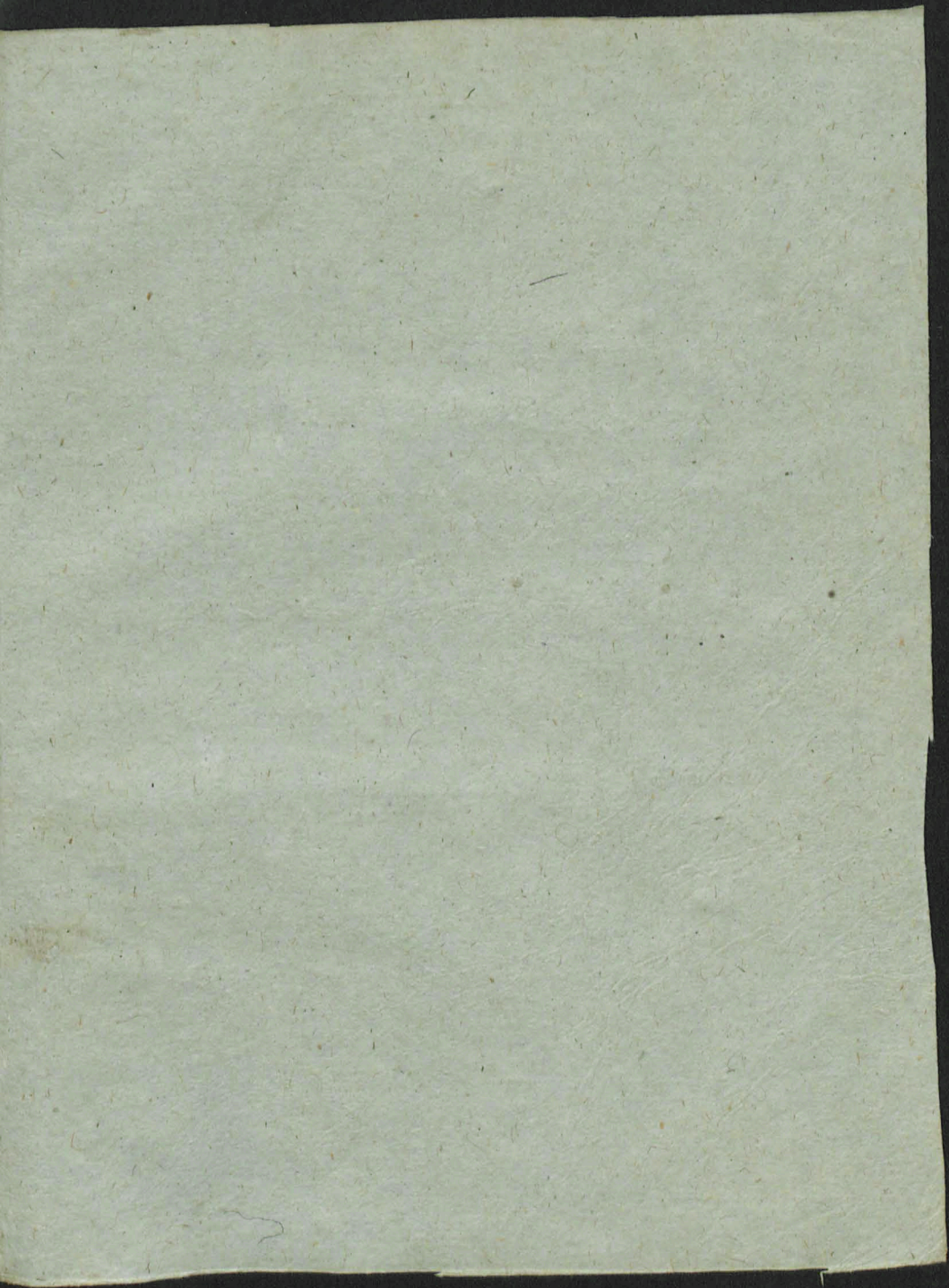
prawdziwe slovo y wiara gdsie indziej / to jest / v pogánow / Zydow / y Heretykow / fals y zdráda. Tuz tedno Czytelnikú mily / day chwate Bogu / návrocentiem twoim vvesel niebo / á záfrásúj píeklo / poday kárt swoy pod stobkie iárzmo Chrystusowe / y pod lekkie březmie / á naydziej ochlode duše tvoiey. A przyznáš mi to porým / czego sje od insyech przedtym tobie podobnych náslucham. Dopitrom / powiádaš / doznal co sum nienie dobre / zo slawšy Kátholikiem / przedtym nic inszego we mnie nie bylo / tedno rozervanie / trwoga / á watplivosć z wstydem pomiesháne / teraz záš ochloda / swoboda / nádzieia / y wielka počiechá / z kóštuy tey wody czytelnikú mily / á nie bedzješ prágnal ná wieki.

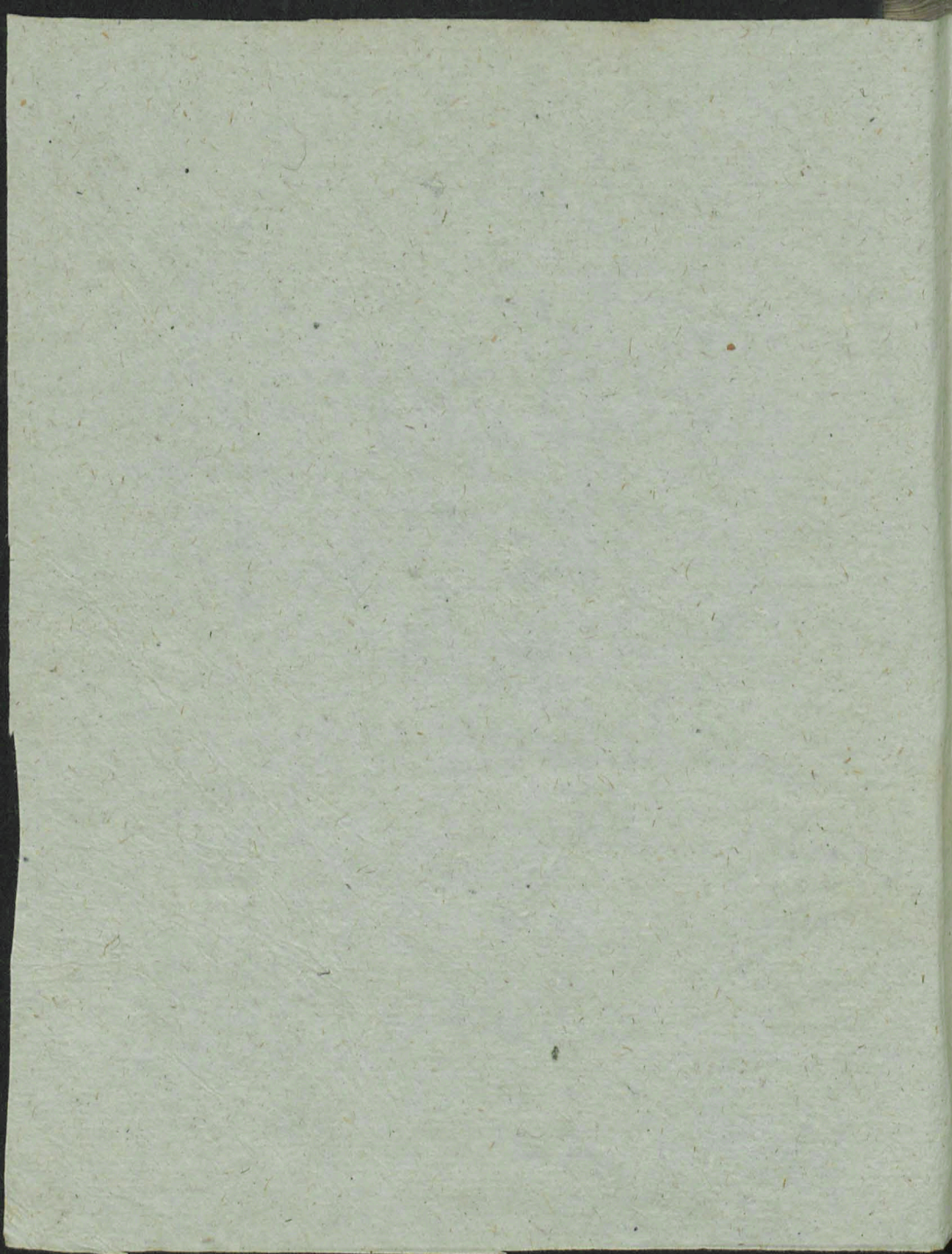
Pánie Jezu otom ja záložyl sieć / ále bez čiebie / y pomocy tvoiey / nie správie nic / rácz blagosláwílichey prace moiey / á day niebiešta pogode / ná te moie robote. Kátuy lástka tvoia nie doleznošć moie / žebym áby tedne rybka / ta siećta prawdziwey náuki tvoiey / z tego gorzkiego y glibokiego morzá niehowiárštwá / ná březg bezpieczy / žywota wiecznego wyciágnac / y wywiesć mogl. Amen Pánie Jezu.

D. Augustinus de Ciuitate Dei lib. 16. Cap. 2.
Tomo 5.

Multa ad fidem Catholicam pertinentia, dum Hæreticorum callida inquietudine agitantur, vt aduersus eos defendi possint, & considerantur diligentius, & intelliguntur clarius & instantius prædicantur, & ab aduersario mota quaestio discendi existit occasio.

9242
6

